

1.1.2 รูปแบบรายการสัญจร

การจัดรายการสัญจร หรือการจัดรายการถ่ายทอดสดนอกห้องส่ง เป็นการผลิตรายการ วิทยุที่เจ้าหน้าที่ของ สาท. และผู้ดำเนินรายการของสมาชิกวิทยุชุมชนคนเมืองน่านออกไปทำรายการ ถ่ายทอดเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น ในรูปแบบการสนทนากับผู้ร่วมรายการที่เชิญมาจากตัวแทน ชุมชนในพื้นที่ที่ไปสัญจร เช่น แกนนำชุมชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเครือข่ายทั้งหมดที่มีอยู่ในพื้นที่ และ ตัวแทนจากภาครัฐ เช่น เกษตรอำเภอ องค์กรบริหารส่วนตำบล สถาบันฯ มากว่าสิบแห่ง ในหัว ข้อเกี่ยวกับกิจกรรม ปัญหา การจัดงานของชุมชน และเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ มุมมอง กันระหว่างชาวบ้าน และรัฐ และให้ผู้ฟังที่ฟังการพูดคุยในขณะนั้นได้สอบถามเกี่ยวกับเรื่องราวที่ กำลังสนทนานั้นได้

การจัดรายการนอกสถานที่ดำเนินรายการโดยใช้รูปแบบสนทนา และมีเทคนิคการนำเสนอ อย่างรูปแบบ เช่น เปิดเพลงลูกทุ่ง มีการแสดงดนตรี หรือร้องเพลงจากชุมชน โดยแบ่งราย การเป็น 4 ช่วง ดังต่อไปนี้

- ช่วงที่ 1 ทักษะผู้พิพากษา : รูปแบบรายการพูดคุย

ให้ความรู้ และแนะนำพื้นที่ ความเป็นมาของกิจกรรมและภาพรวมของชุมชนโดยผู้นำชุม ชน แต่ละท่าน

- ช่วงที่ 2 เรียนรู้กับชุมชน : รูปแบบรายการสนทนา

นำเสนอประเดิมสนทนาที่เกี่ยวกับกิจกรรม หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อในการจัดเวที สัญจรโดยประธานกลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน

- ช่วงที่ 3 มุมมองจากภาครัฐ : รูปแบบรายการพูดคุยและสนทนา

แสดงนโยบายการปฏิบัติงาน หรือแผนงานของภาครัฐที่มีต่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการ จัดเวทีสัญจร โดยตัวแทนจากหน่วยงานราชการ

- ช่วงที่ 4 แลกเปลี่ยนภาครัฐกับชุมชน : รูปแบบรายการสนทนา

แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตามตอบกันระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการ

ในการศึกษาครั้งนี้ จากบทวิทยุทั้งหมด 41 ตอน พบร่วมกับ มีการจัดเรื่องสัญญา 4 ครั้ง
ได้แก่

1. เวทีสัญจรwanระพีบด้าแห่งกฎหมายไทย จัดขึ้นที่หน้าศาลากลางจังหวัด ออกราชวันที่ 7 สิงหาคม 2544 มีวิธีการนำเสนอรายการดังนี้

ช่วงที่ 1 : ทักษะผู้พูด แจ้งวัตถุประสงค์ แนะนำพื้นที่ สรุปภาพรวมความสำคัญของวันระพี

ช่วงที่ 2 : เรียนรู้กับชุมชน

-วัตถุประสงค์การจัดงานของสภานายความ

-แจ้งกิจกรรมการจัดงานโดยผู้ว่าราชการจังหวัด

-สัมภาษณ์ผู้มาร่วมงาน

ช่วงที่ 3 : มุ่มนองจากภาครัฐ

-สภานายความแนะนำความรู้เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน

-สำนักงานขนส่งชี้แจงเรื่องการจ่ายภาษีรถยนต์และทะเบียนรถยนต์

ช่วงที่ 4 : แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างภาครัฐกับชุมชน

2. เวทีสัญจร การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแบบเศรษฐกิจพอเพียง กองทุนหมู่บ้านละหมู่ล้านบาทของอำเภอปัว ออกราชวันที่ 6 กันยายน 2544 มีวิธีการนำเสนอรายการดังนี้

ช่วงที่ 1: ทักษะผู้พูด แจ้งวัตถุประสงค์ แนะนำพื้นที่ สรุปภาพรวมของ อ.ปัว โดยนายอำเภอ

ช่วงที่ 2 : เรียนรู้กับชุมชน / ผู้ร่วมรายการเล่าถึงการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

-นายวิวัฒน์ จันจะเสน ประธานกองทุนหมู่บ้านสบกอน อ.เชียงกลาง

-นายต่อวน ไชยโย ประธานกองทุนหมู่บ้านบ้านห้วยสาลว อ.ปัว

-นายเชาว์ อินอ้าย ประธานชุมชนบ้านทุ่งช้าง อ.ทุ่งช้าง

-นายสุจินต์ จิตอารีย์ ประธานกองทุนหมู่บ้านบ้านป่าเหียง อ.ปัว

ช่วงที่ 3 : มุ่มนองจากภาครัฐที่จะสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแบบเศรษฐกิจพอเพียง

-มุ่มนองของนายอนุชา สุวรรณ ปลัดอำเภอปัว

-มุ่มนองของนายสมพงษ์ สัตย์สุนทร พัฒนาการอำเภอ

-มุ่มนองของนายสารถ วัฒนะ หัวหน้าฝ่ายแผนงานและโครงการส่ง.พัฒนาชุมชน

-มุ่มนองของนายวินัย สุปินะ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนจ.น่าน

ช่วงที่ 4 : แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างภาครัฐกับชุมชน / สรุปความเข้มแข็งของชุมชนเมื่อมีกองทุนหมู่บ้านละล้านเข้ามาบริหาร

3. เวทีสัญจร ผลการดำเนินนโยบาย หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของอำเภอแม่จริม ออกอากาศวันที่ 20 กันยายน 2544 มีวิธีการนำเสนอรายการดังนี้

ช่วงที่ 1 : ทักษะผู้พูด แจ้งวัตถุประสงค์ แนะนำพื้นที่สรุปภาพรวมของแม่จริม โดยนายอ.แม่จริม

ช่วงที่ 2 : เรียนรู้กับชุมชน

-แนะนำผลิตภัณฑ์ที่ียนไปไอลี่ง ต.แม่จริม โดยตัวแทนกลุ่ม

-แนะนำผลิตภัณฑ์ชาเขียวใบหม่อน ต.หนองแดงโดยตัวแทนกลุ่ม

-แนะนำผลิตภัณฑ์การเย็บหมาดด้วยตอกไม้อ่อน ต.หมอมีองโดยตัวแทนกลุ่ม

-แนะนำผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากกาบกล้วย ต.น้ำปายโดยตัวแทนกลุ่ม

-แนะนำผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แก่งน้ำว้า ต.น้ำพางโดยตัวแทนกลุ่ม

-แนะนำศูนย์รวมและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยพัฒนาอำเภอ, ประธานองค์กรสตรี)

ช่วงที่ 3 : มุ่งมองภาครัฐ (เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน)

-มุ่งมองของ อบต.แม่จริม, อบต.หนองแดง, อบต.หมอมีอง, อบต.น้ำพาง, สภาพำบลน้ำปาย

ช่วงที่ 4 : แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างภาครัฐกับชุมชน

4. เวทีสัญจร งานวันเกษตรกร โรงเรียนชាណา บ้านทุ่งช่อง ตำบลลม อำเภอท่าวังผา ออกอากาศวันที่ 30 ตุลาคม 2544 มีวิธีการนำเสนอรายการดังนี้

ช่วงที่ 1 : ทักษะผู้พูด แจ้งวัตถุประสงค์ แนะนำพื้นที่ สรุปภาพรวมของบ้านทุ่งช่องโดยผู้นำชุมชน

ช่วงที่ 2 : ให้ความรู้เกี่ยวกับงานวันเกษตรกร โรงเรียนชាណา โดยคุณสำราญ พัดผล

ประเด็นสนทนา - แนวคิดและความเป็นมาของงานวันเกษตรของบ้านทุ่งช่อง

- ความเป็นมาของชุมชนอนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นบ้าน

- วัตถุประสงค์ของการจัดงาน / เป้าหมาย / กิจกรรม

ช่วงที่ 3 : เรียนรู้กับชุมชน (ตัวแทนแกนนำชาวบ้าน / เกษตรนำช่อง)

ประเด็นสนทนา – แนวคิดในการจัดตั้งโรงเรียนชាណา

- วัตถุประสงค์ กิจกรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านทุ่งช่อง

- มุ่งมองของเกษตรกรเป็นอย่างไร

ช่วงที่ 4 : มุ่งมองจากภาครัฐเชื่อมโยงงานวันเกษตรกับสุขภาพ

- เกษตรอำเภอท่าวังผา

- สภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน โดยพระครูพิทักษ์นันทคุณ

แลคนายแพทย์ชาตรี เจริญศิริ

ช่วงที่ 5 : แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างภาครัฐกับชุมชน และสรุปภาพรวมการพัฒนา

สรุปได้ว่าลักษณะรูปแบบ "นิตยสารทางอากาศ" ของ "รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน สัญจร" แบ่งออกเป็น 4 ช่วงด้วยกัน ดังตารางที่ 5.2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5.2 แสดงรูปแบบรายการในแต่ละช่วงของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านสัญจร

ช่วงที่	ชื่อช่วง	รูปแบบ	ความยาว (นาที)
ช่วงที่ 1	ทักทายผู้ฟัง	พูดคุย	10
ช่วงที่ 2	เรียนรู้กับชุมชน	สนทนა	30
ช่วงที่ 3	มุมมองจากภาครัฐ	พูดคุยและสนทนა	50
ช่วงที่ 4	แลกเปลี่ยนภาครัฐกับชุมชน	สนทนა	30

จากบทวิทยุจำนวน 41 ตอน ที่คณะวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและเก็บบันทึกการจัดรายการ พบร่วมมือการจัดรายการสัญจรนอกสถานที่ เพียง 4 ครั้งเท่านั้นซึ่งเป็นอัตรา 1 ต่อ 10 และจากตัวอย่างศูนย์พัฒนารายการ พบร่วมกับรายการสัญจร เป็นรูปแบบรายการที่มุ่งที่จะให้เกิดการประชาสัมพันธ์ชุมชน และองค์กรที่มีอยู่ในชุมชน โดยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างทั้งสองฝ่ายคือภาครัฐ และภาคประชาชนให้มากที่สุด โดยแบ่งกันแสดงความคิดเห็นฝ่ายละช่วง และมาแลกเปลี่ยนในลักษณะเวทีเสนาอีกครั้งในช่วงสุดท้าย

រាជធានី ៥.១ ផែន
ការត្រួតពេត្តិក
“វិទ្យាចុំអាណាពេជ្រាវ”
(ស៊ូជារ)

1.1.3 รูปแบบรายการเพลงคันรายการ

รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านจะมีการเปิดเพลงคันรายการด้วยเพลงลูกทุ่งตลอดทั้งรายการ จากการสังเกตการณ์ของคณะวิจัยพบว่า การเปิดเพลงคันรายการของผู้ดำเนินรายการนั้น เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ระหว่างรอผู้ร่วมรายการที่ยังเดินทางมาไม่ถึง เพราะเป็นรายการที่ออกอากาศสด
2. สามารถแก็บัญหาในกรณีที่ผู้ดำเนินรายการยังไม่มีความชำนาญเพียงพอ เมื่อกิจกรรมพิเศษก็จะเปิดเพลง หรือโฆษณา เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของสถานี หรือผู้ดำเนินรายการท่านอื่นๆ ได้มาทำความเข้าใจ และแก้ไขข้อผิดพลาดนั้นๆ อย่างเช่น พุดวันที่ผิด ก็ต้องมีการพูดแก้ไข และขอโทษกับผู้ฟัง หลังจากที่เปิดเพลงเสร็จสิ้นแล้ว
3. ผู้ฟังเสนอแนะเข้ามายังรายการว่าต้องการฟังเพลง เพราะบางที่ทำงานในไร่นา օากาศร้อน จึงต้องการฟังเพลงบ้าง การขอเพลงมีทั้งโทรศัพท์เข้ามายกเพลง และบางครั้งเกิดจากการที่ชาวบ้านได้พบกับผู้ดำเนินรายการเอง และขอให้เปิดเพลงที่ผู้ฟังขอบให้ด้วย

“ในช่วงนี้ผมได้เสาะหาผลงานเพลงเทพธิดาผ้าชนິฝากໄວให้กับพี่แก้วจำหน่ายผักปลดสารพิษบ้านล่องกลางที่โทรเข้ามาขอให้ฟังนะครับ” (คุณสง่า สมจิตรา, ตัวอย่างรายการ 26 พฤศจิกายน 2544)

จากรูปแบบรายการเพลงที่นำเสนอในลักษณะเป็นเพลงคันรายการในรายการวิทยุชุมชน คนเมืองน่านนั้น แสดงให้เห็นว่า ประชาชนต้องการให้มีการเปิดเพลงอยู่ในรายการด้วย เพื่อทำให้รู้สึกผ่อนคลายจากอาชีพการทำงาน และปัญหานิสิตประจำวัน ตอบสนองความต้องการของประชาชนในการใช้สื่อวิทยุเพื่อความบันเทิง

1.1.4 รูปแบบโฆษณาคันรายการ

โฆษณาในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ใช้ดันตรีพื้นเมืองภาคเหนือ และภาษาท้องถิ่น นำเสนอ มีด้วยกัน 2 โฆษณา คือ

(1) โฆษณาเปิดตัวรายการ โดยมีเนื้อหาดังนี้

“ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่าน ขอนำท่านผู้ฟัง มาประกับรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน สื่อทางวิทยุกระจายเสียง เวที สาธารณะ สำหรับชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ปัญหา พัฒนาสังคม ปะ กันเป็นประจำทุกวัน จันทร์ ถึงวันศุกร์ เวลา 13 นาฬิกา ถึง 15 นาฬิกา ทางระบบ เอฟ.เอ็ม 94.75 เม็กกะเฮิร์ต สนับสนุนและสร้าง สรรค์รายการโดย ร้านหนังสือดอกເອິ້ນ ແລະ ສູນຍົກວາເຣຍນູ້ເພື່ອກາ ศຶກຂາກາຫາອັກຖະ ELC ສາຂານ່ານເຈົ້າ ”

(2) โฆษณาใช้คืนรายการ โดยมีเนื้อหาดังนี้

“ขอเชิญชุมชนและผู้ที่สนใจจะเข้าร่วมจัดทำรายการกับทางทีมงาน รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ติดต่อประสานงานมาที่ สาท.น่าน หมายเลขโทรศัพท์ 710144 มาช่วยกันคิด มาช่วยกันทำ มาช่วยกันแก้ ปัญหา เพื่อพัฒนาจังหวัดน่าน ติดต่อกันได้ตั้งแต่บัดเดยวนี้เป็นต้นไป สนับสนุนและสร้างสรรค์รายการโดยร้านหนังสือดอกເອິ້ນ ແລະ ສູນຍົກວາ ເຣຍນູ້ເພື່ອກາ ศຶກຂາກາຫາອັກຖະ ELC ສາຂານ່ານເຈົ້າ ”

ผู้อำนวยการสถานีได้ชี้แจงถึงสาเหตุที่ต้องมีโฆษณาในรายการว่าทางสถานีจำเป็นต้องหา งบประมาณสนับสนุนด้านค่าโทรศัพท์

“ทางชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่านต้องการจะหาค่าโทรศัพท์ทางสถานี จึงได้ให้ลงประกาศไว้ในโฆษณารายการได้ เช่น รายการวิทยุชุมชนคน เมืองน่านสนับสนุนโดย.....(ชื่อบริษัทห้างร้าน) แต่จะไม่พูดถึงเนื้อหา ไม่พูดถึงรายละเอียดของผู้ให้การสนับสนุน เพื่อເອເງີນທີ່ໄດ້ມາໃຊ້ເວົ້ອງ ค่าโทรศัพท์” (คุณฉัตรชัย เสนีวงศ์ ณ อุบลราชธานี, สัมภาษณ์ 28 พฤษภาคม 2544)

คุณติพร บุญคง ได้ให้เหตุผลและที่มาของกារกล่าวถึงร้านหนังสือดอกເອິ້ນ ແລະ ສູນຍົກວາ ELC น່ານ ในรายการ ว่า

“ทางสมาคมรวมรัฐฯ จัดกับร้านหนังสือและສູນຍົກວາ ELC เค้าไปหา เงินสนับสนุนมาได้ส่วนหนึ่งก็ເຄີມາให้ເຮົາຈ່າຍค่าโทรศัพท์ເບີໂທ 710144

ที่ใช้ในห้องส่ง เพราะทางสมาชิกเห็นว่าไม่อยากรบกวนงบประมาณของสถานี เพราะบางที่เด็กใช้ติดต่อผู้ร่วมรายการ” (คุณรติพง บุญคง, สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2544)

1.2 ลักษณะเนื้อหาของ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน”

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารทบทวนทั้ง 41 ตอน และการเข้าสังเกตการณ์ในห้องส่งของคณะกรรมการวิจัย พบว่า เนื้อหารายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านสามารถจำแนกเนื้อหาได้ตามลักษณะการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนตามหลักการวิทยุกระจายเสียงโดยทั่วไป แยกตามประเภทต่างๆ ได้ 4 ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 เนื้อหารายการเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร

เนื้อหารายการประเภทเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารนี้ คณะกรรมการวิจัย พบว่าจากรูปแบบรายการข่าวจากชุมชนในช่วงที่ 2 มีลักษณะเป็น เนื้อหาข่าวภายในท้องถิ่นเพื่อแจ้งข่าวรายงานความเป็นจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ (events) และสถานการณ์ (situations) ที่เกิดขึ้นและเป็นที่สนใจของผู้ฟังในขณะนั้น หรือเพื่อแจ้งกำหนดการ ข่าวประชาสัมพันธ์ ที่เกิดขึ้นในชุมชน หรือองค์กรในจังหวัดซึ่งจากการสังเกตการณ์พบว่า แหล่งที่มาของเนื้อหาข่าว ในช่วงข่าวจากชุมชน มีดังนี้

- ผู้ดำเนินรายการกล่าวเชิญชวนให้ในรายการ แสดงให้เห็นว่าทางรายการเปิดโอกาสให้ชุมชน หรือหน่วยงานต่างๆ จากรายงานนอก ส่งข่าวเข้ามาออกอากาศทางรายการได้ทางโทรศัพท์ และจดหมายว่า
“ท่านที่สนใจ หรือชุมชนใด หน่วยงานใดต้องการฝากข่าวประชาสัมพันธ์ ก็ส่ง
จดหมาย หรือโทรศัพท์มาได้ที่หมายเลข 054-710144 ที่ สวท.น่าน 94.75
เม็งกะเยิร์ช เยาจะประชาสัมพันธ์ให้ทุกข่าวนะครับ”

- ข่าวจากชุมชน หมู่บ้าน หรือชุมชนใกล้เคียงของผู้ดำเนินรายการ เพราะผู้ดำเนินรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านบางคนทำหน้าที่เป็นประชาสัมพันธ์ (อสม.) ของหมู่บ้านด้วย

“ผมเป็นประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้านสวนตาล เวลาหมู่บ้านผมมีงานอะไร
 ผมก็นำมาประกาศในรายการที่ผมจัด อย่างอาทิตย์หน้าหมู่บ้านผมงาน
 บอลงหารายการช่วยเหลือผู้ยากไร้ผมก็นำมาประกาศประชาสัมพันธ์วันนี้” (คุณส่ง
 สมจิตรา, สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2544)

- ข่าวประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานราชการ หรือจากชุมชนต่างๆ แจ้งรายละเอียดของข่าวด้วยวิธีต่างๆ เช่น นำเอาไปสtteอร์งาน ใบปลิวผ้าป่า การ์ดเชิญ สงมาให้เจ้าหน้าที่สภ.น่าน เพื่อฝากรี้อ่านในช่วงของข่าวจากชุมชน

ทั้งนี้คณาวิจัยพบว่า รูปแบบรายการข่าวในช่วงข่าวจากชุมชนทาง สภ.น่าน และรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ให้โอกาสโดยเปิดกว้างสำหรับทุกชุมชนและหน่วยงานต่างๆที่ต้องการประกาศข่าวหรือประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารใดๆให้ทราบ แต่ข่าวที่ออกอากาศส่วนใหญ่มักจะเป็นข่าวจากหน่วยงานราชการ และถึงแม้ในแต่ละหมู่บ้านจะมีประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้านอยู่แต่ก็มักจะเป็นในเขตเทศบาลเมืองเท่านั้นยังไม่ได้ครอบคลุมไปถึงพื้นที่ห่างไกล หรือในต่างอำเภอเท่าที่ควร

นอกจากนี้ จากการสังเกตการณ์ในการจัดทำรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านตั้งแต่วันที่ 26-29 พฤศจิกายน 2544 พบว่า เนื้อหารายการเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารในช่วงข่าวจากชุมชนมีเนื้อหารายการและแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารแตกต่างกัน ตามตารางที่ 5.3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.3 แสดงหน่วยงานที่แจ้งข้อมูลข่าวสาร และเนื้อหา
ที่แจ้งออกอาการไปในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน

วันที่	หน่วยงานที่แจ้งข่าวสาร				เนื้อหาที่แจ้งออกอาการไป			
	ราชการ	NGO	ธุรกิจเอกชน	ชุมชน	เกี่ยวกับราชการ	เกี่ยวกับ NGO	เกี่ยวกับ เอกชน	เกี่ยวกับชุมชน
26 พ.ย. 44	1.ป. ประชาสัมพันธ์ จังหวัดน่าน				แจ้งกำหนดการ ทดสอบฯและหาทุน			ได้ร่วมบริจาคเสื้อ กันหนาวและผ้าห่ม ให้พื้นที่ทางไกล
	2.ประถมศึกษา จังหวัดน่าน				แจ้งกำหนดการแข่ง กีฬาประจำปีซึ่ง ประถมศึกษาน่าน จัด			ให้ปรับปรุงงานที่จัด ขึ้นภายในจังหวัด ของตนเอง
	3.การไฟฟ้า สวนภูมิภาค				แจ้งวัน เวลา ที่ไม่ สามารถจ่ายกระแสไฟให้บางชุมชนให้ได้			รับทราบวัน เวลาที่ จะไม่มีกระแสไฟฟ้า ใช้
					แจ้งให้ทราบเรื่อง การรายงานตัวเพื่อ ขอต่อค่าไฟฟ้า			หารือผ่านศึกษาดู ทราบว่าจะต้องไป รายงานตัวขอลดค่าไฟฟ้า
			4.ชุมชน ขยาย โอกาส					กำหนดการ,เชิญ ชวนให้ปรับปรุงงาน แข่งกีฬาประจำปี
	5.สำนักงาน ขนส่งจังหวัด น่าน				ให้ความรู้เรื่องการ ต่อภาษีรถยนต์			รับทราบข้อมูลเรื่อง การต่อภาษีรถยนต์
	6.ธนาคารออม สินแม่จิวม				แจ้งให้ทราบว่าเปิด สาขาใหม่ เชิญเบิด บัญชีได้			รับทราบข้อมูลว่ามี ธนาคารมาเปิด สาขาใหม่
	7.มูลนิธิ ไทยอาชร					แจ้งให้ทราบ ว่าจะจัดค่าย เยาวชนชาว มัง		เยาวชนชาวมังที่สนใจ ได้รับทราบข้อมูล และสมัครเข้าร่วม ค่ายได้
			8.ชุมชน บ้านสวน ตาล					ชุมชนจะจัดงาน บุคลเพื่อหาทุนสร้าง ศูนย์ อบรม.

วันที่	หน่วยงานที่แจ้งข่าวสาร				เนื้อหาที่แจ้งออกอากาศไป			
	ราชการ	NGO	ธุรกิจเอกชน	ชุมชน	เกี่ยวกับราชการ	เกี่ยวกับ NGO	เกี่ยวกับ เอกชน	เกี่ยวกับชุมชน
	9.สำนักงาน กองทุนหมู่บ้าน (อบจ.)				แจ้งให้ทราบถึง กำหนดการรับสมัคร ปั้นติ๊ตกองทุนฯ			บุคคลที่สนใจได้ รับทราบและเข้า สมัครตามวันเวลาที่ ประกาศ
27 พ.ย.44	1.เครือข่าย ผู้ติดเชื้อ เอดส์				แจ้งให้ทราบ กำหนดการ ทำบุญผ้าป่า สามัคคีเพื่อ ช่วยเหลือผู้ ติดเชื้อ			ได้รับทราบกำหนด การทำบุญและเข้า ร่วมทำบุญได้ตาม จิตศรัทธา
				2.ชุมชน บ้าน ช้างเผือก				แจ้งกำหนดการแข่ง เปตองผู้สูงอายุ โดย ผู้สนใจเชิญเข้า ร่วมงานได้
				3.ชุมชน บ้านนาเลา อ.สันติสุข				แจ้งกำหนดการ ประกวดไฟลักษณ์ ของเยาวชน
28 พ.ย.44				1.ชุมชน สวนตาล				แจ้งกำหนดการจัด งานบ่อถล
	2.ธนาคารออม สิน				แจ้งให้ทราบถึงงาน บริการชุมชนทำอยู่			ได้ทราบว่าธนาคาร ออมสินทำงาน บริการชุมชนอย่าง ไร บ้าง
29 พ.ย.44	1.สถานีตำรวจน จังหวัดน่าน				แจ้งให้ประชาชนงด การต้มสุราในวันที่ 5 ธ.ค.			ได้ทราบว่า ทางราช การตำรวจนี้เมื่อเช้า หรือข้อห้ามอะไรใน วันที่ 5 ธ.ค.
	2.สหกรณ์การ เกษตร				แจ้งให้ทราบว่ามี การรับจำนำข้าว เพด			ได้ทราบว่าสามารถ นำข้าวมาพัดไปป่านำ ได้ที่ไหน อย่างไร
	3.ทหารบทก จังหวัดน่าน				แจ้งให้ทราบว่าจะ ประชุมเรื่องการเดิน ถนน			ได้รับทราบว่าทาง บกจมีประชุมเรื่อง ถนน
	4.วิทยาลัย เทคโนโลยี				แจ้งให้ทราบถึง กำหนดการแข่งขัน กีฬาอาชีวะเกมส์			ได้ทราบกำหนดการ และสามารถไปร่วม งานที่จัดขึ้นได้

จากตารางที่ 5.3 แสดงให้เห็นว่า จากข่าวทั้งหมด 18 ข่าว มีข่าวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 11 ข่าว ชุมชน 5 ข่าว องค์กรพัฒนาเอกชน 2 ข่าว จำนวนเนื้อหาข่าวที่แจ้งให้รายการนำเสนอในช่วงข่าวจากชุมชนมีข่าวจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 11 ข่าว รองลงมาคือข่าวจากชุมชนคือ 5 ข่าว

1.2.2 เนื้อหารายการเพื่อให้ความรู้

เนื้อหารายการเพื่อให้ความรู้ในด้านต่างๆขึ้นอยู่กับประเด็นหัวข้อในการสนทนain ในช่วงเรียนรู้กับชุมชนแยกตามประเด็นและเนื้อหาได้ดังตารางที่ 5.4 นี้

ตารางที่ 5.4 แสดงประเด็นและเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน

ที่ออกอากาศวันที่ 14 มิถุนายน 2544 ถึง 29 ธันวาคม 2544

วันที่ออกอากาศ	ประเด็น	เนื้อหา
14 มิถุนายน 2544	อาชีพ	กลุ่มแม่บ้านบ้านสำหรับท่ารังผา
15 มิถุนายน 2544	เศรษฐกิจ	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาหนุน อ.ท่ารังผา
3 กรกฎาคม 2544	สุขภาพ	การดูแลสุขภาพในวันเข้าพรรษา
10 กรกฎาคม 2544	อาชีพ	กลุ่มแม่บ้านทำเครื่องจักสาน ตำบลปัวชัย
31 กรกฎาคม 2544	สุขภาพ	การออกกำลังกายของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล
7 สิงหาคม 2544	กฎหมาย	เวทีสัญจรวันระพิบัติแห่ง ก.m.ไทย หน้าศาลจังหวัด
21 สิงหาคม 2544	เนื้อหาชุมชน	ปัญหาท่ารวมบ้านท่าลี อำเภอเมือง
28 สิงหาคม 2544	ประเด็น	ประเด็นด้านกิจกรรมทางศาสนาและแข่งเรือประเพณี
6 กันยายน 2544	เศรษฐกิจ	เวทีสัญจารองทุนหมู่บ้านละล้านบาทของ อ.ปัว
7 กันยายน 2544	เศรษฐกิจ	ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านบ้านนาท่อเด่น ต.ดีมตอง
18 กันยายน 2544	วัฒนธรรมประเพณี	กลุ่มนรรค์ดนตรีไทยเยาวชนตำบลเมืองจัง
20 กันยายน 2544	อาชีพ	เวทีสัญจารหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ อ.แม่จริม
25 กันยายน 2544	สุขภาพ	นักกีฬาเปิดต่องผู้สูงอายุบ้านอรัญญาราส
27 กันยายน 2544	อาชีพ	กลุ่มเลี้ยงจิงหรีด อำเภอแม่จริม
1 ตุลาคม 2544	สุขภาพ	ปัญหาเอดส์ในกลุ่มชาวเขาของสมาคมสร้างสรรค์และพัฒนามั่งในประเทศไทย
9 ตุลาคม 2544	อาชีพ	กลุ่มแม่บ้านทำสินค้าหัตถกรรม
11 ตุลาคม 2544	เนื้อหาชุมชน	ตำบลห้วยเกียน
12 ตุลาคม 2544	อาชีพ	กลุ่มทอผ้าน่านบ้านไผ่ gamma อำเภอเวียงสา
15 ตุลาคม 2544	วัฒนธรรมประเพณี	เรียนรู้ภาษาคำเมือง ประเพณีเมืองน่าน ค่าว่า จ้อย ซอ
16 ตุลาคม 2544	สุขภาพ	การดูแลสุขภาพจิตของครอบครัว จากโรงพยาบาลน่าน
17 ตุลาคม 2544	อาชีพ	กลุ่มเครื่องเงินตำบลปักกลาง อำเภอปัว

วันที่ออกอากาศ	ประเด็น	เนื้อหา
22 ตุลาคม 2544	ประเพณี	ตามนิยามเป็น
23 ตุลาคม 2544	ประเพณี	งานประเพณีลอยกระทง
25 ตุลาคม 2544	เกษตร	สำนักงานเกษตรและวิชีปัจจุบันและดูแลทำไร
30 ตุลาคม 2544	เกษตร	เวทีสัญจรงานวันเกษตรกร ร.ร. ชาวนา บ้านทุ่งฟ้อง อ.ท่าวังผา
6 พฤศจิกายน 2544	อาชีพ	การประชุมผลการเกษตรกลุ่มแม่บ้านบ้านกอก
13 พฤศจิกายน 2544	สุขภาพ	สัปดาห์เบาหวานกับสาธารณสุขใน
20 พฤศจิกายน 2544	การศึกษา/ ศาสนา	ปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนปฏิบัติธรรม
25 พฤศจิกายน 2544	กฎหมาย	กฎหมายค้าประมง ข้อต่อสู่และสิทธิของกฎหมาย
26 พฤศจิกายน 2544	การศึกษา	เครือข่ายกลุ่มหอพักนักเรียนชาวเขา อ.แม่จริม
27 พฤศจิกายน 2544	สุขภาพ / กีฬา	การกีฬาต้านยาเสพติดของเทศบาลเมืองน่าน
28 พฤศจิกายน 2544	กฎหมาย	พรบ.สุราเดื่อนโดยสรพสามิติจังหวัด
29 พฤศจิกายน 2544	เศรษฐกิจ	กองทุนหมู่บ้านสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด
11 ธันวาคม 2544	อาชีพ	กลุ่มหอพักค่าห้องเช่าทุกบ้านหนองเต่า
12 ธันวาคม 2544	ประเพณี	ประวัติพราเจ้าทองทิพย์วัดสวนตาล
14 ธันวาคม 2544	ประเพณี	ประเพณีพื้นบ้านเมืองน่านบ้านเยา
21 ธันวาคม 2544	ประเพณี	อนุรักษ์คำเมืองโดยพระครูโภกาศ ตำบลน้ำแก่น
25 ธันวาคม 2544	ประเพณี	ประชาสัมพันธ์งานนั่งผ้า่น่าน
26 ธันวาคม 2544	สุขภาพ	บ้านจารยานเพื่อสุขภาพ ชุมชนจักรยานเมืองน่าน
27 ธันวาคม 2544	กฎหมาย	เจ้าหน้าที่แรงงานแนะวิธีการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากนายจ้าง
29 ธันวาคม 2544	อาชีพ	กลุ่มแม่บ้านบ้านน้ำครอกเก่า ประชุมอาหารจากเนื้อปลา

จากรายการทั้งหมด 41 ตอนที่ได้ศึกษา พบร่วมนิยามที่นำเสนอออกอากาศไปมี 9 ประเด็น
ใหญ่ ๆ ดังนี้

■ ประเด็นด้านการประกอบอาชีพ

เนื้อหาด้านการประกอบอาชีพของรายจราจรทุกชุมชนคนเมืองน่านนำเสนอมากที่สุด คือ จำนวน 10 ตอน เป็นการนำเสนอเรื่องราวของกลุ่มแม่บ้านในแต่ละชุมชนซึ่งมีการผลิตผลิตภัณฑ์ เพื่อขาย การประกอบอาชีพเสริมนอกเหนือจากการทำการเกษตร เช่น การเลี้ยงจังห์หรีด การเพาะ เนื้อ จักสาน การทอผ้า เครื่องเงิน การทำแนมปลา โดยการเชิญตัวแทนของกลุ่มมาสนทนาใน ด้านการผลิต ความเป็นมาในการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพ มีประเด็นดังนี้

1. กลุ่มแม่บ้านบ้านน้ำโคร้ ท่าวงศ์พา
2. กลุ่มแม่บ้านทำเครื่องจักสาน ตำบลปัวชัย
3. เวทีสัญจรหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ อ.แม่จริม
4. กลุ่มเลี้ยงจังห์หรีด อ.แม่จริม
5. กลุ่มแม่บ้านทำลินค้าหัตถกรรม
6. กลุ่มทอผ้าน่า่นบ้านไผ่งาม อ.เวียงสา
7. กลุ่มเครื่องเงินตำบลป่ากลาง อ.ปัว
8. การแปรรูปผลผลการเกษตรกลุ่มแม่บ้านบ้านกอก ต.ท่าข้าว
9. กลุ่มทอผ้ากีกระดูกบ้านหนองเต่า
10. กลุ่มแม่บ้านบ้านน้ำครกเก่า แปรรูปอาหารจากเนื้อปลา

■ ประเด็นด้านวัฒนธรรมประเพณี

นำเสนอนิءืองหาเพื่อชี้แนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การขับซอ การสอนภาษาคำเมืองโดยพระสงฆ์ เรียนรู้ความหมายของวันสำคัญตามประเพณีดังเดิม นำเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันสำคัญต่างๆ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวันสำคัญนั้น ให้ความรู้เรื่องที่มาของลายผ้าไทยลือ เป็นต้น มีประเด็นดังนี้

1. ประเพณีตามกิจกรรมและแข่งเรือประเพณี
2. กลุ่มอนุรักษ์ดนตรีไทยเยาวชนตำบลเมืองจัง
3. เรียนรู้ภาษาคำเมือง ประเพณีเมืองน่าน เพลงค่าว่า ซอ จ้อย
4. ตามจลาจลปีงกับพระโภ伽คนันทสาร
5. งานประเพณีลอยกระทง
6. ประวัติพระเจ้าท่องเที่ยววัดสวนตาล
7. ประเพณีพื้นบ้านเมืองน่านบ้านยา
8. อนุรักษ์คำเมืองโดยพระครูโภกาส ต.น้ำแก่น
9. ประชาสัมพันธ์งานนุ่งผ้านาน

■ ประเด็นด้านสุขภาพ

เนื้อหาที่นำเสนอด้านสุขภาพ เป็นการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการปฏิบัติตัวเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย ป้องกันโรคที่กำลังระบาด เช่น โรคเอดส์ หรือโรคที่เกิดตามฤดูกาล รวมทั้งข้อมูลจากสาธารณสุขเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคต่างๆ การออกกำลังกาย การแก้ปัญหาที่เกิดจากสุขภาพจิต และสุขภาพกาย ซึ่งเนื้อหาด้านสุขภาพจะสัมพันธ์กับด้านกีฬาด้วย มีประเด็นดังนี้

1. การดูแลสุขภาพในวันเข้าพรรษา
2. การออกกำลังกายของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล
3. นักกีฬาเปตองผู้สูงอายุบ้านอรัญประเทศ
4. ปั่นหาเดส์ในกลุ่มชาวเขาของสมาคมสร้างสรรค์และพัฒนามั่งในประเทศไทย
5. การดูแลสุขภาพจิตของครอบครัวโดยร.พ.น่าน
6. สัปดาห์เบาหวานกับสาธารณสุขน่าน
7. การจัดงานกีฬาด้านยาเสพติดของเทศบาลเมืองน่าน
8. ปั่นจักรยานเพื่อสุขภาพกับชุมชนจักรยานเมืองน่าน

■ ประเด็นด้านกฎหมาย การเมือง

เนื้อหาเกี่ยวกับความรู้เรื่องกฎหมายที่จำเป็นกับชีวิตประจำวัน เช่น การทำประกันรถยนต์ การเดียวกันชีวิตร่วมกัน รวมทั้งเรื่องการเมืองท้องถิ่น การเลือกตั้ง มีประเด็นดังนี้

1. เวทีสัญจรวันระพีด้าแห่งกฎหมายไทย ศalaกลางจังหวัด
2. กฎหมายค้ำประกันข้อต่อสัญญาและสิทธิของกฎหมายกับนายพิชัย
3. พรบ.สุราเดือนโดยสภาพสามิติจังหวัด
4. เจ้าหน้าที่แรงงานแนะวิธีการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากนายจ้าง

■ ประเด็นด้านเศรษฐกิจ

จากเดิมที่มีการเสนอเนื้อหาด้านเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต เช่นทำอย่างไรจะปลูกพืชให้พอกินในครอบครัวแล้วเหลือไว้เพื่อขายเป็นรายได้เล็กๆน้อยพอใช้จ่ายในครอบครัว แต่ในปัจจุบันได้มีประเด็นเนื้อหาด้านเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้นและเป็นเรื่องกำลังเป็นที่สนใจของชาวจังหวัด น่าจะมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจในท้องถิ่นมากขึ้น เช่น เงินกองทุนหมู่บ้านจากรัฐบาลให้กู้ยืมเพื่อผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จึงเป็นหัวข้อสนทนากันไปทุกชุมชน เรื่องเงินกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ จากร้านค้าเพื่อการเกษตร มีประเด็นดังนี้

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาหมุน อ.ท่าวังผา
2. เวทีสัญจารกองทุนหมู่บ้านละล้านบาทของ อ.ปัว
3. ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านบ้านนาท่อเด่น ต.ถีมตอง
4. กองทุนหมู่บ้านสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดน่าน

■ ประเด็นด้านการเกษตร

เนื้อหารายการด้านการเกษตรเป็นการให้ความรู้ในการทำเกษตรในทุกๆ ด้าน เช่น แนะนำการคูแพ็ซผลทางการเกษตร การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของเกษตรกร การดูแลกำจัดวัชพืช การทำปุ๋ยหมัก โดยการเชิญตัวแทนกลุ่มที่ทำกิจกรรมด้านการเกษตรในชุมชนมาร่วมสนทนากัน เช่น กลุ่มเกษตรกรในอำเภอต่างๆ มีประเด็นดังนี้

1. สำนักงานเกษตรและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
2. เวทีสัญจรงานวันเกษตรกร โรงเรียนชាណา บ้านทุ่งช่อง อ.ท่าวังผา

■ ประเด็นด้านการศึกษาและศาสนา

เนื้อหาที่นำเสนอเกี่ยวกับประเด็นด้านการศึกษาและศาสนา ซึ่งเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนเพื่อให้ความรู้ในด้านการรณรงค์ให้เยาวชนปฏิบัติตัวเป็นคนดี แนะนำทางการศึกษา การอนุรักษ์ศิลปะ พื้นบ้านของเยาวชน การออกค่ายเยาวชนเพื่อเรียนรู้ด้านศาสนา มีประเด็นดังนี้

1. ปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนปฏิบัติธรรมกลุ่มวัดบ่อหลวง
2. เครือข่ายกลุ่มหอพักนักเรียนชาวเขา อ.แม่จริม

■ ประเด็นเกี่ยวกับชุมชน

ประเด็นเกี่ยวกับชุมชนนี้ ทางรายการได้นำเสนอเรื่องราวของชุมชนในหลายๆ ด้าน เช่น การประกอบอาชีพ จำนวนประชากร ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ประชาสัมพันธ์งานที่จะมีขึ้นในชุมชน กลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อแสดงความเข้มแข็งของชุมชนให้สาธารณะได้รับรู้ และเหตุการณ์ที่เป็นที่สนใจของคนส่วนใหญ่ มีประเด็นดังนี้

1. ปัญหาน้ำท่วมบ้านท่าลี อ.เมืองโดยผู้ใหญ่บ้าน
2. เรื่องราวตำบลน้ำเกี้ยนโดยกำหนดนั้น

1.2.3 เนื้อหารายการเพื่อให้ความบันเทิง

จากการสังเกตการณ์การผลิตรายการ พบว่า เนื้อหาเพื่อให้ความบันเทิงในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน คือการใช้เพลงคันรายการเป็นเพลงลูกทุ่งยอดนิยม เพราะผู้ฟังมีจดหมายและโทรศัพท์ขอเข้ามายังผู้ดำเนินรายการ ดังที่คุณเพียรพิศ ยะวิญชา ผู้ดำเนินรายการจากกลุ่มฮักเมืองน่าน และคุณวุฒิไกร กลักษย ผู้ดำเนินรายการจากชุมชนน้ำเกี้ยน ได้กล่าวถึงการเปิดเพลงในรายการไว้ว่า

“เพลงของน้องเบนซ์ ไดเรมีนี ผู้ฟังบอกกับเพียงพิศว่า พังได้มดเดยทั้ง 14 เพลงนะ แสดงว่าชอบกันนักเหมือนอะ” (คุณเพียรพิศ ยะวิญชาณ, ตัวอย่างรายการ 27 พฤศจิกายน 2544)

“แรงใจรายวัน ปริญญาใจ ของศิริพง นักสัม.3 เรื่องหอห้องเช่า เห็นอยู่ในมือคนดีของไมค์ กิริมย์พง นี่ลุงหนานเปิดเกือบทุกครั้งที่จัดเลี้ยง ชาวบ้านพังกันแล้วให้รวมบอกดุงหนานนะว่าไม่เบื้องเลย วันอื่นเค้าจัดกันก็เปิดดุงเดียจดไว้ เลยเพลงไหหนเปิดบ่อยคนชอบเบอะลุงก์ซึ้งแพร่นไว้เป็นของตัวเอง เพราะแพร่นของสถานีเปิดบ่อยมันไม่ดีแล้ว บางที่หลายเมืองผู้ฟังขอลุงก์หน้าไม่เจ้อ” (คุณวุฒิไกร ฤทธิ์กัลชัย, สัมภาษณ์ 29 พฤศจิกายน 2544)

เนื้อหาเพื่อความบันเทิงในรายการเพื่อให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินกับผู้ฟัง โดยเฉพาะผู้ฟังที่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรที่ต้องทำงานในสภาพอากาศร้อนกลางแจ้ง ดังที่ผู้เข้าร่วมประชุมได้เคยกล่าวไว้กับคณะกรรมการวิจัยในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการว่า

“ตอนไปไร์ทิวเอวิทยุผูกติดເວไปด้วย ก็อยากฟังเพลงเพราะตอนทำงานมันร้อน ไม่อยากฟังคนอู๊ดกๆ เปิดเพลงเหมาๆ นานดี ฟังได้ทั้งวัน เพราะบางคนอู๊มาก บางคนอู๊น้อย บ่อม่วน”

แสดงให้เห็นว่าผู้ฟังมีความต้องการในการฟังเนื้อหาเพื่อให้ความบันเทิงเพื่อผ่อนคลายจากการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน

1.2.4 เนื้อหาโฆษณาหรือบริการสาธารณะ

เนื้อหาโฆษณา หรือบริการสาธารณะอยู่ในโฆษณาคั่นรายการของสถานีและผู้ดำเนินรายการได้กล่าวเชิญชวนไว้ในรายการ เป็นการเชิญชวนให้ประชาชนหรือผู้ฟังเข้ามามีส่วนร่วมในรายการในลักษณะต่างๆ คือ

- เชิญชวนให้ผู้ฟังส่งข้อมูล ข่าวสาร ข่าวประชาสัมพันธ์ ขอเพลงmanyรายการ ได้โดยการส่งจดหมาย หรือโทรศัพท์เข้ามายังรายการ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูลและผู้ฟังที่มีปฏิกรรมภาพกลับ (feedback) manyรายการ เพื่อปลูกกระแสสาธารณะร่วมกัน ด้วยวิธีกล่าวเชิญชวนจากผู้ดำเนินรายการ
- เชิญชวนให้ผู้ฟังเข้ามาร่วมเป็นผู้ดำเนินรายการกับทีมงานวิทยุชุมชนคนเมือง นาน ซึ่งเป็นโฆษณาประจำรายการ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการผลิตรายการ

ภาพที่ 5.2 แสดงการจัดรายการ
“วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน”
ที่ห้องส่ง สวท.น่าน

1.3 วิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหา “รายงานวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ในระยะที่ 5

จากการศึกษารูปแบบและเนื้อหาของรายงานวิทยุชุมชนคนเมืองน่านทั้งหมด 41 ตอน พบร่วมกับรูปแบบและเนื้อหาของรายการนั้น เอื้อต่อการให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นกว่ารายการวิทยุท้องถิ่นแบบเดิม โดยเฉพาะการเข้ามาร่วมในฐานะผู้สั่งสาร ที่ภาคประชาชนได้เข้ามาเป็นผู้ดำเนินรายการ หรือเป็นผู้ฝ่ายข่าวมาออกอากาศนั้นก็มีมากขึ้น ในขณะที่ผู้สั่งสารภาครัฐ คือเจ้าหน้าที่ สาท. หรือกรมประชาสัมพันธ์ ยังคงมีอยู่ในบิรุณเท่าเดิม ส่วนเนื้อหาก็มีเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนมากขึ้น โดยเนื้อหาที่ประชาสัมพันธ์ภาครัฐก็ยังมีได้ลดลง ขณะวิจัยพบว่า การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ฟังกับผู้จัดรายการยังมีอยู่น้อยมาก ซึ่งข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ในส่วนนี้ได้แบ่งรายงานผลเป็นข้อ ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.3.1 ผู้ดำเนินรายการกับรูปแบบรายการที่เอื้อต่อการเกิดการมีส่วนร่วม

(1) ที่มาของผู้ดำเนินรายการและผู้ร่วมรายการ

รายการในช่วงที่ 1 “ช่วงทักทายผู้ฟัง / แจ้งเมนูรายการ” : รูปแบบรายการพูดคุยและช่วงที่ 2 “ข่าวจากชุมชน” : รูปแบบรายการข่าว ของรายงานวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศจากห้องส่ง สาท.น่าน นั้นเป็นรายการที่มีผู้ดำเนินรายการเป็นสมาชิกชุมชนฯ ซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนเข้ามายัดรายการ เรียกได้ว่า ภาคประชาชนมีโอกาสส่งตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดรายการถึงขั้นอยู่ในฐานะ “ผู้ดำเนินรายการ” อันเป็นโอกาสที่เอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมด้านอื่น ๆ ตามมาอีก การทักทาย พูดคุยกับผู้ฟัง ในช่วงที่ 1 ด้วยประเด็นเนื้อหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งส่งผลให้ผู้ฟังรู้สึกมีส่วนร่วมกับรายการมากขึ้น เพราะผู้ดำเนินรายการมักพูดคุยเรื่องใกล้ตัว เช่นใจง่าย และน่าสนใจ หรือการเป็นส่วนหนึ่งในการคัดเลือกข่าว มาอ่านรายงานออกอากาศในช่วงที่ 2 ซึ่งมุ่งมองหรือเหตุผลในการพิจารณาคัดกรองข่าวสารนั้น ก็เป็นมุ่งมองของคนในชุมชนที่เข้าใจชุมชน ข่าวที่ออกอากาศจึงมีเรื่องราว เนื้อหา เกี่ยวกับชุมชนมากกว่ารายการวิทยุท้องถิ่นเดิม

รายการใน ช่วงที่ 3 “เรียนรู้กับชุมชน” ซึ่งเป็นรูปแบบรายการสัมภาษณ์ และช่วงที่ 4 “เสียงจากชุมชน” : รูปแบบรายการสนทนานั้น นับเป็นรูปแบบรายการที่เอื้อต่อการเกิดการมีส่วนร่วมเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นรายการที่ต้องมีแขกรับเชิญ หรือผู้ร่วมรายการ ซึ่งเป็นโอกาสที่จะให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในส่วนนี้ได้ง่ายที่สุด ซึ่งที่มาของผู้ร่วมรายการ มี 3 ช่องทาง ดังนี้

ก) ผู้ร่วมรายการขอเข้าร่วมรายการด้วยตนเอง เนื่องจากต้องการประชาสัมพันธ์กลุ่ม องค์กร หน่วยงานที่ตนเองสังกัดอยู่ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม หรือการปฏิบัติงาน ของกลุ่ม

ข) ผู้ดำเนินรายการเป็นผู้เชิญ เนื่องจากกลุ่ม องค์กรนั้นมีกิจกรรมที่ المناسبใจ ควรเชิญมา ร่วมสนทนากับรายการถึงการก่อเกิดกลุ่ม แนวคิดการจัดตั้งกลุ่ม กิจกรรมของกลุ่ม

ค) ชาวบ้าน หรือผู้ฟังต้องการให้เชิญมา แสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะmanyรายการว่า ต้องการให้เชิญ กลุ่ม องค์กร หรือหน่วยงานใด

การเชิญผู้ร่วมรายการในแต่ละครั้งของสมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนฯ ให้ความสำคัญกับบุคคล เกี่ยวข้องกับกลุ่มที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ผู้นำกลุ่ม ผู้นำชุมชน หัวหน้าหน่วยงานราชการ จึงทำให้เนื้อหาในรายการสัมภาษณ์เน้นไปที่ลักษณะการดำเนินงานของกลุ่ม ประชาสัมพันธ์งานของกลุ่มเป็นหลัก เพราะแนวคำถามที่ได้จากการศึกษาบทวิทยุทั้ง 41 ตอนพบว่า เป็นแนวคำถามเพื่อถามถึงวิธี ดำเนินงานของกลุ่ม แนวคิดในการรวมกลุ่ม และความต้องการให้นำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องในด้าน ไดกับกลุ่มน้ำมากกว่าการนำเสนอเนื้อหา ให้ประชาชนร่วมผลักดันให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตามบทบาทของสื่อและไม่เป็นไปตามประเทานี้ของสื่อที่ต้องเป็นเรื่องที่เน้นหนักลงไป ในปัญหาเรื่องด่วนหรือปัญหาในชีวิตประจำวันของคนในสังคม และวิธีการนำเสนอไม่เป็นไปตามหลักการสื่อเพื่อชุมชนที่สื่อควรนำเสนอสิ่งที่เป็นปัญหาหรือสภาพที่ก่อให้เกิดปัญหาแล้วเสนอแนะ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังร่วมกันคิดแก้ไขปัญหา

(2) โฆษณาเชิญชวนให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วม

รูปแบบและเนื้อหาของโฆษณาคันนี้รายการของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เป็นโฆษณาเชิญชวนให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในรายการด้วยการใช้โฆษณาเชิญชวนในรายการ และให้ผู้ดำเนินรายการกล่าวเชิญชวนไว้ในแต่ละช่วงของรายการ ด้วยการให้ผู้ฟังสามารถแจ้งข่าว ของชุมชน หรือข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์ชุมชนได้ ซึ่งให้เห็นว่าทางรายการได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของประชาชนในฐานะผู้ฟังที่มีปฏิกรรมยาตอบกลับและผู้ให้ข้อมูล และการเชิญชวนเข้ามาร่วม เป็นสมาชิกชุมชนวิทยุชุมชน แต่ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษานั้นพบว่า ปฏิกรรมยาตอบกลับจากผู้ฟังยังมีน้อยมาก เฉลี่ยมีโทรศัพท์เข้ามาขอเพลงวันละไม่เกิน 10 สายเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอุปสรรค ด้านภาษาพاد และด้านเนื้อหารายการ อันจะอธิบายโดยละเอียดต่อไป

(3) รายการสัญจร มีส่วนร่วมได้มากกว่า รายการจากห้องส่ง

รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านรูปแบบสัญจารัตน์ แบ่งออกเป็น 4 ช่วง เช่นเดียวกับรายการที่ออกอากาศจากห้องส่ง โดยมี ช่วงที่ 1 ทักษะผู้พิพากษา ช่วงที่ 2 เรียนรู้กับชุมชน ช่วงที่ 3 มุ่งมองจากภาครัฐ และช่วงที่ 4 แลกเปลี่ยนภาครัฐกับชุมชน (รายละเอียดอ่านได้ในบทที่ 5 ส่วนที่ 1)

ใน ช่วงที่ 1 ทักษะผู้พิพากษา : รูปแบบรายการพูดคุย นั้นในรายการสัญจารกับรายการจากห้องส่ง มีเนื้อหาเหมือนกัน คือ เป็นการทักษะเรียนรู้เรื่องราว การ โดยในเรื่องของรูปแบบที่มีลักษณะเหมือนกันคือ เป็นการพูดคุยโดยผู้ดำเนินรายการ แต่ต่างกันตรงที่ ผู้ดำเนินรายการสัญจร เป็นเจ้าหน้าที่ของ สวท.น่าน แต่ผู้ดำเนินรายการที่ออกอากาศจากห้องส่ง เป็นตัวแทนจากชุมชนฯ หรือตัวแทนชุมชน

สำหรับในช่วงที่ 2 ของรายการสัญจร คือช่วง “เรียนรู้กับชุมชน : รูปแบบรายการสนทนა” นำเสนอประเด็นสนทนานี้ที่เกี่ยวกับกิจกรรม หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อในการจัดงานที่สัญจารโดยประธานกลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน นับว่า ช่วงนี้เป็นช่วงที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในฐานะ “ผู้ส่งสาร” มากกว่าช่วงที่ 2 ของรายการที่ออกอากาศจากห้องส่ง เพราะรายการจากห้องส่งเป็นเพียงการรายงานข่าวจากชุมชน โดยผู้ดำเนินรายการเป็นผู้อ่าน ผู้เล่า ผู้รายงานออกอากาศเพียงคนเดียว แต่ในรายการสัญจารัตน์ จะนำเสนอด้วยรูปแบบการสนทนากับผู้ร่วมสนทนาระหว่างนักวิชาชีพในชุมชนที่สัญจารไปในวันนั้น แม้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนคนอื่น ๆ ที่ไม่ได้ร่วมงานที่สัญจารสามารถเข้ามาแสดงความคิดเห็นออกอากาศเพิ่มเติมได้อีกด้วย

ส่วนในรายการสัญจร ช่วงที่ 3 และช่วงที่ 4 นั้น เป็นช่วง “ มุ่งมองจากภาครัฐ ” รูปแบบรายการพูดคุยและสนทนากับผู้ดำเนินรายการสัญจาร แล้ว ช่วง “แลกเปลี่ยนภาครัฐกับชุมชน” รูปแบบรายการสนทนานี้ ในขณะที่รายการที่ออกอากาศจากห้องส่ง เป็นช่วง “เรียนรู้กับชุมชน” รูปแบบรายการสัมภาษณ์ และ “เสียงจากชุมชน” : รูปแบบรายการสนทนากับผู้ดำเนินรายการสัญจาร ตามลำดับ เน้นได้ชัดว่า 2 ช่วงท้ายของรายการ เป็นช่วงที่ภาคประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้มากกว่า ฯ กัน แต่ในรายการสัญจารัตน์ นับได้ว่ามีส่วนร่วมได้มากกว่า เนื่องจากลักษณะการจัดรายการสัญจารแต่ละครั้งนั้น ประชาชนที่มาร่วมงานสัญจารสามารถยกมือ หรือเขียนข้อความสั้น ๆ ลงมาซักถาม แสดงความคิดเห็นออกอากาศได้อย่างเท่าเทียมกัน ต่างกับรายการในห้องส่ง ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในรายการ ได้ด้วยการโทรศัพท์หรือเขียนจดหมาย ซึ่งเป็นช่องทางที่ช้ากว่า และมีข้อจำกัดมากกว่า

1.3.2 เริ่มมีผู้ส่งสารภาคประชาชนมากขึ้น โดยภาครัฐก็ยังคงอยู่

จากการวิเคราะห์เนื้อหาของรายการที่แจ้งข้อมูลข่าวสาร ในรายการวิทยุชุมชนคน เมืองน่าน พบร่วมกันว่า จากข่าวทั้งหมด 18 ข่าว มีข่าวที่มีผู้ส่งสารเป็นภาครัฐ 11 ข่าว เป็นตัวแทนชุมชน 5 ข่าว เป็นตัวแทนขององค์กรพัฒนาเอกชน 2 ข่าว (ดูรายละเอียดในตารางที่ 5.3) และในส่วนของเนื้อหาเพื่อให้ความรู้ พบร่วมกันว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่จากภาครัฐ อันได้แก่ เนื้อหาด้านสุขภาพคือจากโรงพยาบาลน่าน และสาธารณสุขจังหวัดน่าน เนื้อหาด้านกฎหมายคือจากศาลนayanakam กรมสรรพาณย์ และสำนักงานขนส่ง ส่วนเนื้อหาด้านอาชีพ วัฒนธรรมประเพณี เศรษฐกิจ เกษตร การศึกษาและศาสนา และเนื้อหาภายในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลจะเป็นผู้นำกลุ่ม ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ หรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (ดูรายละเอียดในตารางที่ 5.4)

การศึกษาเนื้อหาใน 2 ช่วงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ามีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะ “ผู้แจ้งข่าวสาร” หรือเป็นหนึ่งใน “ผู้ส่งสาร” กันมากขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นไม่ปอยนักในรายการวิทยุท้องถิ่นแบบเดิม ๆ

ถึงกระบวนการนั้นก็ตาม แม้จะมีผู้ส่งสารจากภาคประชาชนเพิ่มขึ้น ผู้ส่งสารภาครัฐก็ยังคงอยู่ เพราะภาคประชาชนยังอยู่ในสัดส่วนที่น้อยกว่าภาครัฐมาก เทียบเป็น 11 ต่อ 7 ส่วนเนื้อหาข่าวที่ภาครัฐแจ้งเข้ามามีรายการนั้น แม้จะเป็นเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับชุมชน หรือเป็นข่าวภายในท้องถิ่น ก็ยังคงเรียกว่าเป็นการสื่อสารแบบ “บันลงล่าง” เช่นเดิม เพราะเรื่องที่แจ้ง มักเป็นเรื่องที่ประชาชนพันธ์หน่วยงานราชการท้องถิ่น เช่น ประสงค์เคราะห์จังหวัดน่านแจ้งกำหนดการทดสอบผ้าและหาดูน และธนาคารออมสินแม่จริม แจ้งให้ทราบว่าเปิดสาขาใหม่ เชิญเปิดบัญชีได้ เป็นต้น ส่วนข่าวที่ผู้ส่งสารเป็นตัวแทนจากชุมชนนั้น นับเป็นการแสดงให้เห็นการสื่อสารในระดับ “แనวนอน” คือ การสื่อสารจากชุมชนไปสู่ชุมชนด้วยกันเอง เช่น ชุมชนขยายโอกาส แจ้งกำหนดการ และเชิญชวนให้ไปร่วมงานแข่งกรีฑาประจำปี ชุมชนบ้านสวนตาลแจ้งว่าจะจัดงานบุคลเพื่อหาทุนสร้างศูนย์/osm. เป็นต้น

จากการสังเกตการณ์ภายในห้องส่ง ยังพบอีกว่า หน่วยงานราชการแจ้งข่าวเข้ามายัง
รายการด้วยการเข้ามาแจ้งข้อมูลที่ สวท.โดยตรง หรือส่งจดหมายอย่างเป็นทางการเข้ามายังฝ่ายผ่าน
เจ้าหน้าที่ สวท.น่าน แต่ข่าวของชุมชนแจ้งข่าวเข้ามายังการบกอกมากับผู้ดำเนินรายการ โดยเป็น
ข้อความที่เขียนด้วยลายมือ อย่างไม่เป็นทางการ และใช้วิธีบอกกล่าวข้อมูลมากับผู้ดำเนินรายการ
ด้วยปากเปล่า ซึ่งบางครั้งก็เป็นข่าวของชุมชนของผู้ดำเนินรายการเอง

1.3.3 เริ่มมีเนื้อหาเกี่ยวกับภาคประชาชนเพิ่มขึ้น โดยเนื้อหับประชาชนสัมพันธ์หน่วยงานของรัฐก็ไม่ได้ลดลง

รายการวิทยุสาธารณะท้องถิ่นโดยทั่วไป มักจะนำเสนอเนื้อหา เรื่องราวที่เกี่ยวกับท้องถิ่นที่สถานีนั้น ๆ ตั้งอยู่ อยู่แล้ว โดยอาจจะมีข่าวจากส่วนกลางสองด้านบ้างเล็กน้อย เช่นเดียวกับรายการของ สวท.น่าน ที่เน้นนำเสนอเรื่องราวของชุมชนไม่น้อยไปกว่าเรื่องราวจากส่วนกลาง (นำเสนอเรื่องราวของชุมชน แต่ผู้ส่งสารยังคงเป็นภาครัฐ ดูรายละเอียดได้ในตารางที่ 5.4) แต่ในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านนี้ ได้เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ส่งสารบ้างแล้ว แม้จะเป็นเพียงเล็กน้อย ก็ส่งผลให้เนื้อหาที่ออกอากาศไป มีเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนที่ลึกซึ้งขึ้น (ลึกซึ้งขึ้นกว่าข่าวชุมชนที่ผู้ส่งสารเป็นภาครัฐ) เช่น ชุมชนบ้านช้างเผือกแจ้งกำหนดการแข่งเปตองผู้สูงอายุ โดยเชิญผู้สูงคนใจเข้าร่วมงานได้ และ ชุมชนบ้านนาเลา อ.สันติสุข

1.3.4 ยังไม่เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ฟังกับผู้จัดรายการ

จากการสังเกตการณ์ในห้องส่งพบร่วมรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ยังไม่ค่อยมีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นมากนัก ซึ่งมีสาเหตุสำคัญ 2 ประการ ได้แก่

- (1) อุปสรรคด้านกายภาพ (Physical accessibility) เนื่องจากระยะทางที่ห่างไกล และปัญหาด้านระบบสาธารณูปโภค ระบบโทรศัพท์จึงยังไม่ครอบคลุมบางพื้นที่ การโทรเข้าไปแสดงความคิดเห็นในรายการ จึงทำได้ยาก
- (2) การนำเสนอเนื้อหาที่ไม่ดึงดูดให้ผู้ฟังเข้ามามีส่วนร่วมในรายการเพื่อกำหนดให้เนื้อหาน่าสนใจ และหลากหลายได้เท่าที่ควร โดยเฉพาะประเด็นที่เน้นการประชาสัมพันธ์หน่วยงานรัฐ ซึ่งมีมากกว่าภาคชุมชน มักเป็นประเด็นที่ไม่จูงใจให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากนัก เช่น สถานีตำราช จังหวัดน่าน แจ้งให้ประชาชนงดการดื่มสุราในวันที่ 5 ธ.ค. และ ทหารบกจังหวัดน่าน แจ้งให้ทราบว่าจะจัดประชุมเรื่องการเดินสวนสนาม เป็นต้น

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมต่อรูปแบบและเนื้อหาใน “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน”

คณะกรรมการข้อมูลจากการสังเกตการณ์ในการดำเนินรายการของสมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนเมืองน่าน เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในรายการในขั้นตอนใดบ้าง และเป็นไปตามหลักการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมดังที่องค์กร UNESCO ได้ให้ความหมายการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การสื่อสารในแนวโน้มได้นำหลักการที่สำคัญ 3 ประการ คือ การเข้าถึงสื่อ การมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการด้วยตนเอง ซึ่งคณะกรรมการจะใช้เป็นกรอบในการนำเสนอข้อมูล ดังต่อไปนี้

2.1 การเข้าถึงสื่อ

หากเราพิจารณาถึงพัฒนาการของการเกิดรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านทั้งตั้งแต่แรกเริ่มนั้น จะพบว่า การก่อเกิดมีจาก 2 ส่วนด้วยกัน คือ 1) จากความต้องการของกลุ่มชุมชนและ 2) การเปิดโอกาสจากภาครัฐ ซึ่งในช่วงระยะที่ 4 ถึง ระยะที่ 5 สิ่งที่ปรากฏชัดเจน คือ การเปิดโอกาสจากภาครัฐที่ทำให้ภาคประชาชนสามารถเข้าถึงสื่อวิทยุหรือเรียกว่า “ใกล้ชิดสนิทขึ้น” ได้แก่

- (1) การจัดอบรมให้ตัวแทนชุมชน (อ่านรายละเอียดในบทที่ 4)
- (2) การจัดสรรเวล่าให้สมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน มาจัดรายการ
- (3) การจัดรายการสัญจรไปตามพื้นที่ต่างๆ (อ่านรายละเอียด ส่วนที่ 5.1)

การเปิดโอกาสจากภาครัฐให้ภาคประชาชนสามารถเข้าถึงสื่อวิทยุได้ตามที่กล่าวไปตามข้างต้น นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มที่ก่อให้เกิดการเข้าร่วมจากภาคประชาชนในกลุ่มต่างๆ หากเดิมที่อาจเป็นเพียงกลุ่มยักษ์เมืองน่าน ก็ขยายครอบคลุมไปยังภาคประชาชนในพื้นที่ต่างๆ โดยมีตัวแทนชุมชนเข้ามารับการอบรมเรียนรู้และเข้าใจเทคนิคในการจัดรายการ และเข้ามามีส่วนร่วมระดับต่างๆ เพิ่มมากขึ้น

นอกจากจะเป็นจุดเริ่มที่ทำให้การมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนเพิ่มมากขึ้นแล้ว ยังเป็นจุดเริ่มของพยายามที่จะให้เกิดการบริหารจัดการด้วยตนเองอีกด้วย โดยพิจารณาจากความพยายามจัดตั้งคณะกรรมการบริหารรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน (ดูรายละเอียดบทที่ 4) ที่เกิดจากความร่วมมือของฝ่ายต่างๆ และการกระตุ้นจาก สวท.น่าน นั่นเอง

2.2 การมีส่วนร่วม

คณะกรรมการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านด้วยการพิจารณาจากระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในรายการเรียงลำดับจากระดับน้อยไปสู่ระดับมากตามหลักการของ UNESCO คือ การมีส่วนร่วมในระดับผู้รับสาร ผู้ส่งสาร และผู้วางแผนนโยบายตามลำดับ ดังผลการศึกษานี้

2.2.1 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร หรือผู้ฟัง

จากความเป็นมาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน พบว่า ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสถานีผู้ฟังไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะอื่นนอกจากในฐานะผู้ฟังแต่เพียงอย่างเดียว แต่เมื่อตัวระบบสาธารณะปิดโภค เรื่องการสื่อสารของชุมชน การพัฒนารายการ จึงทำให้ประชาชนที่เป็นผู้ฟังเริ่มมีการสื่อสารกลับไปยังผู้จัดรายการขึ้น เราจึงจัดระดับการมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร แต่ไม่ได้เป็นผู้รับสารที่ฟังอย่างเดียวแต่มาเป็นผู้รับสารที่มีเสียงตอบรับ หรือปฏิกริยาตอบ (Feedback) ลักษณะของการตอบกลับของผู้ฟังที่มีต่อรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน มี 3 ลักษณะคือ การโทรศัพท์เข้ามายังรายการ ส่งจดหมาย และ การบอกกล่าวมากับผู้ดำเนินรายการ โดยคณะกรรมการวิจัยได้เข้าร่วมสังเกตการณ์ในห้องส่งเพื่อศึกษาเรื่องปฏิกริยาตอบกลับของผู้ฟัง เพราะทางสถานีและผู้จัดรายการไม่มีการเก็บข้อมูลหรือสถิติของการโทรศัพท์เข้ามาของผู้ฟังเอาไว้เป็นบันทึกเลย คณะกรรมการวิจัยจึงได้ผลการศึกษาจากการสังเกตการณ์ในครั้งนั้น ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.5 แสดงการมีส่วนร่วมของผู้พิพากษารายการ

วันที่ออก อากาศ	โทรศัพท์	จดหมาย	บอกรือดู มาบัญชีดำเนินรายการ
26 พ.ย.44	1.ขอเพลงเทพธิดาผ้าซิ่น ของเสรี รุ่งสว่าง 2.ขอเพลง ออยากรเอดอน จริงจากบ้านพระเนตร 3.ถามเรื่องสมค่วนกอง ทุนหมู่บ้าน	1. สนง. การประถม ศึกษาฝึกประชา สัมพันธ์เรื่องการจัด กีฬา	1.น้องเต็ก และพี่พิพิญแนะนำเพลง คุณลำไย 2.น้องปอขอเพลง แรงใจรายวัน 3. มูลนิธิไทยอาชราฝึกประชา ประชานิยมสัมพันธ์เรื่องค่ายมัง
28 พ.ย. 44	1.เป็นห่วงเรื่องการดื่ม เหล้า 2.ให้สรับสาภิมิตเว้นการ ตรวจ 3.อยากรู้เรื่องเชิงลึกต่างๆ พูดบ้าง 4.ถามว่าทำเหล้ากินเอง ผิดใหม่ 5. ขอเพลงยาใจคนจน 6. ขอเพลงนักสู้ม.3		1. ขอเพลงของเบนซ์ 2.ประชาสัมพันธ์งานของชุมชนสวน ตาล
29 พ.ย. 44	1. ท่าวังผาขอเพลง ปริญญาใจ		1.บ้านน้ำแก่นขอเพลง แรงใจราย วัน 2.ชุมชนผู้สูงอายุฝึกประกาศข่าว กฐิน
30 พ.ย. 44	1.ขอเพลงน้องเบนซ์		1.ชุมชนช้างเผือกขอเพลง30ยังเจ้า 2.แม่ค้าตลาดในเวียงขอโดเรมี่

จากตารางดังกล่าว คณาวิจัยได้ทำตารางสรุปให้เห็นจำนวนการสื่อสารของผู้พิพากษารายการ
รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน หรือปฏิกริยาตอบกลับ ดังนี้

ลักษณะการตอบกลับ	ขอเพลง	ข่าวประชาสัมพันธ์	ติชม เสนอแนะรายการ
โทรศัพท์	6		8
จดหมาย		1	
บอกรือดูดำเนินรายการ	7	4	

จากตารางสรุปจำนวนของปฏิกิริยาตอบกลับของผู้ฟัง พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่านในลักษณะต่างๆดังนี้

ก) ผู้ฟังมีส่วนร่วมด้วยการโทรศัพท์เข้ามายังรายการ

ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามารายการยังรายการ 2 วัตถุประสงค์คือเพื่อขอเพลงเป็นจำนวน 6 สาย และติดตาม เสนอแนะ และสอบถาม เกี่ยวกับการนำเสนอของรายการ จำนวน 8 สาย ซึ่งเป็นจำนวน ที่มากที่สุด

เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2544 คุณส่งาซึ่งเป็นผู้ดำเนินรายการ ได้เชิญกรรมสรรพสามิตมาให้ข้อมูลเรื่องการผลิตเหล้าพื้นบ้าน หรือที่เราระบุกันว่า เหล้าเดือน เพาะเป็นเหล้าที่ยังไม่ได้จดทะเบียนกับกรมสรรพสามิต คุณส่งา สมจิตรา ซึ่งเป็นผู้ดำเนินรายการจากชุมชนบ้านสวนดาลให้เหตุผลถึงการเชิญกรรมสรรพสามิตมาร่วมในรายการครั้งนี้ว่า

“มีคนฟังโทรเข้ามาแล้วบอกว่าตอนนี้บ้านผมจะมีงานเลี้ยง ต้องมีการเดี้ยงเหล้ากัน ผมอยากให้คุณส่งาเชิญผู้รู้มาพูดเรื่องเหล้าให้ฟังหน่อยว่า ผมจะถูกต้องรู้จักป้าใหม่” (คุณส่งา สมจิตรา, สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2544)

คุณส่งาจึงได้นำข้อเสนอของผู้ฟังไปประชุมกลุ่มกับสมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนฯและได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ สวท. เพื่อออกหนังสือเชิญไปยังกรมสรรพสามิตจังหวัดให้มาเป็นผู้ร่วมรายการ ในวันที่ออกอากาศนั้นมีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาร่วม 4 สาย สอบถามเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของกรมสรรพสามิตและเสนอแนะว่าอย่างให้เชิญตำรวจมาพูดคุยในรายการบ้าง แต่คุณติพร บุญคง ตอบกับทางคณะกรรมการว่า “ตำรวจเชิญยากที่สุด ไม่ค่อยอยากรสั่งตัวแทนมาพูด ที่ผ่านมาไม่เคยเชิญได้เลย เราเคยขอไปหลายครั้งเดือบกกว่าไม่มีใครยกมาพูด”

จากการสังเกตการณ์และจดบันทึกของคณะวิจัย พบว่า ผู้ฟังเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการโทรศัพท์เข้ามาขอเพลงในรายการและมีคำถาม ข้อเสนอแนะต่างๆเกี่ยวกับเนื้อหาที่นำเสนอในช่วงเรียนรู้กับชุมชนมากหากเรื่องราวที่นำเสนอเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดการกระทุนให้เกิดการแสดงความคิดเห็น หรือความอยากรู้ หรือเป็นเรื่องราวที่ทำให้คุณฟังเกิดข้อสงสัยมากผู้ฟังจะมีส่วนร่วมมากกว่าเนื้อหาที่เน้นการประชาสัมพันธ์หรือเป็นเรื่องราวที่เพียงแค่บอกให้ทราบ

ข) ผู้พึงมีส่วนร่วมด้วยการส่งจดหมายมาที่สถานี

การมีส่วนร่วมของผู้พึงในฐานะผู้รับสารแล้วมีปฏิกริยาตอบกลับมาอย่างรายการด้วยการส่งจดหมายเข้ามายังรายการ มีเพียงฉบับเดียวคือสำนักงานการประถมศึกษาส่งจดหมายให้ประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดแข่งขันกีฬามาให้กับสห. และสห.ก.ฝากให้ผู้ดำเนินรายการอ่านในช่วงที่ 2 ช่วงข่าวจากชุมชน การมีส่วนร่วมด้วยการส่งจดหมายเข้ามายังรายการมีจำนวนน้อยกว่าการโทรศัพท์ และบอกผ่านผู้ดำเนินรายการอยู่มาก

ในขณะที่คณะวิจัยทำการเก็บข้อมูลด้านเอกสารในช่วงของการทำวิจัยนั้น พบร่วม มีจดหมายเข้ามายังรายการเพียง 7 ฉบับเท่านั้น มักจะเป็นจดหมายแสดงการชื่นชมนักจัดรายการคนเก่งๆ ของ สมาชิกชุมชนฯ เช่น คุณสง่า และคุณวุฒิไกร (ดูรายละเอียดของจดหมายได้ในภาคผนวก)

ค) ผู้พึงมีส่วนร่วมด้วยการบอกผ่านผู้ดำเนินรายการ

ผู้พึงมีส่วนร่วมโดยมีปฏิกริยาตอบกลับมาอย่างผู้ดำเนินรายการประจำของสมาชิกชุมชนฯ เพื่อขอเพลงจำนวน 7 สาย และประชาสัมพันธ์งานของชุมชนจำนวน 4 สาย ได้แก่ 1) มูลนิธิไทยอาชญากรรม 2) ประชาสัมพันธ์งานของชุมชนสวนตาล 3) ชุมชนผู้สูงอายุฝ่ายประกาศข่าวภูมิ 4) ชุมชนช้างเผือกแจ้งเรื่องแข่งขันเปตองของผู้สูงอายุ

การบอกกล่าว ติชม หรือแสดงความคิดเห็น ผ่านมากับผู้ดำเนินรายการ หรือสมาชิก วิทยุชุมชนคนเมืองน่านคนอื่นๆ เมื่อผู้ดำเนินรายการ หรือสมาชิกได้รับเสียงตอบรับอย่างไร ก็นำมาบอกกล่าวต่ออย่างที่ประชุมกลุ่มய่อยเพื่อให้สมาชิกคนอื่นๆ ได้รับทราบทั่วทั้ง 3 ชุมชน และนำคำติชมนั้นมาแก้ไขปรับปรุงในการดำเนินรายการในครั้งต่อๆไป

ดังที่แม่กองมัน บุรุณศรี ได้กล่าวในที่ประชุมกลุ่มย่อยกับสมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนฯ ประจำวันศุกร์ถึงปฏิกริยาตอบกลับของผู้พึงว่า

“วันก่อนนัดฉันไปประชุมที่ท่าวังผามีคณตามมาเยอะเลยเรื่องการແປรูปอาหาร ว่าติดต่อสอบถามได้ที่ไหน แล้วเดินที่ตลาดนากเจอคณตามเยอะเลยเรื่องเขา平原มาทำแนมที่เราออกอากาศไปนะ” (คุณทองมัน บุรุณศรี, สังเกตการณ์ในการประชุมกลุ่ม 28 พฤศจิกายน 2544)

หรือการมีส่วนร่วมในการขอเพลงของผู้ฟังด้วยการขอผ่านผู้ดำเนินรายการ ดังที่ คุณวุฒิ ไกร กุลกัลชัย กล่าวว่า

“หมู่บ้านผู้คนฟังส่วนใหญ่เป็นแม่บ้าน ชอบขอเพลงมากกันเยอจะยะ เข้าบอกอย่างเพลงเยอจะ มันอิด (เหนื้อย) เพลงของไมคร์ กิริมย์พวนี่ผมเปิดทุกวัน บางทีนะผู้ชมมีเตอร์ไซด์ออกจากหมู่บ้านเพื่อมาจัดรายการพอดีเข้าห้องน้ำ กะต๊ะโภนมาเลยว่า วันนี้เปิดเพลงนี้นะจะค่อยฟัง บ้านผู้คนไม่ค่อยใช้โทรศัพท์กัน เค้าก็ไม่ทราบหรอกมันเปลี่ยนไปอย่างเห料ะ เวลาผู้คนจัดผู้คนขอด้วย เข้าจะได้สนใจฟังอีก เพราะมีชื่อเข้าด้วย คนบ้านนอกแคนนิคดีใจแล้ว” (คุณวุฒิ ไกร กุลกัลชัย, สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2544)

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ฟังในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน พบว่า ในระยะที่ 5 นี้ ซึ่งเป็นระยะปัจจุบันนี้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในรายการในฐานะผู้ฟังที่มีปฏิกรรมตตอบกลับด้วยวิธีการโทรศัพท์มีมากขึ้นกว่าระยะอื่นๆ ที่ผ่านมา จากเดิมที่การติดต่อหรือการเข้าถึงสื่อของคนฟังจะเป็นเรื่องของการบอกผ่านผู้ดำเนินรายการมากกว่า แต่ต้องเป็นผู้ดำเนินรายการที่คนฟังรู้จักมักคุ้นเป็นอย่างดี และมักจะเป็นเฉพาะชุมชนของตนเองมากกว่า ส่วนคนฟังจากนอกชุมชนของผู้ดำเนินรายการมักจะหันมาใช้บริการเพิ่มมากขึ้น

2.2.2 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสาร หรือผู้ผลิต

การมีส่วนร่วมในการผลิตรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน สามารถแบ่งขั้นตอนตามแนวคิดการผลิตสื่ออย่างมีส่วนร่วมได้ดังนี้

1) ขั้นก่อนการผลิต (Pre-production stage)

การเตรียมการก่อนการผลิตรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ประกอบด้วย การเลือกประเด็นหัวข้อ การเลือกผู้ร่วมรายการ การเลือกเนื้อหา การติดต่อผู้ร่วมรายการ และการเขียนบทวิทยุ ซึ่งทุกขั้นตอนก่อนการผลิตมาจากการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญของสมาชิกวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่มาจากตัวแทนชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมกำหนดวางแผนงานล่วงหน้าก่อนถึงวันออกอากาศ ดังนี้รายละเอียดดังนี้

1. การเลือกประเด็นหัวข้อ

การเลือกประเด็นหัวข้อที่จะออกอากาศในแต่ละครั้งเนื้อหารายการจะถูกเลือกจากความสำคัญใน 2 ลักษณะ คือ

1.1 การเลือกประเด็นเนื้อหารายการโดยคำนึงถึงเหตุการณ์ในช่วงเวลาที่รายการออกอากาศ หรือจากความสนใจของผู้ฟังในขณะนั้นเป็นหลัก เช่น ใกล้เทศกาลลอยกระทง ก็เลือกประเด็นเนื้อหาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีลอยกระทงของจังหวัดน่าน การเลือกประเด็นปัญหา หรือข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน อาจจะเป็นข่าว หรือเหตุการณ์ที่กำลังได้รับความสนใจจากผู้คนในจังหวัด โรคติดต่อที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในชุมชน หรือมีการรวมตัวกันทำกิจกรรมในชุมชนซึ่งประชาชนในจังหวัดให้ความสนใจ

1.2 การเลือกประเด็นหัวข้อโดยคำนึงถึงตัวบุคคลหรือกลุ่มองค์กรที่มีอยู่ในจังหวัด เป็นหลักซึ่งประเด็นนี้มักจะเป็นช่วงเวลาออกอากาศประจำวันที่ไม่ได้เป็นช่วงวันพิเศษจากที่กล่าวข้างต้น ประเด็นหัวข้อก็จะเลือกจากกลุ่มต่างๆ ในจังหวัด เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอนุรักษ์ องค์กรชุมชน ที่รวมตัวกันประกอบกิจกรรมเพื่อชุมชนของตนเอง

2. การเลือกผู้ร่วมรายการ

การเลือกผู้ร่วมรายการ เป็นการเปิดโอกาสให้ตัวแทนจากชุมชนต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมในรายการในลักษณะเป็นผู้ร่วมรายการหรือผู้ให้ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 สมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนฯเชิญตัวแทนจากกลุ่ม องค์กรชุมชนมาเป็นผู้ร่วมรายการ ซึ่งมีเหตุผลในการเลือก คือ จากที่ได้กล่าวไปแล้วว่าการเลือกประเด็นหัวข้อในการนำมาออกอากาศในแต่ละครั้งจะต้องขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในช่วงเวลานั้นๆ ว่าผู้ฟังจะให้ความสนใจกับเหตุการณ์ใดมากที่สุด หลังจากเลือกประเด็นได้แล้วสมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่านก็ต้องติดต่อเชิญผู้ร่วมรายการที่มีความรู้หรือเกี่ยวข้องในสายงานเดียวกับสถานการณ์นั้นมาสนทนารายการ เพื่อให้ทั้งความรู้ และแรงบันดาลใจในการปฏิบัติตัวของผู้ฟังให้เข้ากับเทศกาลหรือเหตุการณ์นั้นๆให้มากที่สุด

2.2 ผู้ร่วมรายการขอเข้ามาร่วมรายการด้วยตัวเอง เพราะในจังหวัดน่านมีกลุ่มองค์กรชุมชนอยู่เป็นจำนวนมาก และกลุ่มองค์กรเหล่านี้ก็ต้องการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ให้คนภายนอกชุมชนได้รับรู้ถึงกิจกรรม หรือการรวมกลุ่มของตน

จากการที่ชุมชนใช้วิธีการสื่อสารแบบดั้งเดิม คือการจัดเรทีชุมชนไปพูดเรื่องของชุมชนตัวเองให้ชุมชนอื่นได้รับรู้ ซึ่งต้องใช้การเดินทางและการพูดข้อมูลเดิมหลายครั้ง ก็ได้อาศัยสื่อวิทยุพูดผ่านรายการวิทยุชุมชนเพียงแค่ครั้งเดียว ชุมชนก็รับรู้พร้อมกันท่าที่คลื่นวิทยุจะส่งไปถึงได้

3. การเลือกประเด็นที่จะนำเสนอ

ประเด็นของเนื้อหาที่จะนำเสนอในรายการแต่ละครั้ง สมาชิกชุมชนวิทยุจะต้องมีการปรึกษาหารือกันก่อนว่าจะนำเสนอในประเด็นใดบ้าง เช่น

3.1 หากเลือกประเด็นหัวข้อ และผู้ร่วมรายการจากช่วงเวลาตามเหตุการณ์ หรือเทศบาลที่ผู้พังให้ความสนใจ สมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนยังต้องเลือกว่าจะเสนอเรื่องใดในลักษณะเป็นเกร็ดความรู้ต่างๆที่เกี่ยวกับเทศบาล ประวัติความเป็นมา หรือการปฏิบัติตัวให้เข้ากับเทศบาล ทั้งนี้ สมาชิกจะต้องมีการซ่อมแซมตั้งคำตามให้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะนำเสนอให้มากที่สุด

3.2 ประเด็นที่จะนำเสนอในกรณีที่เลือกกลุ่มองค์กรชุมชนมาเป็นผู้ร่วมรายการ ซึ่งถ้าหากเป็นกลุ่มแม่บ้าน สมาชิกในกลุ่มต้องระดมความคิดร่วมกันว่าจะให้เป็นในลักษณะของการผลิต หรือลักษณะของการดำเนินการ หรือประวัติของการรวมกลุ่ม ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ที่สมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่านต้องมีการแสดงความต้องการกับผู้ที่จะมาร่วมรายการก่อนว่า กลุ่มของตนเองมีความโดดเด่น หรือต้องการนำเสนอในเรื่องใดให้ เนื่องโดยส่วนใหญ่กลุ่มองค์กรชุมชนเหล่านี้ขอเข้ามาเป็นผู้ร่วมรายการเอง

4. การติดต่อผู้ร่วมรายการ สมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนฯ ติดต่อผู้ร่วมรายการ 2 วิธี คือ

4.1 ติดต่อหรือเชิญผู้ร่วมรายการอย่างเป็นทางการ หากเป็นหน่วยงานราชการ หรือผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทางที่สมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนฯเชิญให้มาร่วมรายการ ทางเจ้าหน้าที่ สวท.น่าน จะทำหนังสือเชิญภายในต่อสาธารณะทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่านไปยังหน่วยงานราชการนั้นๆ ทั้งนี้แล้วแต่สมาชิกจะร้องขอ

4.2 ติดต่อหรือเชิญผู้ร่วมรายการอย่างไม่เป็นทางการ อาจเป็นการพูดคุยกันระหว่างสมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนฯและหัวหน้ากลุ่มองค์กรชุมชน เช่น สมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนฯบางท่านได้มีโอกาสไปพบกับสมาชิกหรือหัวหน้ากลุ่มองค์กรชุมชนในงานกิจกรรมใด แล้วมีการพูดคุย

กันตึงเรื่องการมาร่วมในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านก็อาจจะมีการเชิญกันในการสนทนาในครั้งนั้นเลย ซึ่งต้องมีการนัดหมายเรื่องเวลา กันหลังจากนั้น

5. การเขียนบทวิทยุ

การเขียนบทวิทยุของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านเป็นไปอย่างเรียบง่าย ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ สวท.น่าน มีแบบฟอร์มอยู่แล้ว เป็นตัวอย่างของบทนำเข้าสู่ช่วงต่างๆ ของรายการ วิธีปฏิบัติก็คือ สมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนฯ ที่รับหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการจะนำแผ่นกระดาษคำตามที่จะใช้กามผู้ร่วมรายการในวันนั้นมาให้กับเจ้าหน้าที่ สวท. ก่อนเวลาออกอากาศ เพื่อให้เจ้าหน้าที่พิมพ์คำตามลงไปในแบบฟอร์มนั้น ซึ่งเป็นช่วงเรียนรู้กับชุมชน และช่วงข่าวจากชุมชนจะไม่มีรายละเอียดของข่าวพิมพ์ให้ เพราะช่วงข่าวจากชุมชนจะเป็นข่าวฝากโดยผ่านตัวผู้ดำเนินรายการเอง หรือถ้าผ่านทางสวท. จะเป็นลายมือเขียน หรือแผ่นพิมพ์ข้อความสั้นๆ เพียงเท่านั้น รวมทั้งช่วงข่าวจากชุมชนทางรายการไม่สามารถกำหนดจำนวนของข่าวได้ เพราะอาจจะมีการโทรศัพท์มาฝากข่าวในระหว่างการดำเนินรายการ เพราะฉะนั้นการเขียนบทวิทยุของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านจึงไม่ได้กำหนดแน่นอนตามตัวขึ้นอยู่กับความชำนาญของผู้ดำเนินรายการ

2) ขั้นระหว่างการผลิต (Production stage)

การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิตของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ในขั้นการผลิต หรือการจัดรายการในห้องส่งนั้น จะเป็นใน 3 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ดำเนินรายการ คือ ผู้ที่เป็นตัวแทนของสมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่านทั้ง 5 กลุ่ม จะส่งตัวแทนกลุ่มมาเป็นผู้ดำเนินรายการในแต่ละวัน สรุปเปลี่ยนกันไปภายนอกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มที่มีสมาชิก 8-9 คน จะมีตัวแทนที่สามารถดำเนินรายการในห้องส่งได้เพียง 3-4 คนเท่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ร่วมรายการ คือ บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่นำเสนอในรายการเพื่อให้ข้อมูล กับผู้ฟัง ซึ่งมีผู้ติดต่อเข้ามา และได้รับการติดต่อให้เป็นผู้ร่วมรายการเป็นจำนวนมากแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ หน่วยราชการ และ กลุ่มองค์กรในชุมชน

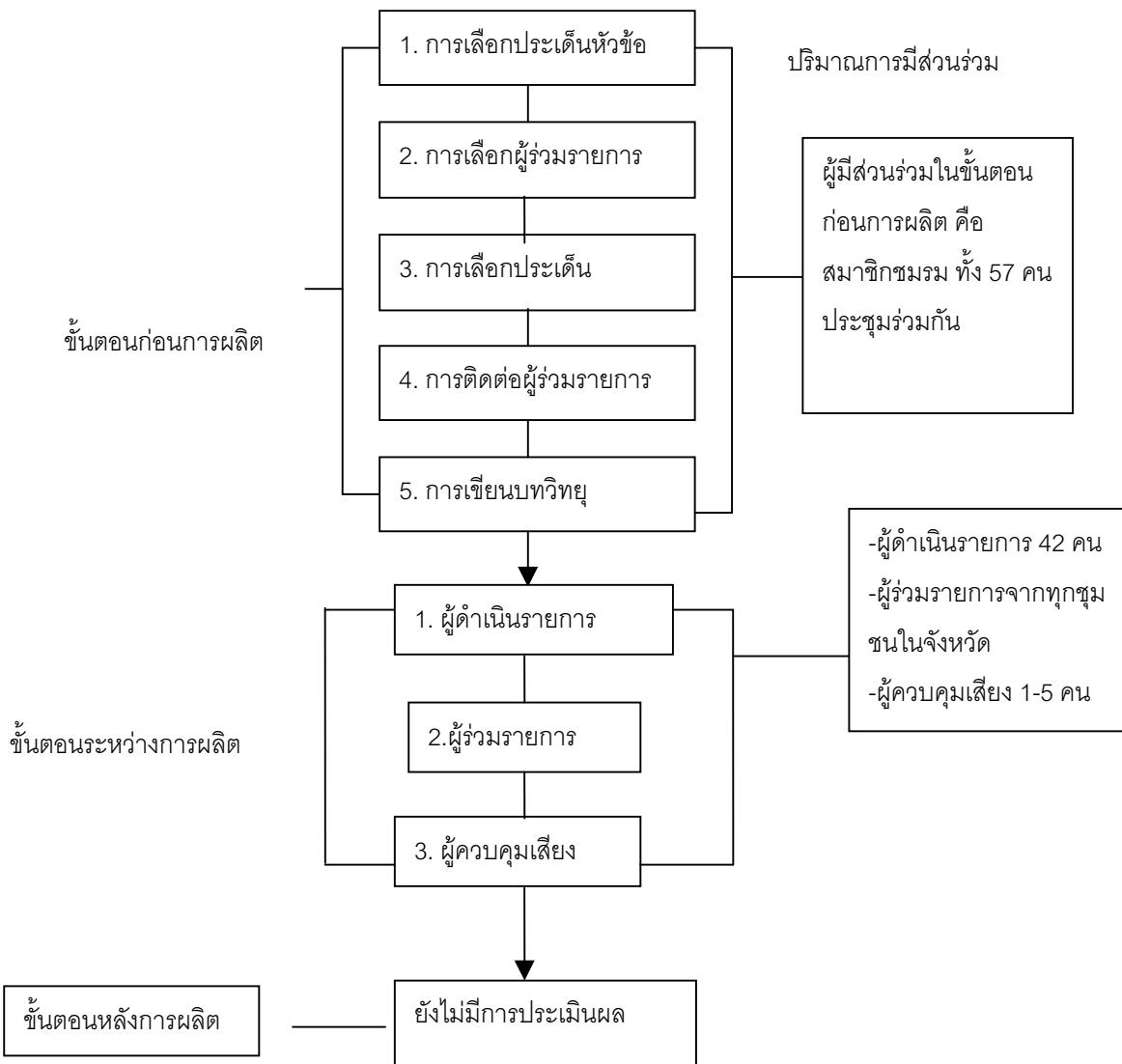
3. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ควบคุมเสียง ซึ่งจะควบคุมกับการเป็นผู้ดำเนินรายการด้วย ซึ่ง

จากการสังเกตการณ์ภายในห้องส่ง ทำให้ทราบว่า จากสมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่านซึ่งผ่านการอบรมทั้ง 57 คน มีเพียงคนเดียวเท่านั้นที่สามารถทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้ดำเนินรายการและผู้ควบคุมเสียงด้วย คือ คุณวุฒิไกร ฤกษ์ลักษัย แต่ก็ยังอยู่ในขั้นเรียนรู้จึงต้องมีเจ้าหน้าที่ของทางสถานีโดยช่วยเหลืออยู่ นอกนั้นผู้ควบคุมเสียงจะเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของทางสถานีหรือผู้ดำเนินรายการเดิมจากหน่วยราชการ

3) ขั้นตอนการผลิต (Post-production stage)

การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิต ในขั้นตอนหลังการผลิตรายการนั้น ทางคณะกรรมการบริหารชุมชนวิทยุชุมชนฯยังไม่มีการประเมินผล ติดตามแก้ปัญหา หรือการปฏิบัติการได้หลังจากที่รายการได้ออกอากาศไปแล้ว มีเพียงการศึกษาจากโทรศัพท์ ไปรษณีย์ และจากตัวผู้ดำเนินรายการที่ได้รับฟังการติชมรายการเข้ามาเท่านั้น

แผนภูมิที่ 5.1 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิตรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน

จากแผนภูมิ สามารถอธิบายขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในฐานะเป็นผู้ส่งสารตามลำดับขั้น ของการผลิตรายการ พบว่า นอกจากการเข้าถึงสื่อในฐานะผู้ฟังที่ประชาชนทุกคนในจังหวัดน่าน สามารถมีส่วนร่วมได้แล้ว การมีส่วนร่วมของลงมาในขั้นตอนของผู้ส่งสาร คือการมีส่วนร่วมใน ฐานะผู้ร่วมรายการมากที่สุด ได้แก่ ผู้นำของกลุ่ม องค์กร บุคคล ที่มีอยู่ในทุกชุมชนที่ผู้ดำเนินรายการ เชิญมาร่วมสนทนาระบวนที่จังหวัดน่าน มีเฉพาะสมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนฯเพียง 57 คนที่ผ่านการอบรมเท่านั้นที่สามารถร่วมอยู่ในขั้นตอนนี้ และปริมาณการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดใน ขั้นตอนนี้ คือ เป็นซ่างเทคนิคหรือควบคุมเสียงในรายการ เพราะการทำหน้าที่นี้ต้องมีทักษะในการ ใช้อุปกรณ์ในการควบคุมเสียง

2.2.3 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบาย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบาย สถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทยจังหวัดน่านได้ดำเนินการให้เป็นในรูปของคณะกรรมการบริหารชุมชนวิทยุชุมชน คนเมืองน่าน โดยเชิญตัวแทนชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และนักวิชาการเข้ามาเป็นสมาชิก และวางแผนให้มีลักษณะเป็นองค์กรหนึ่ง โดยการวางแผนนโยบายเป็นกรอบให้กับสมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนฯปฏิบัติให้อยู่ในกรอบของการผลิตรายการเพื่อชุมชน แต่ในทางการดำเนินการในลักษณะของ ตัวรายการได้มอบสิทธิขาดให้สมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่านเป็นผู้วางแผนงานการจัดรายการ กันเอง โดยทาง สวท.จะเป็นผู้ดูแลและให้คำปรึกษาให้อยู่ในกรอบของการทำรายการวิทยุตาม นโยบายของคณะกรรมการบริหารฯอีกทีหนึ่ง

การเข้ามามีส่วนร่วมในรายการของชุมชนทำได้โดยการเข้ามาเป็นสมาชิกในชุมชนวิทยุชุมชน คนเมืองน่านร่วมวางแผนการจัดรายการประจำวันโดยให้อยู่ภายใต้กรอบของคณะกรรมการ บริหารชุมชนฯ ตัวแทนชุมชนที่เข้ามาเป็นสมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่านทุกคนมีโอกาสร่วม ให้ข้อมูล ความต้องการ ข้อเสนอแนะ แสดงความคิดเห็นไปยังคณะกรรมการบริหารชุมชนฯได้แต่ การทำหน้นโยบายบริหารจะเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารชุมชนฯ

สรุปได้ว่าชุมชนสามารถเข้าถึงสื่อในลักษณะเป็นผู้ติดตามรับฟังรายการเพราะเห็น ประโยชน์ของรายการวิทยุชุมชนเจึงแจ้งข่าวสาร แสดงความคิดเห็นมายังรายการ ด้วยวิธีการบอก ผ่านตัวผู้ดำเนินรายการหรือสมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนฯ การโทรศัพท์ และการส่งจดหมาย

การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิตรายการ เป็นการมีส่วนร่วมในลักษณะเป็นผู้ร่วมรายการและ เป็นผู้ดำเนินรายการ ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีความรู้สึกส่วนหนึ่งในการเป็นเจ้าของรายการ เพราะเข้ามามีส่วนร่วมในรายการโดยไม่หวังผลตอบแทน

แต่การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนโยบายเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารซึ่งรวมฯ ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนยังไม่มีความพร้อมในการเข้ามาบริหารจัดการนโยบายของทั้งหมดโดยเฉพาะเรื่องบุคลากร งบประมาณที่ยังต้องได้รับจาก สวท. รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ในการกระจายเสียง จึงยังไม่เป็นไปตามกระบวนการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงเนื่องจากเจ้าหน้าที่ สถานีต้องเป็นฝ่ายกระตุนหรือเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามา มีส่วนร่วมทั้งการผลิตรายการและ บริหารจัดการนโยบาย

ส่วนที่ 3 ปัจจัยเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อรูปแบบเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน

จากการศึกษาความเป็นมา รูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงาน “รายการวิทยุชุมชนคน เมืองน่าน” ทั้ง 5 ระยะ พบร่วมกัน ที่ทำให้รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน มี ลักษณะรูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงานดังกล่าว ได้แก่ (1) ปัจจัยเชิงโครงสร้างของวิทยุ อัน หมายถึงสิ่งที่ทำให้เกิดเป็นตัวสื่อวิทยุ หรือช่องทางการสื่อสารด้วยวิทยุขึ้น และผู้ที่ก่อให้เกิดสื่อ ชนิดนี้ขึ้นในประเทศไทยคือรัฐบาล เป็นทั้งเจ้าของและผู้วางแผนระบบ นโยบายทั้งหมด คณะกรรมการวิจัยจึง ได้ทำการศึกษาด้วยสื่อวิทยุในพื้นที่จังหวัดน่านซึ่งเป็นพื้นที่ที่เลือกมาทำการวิจัย ถึงแม้ในจังหวัด น่านจะมีสถานีวิทยุอยู่ถึง 5 สถานีด้วยกัน แต่คณะกรรมการวิจัยได้เลือกทำการศึกษา สถานีวิทยุกระจาย เสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่าน คลื่น เอฟ เอ็ม 94.75 เมกะ赫ซิตร เพาะเป็นสถานีที่ริเริ่มให้มีการ ผลิตรายการที่ชื่อว่า “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” โดยมีตัวแทนจากกลุ่มต่างๆเข้าร่วมเป็น คณะกรรมการบริหารตามหลักการวิทยุชุมชนนี้ คณะกรรมการวิจัยจึงจัดเรื่องของปัจจัยเชิงโครงสร้างของ วิทยุว่าเป็นปัจจัยภายในที่เกิดขึ้นกับ สวท. ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของนโยบายที่ต้องมีการสั่งการจาก กรมประชาสัมพันธ์อันเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นต้นสังกัด ให้มีการดำเนินรายการในลักษณะเป็น วิทยุ (เพื่อ)ชุมชน จนไปถึงหน่วยอย่างในสวท.น่าน เช่น การบริหารองค์กร บุคลากร งบประมาณ และ (2) ปัจจัยเชิงโครงสร้างชุมชน ซึ่งได้แก่ ปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดเป็นรายการวิทยุชุมชนคนเมือง น่านขึ้นนอกเหนือจากการดำเนินการจาก สวท.น่าน ทั้งเรื่องของการบริหารจัดการ การผลิตรายการ การนำเสนอรายการในรูปแบบต่างๆ ปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจากภายนอกนโยบาย ของสถานี อันประกอบไปด้วย ปัจจัยของความเป็นชุมชนของการแสดงออกทางความคิด ให้ความ เชื่อถือกับผู้นำชุมชน และพะสังฟ์ สภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินรายการ วิทยุชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี เชื้อชาติ ศาสนา จนถึงหน่วยอย่างของสังคมที่มีอยู่ในจังหวัด น่านทั้งหมด โดยคณะกรรมการวิจัยจะนำมาทำการศึกษาว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้เกิดเป็นรายการวิทยุ ชุมชนคนเมืองน่าน และมันจะทำให้เราเห็นอะไรบ้างในรูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงานของ รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน โดยได้ผลการศึกษา ดังนี้

3.1 ปัจจัยเชิงโครงสร้างของวิทยุ

ปัจจัยที่สำคัญอันทำให้เกิดมีรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านขึ้น คือ สวท.เป็นหน่วยงานที่รัฐบาลตั้งขึ้นมาเพื่อควบคุม ดูแล สื่อวิทยุ เพื่อเป็นระบบบอกเลี้ยงของรัฐบาลที่มีไปสู่ประชาชน โดยได้รับงบประมาณในการบริหารจัดการทั้งหมดจากสำนักนายกรัฐมนตรี สถานีจึงไม่ได้ดำเนินงานในเชิงธุรกิจที่ขายเวลาในลักษณะให้สัมปทานให้กับภาคธุรกิจเอกชน แต่ก่อตั้งจากองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย หรือกองทัพบก ซึ่งเป็นของรัฐเหมือนกันแต่ดำเนินงานในลักษณะธุรกิจโดยขายเวลาให้กับภาคธุรกิจ กรมประชาสัมพันธ์จึงให้สถานีวิทยุห้องถินต่างๆจัดสรรเวลาให้กับหน่วยราชการในห้องถิน นำเสนอรายการในลักษณะการประชาสัมพันธ์ และแจ้งข้อมูลข่าวสารส่วนเวลาที่เหลือสวท.จะดำเนินรายการเอง โดยเน้นไปที่รายการเพลง และข่าวเป็นหลัก สวท.น่าน จึงมีอิสระในการจัดเวลา และคัดเลือกผู้ที่จะมาผลิตรายการได้ โดยยึดนโยบายหลักกว่าต้องเป็นรายการที่มีประโยชน์ต่อห้องถิน ดังนั้น สวท.น่านจึงสามารถพิจารณาจัดสรรเวลาตั้งแต่ 13.00 – 15.00 น. ทุกวันจันทร์ - ศุกร์ ให้มีการดำเนินงาน และผลิตรายการที่มีชื่อว่า “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ออกอากาศทางคลื่น เอฟ เอ็ม 94.75 เมกะไฮร็ต ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดน่าน (สวท.น่าน) นอกจากนั้น ยังมีการจัดตั้งเป็นองค์กร ในรูปของคณะกรรมการบริหาร ชื่อว่า “คณะกรรมการบริหารชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” โดยอนุญาตให้บุคคลจากภายนอกเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารชุมชนฯร่วมกับเจ้าหน้าที่ สวท.น่าน และเปิดรับสมัครบุคคลจากชุมชนต่างๆในจังหวัดน่านเข้ามาเป็นสมาชิก ภายใต้ชื่อ “สมาคมชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ให้เข้ามาร่วมกันผลิตรายการและดำเนินงานในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ตามลำดับ

คณะกรรมการบริหารชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เพราะเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินงานและผลิตรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ และบุคลากรของสถานี โดยได้ผลการศึกษาดังนี้

3.1.1 โครงสร้างการบริหารงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดน่าน

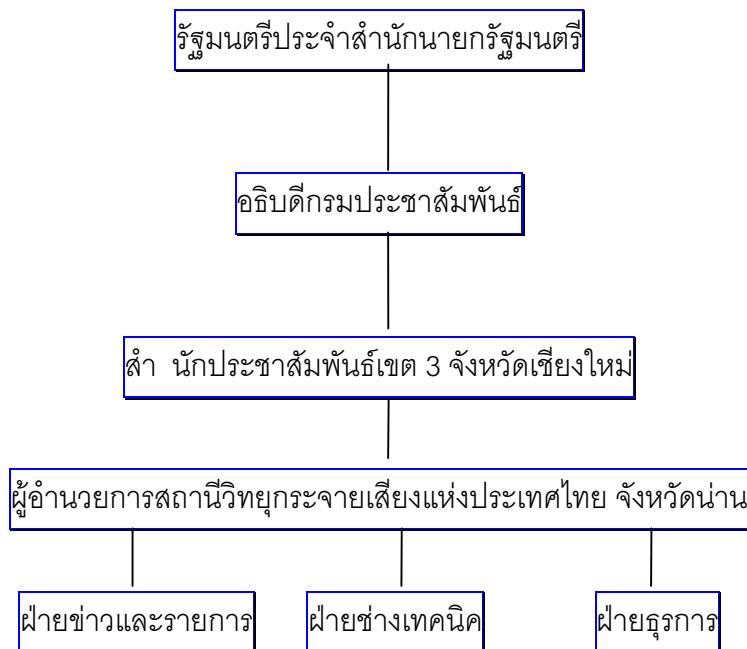
สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่าน เริ่มดำเนินการและส่งกระจายเสียง เมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2516 ที่ตั้งสถานี ตั้งอยู่เลขที่ 2 ถนนหน่อคำ ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ดำเนินการกระจายเสียง 2 ระบบ คือ

(1) ระบบ AM.1368 กิโลเมตร กำลังส่ง 25 กิโลวัตต์ถ่ายทอดรายการจาก สาท.กรุงเทพฯ ทั้งหมด

(2) ระบบ FM. 94.75 เม็กกะเฮิร์ต กำลังส่ง 1 กิโลวัตต์ ถ่ายทอดจาก สาท.กรุงเทพฯ จัดสรรเวลาให้หน่วยงานในท้องถิ่น และผลิตรายการเอง

โดยมีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้กำกับดูแล กำหนดนโยบายmany สำนักงานประชาสัมพันธ์เขต 3 จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด มีการบังคับบัญชาและการควบคุมเป็นไปตามแผนภูมิ ดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 5.2 โครงสร้างการบังคับบัญชาของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

จากแผนภาพข้างต้น แสดงการบังคับบัญชาและการควบคุม ซึ่งเป็นไปตามหลักการของ สถานีวิทยุท้องถิ่น เพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ข่าวสารจากส่วนกลาง และมีสายการบังคับ บัญชาตามลำดับขั้น คือ

ระดับส่วนกลางมีสายการบังคับบัญชาคือ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และอธิบดี กรมประชาสัมพันธ์ โดยส่วนกลางจะเป็นผู้ให้นโยบายเป็นกรอบในการจัดสรรรายการและกำหนดนโยบายตามลักษณะโครงสร้างด้านกรุมสิทธิ์การเป็นเจ้าของและการควบคุมสถานีวิทยุกระจาย

เสียงท้องถิ่นในสังกัดให้ปฏิบัติตามที่กรมประชาสัมพันธ์กำหนด ซึ่งเป็นองค์กรหลักของประเทศไทยที่รับผิดชอบการดำเนินงานวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย นโยบายหลักสำคัญที่เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ การใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐแก่ประชาชน

ระดับภูมิภาค มีสายงานบังคับบัญชา คือ ผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 รับผิดชอบเขตภาคเหนือตอนบน กำกับดูแล สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รับนโยบายจากกรมประชาสัมพันธ์ส่งผ่านมาอย่างสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ระดับสถานี โดยการควบคุมดูแลบริหารงานบุคคลกร และงบประมาณโดยผู้อำนวยการ หรือหัวหน้าสถานี มีการบริหารจัดการโดยแบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ คือ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายช่างเทคนิค ฝ่ายข่าวและรายการ ซึ่งส่วนการมาเป็นลำดับขั้นยังฝ่ายต่างๆ ให้ดำเนินตามแผนนโยบายหลัก

เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างในด้านกรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจึงหัวด่านเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมประชาสัมพันธ์ ดังนั้นสิทธิในการที่จะเข้ามาใช้สถานี จึงต้องเป็นไปตามที่กรมประชาสัมพันธ์กำหนด โดยจะมุ่งเน้นเพื่อผลประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์รัฐบาล รวมถึงสนับสนุนภาครัฐ ผู้ที่มีสิทธิเข้ามาใช้สถานีจึงต้องเป็นไปเพื่อเอื้อต่อผลประโยชน์ของรัฐบาล หน่วยงานต่างๆ ที่มาใช้สถานีจึงเป็นหน่วยงานรัฐ ห้องจัดส่วนกลางและห้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่าน จึงต้องปฏิบัติภารกิจหน้าที่ตามนโยบายหลักของกรมประชาสัมพันธ์ที่ต้องถ่ายทอดข่าวจากแม่ข่ายของกรมประชาสัมพันธ์ลงเทพ

ผู้อำนวยการ สาท.น่านได้กล่าวถึงหน้าที่ของสถานีวิทยุท้องถิ่นที่ต้องทำหน้าที่เป็นสื่อภาย ในชุมชนแล้วยังต้องเป็นสื่อกองรัฐ เพื่อเป็นระบบออกเสียงของรัฐอยู่ว่า

“สถานีวิทยุเป็นสถานีวิทยุท้องถิ่น เป็นสถานีวิทยุของชุมชน แต่ไม่ใช่มอบให้กับประชาชนทำไปโดยอิสระ โดยเป็นของประชาชนเอง แต่วิทยุท้องถิ่นเข้ามาเป็นสื่อให้แต่การบริหารจัดการจะต้องเป็นของสถานี เพราะสื่อวิทยุยังเป็นสื่อกองชาติอยู่”

(คุณฉัตรชัย เสนีวงศ์ ณ อุดรฯ, สมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2544)

ปี พ.ศ.2541 รัฐบาลได้มอบนโยบายให้กรมประชาสัมพันธ์จัดโครงการนำร่องวิทยุชุมชน และโครงการอบรมอาสาสมัครประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน (โครงการ อปม.) ขึ้น จังหวัดน่านไม่ได้เป็นจังหวัดนำร่องโครงการวิทยุชุมชนในปีนี้ด้วย แต่ สาท.น่าน ก็ได้สนองนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ด้วยการจัดสรรงเวลาช่วง 13.00-15.00 น. วันอังคาร และวันพุธทั้งหมดให้เจ้าหน้าที่

ของสถานีจัดรายการโดยเชิญ กลุ่ม องค์กร ตัวแทนจากชุมชนต่างๆ มาร่วมรายการ ในรูปแบบราย การสัมภาษณ์ซึ่งเดิมเป็นรูปแบบรายการเพลง ประเภทเพลงขอ เพลงพื้นเมือง และเพลงไทยลูกทุ่ง

ผู้อำนวยการสถานีกล่าวถึงช่วงเวลาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ต้องจัดสรรเวลา ให้เหมาะสมตามที่กรมประชาสัมพันธ์ได้จัดไว้ให้ ว่า

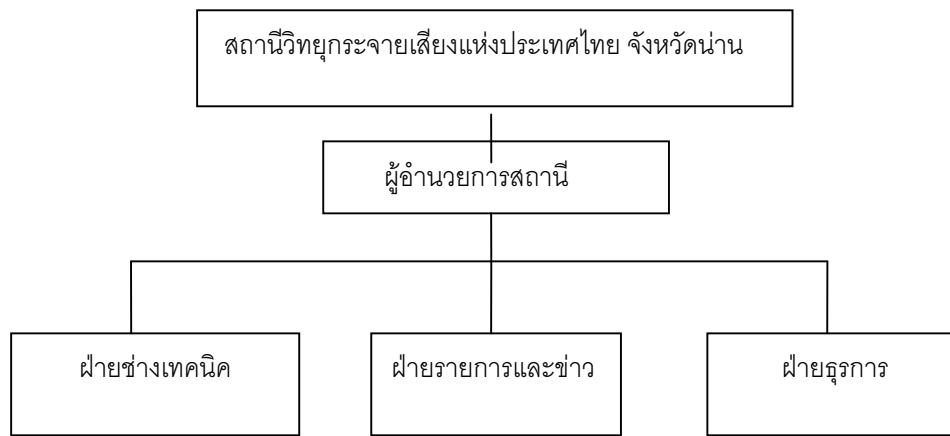
“ช่วงห้าโมงถึงหกโมงเย็นจะจัดให้เวลา กับชุมชน ให้เป็น เรื่องเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เรื่องปากเรื่องห้อง สุขภาพอนามัยทุกๆอย่างที่ เกี่ยวกับชุมชน เพราะเป็นเวลาที่ทุกคนนั่งดูทีวีกันตอนกินข้าวเย็น แต่ว่าช่วง เวลาที่ดีก็คือ 7.00 น. เรากำหนดโดยกรมประชาสัมพันธ์ สำนักวิทยุฯ กำหนดมาว่าเราต้องออกอากาศรายการตามนี้แล้วนี่” (คุณนัตร ชัย เสนievงศ์ ณ อุดรธานี, สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2544)

จึงทำให้รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านต้องออกอากาศในช่วงเวลา 13.00-15.00 น. จน กระทั่งถึงปัจจุบัน เพราะช่วงเวลานี้ กรมประชาสัมพันธ์ยังไม่ได้กำหนดให้ออกอากาศรายการจาก สถานีกรุงเทพ จึงเป็นเวลาของสถานีท้องถิ่นที่จะจัดสรรอย่างไรได้ ประกอบกับช่วงเวลานี้ยังไม่มี หน่วยงานราชการในท้องถิ่นขอเข้ามาใช้เวลาในช่วงนี้ด้วย ทางสวท.น่านจึงได้ออกเวลานี้มาจัดราย การในรูปแบบวิทยุชุมชนขึ้น

1) ปัจจัยด้านบุคลากร และอุปกรณ์ของสถานี

จากโครงสร้างการบริหารของสถานี พบร่วมกัน ว่า การดำเนินงานของสวท.น่าน นอกจากผู้ อำนวยการสถานีผู้รับนโยบายจากกรมประชาสัมพันธ์แล้ว ยังมีผู้ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนอื่นๆเพื่อ ปฏิบัติงานสนองนโยบายขององค์กร ในการกระจายอำนาจเพื่อการสื่อสารลงสู่ท้องถิ่น โดยมี บุคลากรปฏิบัติงานดังแผนภาพที่ 5.3 ดังไปนี้

แผนภาพที่ 5.3 แสดงบุคลากรของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

แผนภูมิข้างต้น แสดงการบริหารงานด้านบุคลากรของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่าน มีการบริหารงานเป็นลำดับขั้น เริ่มจากผู้อำนวยการสถานีนายฉัตรชัย เสนีวงศ์ อายุ 50 ปี เป็นผู้รับผิดชอบดูแลการบริหารงานของสถานีทั้งหมดโดยรับนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด กรมประชาสัมพันธ์กระทรวงฯ และกรมประชาสัมพันธ์เขต 3 เชียงใหม่ ตามลำดับ แล้วส่งการเพื่อสนองนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดต่อไปเจ้าหน้าที่ของสถานีผู้รับผิดชอบในฝ่ายต่างๆ ดังนี้

ฝ่ายช่างเทคนิค มีหน้าที่ดูแลด้านเทคนิคการผลิตรายการ การส่งกระจายเสียง บำรุงรักษา อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องส่ง ห้องส่ง ประกอบด้วยบุคลากร 5 คน ได้แก่'

1. นายสมเจตน์ภูมิวัฒน์ หัวหน้าฝ่ายช่างเทคนิค
2. นายสุชาติ อวดคอม นายช่างไฟฟ้าสื่อสาร
3. นายวิทูล อินตัชจาร นายช่างไฟฟ้าสื่อสาร
4. นายประสาร ทิมทอง ช่างไฟฟ้า
5. นายธนิยะ แอมนันท์ ช่างไฟฟ้า

ฝ่ายรายการและข่าว มีหน้าที่ดูแลด้านกระบวนการผลิตรายการ การดำเนินรายการ วางแผนและส่งเสริมรายการ จัดทำผังรายการ บริหารงานทั่วไป ประกอบด้วยบุคลากร 3 คน ได้แก่'

1. นางรติพร บุญคง หัวหน้าฝ่ายรายการ
2. นายอภิศักดิ์ พานทอง หัวหน้าฝ่ายข่าว
3. นางวิจิตรา โภสีร์ เจ้าหน้าที่กระจายเสียง

ฝ่ายธุรการ มีหน้าที่ดูแลงานด้านเอกสารทั่วไป บัญชี การเงิน ประกอบด้วยบุคลากร 2 คน ได้แก่

1. นางเนตรนิล เก่งฝาก หัวหน้าฝ่ายธุรการ
2. นางสมพัตรา อวดคอม เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด

ในการปฏิบัติงานด้านสื่อวิทยุ บุคลากรของสถานีนับเป็นกำลังขับเคลื่อนที่สำคัญอันทำให้เกิดการสื่อสารผ่านเสียงไปสู่ผู้ฟังที่เปิดรับฟังจากเครื่องรับวิทยุ ซึ่งต้องเป็นบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ด้านเทคนิคก็ต้องมีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคการควบคุมเสียง การซ่อมบำรุงในกรณีที่เครื่องส่งวิทยุมีปัญหา หรือฝ่ายรายการฝ่ายข่าวก็ต้องเชี่ยวชาญในการดำเนินรายการหรือการวางแผนงาน รู้จักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพราวยการวิทยุส่วนใหญ่เป็นรายการสดหากเกิดข้อผิดพลาดจะย้อนเวลาลับมาแก้ไขไม่ได้ รวมทั้งการปฏิบัติงานด้านสื่อวิทยุต้องมีการทำงานที่ต่อเนื่องเป็นประจำวิทยุต้องออกอากาศทุกวัน นับตั้งแต่เริ่มเปิดสถานีเวลา 05.00 น. จนกระทั่งปิดสถานีเวลา 24.00 น. สถานีจึงต้องมีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานหากบุคลากรของสถานีไม่ให้การสนับสนุน สงเสริมให้เกิด “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” แล้ว ก็จะไม่มีรายการในรูปแบบนี้ขึ้น บุคลากรจึงนับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รายการดำเนินต่อไปได้ต้องมีความรับผิดชอบที่เกิดจากลักษณะ และความตระหนักรถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ผลิตสื่อวิทยุในฐานะสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม บุคลากรจึงต้องอยู่ในภาระเบียบของหน่วยงานต้นสังกัด

2) ปัจจัยด้านงบประมาณของสถานี

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่าน ได้รับงบประมาณบริหารมาจากกรมประชาสัมพันธ์ ประมาณปีละ 280,000 บาท โดยใช้ในกิจกรรมวิทยุกระจายเสียงจังหวัดน่านทั้งหมด และมีรายได้จากการค่าโฆษณาของภาคธุรกิจเอกชนที่ร่วมสนับสนุนรายการอีกประมาณ 320,000 ต่อปี เพราะสถานีไม่ได้ให้เช่าเวลาจัดรายการ เป็นสถานีที่รัฐจัดตั้งขึ้นเพื่อให้หน่วยงานราชการทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นให้ข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชน ไม่มีปัจจัยทางด้านการตลาดเข้ามายควบคุมจึงสามารถจัดสรรเวลาบางส่วนไปให้กับหน่วยงานได้ก็ได้เพื่อจัดรายการแต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์

สำหรับงบประมาณนั้น เป็นส่วนที่สำคัญในการดำเนินงานด้านวิทยุกระจายเสียง เพราะสถานีวิทยุมีการบริหารจัดการ มีบุคลากร อุปกรณ์ที่ต้องมีการซ่อมบำรุง จึงมีความจำเป็นที่ต้องอาศัยแหล่งรายได้เพื่อใช้ในการดำเนินงานของสถานีวิทยุ สภาพน่าจะได้รับงบประมาณแผ่นดินจากรัฐบาลทำให้เนื้อหารายการต้องตอบสนองนโยบายของรัฐบาลทำให้มีความสมดุลในเนื้อรายการ และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นได้

ทั้งนี้การดำเนินรายการวิทยุชุมชนต้องอาศัยโครงสร้างการกระจายอำนาจการบริหารจัดการทั้งทางด้านงบประมาณ และบุคลากรที่เพียงพอ จึงจะมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากงบประมาณนั้นถูกจัดสรรโดยห้องถินเอง ที่สำคัญคือ องค์กรสื่อหรือสถานีวิทยุท้องถินควรปลดล็อกจากการครอบงำทางการเมืองโดยให้เป็นสถานีที่มีโครงสร้างการบริหารจัดการที่อิสระจากการเมืองภายในตัวสถานีและรัฐบาลท้องถินที่เพียงกำกับดูแลแต่ไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการบริหารจัดการและเปิดโอกาสให้กลุ่ม องค์กรและชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทั้งนี้จะทำให้วิทยุท้องถินสามารถทำหน้าที่ให้บริการสาธารณะได้อย่างแท้จริง

สรุปว่า “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” เริ่มดำเนินงาน และจัดตั้งโดยมีคณะกรรมการบริหารชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน และตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ในรายการ เนื่องจากนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ที่มีโครงการนำร่องการจัดรายการวิทยุชุมชนขึ้น 19 จังหวัดในปี 2541 และต่อมาจังหวัดอื่นๆ ก็สนองนโยบายด้วยการให้มีรายการวิทยุชุมชนตามหลักการคือมีการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการบริหารชุมชนวิทยุชุมชนฯ โดยคนในชุมชนท้องถินนั้น การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในระดับผู้ฟัง ผู้ผลิต และผู้วางแผน แต่ตามแนวคิดวิทยุชุมชนของ UNESCO ที่คนวิจัยนำมาเป็นกรอบในการศึกษารายการวิทยุชุมชนนั้น พบว่า รายการวิทยุชุมชนที่แท้จริงต้องเกิดจากความต้องการของชุมชน แต่รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เป็นการเริ่มจากกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อสนองนโยบายกฎหมายมาตรา 40 และรูปแบบการดำเนินงานในปัจจุบันของ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ก็วางแผนการดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่ของสวท. น่าน ที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการดำเนินงานโดยชุมชนมากขึ้นกว่าการที่เจ้าหน้าที่ของสวท. น่านจะเป็นผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด จึงไม่ตรงตามหลักการวิทยุชุมชน

ดังนั้นหากกรมประชาสัมพันธ์และสวท. น่าน ไม่ให้เวลาสำหรับการจัดรายการที่มีเนื้อหาเพื่อชุมชนในช่วงแรก จะกระทั่งกล้ายเป็น “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” โดยกำหนดให้มีการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการบริหารชุมชนวิทยุชุมชนฯ โดยการเชิญตัวแทนจากชุมชนเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการก็อาจจะไม่มีรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านเกิดขึ้น สวท. น่านจึงมีส่วนในการกำหนดวิธีดำเนินงานให้กับ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน”

การบริหารงานของ สวท. น่านเป็นการบริหารจัดการแบบแนวตั้งหรือโครงสร้างส่วนบุคคล ดำเนินการด้วยตนเอง แสดงให้เห็นว่า สถานีวิทยุที่มีรัฐเป็นเจ้าของ มีการบริหารงานแบบระบบรัฐ (State system) โดยมีเป้าหมายเพื่อบริการสาธารณะ แต่ก็ต้องอยู่ใต้ระบบการเมือง ทำให้วิทยุท้องถินอยู่ภายใต้การเมืองและหน่วยงานต้นสังกัด ต้องปฏิบัติหน้าที่ตอบสนองนโยบายจากส่วนกลางที่กำหนดครอบให้ปฏิบัติ การบริหารจัดการของวิทยุท้องถินจึงเป็นเพียงระบบปฏิบัติการที่ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายต่างๆ รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านจึงถูก

กำหนดรูปแบบรายการโดยเจ้าหน้าที่ สวท.น่าน โดยเริ่มตั้งแต่เมื่อเจ้าหน้าที่สวท.น่านได้รับนโยบายการจัดรายการจากกรมประชาสัมพันธ์เมื่อปี 2540 และดำเนินการจัดรายการเองโดยการเชิญตัวแทนชุมชนมาเป็นผู้ร่วมรายการ จึงทำให้รายการมีรูปแบบดังกล่าวจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ชุมชนเป็นเพียงผู้มีส่วนในการกำหนดเนื้อหาเท่านั้น สวท.น่าน จะควบคุมในด้านการปฏิบัติงานของชุมชนตามกรอบเนื้อหาที่ชุมชนกำหนด

การเกิดรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านจึงขึ้นอยู่กับนโยบายของสวท.เป็นหลักว่าจะให้มีการดำเนินการอย่างไร วางแผนให้มีการผลิตรายการในลักษณะใด และตัวแทนที่จะเข้ามาระบุคณะกรรมการบริหารต้องเป็นครัวบ้าง รวมถึงการเพ้นหาสมาชิกชุมชน เพราะฉะนั้นสำหรับการเกิดวิทยุชุมชนตามแบบของสวท.ก็เปรียบเสมือนการอยู่ใต้การควบคุมทั้งหมดของ สวท. รวมถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้วยเช่นกันที่ สวท.ได้วางแผนไว้แล้วในการกำหนดให้รายการมีลักษณะการนำเสนอด้วยรูปแบบประชาสัมพันธ์เพื่อบอกให้ทราบมากกว่าการนำเสนอประเด็นให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น หรือประเด็นที่เป็นข้อขัดแย้งให้เกิดการพูดคุยกันทั้งสองฝ่าย ก็เพื่อไม่ให้เกิดการตลาดพิงหรือการแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับภาครัฐ จึงทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้มากไปกว่าการโทรศัพท์เข้ามาขอเพลง หรือซื่นชุมการทำงานของผู้ดำเนินรายการ

3.2 ปัจจัยเชิงโครงสร้างชุมชน

จากการศึกษา รูปแบบ เนื้อหา ของ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ด้วยวิธีการศึกษาเอกสารทบทวน เทปบันทึกรายการ การสัมภาษณ์สมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนฯ ผู้ดำเนินรายการ และการสังเกตการณ์ในห้องส่ง พบว่า ปัจจัยที่ทำให้รูปแบบ และเนื้อหาของรายการมีลักษณะดังปัจจุบัน มีปัจจัยมาจากสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เป็นไปเพื่อการดำรงชีวิต ตามสภาพภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่ต้องพึ่งพาตนเองในการอยู่ร่วมกับชุมชน อันเป็นภูเขาและป่าไม้ ตามลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ของจังหวัด โดยคณะวิจัยจะนำเสนอผลการศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 5.3 แผนที่จังหวัดน่าน

ก่อนที่คณะวิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาปัจจัยเชิงโครงสร้างของชุมชนที่มีผลต่อรูปแบบ
เนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เพื่อให้เห็นภาพความเป็นชุมชนที่มีการจัดการกับ¹
ปัญหาภายในชุมชนของจังหวัดน่านอันนำมาซึ่งปัจจัยในการรวมกลุ่มกันของประชาชน คณะวิจัย²
จึงขอนำเสนอลักษณะทั่วไปของพื้นที่ หรือสภาพภูมิประเทศเพื่อให้ทราบว่า จังหวัดน่านมี
ลักษณะของพื้นที่เป็นเช่นใด ตั้งอยู่ที่ใด และลักษณะของประชากรเพื่อให้ทราบลักษณะของผู้
พนธุ์และเชื้อชาติที่มีความหลากหลายของชุมชน ดังรายงานต่อไปนี้

3.2.1 ลักษณะทั่วไปทางพื้นที่และประชากรของจังหวัดน่าน

ลักษณะพื้นที่ของจังหวัดน่านเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย โดยมีเนื้อที่ทั้งหมด ประมาณ 11,472 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,170,045 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 86 เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 14 เป็นที่ราบลุ่มตามลำน้ำน่าน และลำน้ำสา ทิศเหนือและทิศตะวันออกของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับแขวงไซบูรีของสาธารณรัฐประชาชนชิปไตยประชาชนลาว ทิศใต้ ติดกับจังหวัดแพร่ และจังหวัดอุตรดิตถ์ ทิศตะวันตกติดกับจังหวัดพะเยา

จังหวัดน่านแบ่งเขตการปกครองเป็น 14 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 99 ตำบล 826 หมู่บ้าน โดยแบ่งเป็นสามกลุ่มภูมิภาค ได้แก่

กลุ่มอำเภอตอนเนื่อง 7 อำเภอ ได้แก่

- อำเภอทุ่งช้าง อำเภอเชียงกลาง อำเภอบ่อเกลือ อำเภอสองแคร อำเภอปัว อำเภอท่าวังผา และ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

กลุ่มอำเภอตอนกลาง 4 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่

- อำเภอเมือง อำเภอแม่จริม อำเภอบ้านหลวง อำเภอสันติสุข และกิ่งอำเภอภูเพียงแข่นห้ง กลุ่มอำเภอตอนใต้ 3 อำเภอ ได้แก่

- อำเภอเวียงสา อำเภอนาหนองอย และอำเภอหนองมื่น

(ข้อมูลจาก : คณะกรรมการจังหวัดน่าน และศาลากลางจังหวัดน่าน)

ส่วนลักษณะทางประชากรนั้น จากข้อมูลของศาลากลางจังหวัดน่าน ในส่วนสำนักงานประชากร ข้อมูลถึงเดือน มิถุนายน 2544 พบว่า จังหวัดน่านมีประชากร เป็นชาย 245,870 คน เป็นหญิง 240,700 รวมทั้งสิ้น 486,570 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 127,584 บ้าน (ข้อมูลจากสำนักงานศาลากลางจังหวัดน่าน) ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวพื้นเมืองแห่งประเทศไทยในภาคพื้นล้านนา หรือที่เรียกว่า คนเมืองหรือคนพื้นราบ และประชากรบางส่วนเป็นชาวเข้ามาต่างๆ ได้แก่ เผ่ามัง เผ่าเย้า เผ่าชุม หรือถิน เผ่าลัวะ และ เผ่าตองเหลือง นอกจากนี้ยังมีชนชาติไทยวน ซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองเดิมอาศัยอยู่ตามอำเภอต่างๆ เช่น อำเภอท่าวังผา อำเภอปัว เป็นต้น

ด้วยลักษณะของภูมิประเทศและทางด้านประชากรดังกล่าวข้างต้น พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งต้องอาศัยพื้นที่ทำกิน ชาวเข้าต้องอาศัยป่าในการประกอบอาชีพ เช่น ทำนาขึ้นบันได เก็บของป่าขาย ปลูกผักผลไม้ ส่วนชาวพื้นราบนอกจากจะประกอบอาชีพทำการเกษตรตามพื้นที่ราบบิ่มแม่น้ำแล้ว ผู้ที่อยู่ในเขตเมืองก็ประกอบอาชีพวิสาหกรรม และค้าขาย เมื่อทำการทำการเกษตรต้องพึ่งพาธรรมชาติและดินฟ้าอากาศซึ่งมีช่วงเวลาง่วงจากการทำการเกษตรตามฤดูกาล ชาวบ้านก็มักประกอบอาชีพเสริม เช่น จักสาน หอผ้า ซึ่งล้วนเป็นงานที่ทำราย

ได้ให้กับครอบครัวได้ทั้งสิ้น และเนื่องจากประกาศกรไนจังหวัดน่านมีความแตกต่างหลากหลายทั้ง เนื้อชาติ และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ตามผ่าพันธ์ จึงมีประเพณีที่เกี่ยวเนื่องกับศาสนา และความ เป็นอยู่สืบเนื่องกันต่อๆมาแต่ดังเดิม ผู้นำชุมชนในผ่าพันธ์นั้นจึงต้องการสนับสนุนประเพณีต่างๆ เหล่านี้ไว้สู่รุ่นลูก รุ่นหลานต่อไป จึงได้รวมกลุ่มกันเพื่อการอนุรักษ์ พัฒนา ส่งเสริม ในการสืบสาน วัฒนธรรมประเพณีให้คงทนให้ดำรงอยู่ต่อไป

และด้วยลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา และป่าไม้ ทำให้มีการบุกรุกป่าเพื่อนำมา ทำไร่หมุนเวียน ทำลายป่า เพื่อทำการพานิชย์มากขึ้นในช่วงปี 2500-2510 ในพื้นที่ตัวชาวบ้านจะ ทำการทดน้ำ จากลำธารมาทำเป็นนาขันบันได ส่วนพื้นดินที่เป็นที่ราบจะทำการเกษตร ปลูกผลไม้ และทำนา ทำให้ชาวบ้านนำทรัพยากรธรรมชาติตามใช้มากขึ้นตามลักษณะการประกอบอาชีพ ทำ ให้ป่าเริ่มน้อยลง สภาพอากาศเริ่มแปรปรวนหน้าหนาวมีอากาศหนาวจัด หน้าร้อนพื้นที่โดยทั่วไป อยู่ในสภาพแห้งแล้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ประชาชนจึงเริ่มเห็นความสำคัญของป่าและน้ำ จึงเริ่ม คิดแก้ปัญหากันเองภายในชุมชนเพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติเอาไว้ให้นานๆ ต่อมาได้กลยุทธ์ เป็นกลุ่มที่ทำงานในลักษณะการรวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในหลายๆด้าน

3.2.2 การรวมกลุ่ม

เนื่องด้วยลักษณะพื้นที่และประชากรดังกล่าว ทำให้ประชาชนเริ่มเห็นการทำงานที่ต้อง ประสานการร่วมมือกันทำงานเพื่อจัดการลับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนจึงเกิดการรวมกลุ่มขึ้นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) การรวมกลุ่มกันจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

เมื่อประชาชนเริ่มประสบปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติตามขึ้นจึงมีการรวมตัวกันจัด การกับสภาพป่าภายในชุมชนของตนเองขึ้น โดยแยกออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

(1) กลุ่มพระสงฆ์ เริ่มต้นในปี 2518 โดยมี พระครูพิทักษ์นันทคุณ เจ้าอาวาสวัดกิ่วม่วง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข ซึ่งมองเห็นสภาพป่าไม้ถูกทำลาย มีนายทุนเข้ามาร้าส์ทำสัมปทานตัดไม้ ก่อ ให้เกิดความแห้งแล้ง จึงได้ร่วมกับชาวบ้านแบ่งเขตป่าที่เหลือจากการทำกินของชาวบ้านกันออก เป็นป่าอนุรักษ์ หลังจากนั้นท่านพระครูได้ออกเผยแพร่เรื่องการอนุรักษ์ป่าให้ชาวบ้าน โดยเปิด เวทีเสวนาพูดคุยกับชาวบ้านเรื่องวิธีการอนุรักษ์ป่า ประโยชน์ของป่าไม้ พร้อมทั้งสอนแทรกไปกับ การเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการและวิถีชีวิตริมแม่น้ำ ให้ชาวบ้านได้รับทราบและนำไปใช้ประโยชน์

(2) กลุ่มชาวบ้าน มีแกนนำที่สำคัญคือ นายสำราญ ผัดผล และนักศึกษาวิทยาเขตเกษตร

น่าจะประมาณ 100 คน ได้ออกค่ายทำกิจกรรมร่วมกับชาวบ้านหาดเต็ด ตำบลเมืองจัง กิ่งอำเภอภูเพียง โดยการทำเกษตรร่วมกับชาวบ้าน แต่พบว่าชาวบ้านไม่ค่อยให้ความสนใจกับเกษตรกรรมสมัยใหม่ ทำให้กลุ่มนักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากข้อเท็จจริงและปัญหาที่ชาวบ้านประสบเกี่ยวกับการจัดการป่า ความสำคัญของป่า และแก้ปัญหานี้เรื่องของป่า

กลุ่มชาวบ้านอีกกลุ่มนึงคือ นายอนุชา จันทร์บูรณ์ เลขาธิการไม้ผลของวิทยาลัยเกษตรฯ นำน้ำเดลี่จัดทำโครงการพัฒนาการเกษตรบนที่สูง และส่งเสริมการทำต้นกรรมของชาวเขา ซึ่งว่า “สมาคมไทยพายัพ” ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรอุดหนุนเงินเจอร์ (The Ockenden Venture) ซึ่งเป็นหน่วยงานของคริปรัตนนาเอกชนจากอังกฤษ

จากการทำกิจกรรมของแต่ละกลุ่มดังกล่าว ทำให้กลุ่มเหล่านี้ได้มีโอกาสพบปะกับแก่นนำท้องถิ่นอื่นๆ และกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่มีกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่อื่นๆด้วย ซึ่งได้มีการรวมกลุ่มกันขึ้นเองโดยธรรมชาติอยู่ก่อนหน้านี้แล้วเพื่อถอดแลกป้องทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของตนเอง เช่นป่าไม้ แหล่งน้ำ และพันธุ์สัตว์น้ำ จึงทำให้เกิดแนวร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และเริ่มมีการติดต่อสัมพันธ์กันซ่อน衍เหลือกันในด้านต่างๆ

ผลพลอยได้จากการที่จังหวัดน่านได้รับจากการมีการสืบทอดกันมาในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม เนื่องมาจากความหลากหลายของพื้นที่ป่า และการทำนาหากินของชาวบ้าน การแลกเปลี่ยนในการจัดการสิ่งแวดล้อมจึงเกิดขึ้นและต้องการสร้างเครือข่ายองค์กรร่วมกันให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อขัดปัญหาร่วมกันและเพื่อสร้างพลังมวลชนในการประสานการทำงานร่วมกับหน่วยราชการในพื้นที่ได้อีกด้วย ด้วยสภาพภูมิประเทศที่เป็นตัวกำหนดให้ชาวบ้านต้องพึ่งพาอาศัยพื้นที่ในการทำนาหากิน เมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและการดำรงชีวิตขึ้น ได้แก่

(2.1) กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าซึ่งเริ่มจากกลุ่มองค์กรที่อนุรักษ์ป่าชุมชนในท้องถิ่นตนเอง จนสามารถขยายกลุ่มออกเป็นการรักษากลุ่มและเป็นเครือข่ายครอบคลุมหลายอำเภอ กิจกรรมการอนุรักษ์ได้แก่ การปลูกป่าทดแทน การจัดแนวกันไฟ การทำพิธีบวงสรวง การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน

(2.2) การอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ จากสภาพปัญหาพันธุ์ปลาในลำน้ำน่านลดจำนวนลง มีการทำลายสิ่งแวดล้อมในแม่น้ำ จึงก่อให้เกิดแนวคิดร่วมกันที่จะอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ เอก้าไว้ในลำน้ำน่าน

(2.3) การเกษตรสมผสม จากสภาพปัจจุบันความแห้งแล้งก่อให้เกิดหนี้สินกับกลุ่มเกษตรกร จึงได้มีการพัฒนาระบบการเกษตรยังยืนและเก็บกู้ต่อสิ่งแวดล้อม มีลักษณะเป็นเกษตรสมผสมหรือเกษตรยังยืน

2) การรวมกลุ่มกันจัดการด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณี

จากการที่จังหวัดน่านมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย การดำเนินชีวิตของแต่ละชาติพันธุ์จึงมีความแตกต่างทั้งทางด้าน ประเพณี ศาสนา วัฒนธรรม ภาษา การประกอบอาชีพ จึงทำให้การสืบทอดความเชื่อของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกันไปตามกลุ่มทางสังคม การคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์เฉพาะตัวของห้องถินจึงทำให้ประชาชนเกิดการสืบทอดความเชื่อในชุมชนเดียวกันเพื่อคงเอกลักษณ์เหล่านี้เอาไว้ และนำเสนอต่อกาลุ่มคนอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในลักษณะการรวมกลุ่มในด้านต่างๆดังนี้

การรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ระหว่างปี 2530-2531 มีกลุ่มพระสงฆ์กลุ่มนึงที่ศึกษาในโรงเรียนนันทบูรี (วัดช้างค้อวรวิหาร) อำเภอเมือง ได้ตั้งชื่อมรวมทศิลป์ ชื่อว่า “กลุ่มพุทธบูตร” เพื่อฝึกการพูด ออกร่ายจริยธรรมให้กับเยาวชนรุ่นใหม่เข้าใจในพุทธศาสนามากขึ้น รวมทั้งนำสิ่งของที่ได้จากการบริจาคของพุทธศาสนิกชนไปให้แก่ชาวเขาในอำเภอต่างๆ

การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวจึงได้มีโอกาสพบกับกลุ่มธรรมยาಥของพระครูพิทักษ์นันทคุณ ทำให้เกิดการเรียนรู้และศึกษาการดำเนินงานการเผยแพร่ธรรมะและทำกิจกรรมที่เกี่ยวพันกันระหว่างศาสนา และการรวมกลุ่มอนุรักษ์ตามสภาพภูมิศาสตร์ เช่น พิธีบวชป่า สืบชะตาแม่น้ำ โดยอาศัยพระสงฆ์เป็นแกนนำให้วัดเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนเกิดเป็นแนวคิดในการร่วมกัน กลุ่มคนขึ้นมาเพื่อทำการอนุรักษ์สิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มชาวเขาไว้ เช่น ทางด้านศิลปวัฒนธรรม การประกอบอาชีพ พิธีกรรมทางศาสนา และขยายเครือข่ายออกไปอีกหลายกลุ่มในปัจจุบัน ได้แก่

การรวมกลุ่มอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรมพื้นบ้าน ชาวบ้านรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมที่มีความสำคัญและนำมาสู่การแสดงถึงความมีเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชนจนสามารถถ่ายทอดและขยายเครือข่ายต่อไปยังชุมชนต่างๆ เช่น กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้าน กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ดนตรีและวัฒนธรรมบ้านน้ำเกี๊ยวน กลุ่มอนุรักษ์ซอและเพลงพื้นบ้าน

กลุ่มส่งเสริมอาชีพและธุรกิจชุมชน เพื่อส่งเสริมรายได้ให้กับกลุ่มแม่บ้าน และเยาวชน เช่น กลุ่มทอผ้าบ้านไปigma กลุ่มจักสาน กลุ่มหัตถกรรมไม้根 ภาคบ้านหนองใหม่ กลุ่มกระดาษสาอำเภอสันติสุข กลุ่มสตรีแปรรูปสุดไม้ไผ่ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อระดมทุนในการดำเนินงาน

ด้านการเกษตร การศึกษา และด้านอื่นๆ เช่น กลุ่มคอมทรัพย์บ้านกิมว่อง กลุ่มคอมทรัพย์บ้านไช่ น่าน เป็นต้น

กลุ่มที่ทำกิจกรรมทางด้านศาสนา การศึกษา และเยาวชน ได้แก่ กลุ่มพระปริยัติธรรม กลุ่มเยาวชนรักกิจพัฒนาและพัฒนาชุมชน กลุ่มเยาวชนยาเมือง เป็นต้น

จากปัจจัยด้านภูมิศาสตร์และประชากรของจังหวัดน่าน ที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้านโดยใช้การสื่อสารด้วยวิธีจัดเรทีเสนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างชุมชนในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกัน จนขยายเป็นเครือข่ายประชาคมที่เข้มแข็งขึ้นไปทั่วทุกหมู่บ้าน และนำมาสู่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน ซ่วยเหลือกันด้วยวิธีการผ่านสื่อบุคคลทั้งในระดับผู้นำชุมชนและชาวบ้านที่สามารถแสดงความคิดเห็นผ่านการพูดคุย ในที่สาธารณะจนขยายเป็นที่มาของแนวคิดร่วมกันในการจัดการบริหารเครือข่ายที่มีอยู่กว่า 400 องค์กรนี้ให้อยู่ในรูปขององค์กรใหญ่ที่มีการประสานงานกันเพื่อความต่อเนื่องของการทำงาน และเพื่อเป็นกำลังต่อรองกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ จึงได้รวมตัวกันภายใต้ชื่อว่า “กลุ่มสักเมืองน่าน” โดยมีพระครูพิทักษ์นันทคุณ เป็นประธานกลุ่ม มีเจ้าหน้าที่ประสานงานเพื่อจัดกิจกรรมของเครือข่าย มีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มภายในเครือข่าย โดยมีพัฒนาการเป็นขั้นๆ เรื่อยมา

3) ขยายเครือข่ายของภาษาใต้ชื่อ “กลุ่มยักษ์เมืองน่าน” (ปี 2533-2536) และ มูลนิธิยักษ์เมืองน่านในปัจจุบัน

หลังจากกลุ่มต่างๆได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยประสานกับพิธีกรรวมทางศาสนาขึ้น ได้แก่ การบวชป่าชุมชน ที่บ้านกิ่วเมือง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข และโครงการสืบชะตาแม่น้ำน่าน ณ บริเวณริมแม่น้ำน่าน อำเภอเมือง เพื่อเป็นการเผยแพร่กิจกรรมและส่งเสริมให้ประชาชนมาสนใจร่วมกันอนุรักษ์ธรรมชาติ

กิจกรรมในครั้งนี้ได้รับความสนใจจากคนในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่น มีการติดต่อประสานงานด้านแนวคิดและมีการสนับสนุนเงินทุนต่างๆเข้ามายังกลุ่มมากมาย จึงได้มีแนวคิดร่วมกันของกลุ่มแก่นนำว่าควรมีการก่อตั้งเป็นองค์กรขึ้นมาเพื่อดูแลกิจกรรมของกลุ่ม และระดมทุนเพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาภัยในชุมชน โดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มสักเมืองน่าน” และตั้งศูนย์ประสานงานอยู่ที่วัดอรัญญาราษฎร์ มีพระครูพิทักษ์นันทคุณเป็นประธานกลุ่ม และคุณสำราญ ผัดผล เป็นเลขานุการกลุ่ม มีเจ้าหน้าที่ประสานงานเพื่อทำหน้าที่ติดต่อให้ข้อมูลข่าวสาร ประสานงานระหว่างกลุ่ม และประสานงานระหว่างชาวบ้านและหน่วยงานราชการเพื่อขอความช่วยเหลือ

ในระยะนี้ถือได้ว่าเป็นระยะแห่งการขยายแนวคิด รวบรวมเครือข่ายหาแนวร่วมต่างๆ ให้มากขึ้นเพื่อเสริมสร้างกลุ่มยักษ์เมืองน่านให้เข้มแข็ง และถือว่าเป็นระยะแห่งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆ เช่น โครงการบัวสามเณรภาคฤดูร้อน ซึ่งเน้นการเผยแพร่องค์ความเป็นหลัก ก็เข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนด้านความรู้ต่างๆ ให้แก่กลุ่มองค์กรชาวบ้านกลุ่มใดที่กำลังดำเนินการอยู่ก็สนับสนุนให้ก่อตั้งเป็นกลุ่momอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้น

การดำเนินการขยายเครือข่ายในขั้นตอนนี้ ใช้รูปแบบการจัดเวทีเสวนาในชุมชนเป็นช่องทางการสื่อสารโดยผ่านตัวบุคคล โดยให้มีการแลกเปลี่ยนความคิด แสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยมีกลุ่มยักษ์เมืองน่านทำหน้าที่ประสานงานการจัดเวทีร่วมกับกลุ่มนิชชั่นนั้น เช่น กลุ่มยักษ์เมืองน่าน ริเริมให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรื่องการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำในพื้นที่อำเภอท่าวังผา และขยายต่อไปยังอำเภอต่างๆ ทั่วทั้งจังหวัด

หลังจากมีสำนักงานและมีโครงสร้างองค์กรชัดเจนขึ้น จึงได้มีการระดมทุนจากหน่วยงานทั้งในประเทศ ต่างประเทศ เงินบริจาคอื่นๆ มาสนับสนุนและบริหารจัดการงานของกลุ่มยักษ์เมืองน่าน เพื่อนำมาช่วยเหลือด้านงบประมาณแก่กลุ่มเครือข่ายต่างๆ ในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ และการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งกิจกรรมที่เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในจังหวัดน่าน จนปัจจุบันได้จดทะเบียนเป็น “มูลนิธิยักษ์เมืองน่าน” มีกลุ่มที่สร้างเป็นเครือข่ายร่วมกันกว่า 400 กลุ่ม มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการอนุรักษ์ป่า อนุรักษ์พันธุ์ปลา สนับสนุนการเกษตร เกิดกิจกรรมสู่ชุมชนมากขึ้น เริ่มมีผู้มาศึกษาดูงานของกลุ่มมากขึ้น จนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ เช่น หน่วยงานด้านการพัฒนาของเยอรมัน องค์การแทร์เดซอม สถานทูตแคนาดา สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา โครงการกองทุนเพื่อสังคม (SIF) และหน่วยงานอื่นๆ

กลุ่มยักษ์เมืองน่าน จึงเป็นการรวมตัวกันทางสังคมเพื่อทำกิจกรรมกับชาวบ้านในระดับราชบูรพา จากการสื่อสารภายในชุมชนด้วยการพูดคุย เสนอ แลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยใช้สื่อบุคคลในแต่ละชุมชนอย่างๆ ต่อมาก็ได้ขยายออกไปสู่ภายนอกชุมชน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคม และองค์กรขึ้น

จากปัจจัยแวดล้อมในการรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากลักษณะภูมิประเทศ และลักษณะทางประชากร ทำให้ การทำงานของกลุ่มต่างๆ เพื่อสร้างเครือข่ายจึงเริ่มขยายออกไปมากขึ้น กลุ่มยักษ์เมืองน่าน จึงเล็งเห็นว่าการเข้ามาใช้สื่อวิทยุเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ได้อีก

ทางนี้ และเป็นช่องทางนี้ที่จะทำให้กลุ่มคงอยู่ และประชาสัมพันธ์การทำกิจกรรมของกลุ่มได้อย่างต่อเนื่องและกระจายออกสู่สาธารณะเพื่อให้บุคคลภายนอกได้รับรู้การทำงานของกลุ่ม

จากความเป็นมาของการเกิดรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน พ布ว่า เป็นช่วงระยะเวลาเดียวกับวัฒนาการการก่อตัวของกลุ่มยังไม่องศาบัน และร่วมพัฒนามาพร้อมๆกัน ดังตารางเบรียบเทียบต่อไปนี้

ตารางที่ 5.6 แสดงการเบรียบเทียบระหว่างพัฒนาการของกลุ่มยังเมืองน่าน

กับรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน

ระยะเวลา	กลุ่มยังเมืองน่าน	รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน
ก่อนปี 2533	กลุ่มหลักๆจะมี 2 กลุ่ม ที่มีกิจกรรมที่ต่างคนต่างทำ ไม่เกี่ยวข้องกัน คือผู้นำชาวบ้าน และพระสงฆ์ เรียนรู้จากปัญหาของท้องถิ่นและนำปัญหานั้นมาพัฒนาไปสู่การปฏิบัติการเพื่อแก้ไขโดยใช้วิธีสนทนาร่วมกันเฉพาะชุมชน	หน่วยงานราชการในท้องถิ่นจัดทำรายการโดยนำเสนอเนื้อหาของหน่วยงานเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบการปฏิบัติงานและเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารกับประชาชนเพียงฝ่ายเดียว
ปี 2533-36	ทั้ง 2 กลุ่มมีการเรียนรู้ร่วมกันประสบการณ์คิดทางศาสนา กับปัญหาของชุมชน โดยการจัดพิธีบวงสรวงและพิธีสืบชะตา เม่น้ำ มีหน่วยราชการ เอกชน ชาวบ้าน นักธุรกิจ เข้าร่วมงานตั้งเป็น “กลุ่มยังเมืองน่าน	หน่วยราชการเชิญตัวแทนจากชุมชนเข้าร่วมสนทนาร่วมรายการ โดยตัวแทนชุมชนเป็นผู้ให้ข้อมูลและหน่วยราชการเป็นผู้รับรู้ข้อมูลเพื่อนำมาแก้ปัญหา และให้การช่วยเหลือหากชุมชนร้องขอ
ปี 2536-2538	สร้างเครือข่ายเพิ่มมากขึ้นและขยายกิจกรรมเข้าสู่ชุมชนเพิ่มขึ้น เช่น การแก้ปัญหาเอดส์ การพัฒนาอาชีพ การอนุรักษ์	กลุ่มยังเมืองน่านขอเข้าไปจัดทำรายการโดยเชิญตัวแทนกลุ่มเข้าร่วมรายการ
ปี 2538-ปัจจุบัน	มีหน่วยงานราชการ เอกชน เข้ามาสนับสนุนเพิ่มขึ้นก่อตั้งเป็น “มูลนิธิยังเมืองน่าน” ระยะนี้จะดำเนินงานโดยมีงบประมาณสนับสนุนจากทั้งในและต่างประเทศ	จัดทำรายการวิทยุชุมชนโดยมีเจ้าหน้าที่สาวท.เป็นผู้ดำเนินรายการ และต่อมาจัดการอบรมนำตัวแทนจากชุมชนมาดำเนินรายการแทนเจ้าหน้าที่ได้ภายใต้ชื่อ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน”

จากตารางที่ 5.6 สรุปได้ว่า กลุ่มยังเมืองน่านมีพัฒนาการควบคู่มากับรายการวิทยุชุมชน คนเมืองน่านมาตลอดตั้งแต่ก่อนปี 2533 ที่ประชาชนยังไม่สามารถเข้าไปใช้สื่อวิทยุได้

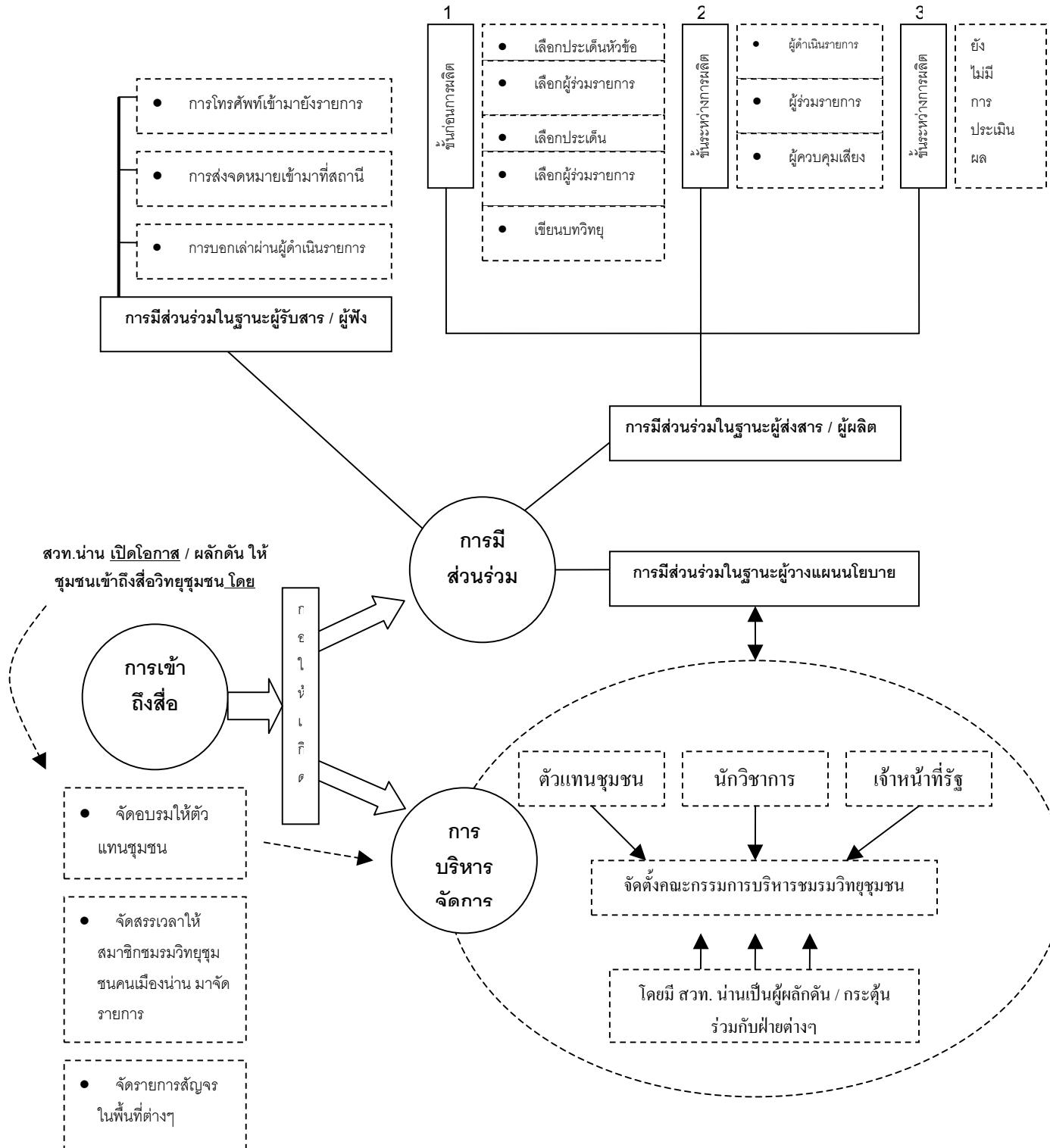
หลังจากที่ กลุ่มต่างๆ รวมตัวกันอยู่แล้วในหลายชุมชนได้มาร่วมกลุ่มกันจากเหตุการณ์ การจัดพิธีสืบชะตาแม่น้ำ และพิธีบวชป่าในวันนั้น กลายเป็นที่มาของชื่อ “กลุ่มยังเมืองน่าน” และได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง ในระยะนี้เป็นระยะที่กลุ่มยังเมืองน่านได้เพิ่งพาหน่วยงานราชการในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมภายในท้องถิ่น มีลักษณะพึงพา กันระหว่างผู้นำกลุ่ม และหน่วยงานราชการโดยมีเจ้าหน้าที่ของกลุ่มยังเมืองน่านเป็นผู้ประสานงานให้มีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วยการติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหา เมื่อมีกลุ่มต่างๆ ขอความช่วยเหลือมาหากเข้า หน่วยงานราชการจึงใช้สื่อวิทยุมาเป็นตัวกลางในการติดต่อสื่อสาร ไปยังชุมชนเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งทำให้กลุ่มได้มีการแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่ม อีกด้วย

จนมาปี 2536-2538 ที่กลุ่มยังเมืองน่านขอเข้าไปจัดรายการเพื่อประชาสัมพันธ์งานของ กลุ่มและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ให้มีแนวร่วมมากขึ้น การขยายความรู้เพื่อสร้างเครือข่ายผ่าน สื่อวิทยุได้ผลตรงที่เป็นการขยายเครือข่ายออกไปสู่ชุมชนอื่นๆ ได้มากขึ้นนั้นเอง แต่ต้องหยุดดำเนิน งานไปเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ของกลุ่มยังเมืองน่านเริ่มมีงานชุมชนมากขึ้น เพราะมีเครือข่าย เพิ่มขึ้นจึงไม่มีผู้ดำเนินรายการ

ตั้งแต่ปี 2538 เป็นต้นมา กลุ่มยังเมืองน่านได้รับเงินสนับสนุนจากทั้งในประเทศและต่าง ประเทศมากขึ้นเพื่อนำมาเป็นงบประมาณในการจัดการบริหารชุมชนและช่วยเหลือด้านเงินทุนกับ กลุ่มในเครือข่าย

สรุปได้ว่า ผลกระทบจากการที่กลุ่มยังเมืองน่านเข้ามาใช้สื่อวิทยุในช่วงปี 2536 เพื่อประชา สัมพันธ์งานของกลุ่มทำให้ได้ประโยชน์ในด้านการสร้างเครือข่าย และได้รับงบประมาณสนับสนุน จากแหล่งทุนต่างๆ เพื่อนำมาเป็นเงินทุนในการพัฒนาชุมชน แสดงให้เห็นว่า สื่อวิทยุเป็นอีกสื่อ หนึ่งที่เข้าถึงชุมชนได้ง่ายและนำไปสู่การพัฒนาได้อย่างชัดเจน ทั้งในระดับชุมชนด้วยกันเอง จาก ภายในชุมชน และภายนอกชุมชน

คณะกรรมการวิจัยได้ทำแผนภูมิสรุปบทที่ 5 ที่ได้รายงานไปทั้งหมดข้างต้นได้ดังแผนภูมิข้างล่างนี้

แผนภาพที่ 5.4 แสดงความเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมตามแนวคิด การเข้าถึงสื่อ การมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการด้วยตนเอง

บทที่ 6

เปรียบเทียบความต้องการของชุมชนที่มีต่อวิทยุชุมชน กับ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ในด้านรูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงาน

เมื่อคณะกรรมการวิจัยได้ทำการศึกษาความเป็นมา และรูปแบบ เนื้อหา ของ “รายการวิทยุชุมชน คนเมืองน่าน” แล้ว คณะกรรมการวิจัยได้ศึกษาถึงความต้องการของชุมชนที่มีต่อ “รายการวิทยุชุมชน” อันหมายถึง การศึกษาหาความต้องการของ 6 ชุมชนในจังหวัดน่านว่า ต้องการรายการวิทยุชุมชนที่มีรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการดำเนินงานอย่างไร หรือเรียกได้ว่า “วิทยุชุมชนในผู้คนในชุมชน” นั่นเอง ซึ่งแนวทางการศึกษานี้ คณะกรรมการวิจัยยึดกรอบตามหลักการวิทยุชุมชนที่ว่า รายการวิทยุชุมชนควรจะต้องเกิดจากความต้องการของคนในชุมชนนั้น ๆ โดยได้เก็บข้อมูล 2 วิธี คือ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ และ จัดสนทนากลุ่มใน 6 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน ชุมชนน้ำเกี่ยน ชุมชนเมืองจัง ชุมชนเชียงกลาง ชุมชนแม่จริม และชุมชนนาหมื่น

ในบทที่ 6 นี้ จะรายงานผลการเก็บข้อมูลในชุมชนดังกล่าว โดยใช้ผลการศึกษาที่ได้จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการมาทำการวิเคราะห์ เพราะเป็นผลการศึกษาที่ได้จากการจดบันทึกลงในแผ่นชาร์จอย่างชัดเจนโดยผู้เข้าร่วมประชุมหรือชาวบ้านเอง ซึ่งสรุปมาจากการคิดเห็นร่วมกันในกลุ่มแล้ว และจะรายงานไปพร้อม ๆ กับเปรียบเทียบให้เห็นว่า ความต้องการของแต่ละชุมชน สอดคล้องกับ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ที่ออกอากาศอยู่มาก่อนอย่างใด และจะวิเคราะห์ถึงประเด็นสะท้อนจากความต้องการของแต่ละชุมชน รวมถึงวิเคราะห์ผลของการเปรียบเทียบที่ได้จากการศึกษาด้วย โดยจะแบ่งรายงานออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความต้องการของแต่ละชุมชน เปรียบเทียบกับรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ผลของการเปรียบเทียบ

ส่วนที่ 3 ประเด็นสะท้อนจากความต้องการของแต่ละชุมชน

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ที่เขตเทศบาลเมืองน่าน

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ที่ชุมชนเมืองจัง

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ที่ชุมชนน้ำเกี้ยน
ภาพที่ 6.1 แสดงการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการของคณะวิจัย

ส่วนที่ 1 ความต้องการของแต่ละชุมชน เปรียบเทียบกับรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน

1.1 ชุมชนเทศบาลเมือง จังหวัดน่าน

1.1.1 ลักษณะทางประชากร และภูมิศาสตร์ของชุมชน

ชุมชนในเขตเทศบาลเมือง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 ตำบล ได้แก่ 1) ตำบลในเวียง 2) ตำบลปอ 3) ตำบลพางสิงห์ 4) ตำบลไชยสถาน 5) ตำบลถีม่อง 6) ตำบลเรื่อง 7) ตำบลนาขาว 8) ตำบลดู่ใต้ 9) ตำบลกองคำย 10) ตำบลสวาก และ 11) ตำบลสะเนียน

ลักษณะของพื้นที่ เป็นที่ราบลุ่มบริเวณริมฝั่งแม่น้ำน่าน และลำน้ำสาขาที่ไหลลงสู่ลำน้ำน่าน พื้นที่มีความลาดชัน ดินเป็นดินร่วน และดินเหนียว ในฤดูฝนมีน้ำโขง ส่วนที่สูง เป็นบริเวณที่เป็นภูเขาใช้เป็นพื้นที่การป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร พื้นที่ทำกินมีจำกัด ไม่อาจเพิ่มขึ้นได้อีก เนื่องจากเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร อัตราการเพิ่มของประชากรสูงขาด โรงงานอุตสาหกรรมรองรับแรงงานการเกษตรเนื่องจากสภาพภูมิประเทศในอำเภอเมืองน่าน ไม่เอื้ออำนวย ประกอบกับผลผลิตจากการเกษตรมีปริมาณไม่มากนัก และมักมีการนำผลผลิตมาแปรรูป เพื่อส่งเข้าโรงงานที่กรุงเทพ อุตสาหกรรมในพื้นที่จึงเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นส่วนใหญ่ และยังไม่มีอุตสาหกรรมต่อเนื่อง พืชเศรษฐกิจของอำเภอเมือง คือ ข้าวนานาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ลำไย และถั่วเหลือง

อำเภอเมืองน่านมีประชากร ชาย 30,164 คน หญิง 29,401 คน รวม 59,565 คน จำนวนครัวเรือน 17,608 หลัง (ที่มา : ข้อมูลจากสำนักทะเบียนกรมการปกครองจังหวัดน่าน ธันวาคม 2546) ประชากรของอำเภอเมืองน่านมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 14,050 บาทต่อปี รายได้ขึ้นอยู่กับการผลิตด้านการเกษตร ทำการค้า งานรับจำจ้าง สินค้าชุมชน ได้แก่ ผ้าทอมีอ เสื้อผ้าพื้นเมืองสำเร็จรูป จักสาน เครื่องเงิน และงานหัตถกรรมต่างๆ

ส่วนการรวมตัวในลักษณะกลุ่ม องค์กรชุมชนนั้น มีการรวมกลุ่มชุมชนผู้สูงอายุอยู่ทุกชุมชนโดยมีดาวดีเป็นสถานที่หลักของการรวมตัวอยู่ในทุกวัดในเขตเทศบาลเมือง และในตำบลอื่นๆ เช่น ชุมชนผู้สูงอายุวัดช้างค้ำ ชุมชนผู้สูงอายุวัดภูมินทร์ ชุมชนผู้สูงอายุวัดมิ่งเมือง ชุมชนผู้สูงอายุ ตำบลถีม่อง เป็นต้น และมีกลุ่มทางด้านศาสนา เช่น กลุ่มพระธรรมยาหา และกลุ่มพระพุทธบูชา วัดอรัญญาราช สถาบันธรรมจังหวัดน่าน กลุ่มเยาวชน ได้แก่ กลุ่มเยาวชนบ้านอรัญญา กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ตนตระพื้นบ้าน บ้านหัวนา กลุ่มเยาวชนเจริญสิงแวดล้อมโรงเรียนสตรีศรีน่าน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตำบลม่วงตี้ด ชุมชนอาสาสมัครสาธารณสุขเทศบาลเมืองน่าน บ้านสวนตาล เป็นต้น

1.1.2 เปรียบเทียบรูปแบบ

ตารางที่ 6.1 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนเทศบาลเมืองน่านต้องการ กับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

รูปแบบรายการ ที่ชุมชนเทศบาลฯ ต้องการ		รูปแบบของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่
1. รูปแบบสัมภาษณ์ 1.1 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	◆	1. รูปแบบนิตยสาร ผู้ดำเนินรายการเป็นสมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน แบ่งออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่ 1.1 ช่วงที่ 1 : พูดคุย
1.2 สัมภาษณ์ตัวแทนจากภาครัฐ	◆	1.2 ช่วงที่ 2 : ผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวลับกัน
1.3 สัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน	◆	1.3 ช่วงที่ 3: สัมภาษณ์
2. รูปแบบสนทนา 2.1 ตัวแทนชุมชนสนทนากับภาครัฐ พร้อมผู้เชี่ยวชาญ	◆	1.4 ช่วงที่ 4: สนทนา โดยให้ผู้พิพากษาฟังเข้ามายังรายการ
2.2 ตัวแทนชุมชนสนทนากับองค์กร	◆	2. รายการสัญจร ผู้ดำเนินรายการหลัก คือ เจ้าหน้าที่จาก สวท. 1 คน แบ่งเป็น 4 ช่วง ได้แก่
3. รูปแบบรายการพูดคุย 3.1 ตัวแทนชุมชนดำเนินรายการ	◆	2.1 ช่วงที่ 1: พูดคุย
3.2 ผู้ดำเนินรายการ 2 คนพูดคุย	◆	2.2 ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการ กับตัวแทนชุมชน
4. รูปแบบรายการช่าว 4.1 ช่าวคืนรายการ (ช่าวสั้น)	◆	2.3 ช่วงที่ 3: พูดคุยกับสนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วยงานราชการในท้องถิ่น
4.2 ช่าวยา	◆	2.4 ช่วงที่ 4: สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ / ตัวแทนชุมชน และ เจ้าหน้าที่ราชการ
5. รูปแบบรายการเพลง 5.1 เพลงคืนรายการ	◆	3. เพลงคืนรายการ
6. รายการสัญจร 6.1 ตัวแทนชุมชนเป็นผู้ร่วมรายการ	◆	4. สปอต 4.1 สปอต配เปิดรายการ
ชุมชนต้องการ 11 รูปแบบ ซึ่งรายการตอบสนองให้ได้ 8 รูปแบบ	73%	4.2 สปอตคืนรายการ
ความต้องการ 3 รูปแบบ ที่รายการยังตอบสนองไม่ได้	27%	รูปแบบที่ควรตัดออก 3 รูปแบบ

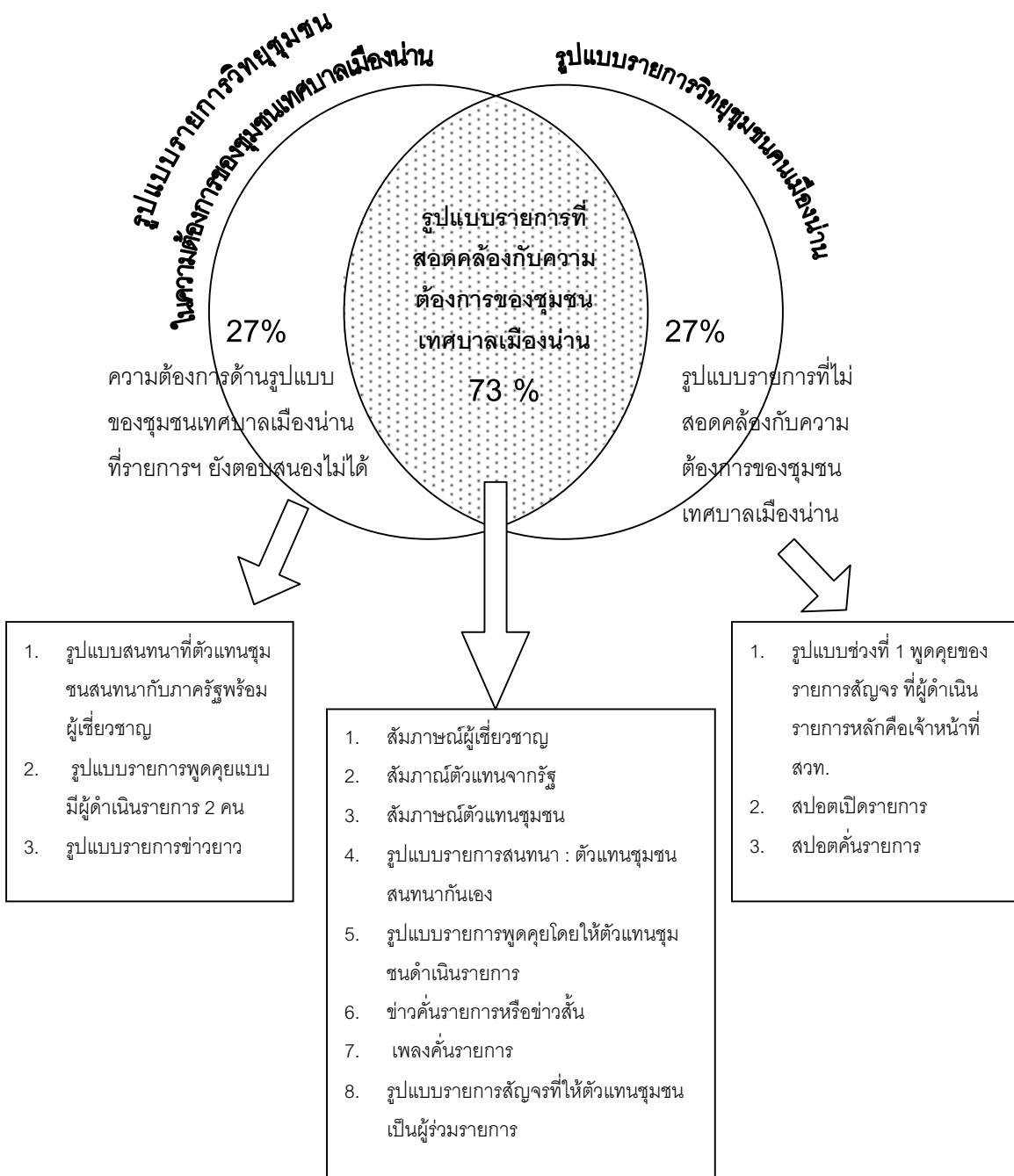
ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน มีความต้องการรายการวิทยุชุมชน 11 รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองกว่าที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 8 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (2) สัมภาษณ์ตัวแทนจากรัฐ (3) สัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน (4) รูปแบบรายการ สนทนากโดยเป็นตัวแทนชุมชนสนทนากันเอง (5) รูปแบบรายการพูดคุยโดยให้ตัวแทนชุมชนดำเนินรายการ (6) ข่าวค้นรายการหรือข่าวสั้น (7) เพลงค้นรายการ และ (8) รูปแบบรายการสัญจรที่ให้ตัวแทนชุมชนเป็นผู้ร่วมรายการ คิดเป็น รายการที่ออกอากาศอยู่ สามารถตอบสนองชุมชนเทศบาลเมืองน่าน ในด้านรูปแบบได้ 73% ของความต้องการทั้งหมด และ รายการยังตอบสนองไม่ได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบสนทนากับภาครัฐพร้อมผู้เชี่ยวชาญ (2) รูปแบบรายการพูดคุยแบบมีผู้ดำเนินรายการ 2 คน และ (3) รูปแบบรายการข่าว yay คิดเป็น 27% ของความต้องการทั้งหมด ที่รายการยังตอบสนองให้ชุมชนเทศบาลเมืองน่านนี้ไม่ได้

ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นมีทั้งหมด 11 รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 8 รูปแบบ (73% ของรูปแบบรายการที่ออกอากาศอยู่) ได้แก่ รูปแบบรายการนิตยสาร (1) ช่วงที่ 1 พูดคุย (2) ช่วงที่ 2: ผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวลับกัน (3) ช่วงที่ 3 : สัมภาษณ์ (4) ช่วงที่ 4 สนทนากโดยให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามายังรายการ และรูปแบบรายการสัญจร (5) ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนชุมชน (6) ช่วงที่ 3 : พูดคุยกับสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (7) ช่วงที่ 4: สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ / ตัวแทนชุมชน และเจ้าหน้าที่ราชการ และ (8) รูปแบบเพลงค้นรายการ

ดังนั้นอีก 3 รูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเทศบาลเมืองน่านก็ควรตัดออก ได้แก่ (27% ของรูปแบบรายการที่ออกอากาศอยู่) (1) รูปแบบช่วงที่ 1 พูดคุยของรายการสัญจร ที่ผู้ดำเนินรายการหลักคือเจ้าหน้าที่ สาท. (2) รูปแบบสปอตเปิดรายการ และ (3) สปอตค้นรายการ นอกจานี้รายการฯ ยังต้องเพิ่ม อีก 3 รูปแบบ เพื่อไปเติมความต้องการของชุมชนเทศบาลเมืองน่านนี้ให้เต็ม ได้แก่ (1) รูปแบบรายการสนทนากโดยให้ตัวแทนชุมชนสนทนากับภาครัฐพร้อมผู้เชี่ยวชาญ (2) รูปแบบรายการพูดคุยโดยให้ผู้ดำเนินรายการ 2 คน พูดคุยกัน และ (3) รูปแบบรายการข่าว ประเภทข่าว yay

ผลการเปรียบเทียบดังกล่าว สามารถรายงานเป็นแผนภาพได้ดัง แผนภาพที่ 6.1 นี้

แผนภาพที่ 6.1 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนเทศบาลเมืองน่านต้องการกับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

1.1.3 เปรียบเทียบเนื้อหา

ตารางที่ 6.2 เปรียบเทียบเนื้อหารายการที่ชุมชนเทศบาลเมืองน่านต้องการ กับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เนื้อหารายการ ที่ชุมชนเทศบาลฯ ต้องการ		เนื้อหาของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่
1. แจ้งข้อมูลข่าวสาร	◆	1. แจ้งข้อมูลข่าวสาร
1.1 ข่าวท้องถิ่น	◆	1.1 ข่าวจากชุมชน
1.2 ข่าวจากหน่วยงานราชการใน ท้องถิ่น	◆	1.2 ข่าวจากหน่วยงานราชการใน ท้องถิ่น
1.3 ข่าวจากส่วนกลาง	◆	1.3 ข่าวจากองค์กร NGO
2. เนื้อหาให้ความรู้	◆	2. เนื้อหาให้ความรู้
2.1 สุขภาพ	◆	2.1 สุขภาพ
2.2 ยาเสพติด	◆	2.2 การประกอบอาชีพ
2.3 การเกษตร	◆	2.3 การเกษตร
2.4 การศึกษา	◆	2.4 การศึกษา
2.5 สิ่งแวดล้อม	◆	2.5 กฏหมาย / การเมือง
2.6 การทำกิจกรรมชุมชน	◆	2.6 เศรษฐกิจ
2.7 ประเพณี วัฒนธรรม	◆	2.7 กิจกรรมในชุมชน
2.8 ท่องเที่ยว	◆	2.8 ประเพณี วัฒนธรรม
2.9 ศาสนา	◆	2.9 ศาสนา
3. เนื้อหาเพื่อความบันเทิง	◆	3. เนื้อหาเพื่อความบันเทิง
3.1 จิoyerช้อ	◆	3.1 ลูกทุ่งยอดนิยม
3.2 ค่าว่า	◆	4. เชิญชวนหรือบริการ
3.3 ลูกทุ่ง / ลูกกรุง	◆	4.1 เชิญให้ผู้ฟังส่งข้อมูลข่าวสาร มายังรายการ
3.4 นิทานพื้นบ้าน	◆	4.2 เชิญให้ผู้ฟังมาร่วมเป็นทีมงาน ผลิตรายการ
4. เชิญชวนหรือบริการ	◆	
4.1 โฆษณาสินค้าชุมชน	◆	

- ความต้องการของชุมชน 17 เนื้อหา

รายการตอบสนองให้ได้ 9 เนื้อหา (53%)

- ความต้องการอีก 8 เนื้อหา ที่รายการยัง

ตอบสนองให้ไม่ได้ (47%)

- เนื้อหาของรายการ 15 เนื้อหา ตอบสนอง
ให้ชุมชนได้ 10 เนื้อหา (67%)

- 5 เนื้อหา ที่รายการฯ อาจจะต้องตัดออก
 เพราะเป็นเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องความ

ต้องการของชุมชน (33%)

ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน มีความต้องการเนื้อหาในรายการวิทยุชุมชน 17 เนื้อหา ซึ่ง สอดคล้องกับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 9 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวท้องถิ่น (2) ข่าวจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (3) เรื่องสุขภาพ (4) การเกษตร (5) การศึกษา (6) การทำกิจกรรมชุมชน (7) ประเพณี วัฒนธรรม และ (8) ศาสนา เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (9) เพลงลูกทุ่ง รายการที่ออกอากาศอยู่สามารถตอบสนองชุมชนเทศบาลเมืองน่าน ในด้านเนื้อหาได้ 53% ของความต้องการทั้งหมด และ รายการยังตอบสนองไม่ได้ 8 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวจากส่วนกลาง เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (2) ยาเสพติด (3) สิ่งแวดล้อม (4) ท่องเที่ยว เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (5) จิตยชอ (6) ค่าวา (7) นิทานพื้นบ้าน และ เนื้อหาเชิญชวนหรือบริการ คือ (8) โฆษณา สินค้าชุมชน คิดเป็น 47% ของความต้องการทั้งหมด ที่รายการยังตอบสนองให้ชุมชนเทศบาลเมืองน่านนี้ไม่ได้

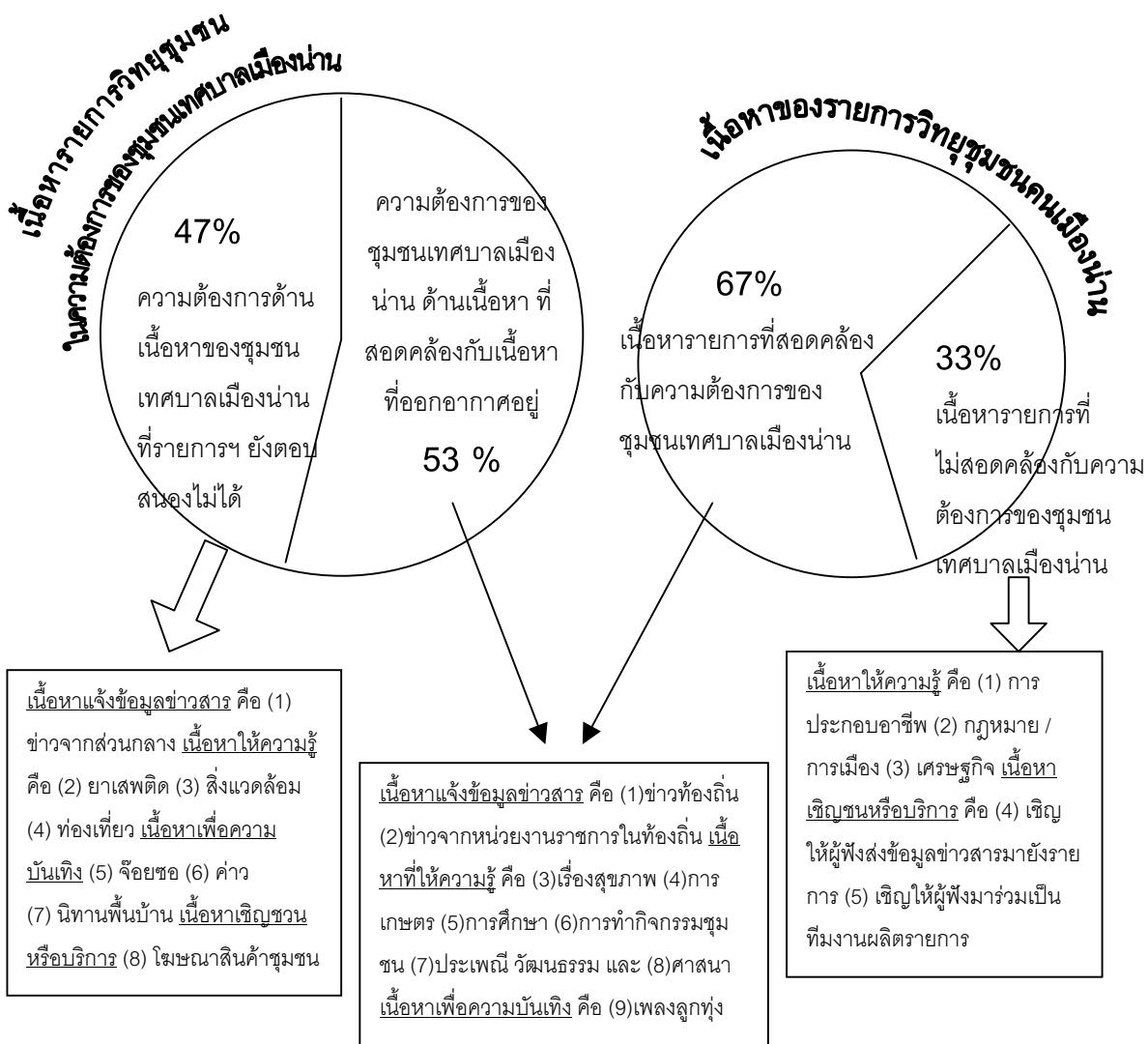
ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นมีทั้งหมด 15 เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 10 เนื้อหา (67% ของเนื้อหาที่ออกอากาศอยู่) ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวจากชุมชน (2) ข่าวจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (3) ข่าวจากองค์กร NGO เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (4) เรื่องสุขภาพ (5) การเกษตร (6) การศึกษา (7) การทำกิจกรรมชุมชน (8) ประเพณี วัฒนธรรม (9) ศาสนา เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (10) เพลงลูกทุ่งยอดนิยม

ดังนั้นอีก 5 เนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเทศบาลเมืองน่าน (33% ของเนื้อหาที่ออกอากาศอยู่) ก็ควรตัดออก ได้แก่ เนื้อหาให้ความรู้ คือ (1) การประกอบอาชีพ (2) กฎหมาย / การเมือง (3) เศรษฐกิจ เนื้อหาเชิญชวนหรือบริการ คือ (4) เชิญให้ผู้ฟังส่งข้อมูลข่าวสารมาบ้างรายการ (5) เชิญให้ผู้ฟังนำร่วมเป็นทีมงานผลิตรายการ

นอกจากนี้รายการ ยังต้องเพิ่ม อีก 8 เนื้อหา เพื่อไปเติมความต้องการของชุมชนเทศบาลเมืองน่านนี้ให้เต็ม ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวจากส่วนกลาง เนื้อหาให้ความรู้ คือ (2) ยาเสพติด (3) สิ่งแวดล้อม (4) ท่องเที่ยว เนื้อหาเพื่อความบันเทิง (5) จิตยชอ (6) ค่าวา (7) นิทานพื้นบ้าน เนื้อหาเชิญชวนหรือบริการ (8) โฆษณาสินค้าชุมชน

ผลการเบริ่ยบเทียบดังกล่าว สามารถรายงานเป็นแผนภาพได้ดัง แผนภาพที่ 6.2 นี้

แผนภาพที่ 6.2 เปรียบเทียบเนื้อหารายการที่ชุมชนเทศบาลเมืองน่านต้องการ กับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

1.1.4 เปรียบเทียบเทคนิคการนำเสนอ

ตารางที่ 6.3 เปรียบเทียบเทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน[†]
ต้องการกับเทคนิคการนำเสนอของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน[‡]
ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เทคนิคการนำเสนอในรายการ ที่ชุมชนเทศบาลฯ ต้องการ		เทคนิคการนำเสนอในรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน [‡] ที่ออกอากาศอยู่
1. ภาษาท้องถิ่น	◆	1. ออกอากาศสด
2. โทรศัพท์ร่วมรายการ (Phone-in)	◆	2. ภาษาท้องถิ่น 3. โทรศัพท์ร่วมรายการ (Phone-in)

ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน มีความต้องการเทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน 2 เทคนิค ได้แก่ (1) ภาษาท้องถิ่น และ (2) ให้ผู้ฟังมีโอกาสโทรศัพท์เข้าไปร่วมในรายการ ซึ่งในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่นั้น ใช้เทคนิคทั้งสองประการนี้อยู่แล้ว จึงอาจเรียกได้ว่า รายการฯ สามารถตอบสนองชุมชนเทศบาลนี้ในด้านเทคนิคการนำเสนอได้ครบถ้วน

1.1.5 **เปรียบเทียบ วัน เวลา ออกอากาศ**

ตารางที่ 6.4 เปรียบเทียบเวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนเทศบาล

เมืองน่านต้องการ กับเวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน

ที่ออกอากาศอยู่ในวัน พ.ศ. 2545

เวลา	เวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน	เวลาในการออกอากาศที่ชุมชนเทศบาลเมืองน่านต้องการ
06.00 – 07.00 น.		เสาร์ - อاثิตย์
07.00 – 08.00 น.		
08.00 – 09.00 น.		
09.00 – 10.00 น.		
10.00 – 11.00 น.		
11.00 – 12.00 น.		
12.00 – 13.00 น.		
13.00 – 14.00 น.	จันทร์ - ศุกร์	จันทร์ - ศุกร์
14.00 – 15.00 น.		
15.00 – 16.00 น.		
16.00 – 17.00 น.		
17.00 – 18.00 น.		เสาร์ - อاثิตย์

“รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ออกอากาศทุกวันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 13.00 ถึง 15.00 น. สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเทศบาลเมืองน่าน ที่ต้องการฟังรายการวิทยุชุมชนในวันจันทร์ถึงศุกร์ เวลาเดียวกัน แต่ยังต้องการฟังรายการเพิ่มเติมอีกในวันเสาร์ – อاثิตย์ เวลาเช้า 6.00 – 8.00 น. และเวลาเย็น 17.00 – 18.00 น.

1.1.6 เปรียบเทียบวิธีดำเนินงาน

ตารางที่ 6.5 เปรียบเทียบวิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชน
ที่ชุมชนเทศบาลเมืองน่านต้องการ กับวิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน^{ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545}

วิธีดำเนินงานของรายการฯ ที่ชุมชนเทศบาลฯ ต้องการ	วิธีดำเนินงานของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ^{ที่ออกอากาศอยู่}
1. ฝึกอบรม 1.1 ผู้ดำเนินรายการ	1. ฝึกอบรม 1.1 ผู้ดำเนินรายการ 13-15 สค.44
2. ตั้งคณะกรรมการ 2.1 เป็นตัวแทนของชุมชน	2. ตั้งคณะกรรมการ 2.1 จากตัวแทนชุมชน 13 คน
2.2 แบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ โดยแบ่ง หน้าที่รับผิดชอบกันไป	2.3 แบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ 5 ฝ่าย แบ่งหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละ ฝ่าย
3. จัดทำงบประมาณ 3.1 จากภาคครัวเรือน	3. จัดทำงบประมาณ 3.1 จากภาคครัวเรือน สปส.
3.2 จากภาคประชาชน	3.2 องค์กรที่ช่วยเหลือชุมชน (SIF)
3.3 จากภาคธุรกิจ	
4. สถานที่ตั้งสถานี 4.1 ในวัด	4. สถานที่ตั้งสถานี 4.1 สวท.น่าน

วิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนเทศบาลเมืองน่านต้องการ มี 7 วิธี ซึ่งรายการ
วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ตอบสนองได้แล้ว 4 วิธี ได้แก่ (1) การจัดฝึกอบรมผู้ดำเนินรายการ (2) ตั้ง
คณะกรรมการที่เป็นตัวแทนชุมชน โดย (3) แบ่งหน้าที่รับผิดชอบเป็นฝ่ายต่าง ๆ และ (4) จัดทำงบ
ประมาณสนับสนุนจากภาคครัวเรือน ส่วนอีก 3 วิธีที่รายการฯ ยังตอบสนองให้ไม่ได้คือ (1) งบประมาณ
จากภาคประชาชน (2) จากภาคธุรกิจ และ (3) จัดตั้งสถานีหรือห้องส่ง ภายในบริเวณวัด

1.2 ชุมชนน้ำเกี้ยน

1.2.1 ลักษณะทางประชากร และภูมิศาสตร์ของชุมชน

ชุมชนน้ำเกียนตั้งอยู่ในกิ่งอำเภอภูเพียงแขวงห่างจากอำเภอเมืองประมาณ 10 กิโลเมตร สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขาและเป็นภูเขา มีลำน้ำเกียนเป็นสายน้ำที่สำคัญไหลผ่านพื้นที่โดยมีอ่างเก็บน้ำอยู่กลางชุมชน ใช้เป็นที่สำหรับจัดงาน เช่น แข่งขันบังไฟของหมู่บ้าน เพราะมีสภาพเป็นที่โล่งรอบอ่างเก็บน้ำ

การเดินทางจากตัวจังหวัดน่าน ข้ามสะพานพัฒนาภาคเหนือไปตามถนนสาย น่าน - แม่จริม ถึงวัดพระธาตุแขวง ระยะทาง 2.5 กม. แล้วเลี้ยวขวาไปตามถนนสาย หนองเต่า - บ้านก้อด ระยะทาง 6 กม. ก็จะเข้าสู่ตำบลน้ำเกียน ผู้ใหญ่คิด คำว่า ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 หัวหน้าชุมชนได้เล่าให้คณะวิจัยฟังว่า

“น้ำเกียน เป็นเสียงเพียงของภาษาพื้นเมืองซึ่งมารากคำว่า “น้ำเกวียน”
 เพราะเมื่อตอนสร้างพระธาตุแขวงมีเกวียนบรรทุกทองคำที่จะนำไปก่อสร้างมา
 ติดหล่มและถูกกระแทกน้ำพัดแผลแผลแม่น้ำนี้ ชาวบ้านจึงเรียกแม่น้ำเกวียนจนเพียง
 มาเป็นน้ำเกียน” (พุดคุยอย่างไม่เป็นทางการ 25 มกราคม 2546)

ชุมชนน้ำเกียนแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 หมู่บ้าน และมีประชากรแยกออก
 ตามหมู่บ้านได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงจำนวนหมู่บ้านและประชากรของชุมชนน้ำเกียนเดือนมกราคม 2544

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนหลัง คาเรือน	ประชากร รวม	ชาย	หญิง	รายได้เฉลี่ย บาท/คน/ปี
1	น้ำเกียนใต้	187	750	369	381	4,024
2	น้ำเกียนเหนือ	134	488	250	238	5,118
3	ตันกอก	140	559	290	269	2,240
4	ใหม่พัฒนา	127	539	270	268	3,911
5	ใหม่สันติสุข	117	403	195	208	3,928
	รวม	727	2,739	1,374	1,365	

ตารางแสดงจำนวนประชากร และรายได้เฉลี่ยของชาวชุมชนน้ำเกียนทั้ง 5 หมู่บ้าน เป็นข้อมูลล่าสุดเมื่อเดือนมกราคม ปี 2544 สำรวจข้อมูลโดยองค์กรบริหารส่วนตำบลน้ำเกียน

อาชีพหลักของชุมชนน้ำเกียนมีอาชีพทำการเกษตร พืชที่ปลูกมากที่สุดคือ ข้าวนาปี และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และประกอบอาชีพเสริมโดยการทำหัตถกรรมจักสานไว้เพื่อใช้ในครัวเรือน มีการรวมกลุ่มสตรีเปรรูปวัสดุไม้ไผ่

1.2.2 เปรียบเทียบรูปแบบ

**ตารางที่ 6.6 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนน้ำเกี้ยนต้องการ
กับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545**

รูปแบบรายการ ที่ชุมชนน้ำเกี้ยน ต้องการ	รูปแบบของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่		
1. รูปแบบสัมภาษณ์ 1.1 สัมภาษณ์ผู้ประสบความสำเร็จ ในชีวิต	◆	◆	1. รูปแบบนิตยสาร ผู้ดำเนินรายการเป็น สมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน [◆] แบ่งออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่ 1.1 ช่วงที่ 1 : พุดคุย
2. รูปแบบสนทนากับผู้เชี่ยวชาญ 2.1 ตัวแทนชุมชนสนทนากับภาควิถี	◆	◆	1.2 ช่วงที่ 2 : ผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวลับกัน
2.2 ตัวแทนชุมชนสนทนากับผู้เชี่ยวชาญ	◆	◆	1.3 ช่วงที่ 3: สัมภาษณ์
3. รูปแบบรายการพุดคุย 3.1 เยาวชนเป็นผู้ดำเนินรายการ	◆	◆	1.4 ช่วงที่ 4: สนทนา โดยใช้ผู้พัฟ โทรศัพท์เข้ามายังรายการ
3.2 ผู้ว่าฯ พบประชาชน	◆		2. รายการสัญจร ผู้ดำเนินรายการหลัก คือ เจ้าหน้าที่จาก สวท. 1 คน แบ่งเป็น [◆] 4 ช่วง ได้แก่ 2.1 ช่วงที่ 1: พุดคุย
3.3 พุดคุยแบบผู้ดำเนินรายการ 2 คน	◆	◆	2.2 ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนิน รายการ กับตัวแทนชุมชน
4. รูปแบบรายการช่าว 4.1 ช่าวคันรายการ (ช่าวตั้ม)	◆		2.3 ช่วงที่ 3: พุดคุยกับสนทนา ระหว่าง ผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วยงานภา การในท้องถิ่น
5. รูปแบบรายการเพลง 5.1 เพลงคันรายการ	◆		2.4 ช่วงที่ 4: สนทนาระหว่างผู้ดำเนิน รายการ / ตัวแทนชุมชน และ เจ้าหน้าที่ ราชการ
6. รูปแบบรายการตลก	◆		3. เพลงคันรายการ
7. รูปแบบละคร	◆	◆	4. สปอร์ต 4.1 สปอร์ตเปิดรายการ
8. บกีนกะบันเทิง	◆		4.2 สปอร์ตคันรายการ

ชุมชนน้ำเกี้ยน มีความต้องการรายการวิทยุชุมชน 11 รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบ
ของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบรายการ

สัมภาษณ์ผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต (2) ข่าวค้นรายการหรือข่าวสั้น และ (3) เพลงค้นรายการ คิดเป็น รายการที่ออกอากาศอยู่ สามารถตอบสนองชุมชนน้ำเกี่ยน ในด้านรูปแบบได้ 27% ของความต้องการทั้งหมด และ รายการยังตอบสนองไม่ได้ 8 รูปแบบ ได้แก่ (1)รูปแบบ สนทนาที่ตัวแทนชุมชนสนทนากับภาครัฐ (2) สนทนาระหว่างตัวแทนชุมชนกับผู้เชี่ยวชาญ (3) รูปแบบรายการพูดคุยที่มีเยาวชนเป็นผู้ดำเนินรายการ (4) รายการพูดคุยที่เป็นผู้ว่าพบประชาชน (5) รายการพูดคุยแบบมีผู้ดำเนินรายการ 2 คน (6) รูปแบบรายการตลก (7) รายการละคร และ (8) ปกิณกะบันเทิง คิดเป็น 73% ของความต้องการทั้งหมด ที่รายการยังตอบสนองให้ชุมชนน้ำเกี่ยนนี้ไม่ได้

ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นมีทั้งหมด 11 รูปแบบ ซึ่ง สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 3 รูปแบบ (27% ของรูปแบบที่ออกอากาศทั้งหมด) ได้แก่ รูปแบบรายการนิตยสาร (1)ช่วงที่ 2ที่มีผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวสลับกัน (2) ช่วงที่ 3 :สัมภาษณ์ และ (3) รูปแบบรายการเพลงค้นรายการ

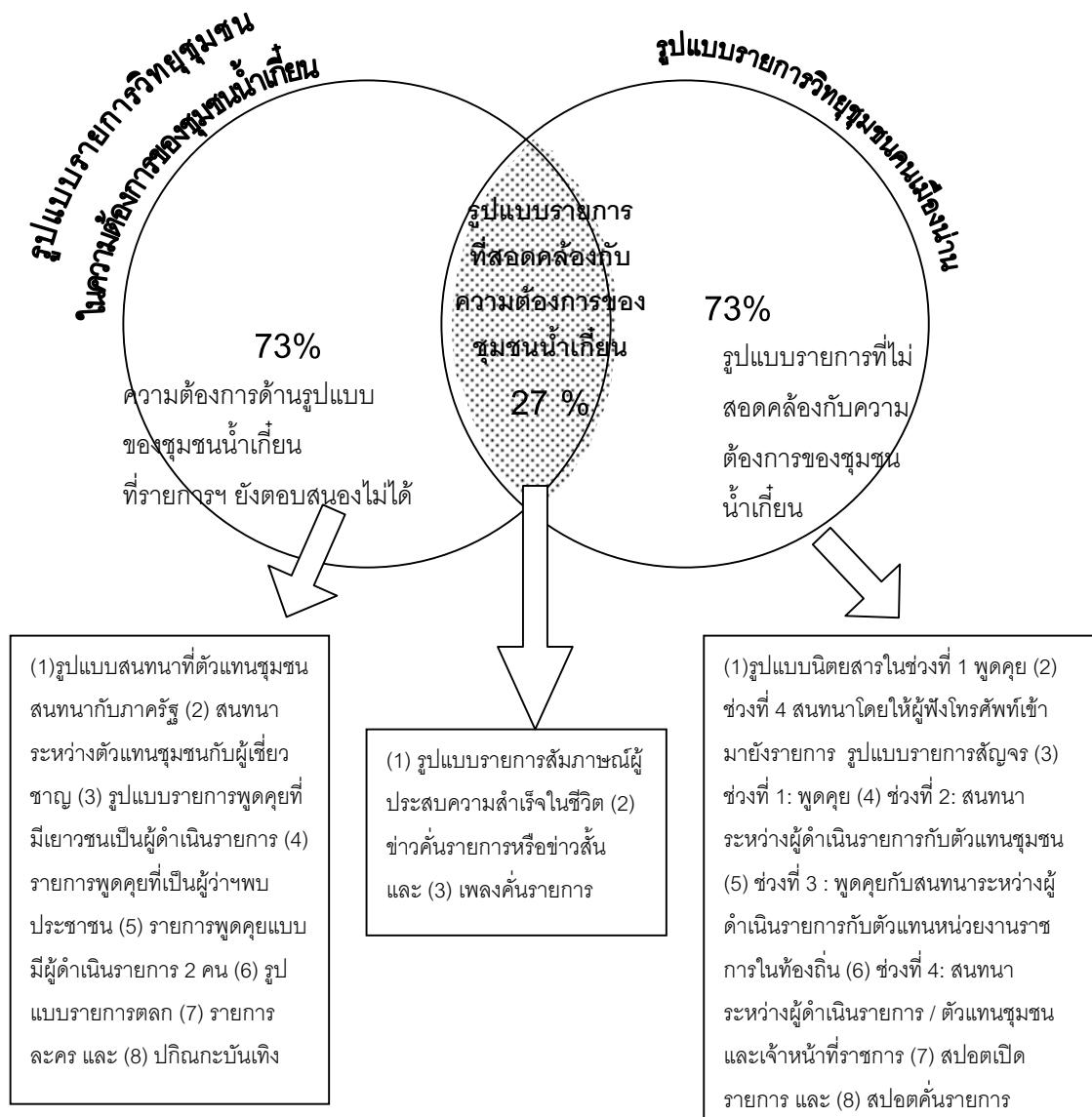
ดังนั้นอีก 8 รูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนน้ำเกี่ยน (73% ของรูปแบบที่ออกอากาศทั้งหมด) ซึ่งอาจควรตัดออก ได้แก่ (1)รูปแบบนิตยสารในช่วงที่ 1 พูดคุย (2) ช่วงที่ 4 สนทนาโดยให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามายังรายการ รูปแบบรายการสัญจร (3) ช่วงที่ 1: พูดคุย (4) ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนชุมชน (5) ช่วงที่ 3 : พูดคุยกับสนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (6) ช่วงที่ 4: สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ / ตัวแทนชุมชน และเจ้าหน้าที่ราชการ (7) สปอตเบิดรายการ และ (8) สปอตคั่นรายการ

นอกจากนี้รายการฯ ยังต้องเพิ่ม อีก 8 รูปแบบ เพื่อไปเติมความต้องการของชุมชนน้ำเกี่ยนนี้ให้เต็ม ได้แก่ (1)รูปแบบสนทนาที่ตัวแทนชุมชนสนทนากับภาครัฐ (2) สนทนาระหว่างตัวแทนชุมชนกับผู้เชี่ยวชาญ (3) รูปแบบรายการพูดคุยที่มีเยาวชนเป็นผู้ดำเนินรายการ (4) รายการพูดคุยที่เป็นผู้ว่าพบประชาชน (5) รายการพูดคุยแบบมีผู้ดำเนินรายการ 2 คน (6) รูปแบบรายการตลก (7) รายการละคร และ (8) ปกิณกะบันเทิง

ผลการเปรียบเทียบดังกล่าว สามารถรายงานเป็นแผนภาพได้ดัง แผนภาพที่ 6.3 นี้

แผนภาพที่ 6.3 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนน้ำเกี่ยนต้องการ

กับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าเกี่ยนที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

1.2.3 เปรียบเทียบเนื้อหา

ตารางที่ 6.7 เปรียบเทียบเนื้อหารายการที่ชุมชนน้ำเกี้ยนต้องการ
กับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เนื้อหารายการ ที่ชุมชนน้ำเกี้ยน ต้องการ		เนื้อหาของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่
1. แจ้งข้อมูลข่าวสาร	◆	1. แจ้งข้อมูลข่าวสาร
1.1 ข่าวท้องถิ่น	◆	1.1 ข่าวจากชุมชน
1.2 ข่าวเกษตร	◆	1.2 ข่าวจากหน่วยงานราชการใน ท้องถิ่น
1.2 ข่าวจากหน่วยงานราชการใน ท้องถิ่น	◆	1.3 ข่าวจากองค์กร NGO
1.3 ข่าวจากส่วนกลาง	◆	2. เนื้อหาให้ความรู้
1.4 ข่าวสมัครงาน	◆	2.1 สุขภาพ
2. เนื้อหาให้ความรู้	◆	2.2 การประกอบอาชีพ
2.1 สุขภาพ	◆	2.3 การเกษตร
2.2 ยาเสพติด	◆	2.4 การศึกษา
2.3 การเกษตร	◆	2.5 กฎหมาย / การเมือง
2.4 การศึกษา	◆	2.6 เศรษฐกิจ
2.5 สิ่งแวดล้อม	◆	2.7 กิจกรรมในชุมชน
2.6 การทำกิจกรรมชุมชน	◆	2.8 ประเพณี วัฒนธรรม
2.7 ภูมิปัญญาชาวบ้าน	◆	2.9 ศาสนา
3. เนื้อหาเพื่อความบันเทิง	◆	3. เนื้อหาเพื่อความบันเทิง
3.1 จังหวะ	◆	3.1 ลูกทุ่งยอดนิยม
3.2 ค่า	◆	4. เสียงชวนหรือบริการ
3.3 ลูกทุ่ง / ลูกกรุง	◆	4.1 เชิญให้ผู้ฟังส่งข้อมูลข่าวสาร มาแบ่งรายการ
3.4 หมอดำ	◆	4.2 เชิญให้ผู้ฟังมาร่วมเป็นทีมงาน ผลิตรายการ
3.5 สดริจ	◆	
3.6 ละคร	◆	

- ความต้องการของชุมชน 18 เนื้อหา

รายการตอบสนองให้ได้ 7 เนื้อหา (39%)

- ความต้องการอีก 11 เนื้อหา ที่รายการยัง

ตอบสนองให้ไม่ได้ (61%)

- เนื้อหารายการ 15 เนื้อหา ตอบสนองให้

ชุมชนได้ 8 เนื้อหา (53%)

- 7 เนื้อหา ที่รายการฯ อาจจะต้องตัดออก

เพราะเป็นเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องความต้องการ
 ของชุมชน (47%)

ชุมชนน้ำเกี่ยน มีความต้องการเนื้อหาในรายการวิทยุชุมชน 18 เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 7 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวท้องถิ่น (2) ข่าวจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (3) เรื่องสุขภาพ (4) การเกษตร (5) การศึกษา (6) การทำกิจกรรมชุมชน เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (7) เพลงลูกทุ่ง คิดเป็นรายการที่ออกอากาศอยู่ สามารถตอบสนองชุมชนน้ำเกี่ยน ในด้านเนื้อหาได้ 39% ของความต้องการทั้งหมด และ รายการยังตอบสนองไม่ได้ 11 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวเกษตร (2) ข่าวจากส่วนกลาง (3) ข่าวสมัครงาน เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (4) ยาเสพติด (5) สิ่งแวดล้อม (6) ภูมิปัญญาชาวบ้าน เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (7) จួយซอ (8) ค่าวา (9) หมอลำ (10) เพลงสตริง และ (11) ละครบ คิดเป็น 61% ของความต้องการทั้งหมด ที่รายการยังตอบสนองให้ชุมชนน้ำเกี่ยนนี้ไม่ได้

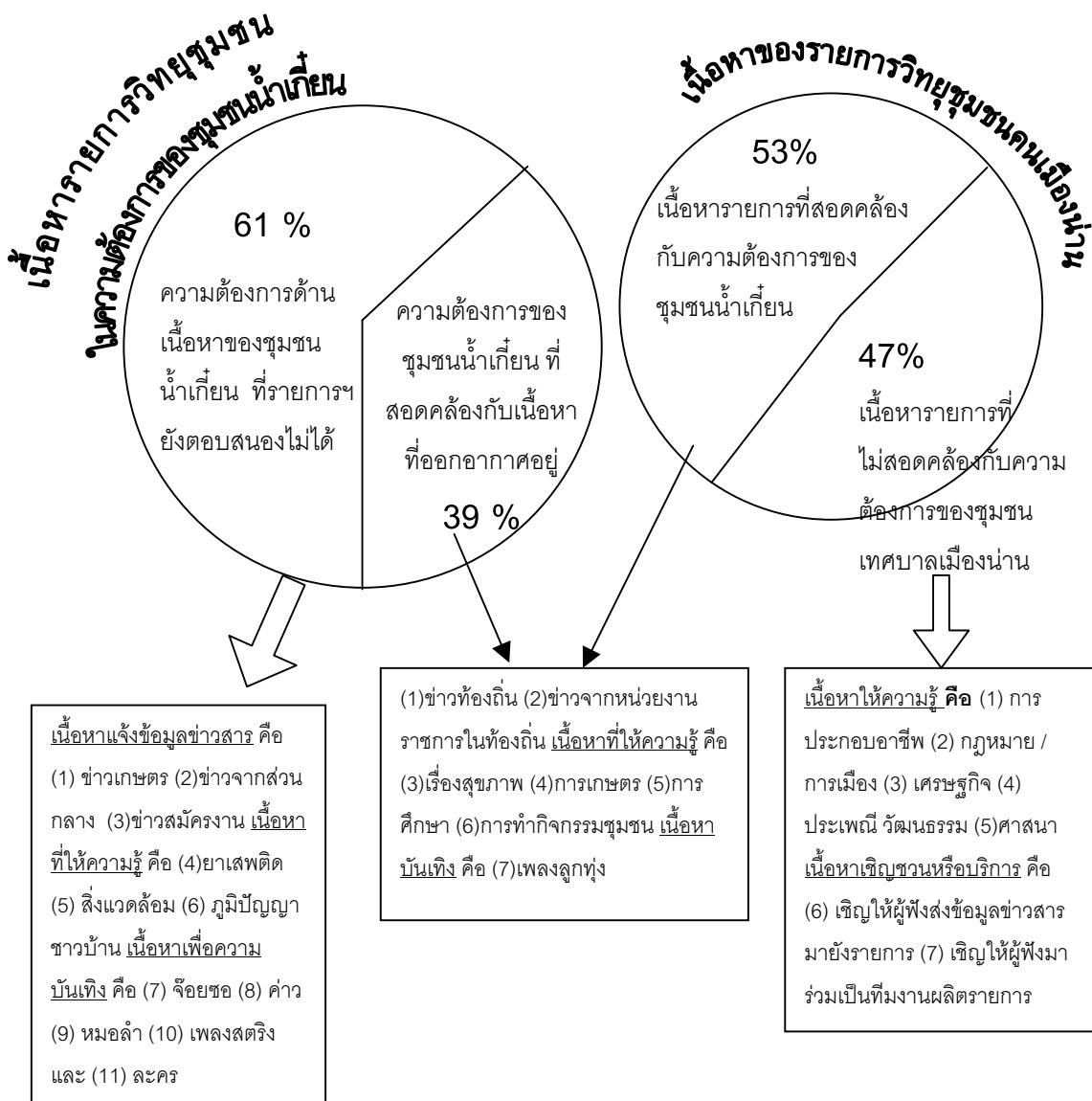
ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นมีทั้งหมด 15 เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 8 เนื้อหา (53% ของเนื้อหาที่ออกอากาศอยู่) ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวจากชุมชน (2) ข่าวจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (3) ข่าวจากองค์กร NGO เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (4) เรื่องสุขภาพ (5) การเกษตร (6) การศึกษา (7) การทำกิจกรรมชุมชน เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (8) เพลงลูกทุ่งยอดนิยม

ดังนั้นอีก 7 เนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนน้ำเกี่ยน (47% ของเนื้อหาที่ออกอากาศอยู่) ก็ควรตัดออก ได้แก่ เนื้อหาให้ความรู้ คือ (1) การประกอบอาชีพ (2) กฎหมาย / การเมือง (3) เศรษฐกิจ (4) ประเพณี วัฒนธรรม (5) ศาสนา เนื้อหาเชิงชวนหรือบริการ คือ (6) เชิญให้ผู้ฟังส่งข้อมูลข่าวสารมาอย่างรายการ (7) เชิญให้ผู้ฟังมาร่วมเป็นทีมงานผลิตรายการ

นอกจากนี้รายการฯ ยังต้องเพิ่ม อีก 11 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวเกษตร (2) ข่าวจากส่วนกลาง (3) ข่าวสมัครงาน เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (4) ยาเสพติด (5) สิ่งแวดล้อม (6) ภูมิปัญญาชาวบ้าน เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (7) จួយซอ (8) ค่าวา (9) หมอลำ (10) เพลงสตริง และ (11) ละครบ

ผลการเบริ่ยบเทียบดังกล่าว สามารถรายงานเป็นแผนภาพได้ดัง แผนภาพที่ 6.4 นี้

แผนภาพที่ 6.4 เปรียบเทียบเนื้อหารายการที่ชุมชนน้ำเกี้ยนต้องการกับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

1.2.4 เปรียบเทียบเทคนิคการนำเสนอ

ตารางที่ 6.8 เปรียบเทียบเทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนน้ำเกี้ยนต้องการกับเทคนิคการนำเสนอของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เทคนิคการนำเสนอในรายการที่ชุมชนเทศบาลฯ ต้องการ	เทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่
1. ออกอากาศสด	◆
2. ภาษาท้องถิ่น	◆
3. โทรศัพท์ร่วมรายการ (Phone-in)	◆
4. เกมชิงรางวัล	◆

ชุมชนน้ำเกี้ยน มีความต้องการเทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน 4 เทคนิค ได้แก่ (1) ภาษาท้องถิ่น (2) ให้ผู้ฟังมีโอกาสโทรศัพท์เข้าไปร่วมในรายการ (3) ต้องการให้รายการออกอากาศสด และ (4) ต้องการให้มีการเล่นเกมชิงรางวัล ซึ่งในรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่นั้น มีเทคนิคการนำเสนอที่สอดคล้องกับความต้องการเพียง 3 รูปแบบ ซึ่งหากต้องการให้รายการฯ ตอบสนองชุมชนน้ำเกี้ยน ในด้านเทคนิคนี้ให้ครบถ้วน รายการจะต้องมีการเล่นเกมชิงรางวัล เพิ่มขึ้นในรายการ

1.2.5 เปรียบเทียบ วัน เวลา ออกอากาศ

ตารางที่ 6.9 เปรียบเทียบเวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนนำเกียนต้องการกับเวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เวลา	เวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน	เวลาในการออกอากาศที่ชุมชนนำเกียนต้องการ
06.00 – 07.00 น.		
07.00 – 08.00 น.		
08.00 – 09.00 น.		
09.00 – 10.00 น.		
10.00 – 11.00 น.		
11.00 – 12.00 น.		
12.00 – 13.00 น.		
13.00 – 14.00 น.	จันทร์ - ศุกร์	ทุกวัน
14.00 – 15.00 น.		
15.00 – 16.00 น.		
16.00 – 17.00 น.		
17.00 – 18.00 น.		

“รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ออกอากาศทุกวันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 13.00 ถึง 15.00 น. สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนนำเกียนที่ต้องการฟังรายการวิทยุชุมชน แต่ยังต้องการฟังเพิ่มอีก 1 ชั่วโมง คือ 15.00 – 16.00 น. รวมเป็นเวลาออกอากาศทั้งสิ้น 3 ชั่วโมง (13.00 – 16.00 น.) นอกจากนี้ยังต้องการฟังทุกวัน ดังนั้นหากต้องการให้รายการ ออกอากาศในวัน เวลา ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนนี้ จะต้องออกอากาศเพิ่มเติมอีก ในวันเสาร์ – อาทิตย์ เวลา 13.00 – 16.00 น. เช่นเดียวกัน

1.2.6 ประยุบเที่ยบวิธีดำเนินงาน

ตารางที่ 6.10 ประยุบเที่ยบวิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชน
ที่ชุมชนน้ำเกี้ยนต้องการ กับวิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน[†]
ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

วิธีดำเนินงานของรายการ ที่ชุมชนน้ำเกี้ยนต้องการ		วิธีดำเนินงานของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่
1. ฝึกอบรม	◆	1. ฝึกอบรม
1.1 ผู้ดำเนินรายการ		1.1 ผู้ดำเนินรายการ 13-15 สค.44
1.2 ซ่างเทคนิค	◆	2. ตั้งคณะกรรมการ
2. ตั้งคณะกรรมการ	◆	2.1 จากตัวแทนชุมชน 13 คน
2.1 เป็นตัวแทนของชุมชน		2.2 จากตัวแทนราชการ 15 คน
2.2 แบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ โดยแบ่ง หน้าที่รับผิดชอบกันไป	◆	2.3 แบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ 5 ฝ่าย หน้าที่รับผิดชอบในแต่ละ ฝ่าย
3. จัดหารบประมาณ	◆	3. จัดหารบประมาณ
3.1 จาภาครัฐ		3.1 จาภาครัฐ สปส.
4. สถานที่ตั้งสถานี	◆	◆ 3.2 องค์กรที่ช่วยเหลือชุมชน (SIF)
4.1 ในชุมชน (พื้นที่สาธารณะ)		◆ 4. สถานที่ตั้งสถานี
		4.1 ลาท.น่าน

ความต้องการของชุมชนน้ำเกี้ยนทางด้านวิธีดำเนินงานนั้น มีทั้งสิ้น 6 วิธี ซึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว 4 วิธี ได้แก่ (1) จัดฝึกอบรมผู้ดำเนินรายการ (2) จัดตั้งคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนชุมชน โดย (3) แบ่งหน้าที่รับผิดชอบเป็นฝ่าย ๆ และ (4) มีการจัดหารบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ส่วนอีก 2 วิธีที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง ได้แก่ (1) จัดฝึกอบรมซ่างเทคนิค และ (2) จัดตั้งสถานีหรือห้องส่งในสถานที่สาธารณะ ที่ไม่ใช่สถานที่ของหน่วยงานราชการ

1.3 ชุมชนเมืองจัง

1.3.1 ลักษณะทางประชากร และภูมิศาสตร์

ชุมชนเมืองจังตั้งอยู่ในเขตกิ่งอำเภอเพียงแขวงห่างจากอำเภอเมืองน่าน ประมาณ 14 กิโลเมตร ประกอบไปด้วย 9 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านหาดเค็ด หมู่ 2 บ้านเมืองจัง หมู่ 3 บ้านหาด พาขน หมู่ 4 บ้านเมืองหลวง หมู่ 5 บ้านเมืองจังเหนือ หมู่ 6 บ้านจัดสรร หมู่ 7 บ้านสบยາ หมู่ 8 บ้านราชภาร์สามัคคี หมู่ 9 บ้านใหม่สามัคคี

มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 6,322 คน เป็นชาย 3,199 คน เป็นหญิง 3,123 คน

อาชีพหลักของประชากร ทำนา ทำสวน ทำไร่ โดยประกอบอาชีพเสริม เลี้ยงสัตว์ และทำงานหัตถกรรม มีองค์กรชุมชนด้านการอนุรักษ์สัตว์น้ำอยู่ทุกหมู่บ้าน เช่น กลุ่มอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ และป่า บ้านหาดพาขน บ้านหาดเค็ด บ้านหลวง บ้านสบยາ เป็นต้น โดยมีที่ทำการผู้ใหญ่บ้านที่สถานที่ตั้งกลุ่มองค์กร นอกนั้นยังมีกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตร กลุ่มเยาวชนฯ เมือง

ส่วนระบบสาธารณูปโภคไฟฟ้าใช้เพียง 5 หมู่บ้าน และจำนวนประชากรที่ใช้ไฟฟ้า 4,153 คน 969 ครัวเรือน (ที่มา www.thaitambon.com สำรวจเมื่อปี 2002)

1.3.2 เปรียบเทียบรูปแบบ

ตารางที่ 6.11 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนเมืองจังต้องการ
กับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

รูปแบบรายการ ที่ชุมชนเมืองจัง ต้องการ	รูปแบบของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่
1. รูปแบบสัมภาษณ์ 1.1 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	◆
1.2 สัมภาษณ์ตัวแทนจากรัฐ	◆
2. รูปแบบสนทนა 2.1 ตัวแทนชุมชนสนทนากับ ภาครัฐพร้อมผู้เชี่ยวชาญ	◆
3. รูปแบบรายการพูดคุย 3.1 เยาวชนเป็นผู้ดำเนินรายการ	◆
3.2 ผู้ใหญ่บ้าน / กำนัน ดำเนินรายการ	◆
3.3 ผู้เชี่ยวชาญดำเนินรายการ	◆
3.4 พูดคุยแบบผู้ดำเนินรายการ 2 คน	◆
4. รูปแบบรายการข่าว 4.1 ข่าวคั่นรายการ (ข่าวสั้น)	◆
4.2 ข่าว yayaw	◆
5. รูปแบบรายการเพลง 5.1 เพลงคั่นรายการ - ชุมชนต้องการ 10 รูปแบบ ซึ่งรายการ	◆
ตอบสนองให้ได้ 4 รูปแบบ (40%) - ความต้องการ 36 รูปแบบ ที่รายการยัง	
ตอบสนองให้ไม่ได้ (60%) - รายการฯ ออกอากาศ 11 รูปแบบ ตอบสนองชุมชนไปแล้ว 3 รูปแบบ (27%) - รูปแบบที่ควรตัดออก 8 รูปแบบ (73%)	
	1. รูปแบบนิตยสาร ผู้ดำเนินรายการเป็น สมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน แบ่งออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่ 1.1 ช่วงที่ 1 : พูดคุย
	◆ 1.2 ช่วงที่ 2 : ผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวลับกัน
	◆ 1.3 ช่วงที่ 3: สัมภาษณ์
	◆ 1.4 ช่วงที่ 4: สนทนา โดยให้ผู้ฟัง โทรศัพท์เข้ามายังรายการ
	◆ 2. รายการสัญจร ผู้ดำเนินรายการหลัก คือ เจ้าหน้าที่จาก สวท. 1 คน แบ่งเป็น 4 ช่วง "ได้แก่ 2.1 ช่วงที่ 1: พูดคุย
	◆ 2.2 ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนิน รายการ กับตัวแทนชุมชน
	◆ 2.3 ช่วงที่ 3: พูดคุยกับสนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วย งานราชการในท้องถิ่น
	◆ 2.4 ช่วงที่ 4: สนทนาระหว่างผู้ดำเนิน รายการ / ตัวแทนชุมชน และ เจ้าหน้าที่ ราชการ
	◆ 3. เพลงคั่นรายการ
	◆ 4. สปอร์ต 4.1 สปอร์ตเบิดรายการ
	◆ 4.2 สปอร์ตคั่นรายการ

ชุมชนเมืองจัง มีความต้องการรายการวิทยุชุมชน 10 รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบ
ของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 4 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบรายการ
สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (2) สัมภาษณ์ตัวแทนจากภาควัสดุ (3) ข่าวคื้นรายการหรือข่าวลับ และ (4)
เพลงคั้นรายการ คิดเป็น รายการที่ออกอากาศอยู่ สามารถตอบสนองชุมชนเมืองจัง ในด้าน²
รูปแบบได้ 40% ของความต้องการของชุมชน และ รายการยังตอบสนองไม่ได้ 6 รูปแบบ ได้
แก่ (1)รูปแบบสนทนากับตัวแทนชุมชนสนทนากับภาควัสดุ พร้อมผู้เชี่ยวชาญ (2) รูปแบบรายการพูด
คุยที่มีเยาวชนเป็นผู้ดำเนินรายการ (3) รายการพูดคุยที่ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน เป็นผู้ดำเนินรายการ (4)
รายการพูดคุยที่มีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ดำเนินรายการ (5) รายการพูดคุยแบบมีผู้ดำเนินรายการ 2 คน
และ (6) รูปแบบรายการข่าว ประเภทข่าว yay คิดเป็น 60% ของความต้องการของชุมชน ที่
รายการยังตอบสนองให้ชุมชนเมืองจังนี้ไม่ได้

ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นมีทั้งหมด 11 รูปแบบ ซึ่งสอด
คล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 3 รูปแบบ (27% ของรูปแบบทั้งหมดของรายการที่
ออกอากาศ) ได้แก่ รูปแบบรายการนิตยสาร (1)ช่วงที่ 2ที่มีผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวลับ
กัน (2) ช่วงที่ 3 :สัมภาษณ์ และ (3) รูปแบบรายการเพลงคั้นรายการ

ดังนั้นอีก 8 รูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเมืองจัง (73% ของรูป
แบบทั้งหมดของรายการที่ออกอากาศ) ซึ่งอาจควรตัดออก ได้แก่ (1)รูปแบบนิตยสารในช่วงที่
1 พูดคุย (2) ช่วงที่ 4 สนทนาโดยให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามายังรายการ รูปแบบรายการสัญจร (3) ช่วง
ที่ 1: พูดคุย (4) ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนชุมชน (5) ช่วงที่ 3 : พูดคุย
กับสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (6) ช่วงที่ 4: สนทนา
ระหว่างผู้ดำเนินรายการ / ตัวแทนชุมชน และเจ้าหน้าที่ราชการ (7) สปอตเปิดรายการ และ (8)
สปอตคั้นรายการ

1.5 ชุมชนแม่จริม

1.5.1 ลักษณะทางประชากร และภูมิศาสตร์

ชุมชนแม่จริมเดินทางจากอำเภอเมืองน่านข้ามสะพานพัฒนาภาคนำเงื่อนไปทางเดียวกับชุมชนน้ำเกี่ยน แต่แยกด้วยถนนที่ตั้งหมู่บ้านเป็นรูปแฉ่งระหว่าง หมู่บ้านน้ำเกี่ยนและหมู่บ้านน้ำป่าไม้

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้และภูเขา มีพื้นที่ราบน้อย พื้นที่ตั้งหมู่บ้านเป็นรูปแฉ่งระหว่าง หมู่บ้านน้ำเกี่ยนและหมู่บ้านน้ำป่าไม้ มีลักษณะว่าให้ผ่านมีแม่น้ำสายสำคัญคือ แม่น้ำว้า แม่น้ำแม่จริม แม่น้ำแปง

อำเภอแม่จริมแบ่งการปกครองออกเป็น 5 ตำบล ดังตารางแสดงข้อมูลตัวเลขจำนวนประชากรจากสำนักงานเกษตรจังหวัดน่านเมื่อ วันวาน 2545 ดังนี้

ตารางแสดงตำบลและจำนวนประชากรของชุมชนแม่จริม เมื่อเดือนวันวาน 2545

ตำบล	ประชากรรวม	ชาย	หญิง
1. หนองแดง	3,894	1,992	1,902
2. หนองเมือง	2,189	1,085	1,104
3. น้ำพาง	3,975	2,069	1,906
4. น้ำป่าย	1,941	1,012	929
5. แม่จริม	2,324	1,237	1,087
รวม	14,323	7,395	6,928

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ ทำการ เลี้ยงสัตว์ และมีอาชีพเสริมปลูกหม่อน เลี้ยงไก่ หรือ ค้าขาย มีการรวมกลุ่มทางด้านอาชีพ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรตำบลหนองแดง ตำบลหนองเมือง กลุ่มแม่บ้านชาเชี่ยว biome แหล่งยังมีกลุ่มอนุรักษ์ป่า และ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุข

ลักษณะของชุมชนโดยทั่วไปในตำบลแม่จริมมีโครงสร้างพื้นที่ 6 เลขหมายเท่านั้น และมีวัดอยู่ทุกตำบล ตั้งชื่อตามชื่อตำบล เช่น วัดหนองเมือง วัดน้ำป่าย วัดหนองแดง ชุมชนแม่จริม มีแหล่งท่องเที่ยวขึ้นหน้าขึ้นตา คือการเที่ยวแบบอนุรักษ์ธรรมชาติล่องแก่งน้ำว้า ทั้งอำเภอ มีสถานีอนามัยเพียง 2 แห่ง

1.5.2 ເກີ່ມບເທີ່ມບວງປແບບ

ตารางที่ 6.21 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนแม่ริมต้องการกับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

รูปแบบรายการ ที่ชุมชนแม่จริม ต้องการ		รูปแบบของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่
1. รูปแบบสัมภาษณ์ 1.1 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	◆	1. รูปแบบนิตยสาร ผู้ดำเนินรายการเป็น สมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ^{เปลี่ยนเป็น 4 ช่วง ได้แก่} 1.1 ช่วงที่ 1: พูดคุย
2. รูปแบบรายการพูดคุย 2.1 ตัวแทนชุมชนดำเนินรายการ	◆	1.2 ช่วงที่ 2: ผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวลับกัน
2.2 พูดคุยแบบผู้ดำเนินรายการ 2 คน	◆	1.3 ช่วงที่ 3: สัมภาษณ์
3. รูปแบบรายการข่าว 3.1 ข่าวคื้นรายการ (ข่าวสั้น)	◆	1.4 ช่วงที่ 4: สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ โทรศัพท์เข้ามาอ้างรายการ
3.2 ข่าวรายวัน	◆	2. รายการสัญจร ผู้ดำเนินรายการหลัก คือ เจ้าหน้าที่จาก สวท. 1 คน แบ่งเป็น 4 ช่วง ได้แก่ 2.1 ช่วงที่ 1: พูดคุย
4. รูปแบบรายการเพลง 4.1 เพลงคันรายการ	◆	2.2 ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนิน รายการ กับตัวแทนชุมชน
- ชุมชนต้องการ 6 รูปแบบ ซึ่งรายการ ตอบสนองให้ได้ 4 รูปแบบ (67%)		2.3 ช่วงที่ 3: พูดคุยกับสนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วย งานราชการในท้องถิ่น
- ความต้องการ 2 รูปแบบ ที่รายการยัง ตอบสนองให้ไม่ได้ (33%)		2.4 ช่วงที่ 4: สนทนาระหว่างผู้ดำเนิน รายการ / ตัวแทนชุมชน และ เจ้าหน้าที่ ราชการ
- รายการฯ ออกอากาศ 11 รูปแบบ ตอบสนองชุมชนไปแล้ว 5 รูปแบบ (45%)		3. เพลงคันรายการ
- รูปแบบที่ควรตัดออก 6 รูปแบบ (55%)		4. สถาบัน 4.1 สถาบันเปิดรายการ
		4.2 สถาบันคันรายการ

ชุมชนแม่จริม มีความต้องการรายการวิทยุชุมชน 6 รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 4 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบรายการ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (2) รูปแบบรายการพูดคุย โดยให้ตัวแทนชุมชนดำเนินรายการ (3) รูปแบบ รายการข่าว ประเภทข่าวสั้น และ (4) เพลงคันรายการ คิดเป็น รายการที่ออกอากาศอยู่นั้นสามารถตอบสนองชุมชนแม่จริม ในด้านรูปแบบได้ 67% ของความต้องการของชุมชน และรายการยังตอบสนองไม่ได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบรายการพูดคุยแบบมีผู้ดำเนินรายการ 2 คน และ (2) รูปแบบ รายการข่าว ประเภทข่าวยาว คิดเป็น 33% ของความต้องการของชุมชน ที่รายการยังตอบสนองให้ชุมชนแม่จริมนี้ไม่ได้

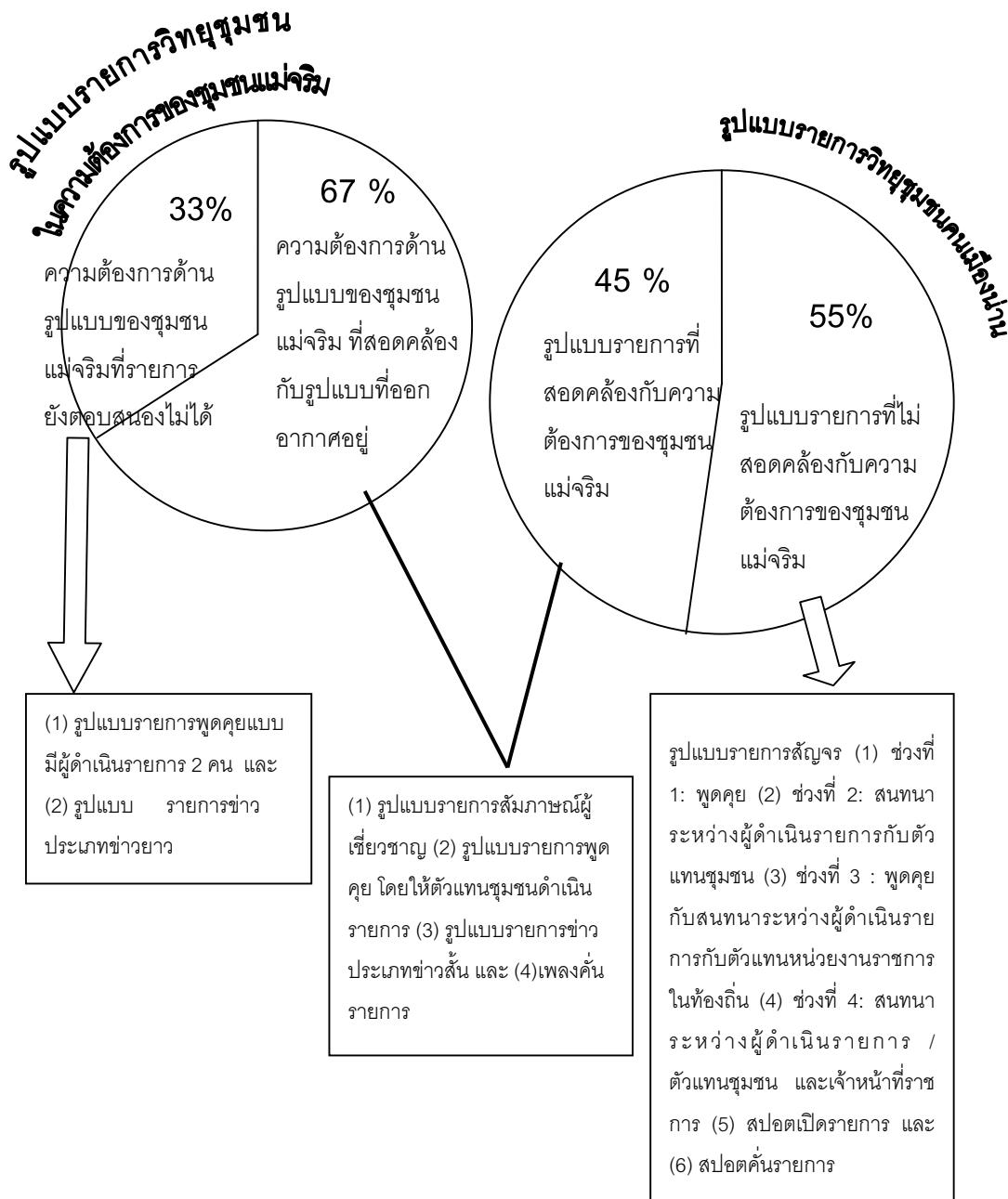
ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นมีทั้งหมด 11 รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 5 รูปแบบ (45% ของรูปแบบทั้งหมดของรายการที่ออกอากาศ) ได้แก่ รูปแบบรายการนิตยสาร (1) ช่วงที่ 1 พูดคุย (2) ช่วงที่ 2 ที่มีผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวลับกัน (3) ช่วงที่ 3 : สัมภาษณ์ (4) ช่วงที่ 4 สนทนาโดยให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามายังรายการ และ (5) รูปแบบรายการเพลงคันรายการ

ดังนั้นอีก 6 รูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนแม่จริม (55% ของรูปแบบทั้งหมดของรายการที่ออกอากาศ) ซึ่งอาจควรตัดออก ได้แก่ รูปแบบรายการสัญจร (1) ช่วงที่ 1: พูดคุย (2) ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนชุมชน (3) ช่วงที่ 3 : พูดคุยกับ สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (4) ช่วงที่ 4: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการ / ตัวแทนชุมชน และเจ้าหน้าที่ราชการ (5) spot เปิดรายการ และ (6) สปอตคันรายการ

นอกจากนี้รายการฯ ยังต้องเพิ่ม อีก 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบรายการพูดคุยแบบมีผู้ดำเนินรายการ 2 คน และ (2) รูปแบบ รายการข่าว ประเภทข่าวยาว

ผลการเปรียบเทียบดังกล่าว สามารถรายงานเป็นแผนภาพได้ดัง แผนภาพที่ 6.9 นี้

แผนภาพที่ 6.9 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนแม่จิมต้องการกับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าท่องเที่ยวออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

1.5.3 เปรียบเทียบเนื้อหา

ตารางที่ 6.22 เปรียบเทียบเนื้อหารายการที่ชุมชนแม่จิมต้องการ กับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เนื้อหารายการ ที่ชุมชนแม่จิม ต้องการ	เนื้อหาของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่
1. แจ้งข้อมูลข่าวสาร	1. แจ้งข้อมูลข่าวสาร
1.1 ข่าวท้องถิ่น	1.1 ข่าวจากชุมชน
1.2 ข่าวด่วนประเด็น	1.2 ข่าวจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น
1.2 ข่าวบันเทิง	1.3 ข่าวจากองค์กร NGO
1.3 ข่าวการเมือง	2. เนื้อหาให้ความรู้
1.4 ข่าวสังคม	2.1 สุขภาพ
1.5 ข่าวสุขภาพ	2.2 การประกอบอาชีพ
1.6 ข่าวกีฬา	2.3 การเกษตร
2. เนื้อหาให้ความรู้	2.4 การศึกษา
2.1 สุขภาพ	2.5 กฏหมาย / การเมือง
2.2 ยาเสพติด	2.6 เศรษฐกิจ
2.3 การศึกษา	2.7 กิจกรรมในชุมชน
2.4 ลิงแวดล้อม	2.8 ประเพณี วัฒนธรรม
2.5 ประเพณี วัฒนธรรม	2.9 ศาสนา
2.6 ท่องเที่ยว	3. เนื้อหาเพื่อความบันเทิง
2.7 แนะนำอาชีพ	3.1 ลูกทุ่งยอดนิยม
2.8 ภูมิปัญญาชาวบ้าน	4. เชิญชวนหรือบริการ
3. เชิญชวนหรือบริการ	4.1 เชิญให้ผู้ฟังส่งข้อมูลข่าวสาร มากยังรายการ
3.1 โฆษณาสินค้าชุมชน	4.2 เชิญให้ผู้ฟังมาร่วมเป็นทีมงาน ผลิตรายการ
3.2 เชิญชวนให้มาร่วมงาน จ.น่าน	

- ความต้องการของชุมชน 17 เนื้อหา

รายการตอบสนองให้ได้ 5 เนื้อหา (29%)

- ความต้องการอีก 12 เนื้อหา ที่รายการยัง

ตอบสนองให้ไม่ได้ (71%)

- เนื้อหาของรายการ 15 เนื้อหา ตอบสนองให้

ชุมชนได้ 7 เนื้อหา (47%)

- 8 เนื้อหา ที่รายการฯ อาจจะต้องตัดออก

เพราะเป็นเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องความต้องการ

ของชุมชน (53%)

ชุมชนแม่จริม มีความต้องการเนื้อหาในรายการวิทยุชุมชน 17 เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมือง่าน ที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 5 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1)ข่าวท้องถิ่น เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (2)เรื่องสุขภาพ (3)การศึกษา (4)ประเพณีวัฒนธรรม (5)แนะนำอาชีพ คิดเป็น รายการที่ออกอากาศอยู่ สามารถตอบสนองชุมชนแม่จริม ในด้านเนื้อหาได้ 29% ของความต้องการของชุมชน และ รายการยังตอบสนองไม่ได้ 12 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวต่างประเทศ (2) ข่าวบันเทิง (3) ข่าวการเมือง (4) ข่าวสังคม (5) ข่าวสุขภาพ (6) ข่าวกีฬา เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (7)ยาเสพติด (8) สิ่งแวดล้อม (9) ภูมิปัญญาชาวบ้าน (10)ท่องเที่ยว เนื้อหาเชิงชีวะ หรือบริการ คือ (11) โฆษณาสินค้าชุมชน และ (12) เชิญชวนให้มาเที่ยว จ.น่าน คิดเป็น 71% ของความต้องการของชุมชน ที่รายการยังตอบสนองให้ชุมชนแม่จริมนี้ไม่ได้

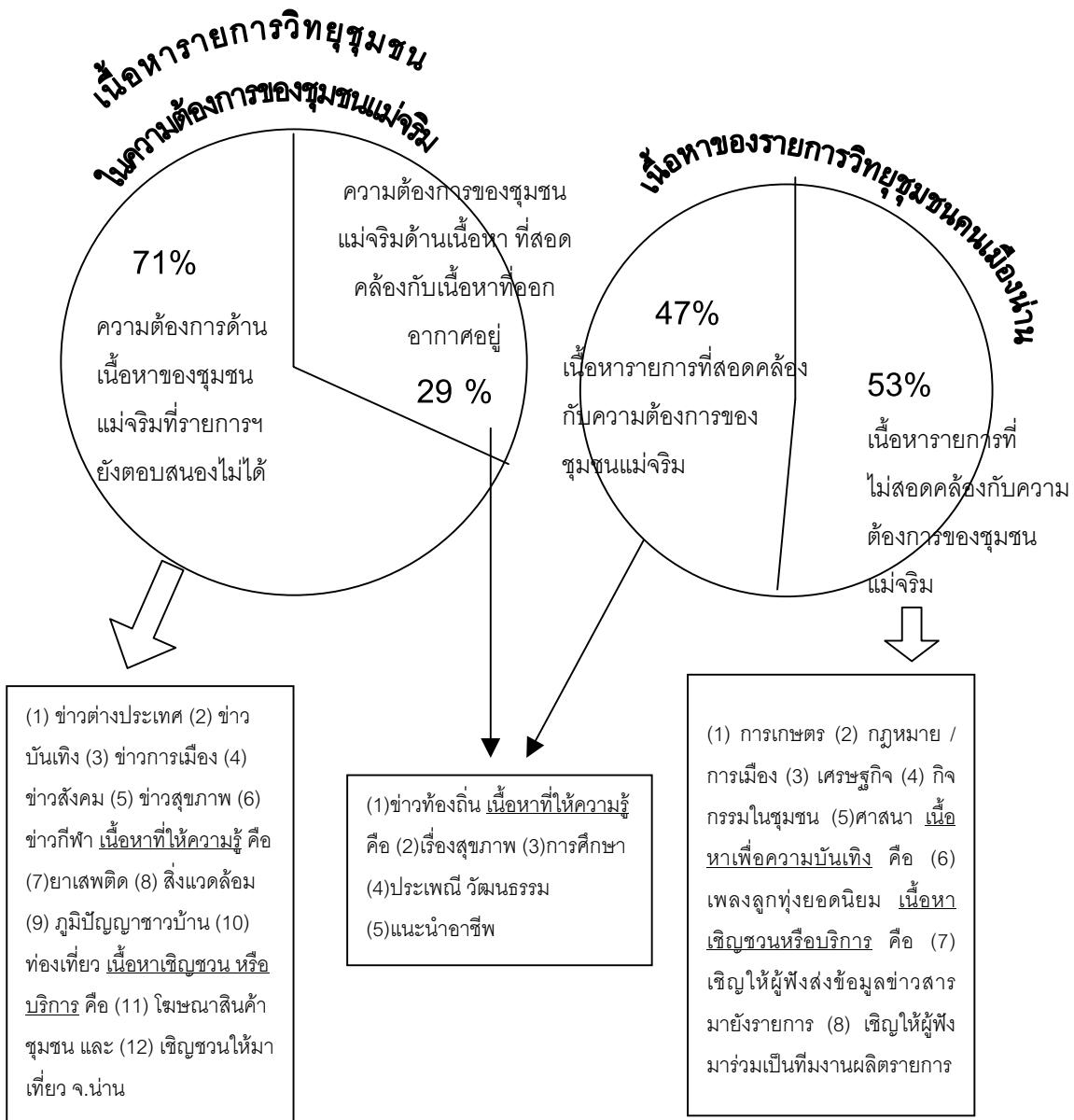
ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมือง่านที่ออกอากาศอยู่นั้นมีทั้งหมด 15 เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 7 เนื้อหา (47% ของเนื้อหารายการที่ออกอากาศอยู่) ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวจากชุมชน (2) ข่าวจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (3) ข่าวจากองค์กร NGO เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (4) เรื่องสุขภาพ (5) การศึกษา (6) การประกอบอาชีพ และ (7) ประเพณีวัฒนธรรม

ดังนั้นอีก 8 เนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนแม่จริม (53% ของเนื้อหารายการที่ออกอากาศอยู่) ก็ควรตัดออก ได้แก่ เนื้อหาให้ความรู้ คือ (1) การเกษตร (2) กฎหมาย / การเมือง (3) เศรษฐกิจ (4) กิจกรรมในชุมชน (5) ศาสนา เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (6) เพลงลูกทุ่งย้อนยุค (7) เชิญให้ผู้ฟังส่งข้อมูลข่าวสารมา�ังรายการ (8) เชิญให้ผู้ฟังมาร่วมเป็นทีมงานผลิตรายการ

นอกจากนี้รายการ ยังต้องเพิ่ม อีก 12 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวต่างประเทศ (2) ข่าวบันเทิง (3) ข่าวการเมือง (4) ข่าวสังคม (5) ข่าวสุขภาพ (6) ข่าวกีฬา เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (7)ยาเสพติด (8) สิ่งแวดล้อม (9) ภูมิปัญญาชาวบ้าน (10) ท่องเที่ยว เนื้อหาเชิงชีวะ หรือบริการ คือ (11) โฆษณาสินค้าชุมชน และ (12) เชิญชวนให้มาเที่ยว จ.น่าน

ผลการเปรียบเทียบดังกล่าว สามารถรายงานเป็นแผนภาพได้ดัง แผนภาพที่ 6.10 นี้

แผนภาพที่ 6.10 เปรียบเทียบเนื้อหารายการที่ชุมชนแม่จิมต้องการ กับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองในช่วง พ.ศ. 2545

1.5.4 เปรียบเทียบเทคนิคการนำเสนอ

ตารางที่ 6.23 เปรียบเทียบเทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนแม่จริมต้องการกับเทคนิคการนำเสนอของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เทคนิคการนำเสนอในรายการ ที่ชุมชนแม่จริม ต้องการ	◆	เทคนิคการนำเสนอในรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่
1. ภาษาท้องถิ่น	◆	<ul style="list-style-type: none"> ◆ ออกอากาศสด ◆ 2. ภาษาท้องถิ่น ◆ 3. โทรศัพท์ร่วมรายการ (Phone-in)

ชุมชนแม่จริม มีความต้องการเทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านเพียงเทคนิคเดียว คือ ต้องการให้ดำเนินรายการโดยใช้ภาษาท้องถิ่น ซึ่งในรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่นั้น มีเทคนิคการนำเสนอที่สอดคล้องกับความต้องการนี้อย่างสมบูรณ์แล้ว แต่หากต้องการให้รายการ ตอบสนองชุมชนแม่จริม ในด้านเทคนิคนี้ให้ครบถ้วน รายการจะต้องตัดเทคนิคการนำเสนอที่ใช้การโทรศัพท์ร่วมรายการ (Phone-in) ออก ส่วนในเรื่องของการออกอากาศสดหรือไม่นั้น ชุมชนแม่จริมไม่ได้เน้นจุดนี้เป็นเรื่องสำคัญนัก

1.5.5 เปรียบเทียบ วัน เวลา ออกอากาศ

ตารางที่ 6.24 เปรียบเทียบเวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนแม่จริมต้องการกับเวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เวลา	เวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน	เวลาในการออกอากาศที่ชุมชนแม่จริมต้องการ
06.00 – 07.00 น.		
07.00 – 08.00 น.		
08.00 – 09.00 น.		
09.00 – 10.00 น.		
10.00 – 11.00 น.		จันทร์ - ศุกร์
11.00 – 12.00 น.		
12.00 – 13.00 น.		
13.00 – 14.00 น.	จันทร์ - ศุกร์	
14.00 – 15.00 น.		
15.00 – 16.00 น.		
16.00 – 17.00 น.		
17.00 – 18.00 น.		

“รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ออกอากาศทุกวันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 13.00 ถึง 15.00 น. ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนแม่จริมเลย เพราะชุมชนแม่จริมต้องการพั้นรายการที่ออกอากาศในวันจันทร์ถึงศุกร์ เวลา 10.00 – 11.00 น.

1.5.6 ประยุบเที่ยบวิธีดำเนินงาน

ตารางที่ 6.25 ประยุบเที่ยบวิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชน
ที่ชุมชนแม่จริมต้องการ กับวิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน[†]
ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

วิธีดำเนินงานของรายการฯ ที่ชุมชนแม่จริมต้องการ	วิธีดำเนินงานของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน [†] ที่ออกอากาศอยู่
1. ฝึกอบรม	◆
1.1 คณะกรรมการ	
2. ตั้งคณะกรรมการ	◆
2.1 เป็นตัวแทนของชุมชน	
2.2 แบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ โดยแบ่ง หน้าที่รับผิดชอบกันไป	◆
3. สถานที่ตั้งสถานี	◆
3.1 ที่ว่าการอำเภอ	
4. ประเมินผลรายการ	◆
	◆
	1. ฝึกอบรม
	1.1 ผู้ดำเนินรายการ 13-15 สค.44
	2. ตั้งคณะกรรมการ
	2.1 จากตัวแทนชุมชน 13 คน
	2.2 จากตัวแทนราชการ 15 คน
	2.3 แบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ 5 ฝ่ายแบ่ง หน้าที่รับผิดชอบในแต่ละฝ่าย
	◆
	3. จัดหางบประมาณ
	3.1 จากภาครัฐ สปวส.
	3.2 องค์กรที่ช่วยเหลือชุมชน (SIF)
	◆
	4. สถานที่ตั้งสถานี
	4.1 สวท.น่าน

วิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนแม่จริมต้องการ มี 5 วิธี ซึ่งรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ตอบสนองได้แล้ว 2 วิธี ได้แก่ (1) ตั้งคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนชุมชน โดย (2) แบ่งหน้าที่รับผิดชอบเป็นฝ่ายต่าง ๆ ส่วนอีก 3 วิธีที่รายการฯ ยังตอบสนองให้ไม่ได้คือ (1) จัดตั้ง สถานี หรือห้องส่งໄว้ที่ว่าการอำเภอ และ (2) ต้องมีการประเมินผลรายการ

1.6 ชุมชนนาหมื่น

1.6.1 ลักษณะทางประชากร และภูมิศาสตร์

การเดินทางไปอำเภอนาหมื่นค่อนข้างอันตราย ตลอดการเดินทางด้วยรถยนต์ต้องได้ขึ้นลงภูเขาหลายลูกเป็นระยะทางเกือบ 100 กิโลเมตร เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีทิวทัศน์สวยงามหุบเขาเพื่อทำการเกษตรกรรมเพียงเล็กน้อยคิดเป็นร้อยละ 20 เท่านั้น สภาพป่าไม้ จึงยังคงสมบูรณ์และเป็นพื้นที่ต้นน้ำของลำน้ำสาขาแม่น้ำน่านหลายสาย จึงมีการรวมกลุ่มด้านการอนุรักษ์ป่าบ้านปิงหลวง ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านปิงหลวง

อำเภอนาหมื่นแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลนาทะนุง ตำบลบ่อแก้ว ตำบลเมืองลี และตำบลปิงหลวง ดังตารางแสดงจำนวนรายชื่อตำบลและจำนวนประชากรของกรรมการปกครองแยกออกเป็นแต่ละตำบลดังตารางต่อไปนี้

ตารางรายชื่อตำบลและจำนวนประชากรเดือน มีนาคม 2545

ตำบล	ประชากรรวม	ชาย	หญิง
1. นาทะนุง	5,218	2,653	2,565
2. บ่อแก้ว	4,897	2,481	2,416
3. เมืองลี	2,227	1,169	1,058
4.ปิงหลวง	3,175	1,492	1,683
รวม	15,517	7,795	7,722

ชาวชุมชนนาหมื่นส่วนมากประกอบอาชีพทำไร่ ข้าวโพด มะขามหวาน ส่วนชาวบ้านที่อยู่ใกล้ปากแม่น้ำส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการประมง และงานบริการ แหล่งท่องเที่ยวที่นี่เช่นเชื่อ ได้แก่ หมู่บ้านประมงปากน้ำ และหมู่บ้านประมงปากลี มีปลาพันธุ์หายากอาศัยอยู่จำนวนมาก และเป็นแหล่งรายได้ใหญ่ของชุมชนที่มีนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมจำนวนมาก ส่วนสินค้าของชุมชนได้แก่ การผลิตเสื้อผ้าพื้นเมืองสำเร็จรูป ไม้กวาด และสินค้าประรูปจากผลทางการเกษตร

ระบบสาธารณูปโภค มีไฟฟ้าและประปาใช้ครอบทุกหมู่บ้านแต่โทรศัพท์ยังบริการไม่ครอบคลุมทั้งตำบล

1.6.2 เปรียบเทียบรูปแบบ

ตารางที่ 6.26 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนนำมีนต้องการ กับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

รูปแบบรายการ ที่ชุมชนนำมีน ต้องการ	รูปแบบของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่
1. รูปแบบสัมภาษณ์ 1.1 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	◆
1.2 สัมภาษณ์ผู้ประสบความสำเร็จ ในชีวิต	◆
2. รูปแบบรายการพูดคุย 2.1 ตัวแทนชุมชนดำเนินรายการ	◆
2.2 พระสงฆ์ดำเนินรายการ	◆
3. รูปแบบรายการข่าว 3.1 ข่าวคื้นรายการ (ข่าวลับ)	◆
3.2 ข่าวเยาว	◆
4. รูปแบบรายการเพลง 4.1 เพลงคั่นรายการ	◆
5. รูปแบบสัญจร โดยให้ตัวแทนชุมชน เป็นผู้ดำเนินรายการ	◆
<p>- ชุมชนต้องการ 8 รูปแบบ ซึ่งรายการ ตอบสนองให้ได้ 5 รูปแบบ (63%)</p> <p>- ความต้องการ 3 รูปแบบ ที่รายการยัง ตอบสนองให้ไม่ได้ (37%)</p> <p>- รายการฯ ออกอากาศ 11 รูปแบบ ตอบสนองชุมชนไปแล้ว 5 รูปแบบ (45%)</p> <p>- รูปแบบที่ควรตัดออก 6 รูปแบบ (55%)</p>	
	1. รูปแบบนิตยสาร ผู้ดำเนินรายการเป็น สมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน แบ่งออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่ 1.1 ช่วงที่ 1 : พูดคุย
	1.2 ช่วงที่ 2 : ผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวลับกัน
	1.3 ช่วงที่ 3: สัมภาษณ์
	1.4 ช่วงที่ 4: สนทนา โดยให้ผู้พัฟ โทรศัพท์เข้ามายังรายการ
	2. รายการสัญจร ผู้ดำเนินรายการหลัก คือ เจ้าหน้าที่จาก สวท. 1 คน แบ่งเป็น 4 ช่วง "ได้แก่" 2.1 ช่วงที่ 1: พูดคุย
	2.2 ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนิน รายการ กับตัวแทนชุมชน
	2.3 ช่วงที่ 3: พูดคุยกับสนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วย งานราชการในท้องถิ่น
	2.4 ช่วงที่ 4: สนทนาระหว่างผู้ดำเนิน รายการ / ตัวแทนชุมชน และ เจ้าหน้าที่ ราชการ
	3. เพลงคั่นรายการ
	4. สนปอต 4.1 สนปอตเปิดรายการ
	4.2 สนปอตคั่นรายการ

ชุมชนน้ำหนึ่ง มีความต้องการรายการวิทยุชุมชน 8 รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 5 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบรายการ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (2) สัมภาษณ์ผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต (3) รูปแบบรายการพูดคุย โดยให้ตัวแทนชุมชนดำเนินรายการ (4) รูปแบบรายการข่าว ประเภทข่าวสาร และ (5) เพลงคันรายการ คิดเป็น รายการที่ออกอากาศอยู่นั้น สามารถตอบสนองชุมชนน้ำหนึ่งในด้านรูปแบบได้ 63% ของความต้องการของชุมชน และรายการยังตอบสนองไม่ได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบรายการพูดคุยที่ให้พะสังษ์ดำเนินรายการ (2) รูปแบบรายการข่าว ประเภทข่าวสาร และ (3) รูปแบบรายการสัญจรที่ให้ตัวแทนชุมชนเป็นผู้ดำเนินรายการ คิดเป็น 37% ของความต้องการของชุมชน ที่รายการยัง ตอบสนองให้ชุมชนน้ำหนึ่งไม่ได้

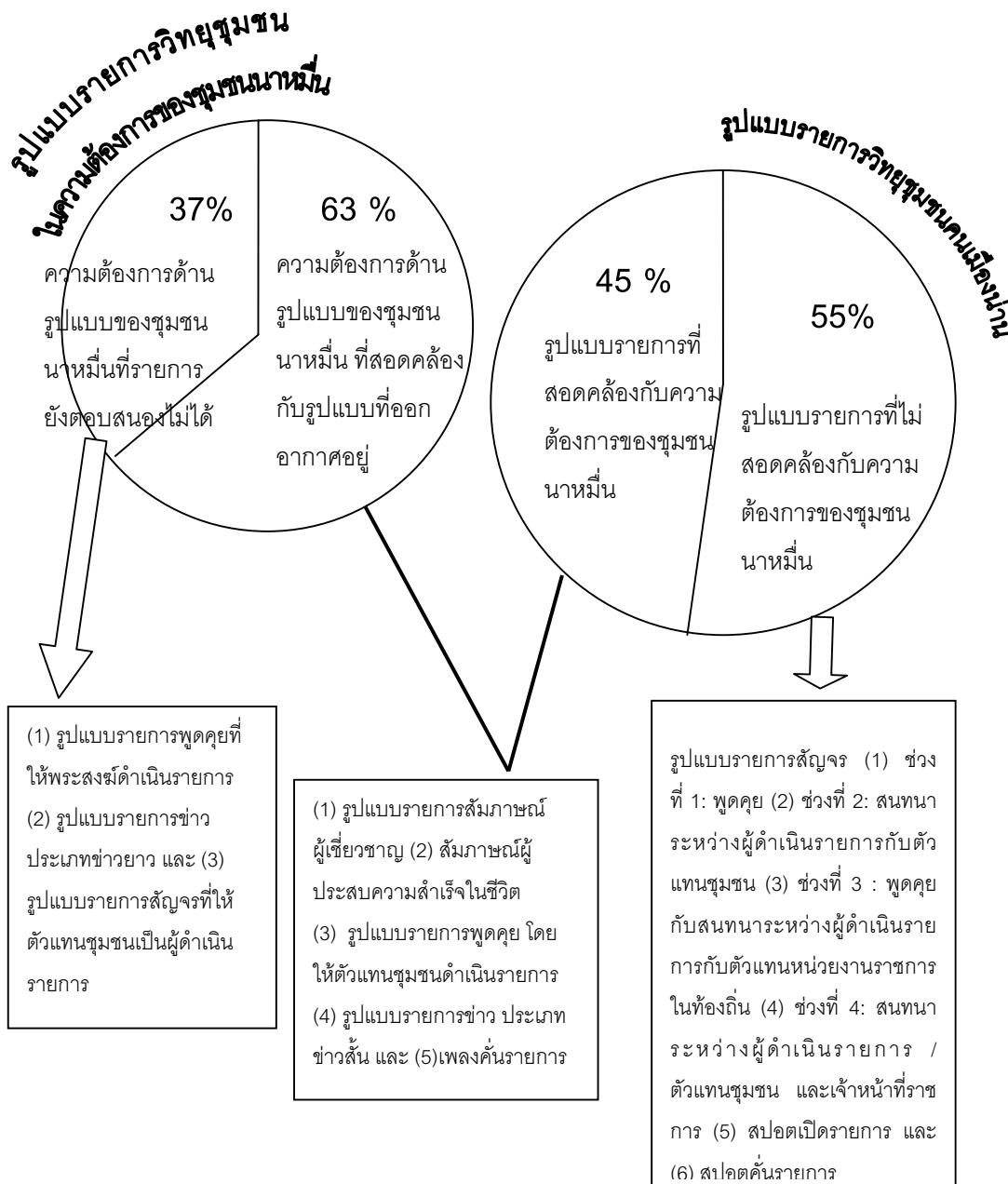
ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นมีทั้งหมด 11 รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 5 รูปแบบ (45% ของรูปแบบทั้งหมดของรายการที่ออกอากาศ) ได้แก่ รูปแบบรายการนิตยสาร (1) ช่วงที่ 1 พูดคุย (2) ช่วงที่ 2 ที่มีผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวลับกัน (3) ช่วงที่ 3 : สัมภาษณ์ (4) ช่วงที่ 4 สนทนาโดยให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามายังรายการ และ (5) รูปแบบรายการเพลงคันรายการ

ดังนั้นอีก 6 รูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนน้ำหนึ่ง (55% ของรูปแบบทั้งหมดของรายการที่ออกอากาศ) ซึ่งอาจควรตัดออก ได้แก่ รูปแบบรายการสัญจร (1) ช่วงที่ 1: พูดคุย (2) ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนชุมชน (3) ช่วงที่ 3 : พูดคุยกับสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (4) ช่วงที่ 4: สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ / ตัวแทนชุมชน และเจ้าหน้าที่ราชการ (5) สปอตเบิร์ดรายการ และ (6) สปอตคันรายการ

นอกจากนี้รายการ ยังต้องเพิ่ม อีก 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบรายการพูดคุยที่ให้พะสังษ์ดำเนินรายการ (2) รูปแบบรายการข่าว ประเภทข่าวสาร และ (3) รูปแบบรายการสัญจรที่ให้ตัวแทนชุมชนเป็นผู้ดำเนินรายการ

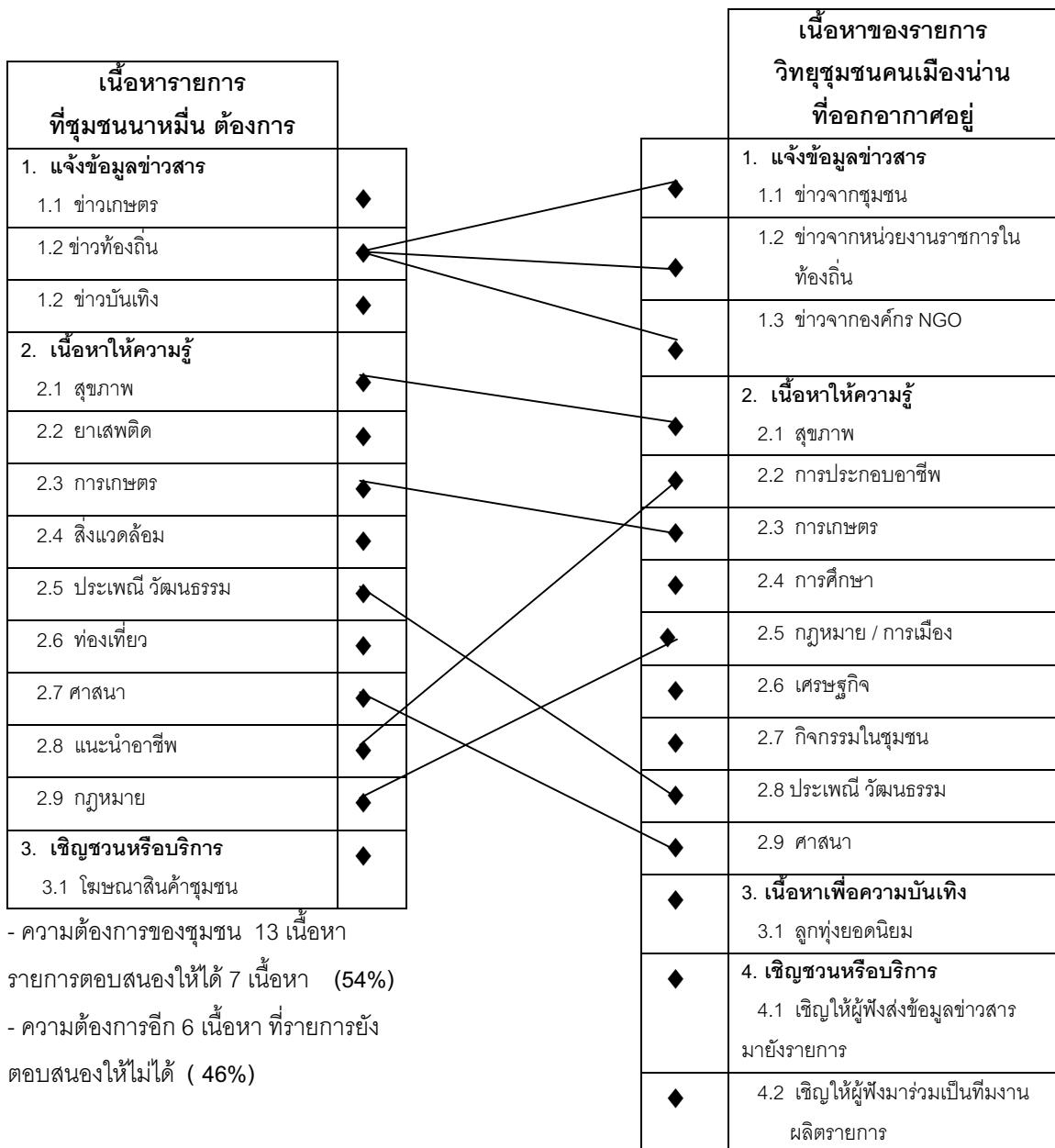
ผลการเปรียบเทียบดังกล่าว สามารถรายงานเป็นแผนภาพได้ดัง แผนภาพที่ 6.11 นี้

แผนภาพที่ 6.11 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนนาหมื่นต้องการกับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าเก็บที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

1.6.3 เปรียบเทียบเนื้อหา

ตารางที่ 6.27 เปรียบเทียบเนื้อหารายการที่ชุมชนนำมีนต้องการ กับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

- ความต้องการของชุมชน 13 เนื้อหา

รายการตอบสนองให้มีได้ 7 เนื้อหา (54%)

- ความต้องการอีก 6 เนื้อหา ที่รายการยัง

ตอบสนองให้มีได้ (46%)

- เนื้อหารายการ 15 เนื้อหา ตอบสนองให้มี

ชุมชนได้ 9 เนื้อหา (60%)

- 6 เนื้อหา ที่รายการฯ อาจจะต้องตัดออก

เพราะเป็นเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องความต้องการ
 ของชุมชน (40%)

ชุมชนน้ำหมื่น มีความต้องการเนื้อหาในรายการวิทยุชุมชน 13 เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองกว่า ที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 7 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1)ข่าวท้องถิ่น เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (2)เรื่องสุขภาพ (3)การเกษตร (4)ประเพณี วัฒนธรรม (5)ศาสนา (6)แนะนำอาชีพ (7)กฎหมาย คิดเป็น รายการที่ออกอากาศอยู่ สามารถตอบสนองชุมชนน้ำหมื่น ในด้านเนื้อหาได้ 54% ของความต้องการของชุมชน และ รายการยังตอบสนองไม่ได้ 6 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1)ข่าวเกษตร (2)ข่าวบันเทิง เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (3)ยาเสพติด (4) สิ่งแวดล้อม (5)ท่องเที่ยว เนื้อหาเชิงชวน หรือบริการ คือ (6) โฆษณาสินค้า ชุมชน คิดเป็น 46% ของความต้องการของชุมชน ที่รายการยังตอบสนองให้ชุมชนน้ำหมื่นนี้ไม่ได้

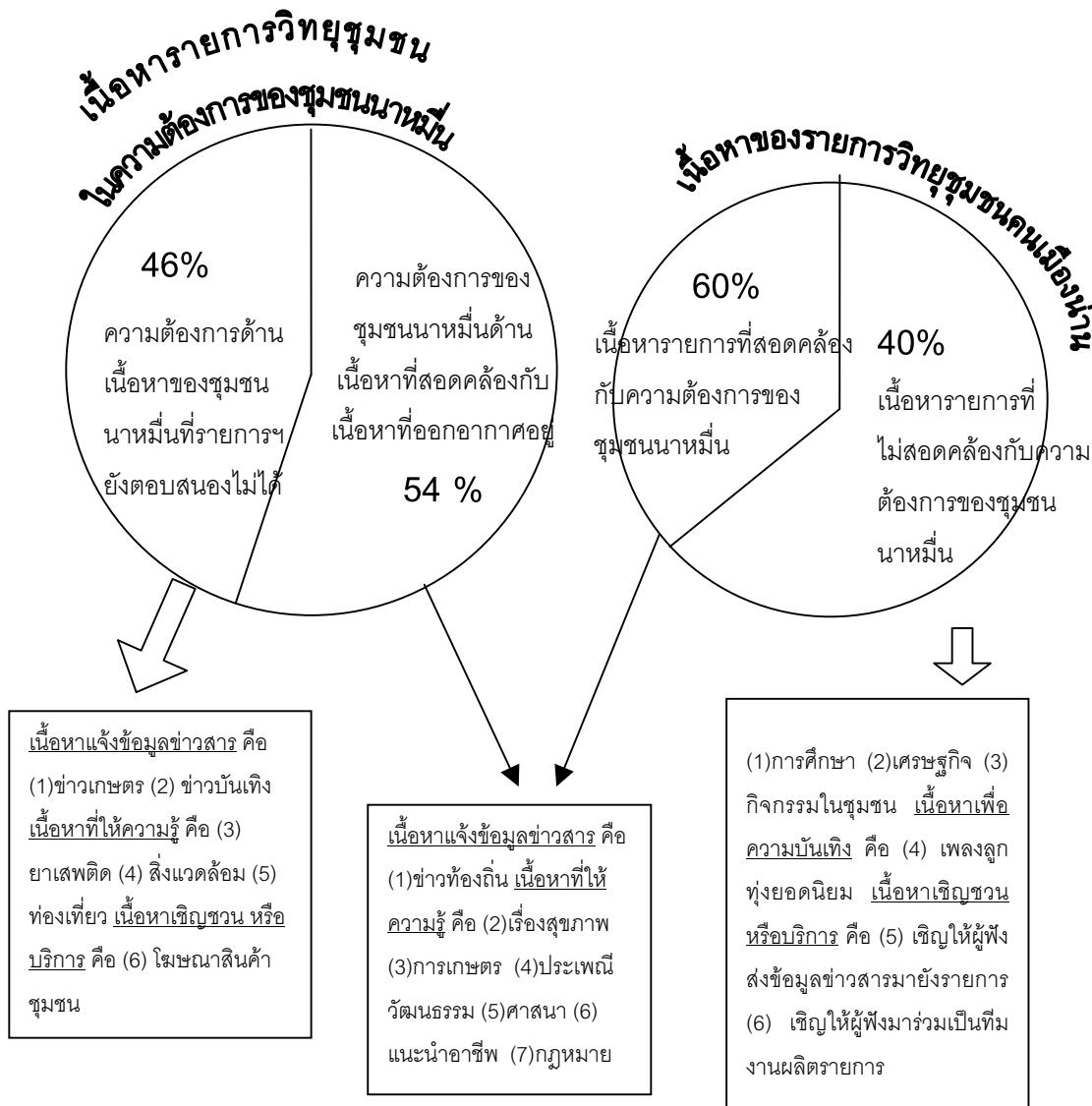
ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมืองนานที่ออกอากาศอยู่นั้นมีทั้งหมด 15 เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 9 เนื้อหา (60% ของเนื้อหารายการที่ออกอากาศอยู่) ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวจากชุมชน (2) ข่าวจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (3) ข่าวจากองค์กร NGO เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (4) เรื่องสุขภาพ (5)การประกอบอาชีพ (6)การเกษตร (7)กฎหมาย การเมือง (8) ประเพณี วัฒนธรรม และ (9) ศาสนา

ดังนั้นอีก 6 เนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนน้ำหมื่น (40% ของเนื้อหารายการที่ออกอากาศอยู่) ก็ควรตัดออก ได้แก่ เนื้อหาให้ความรู้ คือ (1)การศึกษา (2)เศรษฐกิจ (3)กิจกรรมในชุมชน เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (4) เพลงลูกทุ่งยอดนิยม เนื้อหาเชิงชวน หรือบริการ คือ (5) เชิญให้ผู้ฟังส่งข้อมูลข่าวสารมา yang รายการ (6) เชิญให้ผู้ฟังมาร่วมเป็นทีมงานผลิตรายการ

นอกจากนี้รายการฯ ยังต้องเพิ่ม อีก 6 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1)ข่าวเกษตร (2) ข่าวบันเทิง เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (3)ยาเสพติด (4) สิ่งแวดล้อม (5)ท่องเที่ยว เนื้อหาเชิงชวน หรือบริการ คือ (6) โฆษณาสินค้าชุมชน

ผลการเปรียบเทียบดังกล่าว สามารถรายงานเป็นแผนภาพได้ดัง แผนภาพที่ 6.12 นี้

แผนภาพที่ 6.12 เปรียบเทียบเนื้อหารายการที่ชุมชนนำเสนอต้องการกับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

1.6.4 เปรียบเทียบเทคนิคการนำเสนอ

ตารางที่ 6.28 เปรียบเทียบเทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนนำมีนต้องการกับเทคนิคการนำเสนอของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เทคนิคการนำเสนอในรายการที่ชุมชนนำมีน ต้องการ	เทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่
1. ภาษาท้องถิ่น	◆
2. ออกอากาศสด	◆
3. เกมชิงรางวัล	◆

◆	1. ออกอากาศสด
◆	2. ภาษาท้องถิ่น
◆	3. โทรศัพท์ร่วมรายการ (Phone-in)

ชุมชนนำมีน มีความต้องการเทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน 3 เทคนิค คือ (1)ต้องการให้ดำเนินรายการโดยใช้ภาษาท้องถิ่น (2)ต้องการให้ออกอากาศสด และ (3)ต้องการให้มีเกมชิงรางวัล ซึ่งในรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่นั้น มีเทคนิคการนำเสนอที่สอดคล้องกับความต้องการนี้ 2 เทคนิคคือ ภาษาท้องถิ่น และออกอากาศสด แต่หากต้องการให้รายการ ตอบสนองชุมชนนำมีน ในด้านเทคนิคนี้ให้ครบถ้วน รายการจะต้องตัดเทคนิคการนำเสนอที่ใช้โทรศัพท์ร่วมรายการ (Phone-in) ออก และเพิ่มการเล่นเกมชิงรางวัลเข้าไปในรายการอีก 1 เทคนิคนำเสนอ จะทำให้ตอบสนองความต้องการได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.6.5 เปรียบเทียบ วัน เวลา ออกอากาศ

ตารางที่ 6.29 เปรียบเทียบเวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนนำมีนต้องการกับเวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เวลา	เวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน	เวลาในการออกอากาศที่ชุมชนนำมีนต้องการ
06.00 – 07.00 น.		จันทร์ - ศุกร์
07.00 – 08.00 น.		
08.00 – 09.00 น.		
09.00 – 10.00 น.		
10.00 – 11.00 น.		
11.00 – 12.00 น.		
12.00 – 13.00 น.		
13.00 – 14.00 น.	จันทร์ - ศุกร์	จันทร์ - ศุกร์
14.00 – 15.00 น.		
15.00 – 16.00 น.		
16.00 – 17.00 น.		
17.00 – 18.00 น.		จันทร์ - ศุกร์

“รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ออกอากาศทุกวันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 13.00 ถึง 15.00 น. ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนนำมีนได้ดี แต่ไม่เพียงพอ เพราะชุมชนนำมีนยังต้องการฟังรายการในอีก 2 ช่วงเวลา ได้แก่ วันจันทร์ถึงศุกร์ 6.00 – 8.00 น. และ จันทร์ถึงศุกร์ เวลา 17.00-18.00 น.

1.6.6 ประยุบเที่ยบวิธีดำเนินงาน

ตารางที่ 6.30 ประยุบเที่ยบวิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชน
ที่ชุมชนน้ำหมื่นต้องการ กับวิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน¹
ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

วิธีดำเนินงานของรายการฯ ที่ชุมชนน้ำหมื่นต้องการ	วิธีดำเนินงานของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ¹ ที่ออกอากาศอยู่
1. ฝึกอบรม	1. ฝึกอบรม
1.1 ผู้ดำเนินรายการ	1.1 ผู้ดำเนินรายการ 13-15 สค.44
2. ตั้งคณะกรรมการ	2. ตั้งคณะกรรมการ
2.1 เป็นตัวแทนของชุมชน	2.1 จากตัวแทนชุมชน 13 คน
3. จัดทำงบประมาณ	2.2 จากตัวแทนราชการ 15 คน
3.1 จากภาครัฐ	2.3 แบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ 5 ฝ่าย แบ่งหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละ ฝ่าย
3.2 จากภาคประชาชน	3. จัดทำงบประมาณ
4. สถานที่ตั้งสถานี	3.1 จากภาครัฐ สปส.
3.1 ที่ว่าการอำเภอ	3.2 องค์กรที่เข้าyle เหลือชุมชน (SIF)
5. มีการประเมินผลรายการ	4. สถานที่ตั้งสถานี
	4.1 สาท.น่าน

วิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนน้ำหมื่นต้องการ มี 6 วิธี ซึ่งรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ตอบสนองได้แล้ว 3 วิธี ได้แก่ (1) ฝึกอบรมผู้ดำเนินรายการ (2) ตั้งคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนชุมชน และ (3) จัดทำงบประมาณจากภาครัฐ ส่วนอีก 3 วิธีที่รายการฯ ยังตอบสนองให้ไม่ได้คือ (1) จัดทำงบประมาณจากภาคประชาชน (2) จัดตั้งสถานี หรือห้องส่งไว้ที่ว่าการอำเภอ และ (3) ต้องมีการประเมินผลรายการ

1.7 สุ่มภาพรวม ความต้องการของชุมชนทั้งหมด

1.7.1 ความต้องการด้านรูปแบบ

ตารางที่ 6.31 แสดงความต้องการของชุมชนต่อรูปแบบของรายการวิทยุชุมชน

ลำดับ	รูปแบบรายการ	ความต้องการของชุมชน						รวม
		น้ำเกี้ยวน	เมืองจัง	เทศบาล	ศีรษะกลาง	นาหมื่น	แม่ริม	
1	รูปแบบสัมภาษณ์							
	▶ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	-	✓	✓	✓	✓	✓	5
	▶ สัมภาษณ์ตัวแทนจากรัฐ	-	✓	✓	-	-	-	2
	▶ สัมภาษณ์ผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต	✓	-	-	-	✓	-	2
2	รูปแบบสนทนากลุ่ม							1
	▶ ตัวแทนชุมชนสนทนากับภาครัฐ	✓	-	-	-	-	-	
	▶ ตัวแทนชุมชนสนทนากับผู้เชี่ยวชาญ	✓	-	-	✓	-	-	2
	▶ ตัวแทนชุมชนสนทนากับภาครัฐ พร้อมผู้เชี่ยวชาญ	-	✓	✓	-	-	-	2
	▶ ตัวแทนชุมชนสนทนา กันเอง	-	-	✓	✓	-	-	2
3	รูปแบบรายการพูดคุย							2
	▶ เยาวชนเป็นผู้ดำเนินรายการ	✓	✓	-	-	-	-	
	▶ ผู้ว่าฯpubประชาชน	✓	-	-	-	-	-	1
	▶ ผู้ใหญ่บ้าน / กำนัน ดำเนินรายการ	-	✓	-	-	-	-	1
	▶ ผู้เชี่ยวชาญดำเนินรายการ	-	✓	-	-	-	-	1
	▶ ตัวแทนชุมชนดำเนินรายการ	-	-	✓	✓	✓	✓	4
	▶ พูดคุยแบบมีผู้ดำเนินรายการ 2 คน	✓	✓	✓	✓	-	✓	5
	▶ ประสงค์ดำเนินรายการ	-	-	-	-	✓	-	1
4	รูปแบบรายการข่าว							
	▶ ข่าวคื้นรายการ (ข่าวสั้น)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
	▶ ข่าวยาวยา	-	✓	✓	✓	✓	✓	5
	▶ ข่าวบริการ	-	-	-	-	-	-	0
5	รูปแบบรายการเพลง							0
	▶ รายการเพลงโดยตลอด	-	-	-	-	-	-	
	▶ เพลงคั่นรายการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
6	ต lokale	✓	-	-	-	-	-	1
7	ละครบ	✓	-	-	-	-	-	1
8	ปกิณกะบันเทิง	✓	-	-	-	-	-	1
9	รูปแบบรายการสุ่มจรา							
	▶ ตัวแทนชุมชนเป็นผู้ร่วมรายการ	-	-	✓	-	-	-	1
	▶ ตัวแทนชุมชนเป็นผู้ดำเนินรายการ	-	-	-	-	✓	-	1

1.7.2 ความต้องการด้านเนื้อหา

ตาราง 6.32 แสดงความต้องการของชุมชนด้านเนื้อหารายการวิทยุชุมชน

ลำดับ	เนื้อหาที่นำเสนอ	ความต้องการของชุมชน						รวม
		น้ำ เกี้ยวน	เมืองจัง	เทศบาล	เชียง กลาง	นา หมื่น	แม่จริม	
1	แจ้งข้อมูลข่าวสาร							
	▶ ข่าวเกษตร	✓	✓	-	✓	✓	-	4
	▶ ข่าวท่องเที่ยวน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
	▶ ข่าวจากหน่วยงานภาคราช การในท้องถิน	✓	✓	✓	-	-	-	3
	▶ ข่าวจากส่วนกลาง	✓	✓	✓	✓	-	-	4
	▶ ข่าวสมัครงาน	✓	-	-	-	-	-	1
	▶ ข่าวต่างประเทศ	-	✓	-	-	-	✓	2
	▶ ข่าวบันเทิง	-	-	-	-	✓	✓	2
	▶ ข่าวการเมือง	-	-	-	-	-	✓	1
	▶ ข่าวสังคม	-	-	-	-	-	✓	1
	▶ ข่าวสุขภาพ	-	-	-	-	-	✓	1
	▶ ข่าวกีฬา	-	-	-	-	-	✓	1
2	ให้ความรู้							
	▶ ศูนย์ฯ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
	▶ ยาเสพติด	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
	▶ การเกษตร	✓	✓	✓	✓	✓	-	5
	▶ การศึกษา	✓	✓	✓	✓	-	✓	5
	▶ สิ่งแวดล้อม	✓	-	✓	-	✓	✓	4
	▶ ภูมิปัญญาชาวบ้าน	✓	✓	-	✓	-	✓	4
	▶ การทำกิจกรรมชุมชน	✓	✓	✓	-	-	-	3

ตาราง 6.32 (ต่อ) แสดงความต้องการของชุมชนด้านเนื้อหารายการวิทยุชุมชน

ลำดับ	เนื้อหาที่น่าสนใจ	ความต้องการของชุมชน						รวม
		น้ำเกี้ยวน	เมืองจัง	เทศบาล	เชียงกลาง	นาหมื่น	แม่จริม	
	▶ ประเพณี วัฒนธรรม	-	✓	✓	-	✓	✓	4
	▶ ท่องเที่ยว	-	✓	✓	-	✓	✓	4
	▶ กีฬา	-	✓	-	✓	-	--	2
	▶ ศาสนา	-	✓	✓	✓	✓	-	4
	▶ แนะนำอาชีพ	-	-	-	✓	✓	✓	3
	▶ ภูมายາ	-	-	-	-	✓	-	1
3	เนื้อหาเพื่อความบันเทิง							
	▶ จ้อยช้อ	✓	✓	✓	-	-	-	3
	▶ ค่าวา	✓	✓	✓	-	-	-	3
	▶ ลูกทุ่ง / ลูกกลุ่ง	✓	✓	✓	✓	-	-	4
	▶ หมอลำ	✓	-	-	-	-	-	1
	▶ สตริنج	✓	✓	-	-	-	-	2
	▶ นิทานพื้นบ้าน	-	-	✓	-	-	-	1
	▶ ละคร	✓	-	-	-	-	-	1
	▶ เพลงพื้นเมือง	-	-	-	✓	-	-	1
4	สปอตเชิญชวนหรือบริการ							
	▶ โฆษณาสินค้าชุมชน	-	✓	✓	✓	✓	✓	5
	▶ โฆษณาสินค้าทั่วไป	-	-	-	-	-	-	
	▶ เชิญชวนให้มาร่วมงาน	-	-	-	-	-	✓	1

1.7.3 ความต้องการด้านเทคนิคการนำเสนอ

ตารางที่ 6.33 แสดงความต้องการของชุมชนด้านเทคนิคการนำเสนอรายการวิทยุชุมชนในปัจจุบัน

ลำดับ	เทคนิคการนำเสนอ	ความต้องการของชุมชน						รวม
		น้ำเกี้ยวน	เมืองจัง	เทศบาล	เชียง กลาง	นา หมื่น	แม่จริม	
1	ออกอากาศสด	✓	-	-	-	✓	-	2
2	ภาษาท้องถิ่น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
3	โทรศัพท์ร่วมรายการ (phone-in)	✓	✓	✓	-	-	-	3
4	เกมชิงรางวัล	✓	✓	-	-	✓	-	3

1.7.4 ความต้องการด้านเวลาออกอากาศ

ตารางที่ 6.34 แสดงความต้องการของชุมชนเรื่องเวลาออกอากาศ

ลำดับ	เวลาในการออก อากาศ	ความต้องการของชุมชน						รวม
		น้ำเกี้ยวน	เมืองจัง	เทศบาล	เชียง กลาง	นา หมื่น	แม่จริม	
1	13.00 – 16.00	✓	-	-	-	-	-	1
2	10.00 – 11.00	-	-	-	-	-	✓	1
3	12.00 – 14.00	-	✓	-	-	-	-	1
4	6.00 – 8.00	-	-	✓	✓	✓	-	3
5	17.00 – 18.00	-	-	✓	✓	✓	-	3
6	13.00 – 15.00	-	-	✓	✓	-	-	2

1.7.5 ความต้องการด้านวิธีดำเนินงาน

ตารางที่ 6.35 แสดงความต้องการของชุมชนด้านวิธีดำเนินงาน

ลำดับ	วิธีดำเนินงาน	ความต้องการของชุมชน						รวม
		น้ำเกี้ยง บ่อบริการ	เมืองจัง	เทศบาล	เชียง กลาง	นา หมื่น	แม่จริม	
1	ฝึกอบรม ◀ ผู้ดำเนินรายการ ◀ ช่างเทคนิค ◀ คณะกรรมการ ◀ อาสาสมัครหาข้อมูล	✓ ✓ - -	✓ - - -	✓ - - -	- - - -	✓ - - -	- - ✓ -	4 1 1 0
2	ตั้งคณะกรรมการ ◀ จากตัวแทนของชุมชน ◀ กำหนดภาระเบียบ ◀ จัดให้มีฝ่ายต่างๆ ดูแล	✓ - ✓	✓ - ✓	✓ - ✓	✓ ✓ ✓	✓ - -	✓ - ✓	6 1 5
3	จัดทางบประมาณ ◀ ภาครัฐ ◀ ภาคประชาชน ◀ ภาคธุรกิจ	✓	✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	- - -	✓ ✓ -	- - -	4 3 2
4	สถานที่ตั้งสถานี ◀ อุปกรณ์ชุมชน ◀ อุปกรณ์ดัด ◀ อุปกรณ์ที่ว่าการอำเภอ	✓ - -	✓ - -	- ✓ -	- - -	- ✓ ✓	- - ✓	2 1 2
5	ประเมินผลรายการ				✓	✓	✓	3

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ผลของการเปรียบเทียบ

จากผลการศึกษาในส่วนที่หนึ่งข้างต้นนั้น คณะกรรมการวิจัยสามารถวิเคราะห์โดยนำเอกสารการศึกษาในบทที่ 4 เรื่องความเป็นมาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน และบทที่ 5 ซึ่งเป็นผลการศึกษาเรื่องรูปแบบและเนื้อหา รวมถึงการมีส่วนร่วมในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน และปัจจัยเชิงโครงสร้างภายในและภายนอกสถานี มาเทียบเคียงกับผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาความต้องการของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 ชุมชน เพื่อชี้ให้เห็นว่าความต้องการของประชาชนนั้นมีความเหมือน หรือ แตกต่าง กับรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ได้นำเสนออยู่ในปัจจุบันอย่างไร และมีสาเหตุอะไรทำให้ได้ผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ดังผลการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 การผลิตรายการวิทยุชุมชนแบบสわท.น่าน

ไม่สามารถครอบคลุมความต้องการของทุกชุมชนได้

จากผลการศึกษาในส่วนที่หนึ่งทำให้คณะกรรมการวิจัย พบร้า แต่ละชุมชนมีความต้องการเกี่ยวกับวิทยุชุมชนที่แตกต่างกันออกไป การผลิตรายการวิทยุชุมชนเพียงรายการเดียวในแบบของ สวท.น่าน และออกอากาศทั่วทั้งจังหวัดนั้น ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของทุกชุมชนได้ ถึงแม้ จากการศึกษาในบทที่ 4 จะพบว่า สวท.จะดำเนินงานให้รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เป็นไปตามหลักการวิทยุชุมชน คือ อยู่ในรูปแบบไม่แสวงหากำไร คือไม่มีโฆษณาทางธุรกิจ มีการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการบริหารที่เป็นตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน รับเงินสนับสนุนงบประมาณจากกองค์กรเพื่อชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการอบรมการจัดรายการวิทยุโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายจำนวนอาสาสมัครเข้ามาร่วมผลิตรายการวิทยุที่มาจากตัวแทนชุมชนที่แท้จริง พยายามให้ทุกกลุ่มในชุมชนได้มีส่วนร่วมในรายการให้ได้มากที่สุด เนื้อหารายการหลักเป็นเนื้อหาในท้องถิ่นแต่การดำเนินการเหล่านั้น ล้วนเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐอย่างสわท. ที่เป็นผู้ควบคุมระบบวิทยุแบบยุคเก่าคือมีการทำงานแบบมีการวางแผนเป็นขั้นตอน ต้องผ่านการพิจารณาให้เป็นไปตามหลักการวิทยุชุมชนตามกฎหมาย และมีข้าราชการคุณภาพคุ้มไม่ให้มีการดำเนินการใดอันก่อให้เกิดผลเสียหรือผลกระทบต่อภาควัสดุ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากรูปแบบรายการที่มีการนำเสนอในรูปของการเน้นไปที่การประชาสัมพันธ์มากกว่า การกระตุ้นให้เกิดการสื่อสารจากทุกฝ่ายในการแก้ปัญหาร่วมกัน

นั่นคือผลการศึกษาจากส่วนที่ภาควัสดุดำเนินการอยู่ ในส่วนของภาคประชาชนนั้น คณะกรรมการวิจัยได้ผลการศึกษาในเรื่องรูปแบบรายการ พบร้า มี 5 ชุมชนยกเว้นชุมชนนาหมื่นชุมชนเดียว ต้องการให้มีการจัดรายการในรูปแบบรายการพูดคุย โดยให้มีผู้ดำเนินรายการ 2 คุย มาร่วมพูดคุยกัน หรืออาจจะเปลี่ยนตัวผู้ดำเนินรายการเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เยาวชน พระสงฆ์ เป็นต้น ส่วนใน

รูปแบบสนทนานั้น 4 ชุมชนต้องการให้เกิดการแลกเปลี่ยนจากทุกฝ่าย คือมีการแสดงความต้องการร่วมกันที่จะให้มีการนำเสนอรายการในรูปแบบสนทนาจากบุคคล 3 ฝ่ายด้วยกัน คือ ตัวแทนชุมชน ภาครัฐ และผู้เชี่ยวชาญ หรืออีกตัวอย่างหนึ่งคือ มี 5 ชุมชนต้องการฟังข่าวร้ายๆ แต่ชุมชนน้ำเกี้ยนไม่ต้องการฟังข่าว ซึ่งหากรายการวิทยุชุมชนมีการนำเสนอรายการข่าวร้าย ก็จะสามารถตอบสนองความต้องการของ 5 ชุมชนได้ แต่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนน้ำเกี้ยนได้เป็นต้น และสิ่งที่สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนจากการศึกษาครั้งนี้คือ เวลาในการออกอากาศ เต่อละชุมชนมีความต้องการในการเลือกเวลาในการออกอากาศที่ไม่เหมือนกันเลย ทั้งนี้พบว่า ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตของคนในชุมชนเป็นตัวตั้ง เช่น ชุมชนเมืองจะต้องการเวลา 12.00 -14.00 ทุกวัน เพราะเป็นเวลาพักกลางวันของ นักเรียน และเป็นเวลาจาร์วัดของพระสงฆ์ ส่วนน้ำเกี้ยนต้องการเวลาออกอากาศ เป็น 13.00 – 15.00 น. เพราะถือเป็นเวลาพักผ่อน หรือทำหัตถกรรมอยู่ที่บ้านจะได้เปิดฟังไปด้วย

สรุปได้ว่าการออกอากาศรายการวิทยุชุมชนคนเมืองป่านทั้งจังหวัดแบบส瓦ท.นั้น แสดงให้เห็นว่า หากจะยึดตามหลักการวิทยุชุมชนแล้ว การจะทำให้รูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงานตอบสนองชุมชนได้อย่างแท้จริงแล้ว จะต้องเป็นสถานีวิทยุที่มีรัศมีการออกอากาศครอบคลุมเฉพาะพื้นที่เท่านั้น คือ มีลักษณะเป็นการส่งกระจายเสียงคลื่นสั้นๆ ซึ่งสะท้อนให้เราเห็นจากการศึกษาที่ได้จากการศึกษาความต้องการของทั้ง 6 ชุมชนได้ในส่วนที่หนึ่งที่ว่า เต่อละชุมชนในพื้นที่ที่ต่างกัน ก็มีความต้องการในรูปแบบ เนื้อหา วิธีดำเนินงานที่แตกต่างกันด้วย อาจจะมีความต้องการบางอย่างที่เหมือนกัน แต่ความหลากหลายของข้อมูลที่จะนำเสนอ ก็แตกต่างกันด้วยขึ้นอยู่กับความสนใจของห้องถินเป็นหลัก

2.2 รูปแบบรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านตอบสนองชุมชนเขตเทศบาลเมือง ได้มากที่สุด และน้ำเกี้ยนน้อยที่สุด

จากการศึกษาเรื่องความต้องการของชุมชนทั้งหกชุมชน ดังได้ผลการศึกษาในส่วนที่หนึ่งนั้น คณาวิจัยได้ทำการสุ่มให้เห็นว่ารายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านได้ตอบสนองเต่อละชุมชนมากน้อยแตกต่างกันอย่างไร ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6.36 แสดงผลสรุปเกี่ยวกับรูปแบบ และเนื้อหารายการที่ตอบสนองชุมชนทั้งหก

ชุมชน	รูปแบบที่รายการฯตอบสนอง ชุมชนแล้ว	เนื้อหาที่รายการฯตอบ สนองชุมชนแล้ว
1. ชุมชนเขตเทศบาลเมือง	73%	53%
2. ชุมชนน้ำเกี้ยน	27%	39%
3. ชุมชนเมืองจัง	40%	53%
4. ชุมชนเชียงกลาง	67%	50%
5. ชุมชนแม่จริม	67%	29%
6. ชุมชนนาหมื่น	63%	54%

จากผลการศึกษา พบร้า รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่า ตอบสนองความต้องการด้าน รูปแบบรายการของชุมชนเทศบาลเมือง ได้มากที่สุด คือ 73 เปอร์เซ็นต์ และตอบสนองชุมชนน้ำเกี้ยนน้อยที่สุด 27 เปอร์เซ็นต์ โดยคณะกรรมการฯ ว่ามีสาเหตุดังต่อไปนี้

(1) ชุมชนเทศบาลเมืองตั้งอยู่ใกล้สถานีชิมช้อปวันช้อปแบบรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่า คือ รูปแบบของวิทยุชุมชนที่แท้จริง

สถานีวิทยุ สวท.น่าน มีที่ตั้งอยู่ในตำบลในเวียง อำเภอเมือง เพราะจะนั่งชุมชนที่เลือกมาทำการศึกษาทั้งหมด 6 ชุมชน ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองน่า จึงเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้สถานีมากที่สุด จึงทำให้มีตัวแทนชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในรายการมากกว่าชุมชนอื่นๆ เพราความสนใจในด้านการเดินทางด้วย และ การรับฟังด้วย จึงทำให้การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบรายการวิทยุชุมชนนั้น ยังคงยึดติดกับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านอยู่ ด้วยความเข้าใจว่า เป็นวิทยุชุมชนที่แท้จริง

เพราะจะนั่งการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของวิทยุชุมชนจึงต้องมีการอบรม ในเรื่องของหลักการของวิทยุชุมชนที่แท้จริงด้วยว่า ความมีลักษณะอย่างไร เพื่อที่ว่าในอนาคตหาก ชุมชนได้เป็นเจ้าของคลื่นจริง ชุมชนจะสามารถบริหารจัดการให้เป็นวิทยุชุมชนพันธ์แท้ได้ ซึ่งจากการสังเกตภารณ์ ของคณะกรรมการฯ ว่า ชุมชนเทศบาลเมืองเป็นชุมชนที่มีความพร้อมมากที่สุดในการจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนขึ้นในชุมชน เพราจากการศึกษาความต้องการเรื่องวิธีดำเนินงาน พบร้า ชุมชนเทศบาลเมือง มีความเห็นตรงกันว่าอยากให้ตั้งสถานีที่วัดอวัญญาส ซึ่งเป็นวัดอันเป็นที่ตั้งของกลุ่มอัคเมืองน่า และมีพระสงฆ์ที่ชุมชนให้ความเลื่อมใส ครัทชา มีการจัดประชุมเที่ยวชุมชนขึ้นเป็นประจำที่วัดนี้ และชาวบ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี รวมถึงชุมชนในเขตเทศบาลยังมีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพทำงานเพื่อสังคมอยู่จำนวนมาก ซึ่งการบริหารจัดการงานชุมชนนั้น มีความยุ่ง

ยกในการบริหารคน และบริหารงานให้เดินคู่กันไปได้ การบริหารวิทยุก็ เช่นเดียวกันที่ต้องมีทั้งการบริหารงานและบริหารคนควบคู่กันไป และจากการศึกษาเรื่องชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่าจะเป็น ยังพบอีกว่า ผู้ที่เข้ามาเป็นสมาชิกส่วนใหญ่คือเด็กและเยาวชนในเขตเทศบาลเมือง ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ได้มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับภาครัฐอย่างสูง มากแล้วจึงสามารถนำอาชีวศึกษาเรียนในการทำงานร่วมกับส่วนราชการ มากทำการบริหารงานวิทยุชุมชนของชุมชนตนเองได้จริง

(2) ผู้ดำเนินรายการของน้ำเกี้ยวน และผู้พิสูจน์ชุมชนมีความเข้าใจ
เรื่องรูปแบบรายการเป็นอย่างดี

จากข้อมูลเรื่องรูปแบบรายการตามความต้องการของชุมชนน้ำเกี้ยนนั้น คณะกรรมการวิจัย พบร่วมกันที่ทำให้ผลการศึกษาออกมาว่า รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าจะตอบสนองความต้องการของชุมชนน้ำเกี้ยนได้น้อยที่สุดจาก 6 ชุมชนที่เลือกมาทำการศึกษานั้น ทั้งๆ ที่ชุมชนตั้งอยู่ไม่ไกลจากที่ตั้งสถานีเท่าไหร่นัก ทำไม่เจ้มีความแตกต่างจากเทศบาลเมือง

รูปแบบรายการที่ตอบสนองชุมชนน้ำเกี้ยนมีแค่ 3 รูปแบบเท่านั้นคือ (1) ช่วงที่ 2 ของรายการซึ่งเป็นช่วงพูดคุย เกี่ยวกับข่าวชุมชน (2) ช่วงที่ 3 ช่วงสัมภาษณ์ และ (3) การเปิดเพลงคันร่าย การ คณะกรรมการวิจัยสามารถวิเคราะห์ผลการศึกษาของชุมชนน้ำเกี้ยนได้จากการที่คณะกรรมการวิจัยเข้าไปคลุกคลีกับคนในพื้นที่อยู่บ่อยครั้ง พบร่วม ชาวชุมชนน้ำเกี้ยนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องวิทยุชุมชนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้าน ที่ร่วมแสดงความคิดเห็นกับคณะกรรมการวิจัยอย่างอกร้าวออกเสียงชาติทุกครั้ง ที่คณะกรรมการถึงเรื่องวิทยุชุมชน ยกตัวอย่างเช่น คณะกรรมการวิจัยเคยถามว่า ชอบหรือไม่ชอบอะไรในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่า แลกอย่างจะให้เป็นรายการในลักษณะใด ชาวบ้านร่วมแสดงความคิดเห็นกันในหลายແร่ำນุน แต่หมุนที่น่าสนใจคือ ชาวบ้านให้ความสนใจอยู่ 2 ประเด็น คือ อยากรู้สิ่งที่ต้องการฟัง แต่ไม่ได้เน้นไปที่การพูดอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว เพราะหากมีข่าวหรือสาระมากไปก็น่าเบื่อ ในขณะที่ฟังแต่เพลง ก็ไม่รู้ข่าวสารเลยว่า ชาวบ้านกลุ่มนี้มีอะไรเป็นอย่างไร แต่ก็ขออย่างหนึ่งที่ต้องการฟังคือ ตัวผู้ดำเนินรายการ ชาวบ้านต้องการให้มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนตัวผู้ดำเนินรายการจากหลายกลุ่ม เป็นผู้ว่าบ้าง เป็นเด็กบ้าง ผู้ดำเนินรายการที่ชาวบ้านชื่นชอบก็เป็นคนในหมู่บ้านเอง ได้แก่ คุณวุฒิไกร ภูลักษณ์ (ลุงหนาน : คณะกรรมการวิจัย) ซึ่งชาวบ้านให้เหตุผลว่า อยากรู้สิ่งที่ต้องการฟัง แต่ลุงหนานก็มักจะจัดให้เพื่อเป็นการเอาใจคนในหมู่บ้านเสมอ รวมถึงชาวบ้านยังแสดงความเห็นว่า ชอบไม่ชอบอะไรในรายการก็แนะนำได้เลย ทำให้ชาวบ้านรู้สึกใกล้ชิดกับสื่อวิทยุมากขึ้น เมื่อไก่ชิดกับครอบครัวข่าวที่อยู่ในหมู่บ้าน

คุณวุฒิชัย ภูลักษย หรือ ลงานของคณะวิจัย จึงเป็นตัวอย่างหนึ่งของตัวแทนชุมชนที่เข้ามาเป็นผู้ดำเนินรายการ และเรียนรู้เรื่องการดำเนินงาน การผลิตรายการกับสาท. และนำความรู้ความเข้าใจใหม่ๆ เกี่ยวกับวิทยุชุมชนไปเผยแพร่ให้กับชาวบ้านในชุมชนได้รับรู้ ทำให้ชาวบ้านเข้าหลักการวิทยุชุมชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากผลการศึกษาที่ว่า ชาวชุมชนนี้เกี่ยนต้องการฟังรูปแบบรายการที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ละคร ปกิณกะบันเทิงเป็นต้น เป็นการขยายความรู้โดยการใช้วัฒนธรรมการสื่อสารชุมชน คือการสื่อสารแบบเชิงอนุหน้า เพื่อเป็นแนวทางไปสู่ความเข้าใจร่วมกันเพื่อเป็นเจ้าของสื่อวิทยุอย่างถูกต้องต่อไป

2.3 เนื้อหารายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านตอบสนองชุมชนนามีได้มากที่สุด และชุมชนแม่จริมน้อยที่สุด

จากการศึกษาในส่วนที่หนึ่งเกี่ยวกับเนื้อหารายการที่แต่ละชุมชนต้องการ พบร่วมรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ตอบสนองชุมชนนามีมากที่สุด 54 เปอร์เซ็นต์ และตอบสนองชุมชนแม่จริมน้อยที่สุดคิดเป็น 29 เปอร์เซ็นต์ โดยวิเคราะห์ดังนี้

(1) ชุมชนนามี เป็นพื้นที่ที่ไกลจาก สาท.มากทำให้การเรียนรู้เรื่องสื่อวิทยุในรูปแบบ “วิทยุชุมชน” ทำได้ยากกว่าชุมชนอื่นๆ

ผลการศึกษาเรื่องเนื้อหารายการชุมชนนามีเป็นชุมชนที่ รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านตอบสนองได้มากที่สุด อาจเป็นเพราะเหตุผลเดียวกับ เทศบาลเมือง คือ การรับฟังรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านจนซึบซับว่าตนคือรูปแบบของวิทยุชุมชนที่แท้จริง เพราะฉะนั้น การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิทยุชุมชน ในเรื่องของรูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงานนั้น จึงได้ข้อมูลไม่มากนัก ในทางเดียวกัน อาจเป็นเพราะการขาดความเข้าใจเรื่องวิทยุชุมชน หรือการมีข้อมูลความรู้เรื่องวิทยุชุมชนเพียงชุดเดียวของชาวบ้าน คือชุดความรู้ในแบบของ รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เพราะ นามีเป็นอำเภอที่ไกลที่สุด ที่คณะวิจัยเลือกมาทำการศึกษา การเดินทางค่อนข้างลำบาก เพราะเป็นภูเขาสูง การที่จะทำให้ชาวบ้านเข้าใจเรื่องวิทยุชุมชนในแบบเดียวกับน้ำเกี่ยวนั้น จะต้องมีการฝึกฝน อบรม ผู้นำชุมชนให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการจะนำคนในชุมชนมาร่วมเรียนรู้กับ สาท.นั้น จะต้องใช้เวลาประมาณในการเดินทางมาก และระบบการติดต่อสื่อสารด้วยโทรศัพท์มือถือค่อนข้างยาก เพราะพื้นที่เป็นภูเขาดังที่กล่าว ซึ่งคณะวิจัยได้ประสบมากับตัวเองคือ ติดต่อกับผู้นำชุมชนด้วยโทรศัพท์ค่อนข้างยาก ต้องรอให้ผู้นำชุมชนของนาหมื่นเข้ามาจัดการที่ สาท. ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก-

- (2) ชุมชนแม่จริมมีความซับซ้อนเรื่องพื้นที่ และกลุ่มคน แสดงให้เห็นว่า พื้นที่เดียวกันความต้องการก็แตกต่างกันได้ เนื่องจากอาชีพที่แตกต่างกัน

ชุมชนแม่จริม เป็นชุมชนที่มีความต้องการฟังเนื้อหาข้ามภาคที่สุด และเป็นชุมชนเดียวที่ ต้องการฟังเนื้อหาข้ามต่างประเทศด้วย nokjai มากที่สุด ที่มาจากการศึกษา คณะวิจัยพบว่า ชุมชนแม่จริม เป็นชุมชนที่มีความเฉพาะอย่างหนึ่ง คือ เป็นชุมชนที่กระจัดตัวอยู่ของชาวบ้าน คือหากศึกษากลุ่มคนที่อยู่ ในเขตเมือง ซึ่งเป็นเขตที่มีที่ตั้งของสถานที่ราชการ เช่น ที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจนครบาล ที่ทำการเกษตร กลุ่มกองทุนหมูบ้าน เป็นต้น ข้อมูลที่ได้ก็มาจากการสำรวจข้าราชการที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสาร บ้านเมืองเป็นพิเศษ มีความสนใจเรื่องความบันเทิงน้อย หากคณะวิจัยเดินทางเข้าไปยังพื้นที่ที่ เป็นหุบเขา ลุ่มน้ำว้า หรือในเงิน ในการเดินทางที่ห่างไกลออกไปจากเขตเมือง ก็พบว่า ผลการศึกษาที่ได้ แตกต่างไปจากชุมชนในเขตเมืองอย่างสิ้นเชิง เพราะชาวบ้านให้ความสนใจเนื้อหาที่สัมพันธ์กับ อาชีพตนเองเป็นหลัก เช่น เกษตร สิ่งแวดล้อม และความบันเทิงเป็นหลัก หรือไม่เปิดฟังเลย ซึ่ง คณะวิจัยประสบปัญหาในการเก็บข้อมูลที่อำเภอแม่จริมเป็นอย่างมากเนื่องจาก คณะวิจัยใช้การ เดินทางไปพูดคุยกับชาวบ้านแทนการจัดประชุมกลุ่ม เพราะ การจัดเวทีเชิงปฏิบัติการ คณะวิจัยได้ผลการศึกษาจากกลุ่มคนในเขตเมืองแล้ว คณะวิจัยจึงอย่างรับฟังเสียงของชาวบ้านที่ไม่ ค่อยได้ถูกความคิดเห็น จึงพบว่า ชาวบ้านให้ความสนใจน้อย เพราะว่า บางส่วนยังไม่รู้ว่าวิทยุชุมชนคืออะไร คิดว่าเหมือนกับวิทยุอื่นทั่วไป และส่วนที่เปิดฟังก็ต่อเมื่อเนื่องจากมีประโยชน์กับตนเอง ถ้าห่างไกลจากความเข้าใจ และการดำเนินชีวิตของตนเองก็ไม่อยากเปิดฟังเป็นต้น

ชุมชนแม่จริมจึงเป็นตัวอย่างหนึ่งของชุมชนที่มี กลุ่มคนหลากหลายอาชีพ และแต่ละ อาชีพก็ยังมีความต้องการที่แตกต่างกันออกไปด้วย เพราะฉะนั้นการออกอาชีพในรัศมีทั่วทั้ง จังหวัดแบบ สวน. หรือ ทั่วทั้งอำเภอ ก็อาจจะไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ ซึ่ง เป็นแนวทางที่ทำให้เราสามารถนำเข้าไปเป็นกรณีในการศึกษาได้ว่า นอกจากราชการนำเสนองานวิทยุชุมชนโดยເອົ້າພື້ນທີ່ເປັນຕົວຕັ້ງເພີຍອຳນວຍດີຍາ ອາຈະຈະໄມ່ສາມາດตอบสนองความต้องการของชุมชนໄດ້ ຈຶ່ງຄວນນຳເອົາເຮືອງอาชື່ພ ແລະ ວິດີ້ຫີ່ວິດຂອງກຸລຸ່ມຄົນຟັ້ນມາທຳການສຶກຫາດ້ວຍ

ส่วนที่ 3 ประเด็นสะท้อนจากความต้องการของแต่ละชุมชน

จากการศึกษาความต้องการของทั้งหกชุมชน เกี่ยวกับเรื่อง “วิทยุชุมชนในผืน” ทั้งทางด้านรูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงานนั้น พบว่า ความต้องการเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นลักษณะต่าง ๆ ของแต่ละชุมชนในเชิงลึกได้มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นมุมมองของชุมชนที่มีต่อ “วิทยุชุมชน” ลักษณะความสัมพันธ์ของคนในชุมชนหรือนอกชุมชน และการให้ความสำคัญกับบทบาทของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ใน ชุมชน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าว คณาวิจัยจะรายงานเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 “วิทยุ” สามารถเป็นเครื่องมือสื่อสารของชุมชนได้ทั้งภายในและภายนอก

ความต้องการของแต่ละชุมชน สะท้อนให้เห็นชัดเจนว่าคนในชุมชนล้วนมองว่า “สื่อวิทยุ” เป็นสื่อที่ใช้สื่อสารได้ทั้งภายใน และภายนอกชุมชน รวมทั้งเรื่องใกล้ตัว และเรื่องไกลตัวอีกด้วย ได้แก่

- ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน ต้องการฟังข่าวท้องถิ่น และอยากรู้วิทยุที่ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับสุขภาพ การเกษตร อันจัดเป็นเรื่องใกล้ตัว ภายในชุมชนทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังอยากรับฟังข่าวจากส่วนกลางซึ่งนำเสนอในรูปแบบข่าวยาว นับเป็นความต้องการทราบข่าวคราวที่อยู่นอกชุมชน หรืออยู่ไกลตัวออกไป
- ชุมชนน้ำเกียง ต้องการฟังข่าวท้องถิ่น ข่าวเกษตร และอยากรู้วิทยุที่ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับสุขภาพ การเกษตร และการศึกษา อันจัดเป็นเรื่องใกล้ตัว ภายในชุมชนทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังอยากรับฟังข่าวจากส่วนกลาง นับเป็นความต้องการทราบข่าวคราวที่อยู่นอกชุมชน หรืออยู่ไกลตัวออกไป
- ชุมชนเมืองจัง ต้องการฟังข่าวท้องถิ่น ข่าวเกษตร ความรู้สุขภาพ การเกษตร การศึกษา และกิจกรรมในชุมชน อันจัดเป็นเรื่องใกล้ตัว ภายในชุมชนทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังอยากรับฟังข่าวจากส่วนกลาง และข่าวต่างประเทศนับเป็นความต้องการทราบข่าวคราวที่อยู่นอกชุมชน หรืออยู่ไกลตัวออกไป
- ชุมชนเชียงกลาง ต้องการฟังข่าวท้องถิ่น ข่าวเกษตร ความรู้สุขภาพ การเกษตร และการศึกษา อันจัดเป็นเรื่องใกล้ตัว ภายในชุมชนทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังอยากรับฟังข่าวจากส่วนกลาง นับเป็นความต้องการทราบข่าวคราวที่อยู่นอกชุมชน หรืออยู่ไกลตัวออกไป
- ชุมชนแม่จริม ต้องการฟังข่าวท้องถิ่น ความรู้สุขภาพ การศึกษา อันจัดเป็นเรื่องใกล้ตัว ภายในชุมชนทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังอยากรับฟังข่าวต่างประเทศ ข่าวการเมือง ข่าวบันเทิง ข่าวสังคม และข่าวกีฬาอีกด้วย นับเป็นความต้องการทราบข่าวคราวที่อยู่นอกชุมชน หรืออยู่ไกลตัวออกไป

- ชุมชนน่าหมื่น ต้องการพึ่งข้าวท้องถิ่น ข่าวเกษตร ความรู้สุขภาพ การเกษตร อันจัดเป็นเรื่องใกล้ตัว ภายในชุมชนทั้งสิ้น แต่สำหรับชุมชนนี้ ไม่มีความต้องการรับทราบข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ เรื่องนอกชุมชน หรือเรื่องไกลตัว

ความต้องการรับทราบข้อมูลข่าวสารทั้งใกล้ตัว และไกลตัวนี้ อาจวิเคราะห์ได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่

- (1) สำหรับชุมชนที่ต้องการข่าวสารใกล้ตัวมากกว่าไกลตัว : สภาพการสื่อสารภายในชุมชนอาจจะยังไม่ใกล้ชิดกันมากพอ อาจเนื่องมาจากสภาพภูมิประเทศที่เดินทางไปมาหาสู่กันลำบาก (เช่น ชุมชนน่าหมื่น) หรืออาจเป็นเพราะเป็นชุมชนที่มีประชากรจำนวนมาก ไม่สามารถสื่อสารกันได้ทั่วถึงด้วยวิธีปากต่อปาก (เช่น ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน) ด้วยเหตุสองประการนี้ จึงทำให้ชุมชนมีความต้องการใช้สื่อวิทยุ เป็นเครื่องมือช่วยให้การสื่อสารภายในชุมชนทั่วถึงและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- (2) สำหรับชุมชนที่ต้องการข่าวสารไกลตัวมากกว่าใกล้ตัว : สภาพการสื่อสารภายในชุมชนอาจจะทั่วถึงและเพียงพอแล้ว เพราะสภาพชุมชนสามารถไปมาหากันได้่ายหรือจำนวนประชากรไม่มากเกินกว่าที่จะบอกกล่าวข่าวสารถึงกัน เพราะฉะนั้นจึงไม่เห็นว่า จะต้องใช้สื่อวิทยุมาช่วยสื่อสารเรื่องใกล้ตัวอีกแต่อย่างใด ดังนั้นจึงเลิงเห็นว่า น่าจะนำสื่อวิทยุมาใช้สื่อสารเรื่องวางแผนออกชุมชนมากกว่า (เช่น ชุมชนแม่จริม)

3.2 ความต้องการที่สะท้อนถึงปัญหาชุมชน

ความต้องการของชุมชนทั้งหมดที่คณาวิจัยได้รวบรวมศึกษามานั้น นอกจากจะจะสะท้อนถึง มุ่งมองของคนในชุมชนที่มีต่อสื่อวิทยุแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละชุมชน อีกด้วย ซึ่งล้วนเป็นปัญหาที่ชุมชนคาดหวังว่า สื่อวิทยุจะช่วยแก้ไขได้ จึงแสดงความต้องการออก มาในส่วนของคำตอบของคำถามที่ว่า “ต้องการให้รายการวิทยุชุมชนมีเนื้อหาอย่างไร” (คำถามใน การจัดประชุม) คำตอบของทุกชุมชนมักมุ่งเน้นไปที่ ต้องการให้วิทยุชุมชนทำการที่เพิ่มพูน ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เพราะในขณะนั้น ชุมชนกำลังประสบปัญหา ที่ต้องการความรู้เพิ่มเติม ได้แก่

- ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน ต้องการให้รายการเพิ่มพูนความรู้เรื่องยาเสพติด เรื่อง สิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา เพราะในขณะนั้น ชุมชนนี้กำลังมี ปัญหาเรื่องยาเสพติด วิกฤตสิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรมดังเดิมเริ่มสูญหาย และ ศีลธรรมจรรยาบรรจุใจลดน้อยลง

- ชุมชนน้ำเกี้ยน ต้องการให้รายการเพิ่มพูนความรู้เรื่องยาเสพติด เรื่องสิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาชาวบ้าน เพราะในขณะนั้น ชุมชนนี้กำลังมีปัญหาเรื่องยาเสพติด วิกฤตสิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเริ่มสูญหาย
- ชุมชนเมืองจัง ต้องการให้รายการเพิ่มพูนความรู้เรื่องยาเสพติด ภูมิปัญญาชาวบ้าน ประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา เพราะในขณะนั้น ชุมชนนี้กำลังมีปัญหาเรื่องยาเสพติด ภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมถึงประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมเริ่มสูญหาย และศีลธรรมจรรยากริมลดน้อยลง
- ชุมชนเชียงกลาง ต้องการให้รายการเพิ่มพูนความรู้เรื่องยาเสพติด ศาสนา และแน่น้ำอาชีพ เพราะในขณะนั้น ชุมชนนี้กำลังมีปัญหาเรื่องยาเสพติด ศีลธรรมจรรยาเริ่มลดน้อยลง และคนในชุมชนก็ตอกยานกันมากขึ้น
- ชุมชนแม่จิม ต้องการให้รายการเพิ่มพูนความรู้เรื่องยาเสพติด เรื่องสิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรม และแน่น้ำอาชีพ เพราะในขณะนั้น ชุมชนนี้กำลังมีปัญหาเรื่องยาเสพติด วิกฤตสิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมเริ่มสูญหาย และคนในชุมชนก็ตอกยานกันมากขึ้น
- ชุมชนนาหมื่น ต้องการให้รายการเพิ่มพูนความรู้เรื่องยาเสพติด เรื่องสิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรม แน่น้ำอาชีพ และภูมิปัญญา เพราะในขณะนั้น ชุมชนนี้กำลังมีปัญหาเรื่องยาเสพติด วิกฤตสิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมเริ่มสูญหาย คนในชุมชนตอกยานกันมากขึ้น และยังถูกเอาเปรียบ เพราะไม่รู้ภูมิปัญญา

3.3 วิทยุชุมชนในผืน นอกจากรมีสาระแล้ว ต้องมีบันเทิงด้วย

สำหรับประเด็นเรื่องของความบันเทิงในรายการวิทยุชุมชนนั้น จากการรวบรวมความต้องการของชุมชนทั้งหก พบว่าทุกชุมชนต้องการให้มี “ความบันเทิง” ในรายการวิทยุชุมชน ทั้งสิ้น ซึ่งโดยส่วนมากจะต้องการความบันเทิงในลักษณะของพื้นบ้านท้องถิ่น คือ ต้องการฟังเพลงลูกทุ่ง จื๊อย ซอ ค่าว เพลงพื้นบ้านล้านนา และนิทานพื้นบ้าน ซึ่งมีอยู่ 2 ชุมชน คือ ชุมชนน้ำเกี้ยน และชุมชนเมืองจัง ที่ต้องการความบันเทิงแบบพื้นบ้านท้องถิ่นด้วย และต้องการฟังเพลงสตริงผสมผสานกันไปด้วย

3.4 วิทยุชุมชนสามารถนำมาใช้ในธุรกิจชุมชนได้

นอกจากชุมชนจะมองว่า วิทยุชุมชนสามารถสื่อสาร ความรู้ ความบันเทิง ให้กับชุมชนได้แล้ว ยังมีบางชุมชนที่มองอีกมุมหนึ่ง คือมองว่า วิทยุชุมชนสามารถนำมาใช้เชิงธุรกิจได้ได้แก่

- ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน ชุมชนเชียงกลาง ชุมชนแม่จริม และชุมชนนาหมื่น เห็นว่า น่าจะให้วิทยุชุมชนมาช่วยโฆษณาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ชุมชนผลิตขึ้น
- ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน ชุมชนเมืองจัง และชุมชนแม่จริม มองว่า gerade ให้อยากมาท่องเที่ยว จังหวัดน่าน

3.5 สถานที่ตั้งสถานีวิทยุชุมชน อาจเป็นพื้นที่สาธารณะ หรือพื้นที่ของภาครัฐเป็นได้

ชุมชนเทศบาลเมืองน่านต้องการให้ตั้งสถานีวิทยุชุมชนที่วัด สวนชุมชนน้ำเกี้ยนและชุมชน เมืองจังต้องการให้ตั้งที่ไหนก็ได้ที่เป็นที่สาธารณะ (ไม่ใช่ที่ของหน่วยงานราชการ) ซึ่งความต้องการของทั้งสามชุมชนนี้เห็นได้ชัดว่า ต้องการสถานที่ที่เป็นของภาคประชาชน เพื่อการเข้าถึง สะดวก ไปมาได้อย่างคล่องตัว ในทางตรงข้าม อีก 2 ชุมชนคือ ชุมชนแม่จริม และชุมชนนาหมื่น กลับต้องการให้ตั้งสถานีวิทยุชุมชนที่ ที่ว่าการอำเภอ ซึ่งเป็นสถานที่ของหน่วยงานราชการ โดยให้ความเห็นว่า สถานที่ดังกล่าว เป็นสถานที่เข้าถึงง่าย และไปมาสะดวก เช่นกัน

ความต้องการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าสถานที่ตั้งสถานีวิทยุชุมชน สำหรับบางชุมชนอาจต้องการใช้พื้นที่สาธารณะ หรือพื้นที่ของภาคประชาชน และบางชุมชนอาจจะต้องการพื้นที่ของหน่วยงานรัฐเป็นได้ ซึ่งทั้งสองฝ่ายนี้ต่างยึดหลักคิดเดียวกันคือ “เป็นพื้นที่ที่เข้าถึงง่าย และสามารถเดินทางไปมาสะดวก” จึงจะเห็นได้ว่า ในการตั้งสถานีวิทยุชุมชนนั้น บางครั้ง บางประเด็น อาจจะต้องพึงพากครรภ์บ้าง เพราะเป็นความประณานของชุมชนเอง

3.6 วิทยุชุมชนของหกชุมชนนี้ ต้องใช้ภาษาท้องถิ่นเท่านั้น

สำหรับจุดนี้สามารถอธิบายได้ชัดเจนว่า ความต้องการของหกชุมชนที่รวมมานี้ ล้วนต้องการรายงานวิทยุชุมชนที่ดำเนินรายการโดยใช้ภาษาท้องถิ่นหนึ่งทั้งสิ้น

3.7 “ເຢາວໜີນ” ແລະ “ພຣະສົງຫຼົງ” ມືບທາຖສຳຄັງໃນຊຸມໜີນ

“ເຢາວໜີນ” ແລະ “ພຣະສົງຫຼົງ” ຍັງເປັນກຸລຸ່ມຄົນທີ 3 ຊຸມໜີນເຫັນຄວາມສຳຄັງແລະອຍາກໃໝ່ມາເປັນຜູ້ດຳເນີນຮາຍກາວຂອງວິທີ່ຊຸມໜີນໃນຜົນຂອງຕົນ ໄດ້ແກ່ ຊຸມໜີນນຳເກີ່ຍົນ ແລະຊຸມໜີນເມືອງຈັງ ຕ້ອງກາງໃໝ່ມີເຢາວໜີນເປັນຜູ້ດຳເນີນຮາຍກາວ ສ່ວນຊຸມໜີນນາມມືນນັ້ນ ຕ້ອງກາງໃໝ່ມີພຣະສົງຫຼົງເປັນຜູ້ດຳເນີນຮາຍກາວ

3.8 ຄວາມສົມພັນຮົວໜ່ວງ “ຜູ້ວ່າຍ” ກັບ “ຊຸມໜີນ” ບາງແໜ່ງ ຍັງຫ່າງເຫັນ

ຊຸມໜີນນຳເກີ່ຍົນ ເປັນຊຸມໜີນທີ່ຕ້ອງກາງໃໝ່ຮາຍກາວວິທີ່ຊຸມໜີນໃນຜົນຂອງຕົນ ມີໜ່ວງຂອງ “ຜູ້ວ່າຍ ພບປະຈາກໜີນ” ຂຶ້ງອາຈານໄປໄດ້ວ່າ ຄວາມສົມພັນຮົວໜ່ວງຜູ້ວ່າຍກາງຈັງໜວດນ່າງ ກັບຄົນໃນຊຸມໜີນ ນຳເກີ່ຍົນນີ້ຍັງໜ່າຍເກີ່ຍົນນີ້ຍັງໜ່າຍກັນມາກ ຊຸມໜີນນີ້ຈຶ່ງຕ້ອງກາງໃໝ່ມີຮາຍກາວໜ່ວຍໃນຮາຍກາວວິທີ່ຊຸມໜີນດ້ວຍ

บทที่ 7

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงาน รายการวิทยุเพื่อชุมชนของจังหวัดน่าน” การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาความเป็นมา รูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงาน ปัจจัยเชิงโครงสร้าง และความต้องการของชุมชน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ การศึกษาเทปรายการ การศึกษาเอกสาร การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม สามารถสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 การก่อดำเนินด้วยและเติบโต “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน”

1.1 เกิดจากพลังผลักดันทั้งแนวตั้ง และแนวอน

1.2 ภาครัฐยังคงเป็นใหญ่

1.3 ปัจจัยที่ควรเสริม เพื่อให้รายการช่วยแก้ปัญหาชุมชนได้มากขึ้น

1.3.1 ควรมุ่งทำหน้าที่สื่อชุมชนให้สมบูรณ์

1.3.2 การให้ผลของข่าวสารทุกทิศทางอย่างสมดุล

1.3.3 การติดขอบระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องมากพอ

1.3.4 ชุมชนได้ชุมชนนั้น

1.4 โอกาสเติบโตเป็น “วิทยุชุมชนพันธุ์แท้”

1.4.1 ภาครัฐผ่อนคลายอำนาจใจลงมากขึ้น

1.4.2 เดินตามรอยของหลักการ

ส่วนที่ 2 “การมีส่วนร่วม” จุดเริ่มต้น และแนวทางข้างหน้า

2.1 บริบททางสังคมเชือดต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

2.1.1 สังคมเกษตรกรรม และมีประชาคมมาก

2.1.2 สภาพการสื่อสารที่ใกล้ชิดกันในสังคม

2.1.3 แก่นนำชุมชนที่เข้มแข็ง

2.2 การกระตุ้นการมีส่วนร่วม...ให้เริ่มที่แก่นนำชุมชน

2.3 การก้าวสู่ความเป็น “วิทยุชุมชนพันธุ์แท้”

2.3.1 ภาคประชาชน มีส่วนร่วมในระดับ “เจ้าของสถานี”

2.3.2 ภาครัฐ ร่วมสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานก็พอ

2.3.3 ใช้ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีช่วยจัดการ

ส่วนที่ 1 การก่อกำเนิดและเติบโต “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน”

1.1 เกิดจากพลังผลักดันทั้งแนวตั้ง และแนวนอน

หลังจากคณะกรรมการวิจัยได้ศึกษาความเป็นมาของ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” แล้วพบว่า รายการนี้ก่อเกิดและพัฒนาขึ้นทีละขั้น ตามลำดับ จัดเป็น 5 ยุค หรือ 5 ระยะดังที่ได้รายงานไปในบทที่ 4 ส่วนที่ 2 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในแต่ละระยะนั้น เกิดจากปัจจัยหลากหลายมาเกี่ยวโยง และส่งผลถึงกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางสังคม ทางภาครัฐ ภาคประชาชน หรือภาคแมตต์ฯ ล้วนมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้น ดังแผนภาพต่อไปนี้

ตารางที่ 7.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ในการก่อเกิดและพัฒนารายการวิทยุชุมชนในมีองค์กร

264

ข้อที่ 7.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ในการก่อเกิดและพัฒนารายการวิทยุชุมชนในมีองค์กร				
ภาคผนวกดังเป็นข้อของผู้ดูแลสถาบัน เอกอภิการาต และเป็นผู้อุปถัมภ์ให้ประเทศไทยเข้าร่วมในการแข่งขันที่กำหนด				
เป็นผู้ดูแลสถาบัน ที่ชื่อไปรษณีย์ไทย และบริษัทเน็ตดี	ส่วนบุคคล จัดสร้างเว็บไซต์ ออกอากาศ ให้ลูกเมืองท่องเที่ยวท่องเที่ยว เป็นภาษาอังกฤษและภาษาไทย	ส่วนบุคคล จัดสร้างเว็บไซต์ภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาไทย	- กอบ不成ชั้นสัมภาระให้เป็นภัยสาธารณะ ตัวตนของประเทศไทย 40 ล้านคน สัมภาระนี้สืบทอดกันมาตั้งแต่ต้น	- ผลลัพธ์สัมภาระของประเทศไทย 40 ล้านคน ลักษณะและรูปแบบที่สำคัญที่สุด สัมภาระนี้สืบทอดกันมาตั้งแต่ต้น
ระยะเวลาที่ 1 (2534-2536)	ระยะเวลาที่ 2 (2536-2538)	ระยะเวลาที่ 3 (2538-2540)	ระยะเวลาที่ 4 (2540-2542)	ระยะเวลาที่ 5 (2543-2545)
รูปแบบ เบื้องต้น	สัมภาระนี้สืบทอดกันมาตั้งแต่ต้น ที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย	สัมภาระนี้สืบทอดกันมาตั้งแต่ต้น ที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย	นิยมศักดิ์สิทธิ์ จัดตั้ง ส่วนบุคคล น้ำ	นิยมศักดิ์สิทธิ์ จัดตั้ง ส่วนบุคคล ศักดิ์สิทธิ์ เพลง ศปอต จัดตั้งสำนัก ธรรมชาติ
เบื้องต้น	- แม่ข่ายศักดิ์สิทธิ์ในสหภาพ - ให้ความรู้แก่ศักดิ์สิทธิ์	- แม่ข่ายศักดิ์สิทธิ์ในสหภาพ - ให้ความรู้แก่ศักดิ์สิทธิ์	- เพื่อความบันเทิง - แม่ข่ายศักดิ์สิทธิ์ที่ไป	- เพื่อความบันเทิง และ แม่ข่ายศักดิ์สิทธิ์ ช่างศักดิ์สิทธิ์ในสหภาพ
วิธีดำเนินงาน	ผู้ดูแลสถาบัน เอกอภิการาต ภาษาเป็นผู้อุปถัมภ์ภาษาไทย ศักดิ์สิทธิ์ในสหภาพ	กอบ不成ชั้นสัมภาระของประเทศไทย ภาษาเป็นผู้อุปถัมภ์ภาษาไทย ศักดิ์สิทธิ์ในสหภาพ	ส่วนบุคคล จัดสร้างเว็บไซต์ภาษาไทย ทั้งหมด ในมีภาคปัจจัยภายนอก น้ำ	ส่วนบุคคล จัดสร้างเว็บไซต์ภาษาไทย ทั้งหมด ภาคปัจจัยภายนอกน้ำ น้ำเป็นผู้อุปถัมภ์ แม่ข่ายศักดิ์สิทธิ์ แม่ข่ายศักดิ์สิทธิ์ในสหภาพ ให้ศักดิ์สิทธิ์ในสหภาพ 40 ล้าน น้ำ
มีแผนน้ำสหภาพ ที่ทำให้เกิดการ รวมกับผู้อุปถัมภ์และ ผู้ดูแลสถาบัน ท่องเที่ยวท่องเที่ยว โดย ทางน้ำ ท่องเที่ยวท่องเที่ยว ท่องเที่ยว ผู้ดูแลสถาบัน ท่องเที่ยวท่องเที่ยว ผู้ดูแลสถาบัน ท่องเที่ยวท่องเที่ยว	แผนน้ำสหภาพ จัดตั้งและเชื่อมต่อ เชื่อมต่อ แม่ข่ายศักดิ์สิทธิ์ในสหภาพ ท่องเที่ยว ท่องเที่ยวท่องเที่ยว ผู้ดูแลสถาบัน ท่องเที่ยวท่องเที่ยว ผู้ดูแลสถาบัน ท่องเที่ยวท่องเที่ยว	กอบ不成ชั้นสัมภาระของประเทศไทย เพื่อจัดตั้ง ชื่อศักดิ์สิทธิ์ในสหภาพ อัลฟ์ราก ได้เชื่อมต่อ แม่ข่ายศักดิ์สิทธิ์ อัลฟ์ราก จัดตั้ง แม่ข่ายศักดิ์สิทธิ์	แผนน้ำสหภาพและปัจจัยภายนอก น้ำ เป็นผู้อุปถัมภ์ แม่ข่ายศักดิ์สิทธิ์ แม่ข่ายศักดิ์สิทธิ์ในสหภาพ 40 ล้าน น้ำ	ส่วนบุคคล จัดตั้ง น้ำ น้ำเป็นผู้อุปถัมภ์ น้ำ เป็นผู้อุปถัมภ์ แม่ข่ายศักดิ์สิทธิ์ น้ำ เป็นผู้อุปถัมภ์ แม่ข่ายศักดิ์สิทธิ์ น้ำ เป็นผู้อุปถัมภ์ แม่ข่ายศักดิ์สิทธิ์ น้ำ เป็นผู้อุปถัมภ์ แม่ข่ายศักดิ์สิทธิ์
ข้อที่ 7.2 แสดงความสัมพันธ์ของภาคผนวกดังเป็นข้อของผู้ดูแลสถาบัน เอกอภิการาต และเป็นผู้อุปถัมภ์ให้ประเทศไทยเข้าร่วมในการแข่งขันที่กำหนด				

“รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” นี้นับว่าก่อกำเนิดขึ้นจากพลังผลักดัน ทั้งทางแนวตั้ง และแนวนอน พลังแนวตั้ง คือ พลังของชนชั้นปัจจุบัน หรือชนชั้นบน (ได้แก่ ภาครัฐ) ที่มักจะออกกฎ ออกมาตรการมากำหนด หรือควบคุมชั้นผู้ถูกปัจจุบัน สร้างพลังแนวนอน เป็นพลังของภาคประชาชนที่ผลักดัน กระตุ้น หรือขับเคลื่อนให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในชุมชน เป็นการร่วมแรง ร่วมมือกัน เพื่อประโยชน์สุขของชุมชนตนเอง นับเป็นการร่วมมือแనวระนาบ (ที่ไม่มีภาครัฐมาเกี่ยวข้อง)

เนื่องจาก “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” สังกัดอยู่ใน สวท.น่าน ซึ่งเป็นสถานีของภาครัฐ ของกรมประชาสัมพันธ์ที่มิได้มุ่งแสวงหากำไรเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ระบบเศรษฐกิจจึงไม่ค่อยมีอิทธิพลกับรายการที่ก่อเกิดสืบเนื่องกันมาเนื่องจาก หากแต่ “ระบบการเมือง” ต่างหาก ที่มีอิทธิพลกับรายการนี้ค่อนข้างมาก อิทธิพลดังกล่าวเรียกได้ว่า เป็นพลังแนวตั้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเมืองด้านต่าง ๆ ตามช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลง 5 ระยะ (ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 7.1) อันสอดคล้องกับงานวิจัยของน้ำมนต์ พรหมเบญม เรื่อง “เศรษฐศาสตร์การเมืองของวิทยุกระจายเสียงระบบเอฟ.เอ็ม. ในกรุงเทพมหานคร” ที่พบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงในเขตกรุงเทพมหานครเป็นของรัฐทั้งหมด รัฐเป็นเจ้าของและกรรมสิทธิ์ทั้งหมด เพราะจะนั่นการดำเนินงานในลักษณะที่ระบบการเมืองที่เจ้าของและมีการควบคุมด้วยระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอยู่ยังไงเดียวกันในวิทยุก็ยังคงต้องเดินไปตามกลไกของฝ่ายปัจจุบันหรือผู้ที่เป็นเจ้าของอยู่ดี

ตั้งแต่ปี 2534 ที่ สวท. เชิญแก่นนำชุมชนเข้าร่วมสนทนารายการนั้น นับเป็นจุดเริ่มต้น ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น ประชาชนที่เคยเป็นผู้ฟังเพียงอย่างเดียว (Passive Audience) เริ่มมีตัวแทนเข้ามามีบทบาทในสื่อวิทยุกระจายเสียงมากขึ้น แสดงให้เห็นถึงการผ่อนคลายคำนำจินการเข้าถึงสื่อของภาครัฐ (deregulation) ที่ค่อย ๆ ผ่อนคลายลงทีละน้อย จนกระทั่งในระยะที่ 2 (2536-2538) ที่กลุ่มอีกเมืองน่านยื่นหนังสือขออนุญาตจัดทำรายการ และ สวท.น่านได้จัดสร้างสถานที่ให้เป็นนั้น เรียกได้ว่าเป็นการคลายคำนำจินการให้กับภาคประชาชนเพิ่มมากขึ้นอีก จากการให้ประชาชนเข้าร่วมสนทนารายการ มาเป็นผู้ดำเนินรายการได้เอง ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงในระดับที่เพิ่มขึ้นนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงภายในสถานี สวท.น่านเอง ไม่ได้มีนโยบายจากส่วนกลางมากำหนดทิศทางใด ๆ จึงอาจเรียกได้ว่า เป็นโอกาสดีของชาว. จ.น่าน ที่บุคลากรของภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นผู้อำนวยการ สวท.น่าน หรือเจ้าหน้าที่คนอื่น ๆ ใน สวท. ได้ริบิมเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในรายการได้มากถึงระดับนี้

ต่อมาในระยะที่ 4 (2540-2542) ที่เริ่มเกิดการปฏิรูปเป็นมาตรา 40 ขึ้น กรมประชาสัมพันธ์มีนโยบายให้สถานีวิทยุท้องถิ่นหลายจังหวัดทั่วประเทศ จัดทำรายการวิทยุชุมชนขึ้น* ทางสวท.นำเสนองานจึงรับนโยบายมา และเริ่มกำหนดพิธิทางดำเนินงานให้เป็นอยู่ปัจจุบันมากขึ้น ซึ่งก็สอดคล้องกับวิถีการปฏิบัติแบบเดิมอยู่แล้ว “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” จึงก่อตั้งขึ้นได้อย่างชัดเจนในระยะที่ 5 (พ.ศ.2543)

กล่าวโดยสรุปแล้ว พลังผลักดันแนวตั้งจากภาครัฐนี้ มาจาก 2 ส่วน ได้แก่

(1) พลังผลักดันจากภายในสถานี สวท.นำเสนอง และ

(2) พลังผลักดันจากส่วนกลาง ซึ่งก็คือวัชชอรัตนญามาตรา 40

การก่อเกิด “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” นี้ มิได้เกิดจากแรงผลักดันแนวตั้ง หรือจากภาครัฐอย่างเดียว เพราะหากมีแต่นโยบายจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว แล้วประชาชนไม่เห็นด้วย รายการวิทยุชุมชนที่ควรจะเป็นของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน คงไม่สามารถเกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างต่อเนื่องได้ จากการศึกษาในครั้งนี้ คณะกรรมการฯ คงจะจัดทำรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน นั้นมีส่วนในการก่อเกิด “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” เป็นอย่างยิ่ง

ในระยะที่สอง (2536-2538) เป็นยุคที่เห็นได้ชัดเจนถึง “พลังของประชาชน” เนื่องจากเป็นยุคที่ “กลุ่มอักษรเมืองน่าน” ซึ่งเป็นองค์กรชุมชนยืนหนังสือขออนุญาตจัดทำรายการ จนได้รับการจัดสรรเวลา จึงเรียกได้ว่าเป็นการผลักดันจากทั้งสองฝ่ายโดยไม่มีข้อขัดแย้งใด ๆ เกิดขึ้น

แม้ในระยะที่สาม (2538-2540) กลุ่มอักษรเมืองน่านจะหยุดดำเนินรายการไป ทั้งนี้ก็มิได้เกิดจากความขัดแย้งกับภาครัฐ กลุ่มอักษรเมืองน่านก็ต้องหยุดดำเนินการไปเอง เนื่องจากปัญหาที่เกิดจากกลุ่มองค์กรชุมชนของสถานี ซึ่งการหยุดดำเนินงานไปของภาคประชาชนของจังหวัดน่านนี้แตกต่างจาก รายการสร้างสรรค์จันทบุรีที่ ประภาภรณ์ ลักษณะการศึกษาว่าปัญหาที่ทำให้รายการวิทยุชุมชนของจังหวัดจันทบุรีต้องหยุดดำเนินการไปหลังจากดำเนินรายการมาถึง 5 ปี ก็เพราะทางสถานีไม่สนับสนุนด้วยการลดเวลาออกอากาศลงเรื่อยๆ เจ้าหน้าที่ของสถานีไม่เป็นพี่เลี้ยงให้สถานีไม่มีงบประมาณให้ คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นมาไม่เข้าร่วมประชุมเป็นต้นซึ่งเหตุการณ์ในระยะนี้แสดงให้เห็นว่า พลังของภาคประชาชนเริ่มลดถอยและขาดตอนไป ทำให้ต้องระงับการจัดรายการเอาไว้ก่อน

* ดูรายละเอียดได้ ในบทที่ 1 ความสำคัญของปัญหา

จันกรหั้งปี 2540 ที่เริ่มมีมาตรา 40 เกิดขึ้น สาท.น่าน ได้สนองนโยบายของรัฐด้วยการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดรายการวิทยุชุมชนขึ้น โดยในระยะ 2 ปีแรกนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงสัญคที่ 4 ที่ สาท.น่านกลับเข้าไปจัดรายการ เช่นเดิม โดยยังคงมีรูปแบบรายการเหมือนที่กลุ่มอัคเมืองน่านเคยจัด และจากปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะที่สาม ทำให้เกิดการทบทวนกันอีครั้งถึงวิธีการดำเนินงานให้รายการวิทยุชุมชนเป็นวิทยุชุมชนอย่างแท้จริง และสามารถดำเนินไปอย่างต่อเนื่องได้ การประชุมอย่างไม่เป็นทางการโดยมีองค์ประชุมจากหลายฝ่าย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของ สาท.น่าน กลุ่มอัคเมืองน่าน หน่วยราชการ และตัวแทนกลุ่มชุมชนต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นหลายครั้งเพื่อทบทวนในเรื่องนี้ จนผลสุดท้ายได้ร่วมกันจัดรายการขึ้นมา 1 รายการ ใช้ชื่อว่า “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ออกอากาศในวันที่ 2 เมษายน 2543 เป็นวันแรก (ก้าวสัญคที่ 5) และดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องได้จนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่า ในขณะนี้พลังของภาคประชาชนเริ่มถูกดูอย่างมาก ภาครัฐเข้ามาช่วยสนับสนุน (โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดอบรมนักจัดรายการวิทยุ) พลังของภาคประชาชนก็กลับฟื้นขึ้นอีกรั้ง กล้ายเป็นพลังผลักดันร่วมกันให้ก่อให้เกิดรายการวิทยุชุมชน และช่วยกันพยุงให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องได้

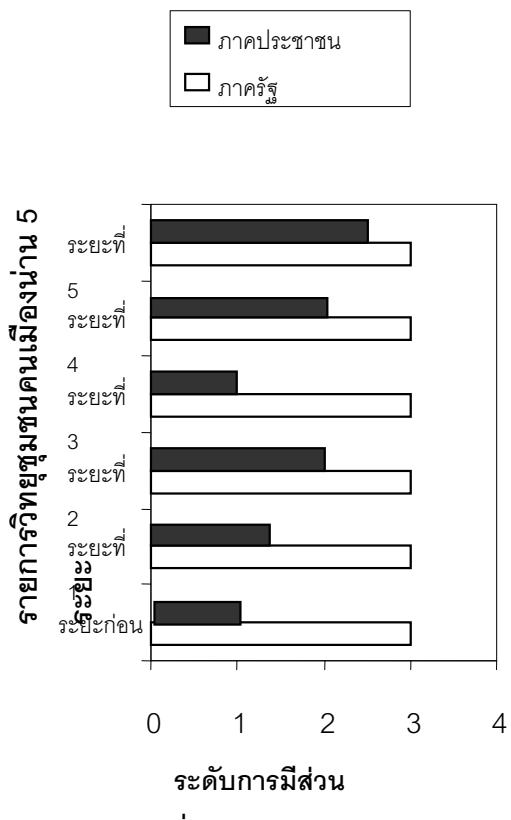
นักทฤษฎีกลุ่มเศรษฐกิจศาสตร์การเมือง (Political Economy) ได้ทำนายแนวโน้มของสื่อมวลชนในอนาคตไว้ประเด็นหนึ่งว่า “การควบคุมจากภาครัฐจะมีน้อยลง ดังจะเห็นได้จากแนวคิดเรื่อง การผ่อนคลายการควบคุม (Deregulation) การแปรรูปรัฐวิสาหกิจให้เป็นเอกชน (Privatization) หรือการอนุญาตให้มีวิทยุ โทรทัศน์เสรีที่มีเอกชนเป็นเจ้าของ (Liberalization)” (ดูรายละเอียดได้ในบทที่ 2) ซึ่งในกรณีของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านนี้ จะเห็นได้ว่า ภาครัฐได้ผ่อนคลายลงบ้างแล้ว ทำให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมมากขึ้น แต่ด้วยนโยบายเดิมของกรมประชาสัมพันธ์ที่มิได้เน้นแสวงหากำไร การแปรรูปจึงมิใช่เป็นการแปรเปลี่ยนเอกชน หากแต่เป็น “ของชุมชน” หรือ “อนุญาตให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม” มากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ หากมองในมุมเศรษฐกิจศาสตร์การเมือง ที่เชื่อว่า “สื่อมวลชน” กับ “โครงสร้างทางสังคม” มีความเกี่ยวโยงกัน ก็พอจะแสดงให้เห็นว่า “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” นี้ ก่อให้เกิดขึ้นจากโครงสร้างต่าง ๆ ในสังคมผลักดันขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นแรงผลักจากชนชั้นปักษ์รอง อันเป็นหน่วยหนึ่งในโครงสร้างของระบบการเมือง และแรงผลักดันจากภาคประชาชนเอง นับว่าเป็น มิติใหม่ของรายการวิทยุที่สังกัด สาท.น่านเลยก็ว่าได้ เพราะน้อยนักที่เราจะเห็นรายการวิทยุที่อยู่ภายใต้การควบคุมของภาครัฐ เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ถึงขนาดที่ว่าอยู่ในฐานะผู้ดำเนินรายการได้ ซึ่งนับว่าเป็นจุดเดิมต้นที่ดี และคงจะดียิ่งขึ้นหากภาครัฐผ่อนคลายอำนาจลงอย่างสมบูรณ์ แล้ว วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ได้เดิบโตเป็นวิทยุชุมชนพันธุ์แท้ ขึ้นมาในที่สุด

1.2 ภาครัฐยังคงเป็นใหญ่

แม้ภาครัฐจะผ่อนคลายอำนาจจากการควบคุมลง ทำให้เกิดรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าสนใจ แต่การผ่อนคลายนั้น ยังคงเป็นไปเพียงเล็กน้อยเท่านั้น หากพิจารณาจากระดับการมีส่วนร่วมของภาครัฐกับภาคประชาชนในระดับต่าง ๆ เทียบเป็นสัดส่วนแล้วพบว่า ภาครัฐยังคงคุมอำนาจ ระดับนี้เอาไว้ ดังแผนภาพที่ 7.2 นี้

แผนภาพที่ 7.2 แสดงการมีส่วนร่วมในระดับต่าง ๆ ของภาครัฐและภาคประชาชน และผลกระทบต่อรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าสนใจ

การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน	ผลกระทบ
การมีส่วนร่วมระดับ 1 หมายถึง การมีส่วนร่วมในฐานผู้รับสาร แบบ Passive Audience	ประชาชนเป็นผู้ฟังรายการเพียงอย่างเดียว โดยอาจมีปฏิกรรมการกลับบ้าง แต่มิ่งมากนัก
การมีส่วนร่วมระดับ 1.5 หมายถึง การมีส่วนร่วมในฐานผู้รับสาร แบบ Active Audience	ประชาชนเป็นผู้ฟังรายการที่มีปฏิกรรมการกลับไปฟังรายการอื่นๆ (เช่น โทรศัพท์ เขียนจดหมาย) และยังได้เข้าไปเป็นแขกรับเชิญ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ในรายการด้วย
การมีส่วนร่วมระดับ 2 หมายถึง การมีส่วนร่วมในฐานผู้ฟัง / ผู้ร่วมผลิต	ประชาชนเข้ามาร่วมเป็นผู้ดำเนินรายการ สงสัยให้รูปแบบและเนื้อหาของรายการ มีเรื่องราวดีกว่าบันชุมชนมากยิ่งขึ้น
การมีส่วนร่วมระดับ 2.5 หมายถึง การมีส่วนร่วมในฐานผู้ฟังที่เกือบเป็นผู้วางแผนและกำหนดนโยบาย	ประชาชนเข้าเป็นผู้ร่วมรายการ มีการตั้งคณานะรวมการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าสนใจ เป็นอยู่ป้อมรวม โดย สวท.น่านยังคงควบคุมดูแลอยู่
การมีส่วนร่วมระดับ 3 หมายถึงการมีส่วนร่วมในฐานผู้วางแผนและกำหนดนโยบาย (Policy Maker)	ยังไม่เคยมีระดับใด ที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ระดับนี้ สวท.น่านยังคงเป็นผู้ดูแลในส่วนดำเนินงาน การจัดวันเวลาออกอากาศ และการตรวจสอบ

การมีส่วนร่วมของภาครัฐ	ผลกระทบ
การมีส่วนร่วมระดับ 3	สวท.น่านยังคงเป็นผู้ดูแลในส่วนดำเนินงาน การจัดวันเวลาออกอากาศ และการตรวจสอบ

จากแผนภาพที่ 7.2 จะเห็นได้ว่า ภาคประชาชนยังไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบาย หรือ Policy Maker ได้ไม่ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงมากี่ระยะ หรือภาครัฐจะฝ่ายคลายอำนาจการควบคุมลงบ้างแล้วก็ตาม แต่จากการวิจัยของ วีรพงษ์ พลนิกรกิจ ที่ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยเชิงโครงสร้างของสถานวิทยุท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่กำหนดรูปแบบและเนื้อหารายการวิทยุ” พบว่า ปัจจัยเชิงโครงสร้างการเป็นเจ้าของ ระบบควบคุม ระบบตลาด เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหา โดยสถานีที่รัฐเป็นเจ้าของจะมีรูปแบบรายการส่วนใหญ่เป็นรูปแบบรายการพูดคุยและข่าว ส่วนเนื้อหาเป็นข้อมูลข่าวสารความเป็นจริง แต่เมื่อ สวท.น่านซึ่งเป็นสถานีของรัฐเหมือนกันต้องการให้มีการผลิตรายการเพื่อชุมชนขึ้นอันเป็นการสนองนโยบายตามกฎหมายมาตรา 40 ก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับลักษณะของรายการ ผลที่เกิดขึ้นก็คือ รายการที่ออกแบบรูปแบบและเนื้อหาเกี่ยวกับชุมชนมากขึ้น เนื่องจากผู้ดำเนินรายการ เป็นตัวแทนจากภาคประชาชน (มีส่วนร่วมระดับ 2 ในฐานะผู้ส่ง / ผู้ร่วมผลิต หรือ Sender) ที่ได้เข้ามาร่วมตัวเป็น “ชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” โดยมี “สมาชิกชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันจัดรายการตามวัน เวลาที่ได้รับมอบหมาย และจัดสรรจาก สวท. รูปแบบและเนื้อหา ที่เกิดขึ้นนี้สามารถเข้าถึงชุมชนได้มากกว่ารายการท้องถิ่นแบบเดิม โดยเฉพาะ ภาษาที่ใช้ในการดำเนินรายการ เป็นภาษาท้องถิ่นภาคเหนือที่ชุมชนขึ้นชอบ เช่น ใจง่าย เห็นได้ชัดใน รูปแบบและเนื้อหารายการฯ ในระยะที่ 2 และระยะที่ 5 (ดูรายละเอียดในบทที่ 4) ซึ่งเป็นระยะที่ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมมากถึงระดับ 2 ในฐานะผู้ส่งหรือผู้ร่วมผลิต

นอกจากนี้ จากแผนภาพดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ภาครัฐ ยังคงเป็นใหญ่ออยู่ในทุกยุค ทุกระยะของการเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมของภาครัฐ ยังคงอยู่ในระดับผู้วางแผนและผู้กำหนดนโยบาย หรือ Policy Maker มาโดยตลอด ซึ่งตามแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication Concept) นั้นถือว่าการมีส่วนร่วมในระดับ Policy Maker นี้ เป็นรูปแบบสูงสุดของการมีส่วนร่วม ซึ่งคงมีตัวแทนจากชุมชนบางคนเท่านั้นที่จะเข้ามาดำเนินกิจกรรมในระดับนี้ได้ โดยในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ยังไม่มีตัวแทนชุมชนคนใดเข้าไปมีส่วนร่วมถึงขั้นนั้น ผลที่เกิดขึ้นก็คือ ฝ่ายภาครัฐ คือ สวท.น่าน ยังคงเป็นผู้จัดการ วางแผนสร้างทั้งหมดของรายการ ได้แก่

- ในช่วงวิремิ สวท.น่าน เชิญตัวแทนชุมชนเข้ามาร่วมตัวกันเป็นคณะกรรมการ แม้จะมีตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ก็เป็นตัวแทนที่ภาครัฐคัดเลือกในระดับหนึ่งก่อนแล้ว จึงส่งหนังสือเชิญเข้ามา (คนที่ไม่ได้รับเชิญ ก็ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม) ซึ่งการแต่งตั้งคณะกรรมการของสวท.น่านมีลักษณะคล้ายคลึงกับการศึกษาของ อาจารย์อรวรรณ ปลันสนโนวาท ที่ทำการศึกษาเรื่องวิทยุชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี และระบุอย่างว่า

คณะกรรมการบริหารนั้นเป็นการร่วมมือกันระหว่างฝ่ายรัฐและฝ่ายประชาชน โดยรัฐให้ความช่วยเหลือด้านอุปกรณ์ ซึ่งเป็น เพราะทั้งสามจังหวัดเป็นวิทยุชุมชนที่เกิดจาก การวางแผนการดำเนินการโดย สวท. เมื่อกันนี้เอง แต่การคัดเลือกคณะกรรมการ ของทั้งสามจังหวัดแตกต่างจากรายการวิทยุชุมชนของจังหวัดจันทบุรีที่ คุณสุรินทร์ แปลงประ淑โพ ทำการศึกษาไว้ โดยใช้วิธีการทดลอง การสังเกต และทดสอบการ จัดรายการวิทยุชุมชนขึ้น โดยแต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้นำชุมชนในพื้นที่ขึ้นมา ซึ่งก็ประสบปัญหาขึ้นมาอย่างหลังว่าคณะกรรมการขาดความรู้ และความเชื่อมั่น เมื่อ นักวิจัยออกมากจากพื้นที่ คณะกรรมการก็เริ่มหดหายไป จนเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องเข้า มาดำเนินงานต่อไป

- การจัดอบรมการเป็นนักจัดรายการวิทยุ ให้กับตัวแทนชุมชนที่เข้ามา จากนั้นก็ให้ ผู้ที่ได้รับการอบรม ได้จัดรายการวิทยุเต็มตัว ซึ่งการจัดอบรมดังกล่าวส่งผลต่อผู้จัด รายการมีอยู่ทุกคน คือ สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการอบรมนั้น ทั้งในเรื่องรูปแบบ การ เลือกเนื้อหา และลีลาการพูดในการจัดรายการ ได้กลยุทธ์เป็นต้นแบบให้ทุกคนจัด รายการออกมายในแบบแผนเดียวกันหมด ความเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละชุมชน ยังไม่ถูกดึงออกมาระยะนี้ในรายการมากเท่าที่ควร
- สวท.น่าน มีบทบาทในการควบคุมการเขียนบทค่อนข้างมาก วิธีปฏิบัติคือ สมาชิก ชุมชนวิทยุชุมชน ที่รับหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ จะนำแพร่กระจายความคิดเห็นที่จะใช้ ตามผู้ร่วมรายการในวันนั้น ๆ ให้กับเจ้าหน้าที่ สวท. ถูกอนุญาติออกอากาศ เพื่อให้เจ้า หน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมสมเสียก่อน ซึ่งเท่าที่ผ่านมา ยังไม่มีครั้งที่ ประเด็นความล่อแหลมจน สวท.น่าน ต้องห้ามออกอากาศ มีแต่เพียงเรื่องของความ ผิดพลาดในการใช้ภาษาเท่านั้น ซึ่งคาดว่า น่าจะเป็นผลสืบเนื่องมาจาก การจัดอบรม ที่ได้กล่าวไปข้างต้น ทำให้มีตัวแทนชุมชนคนใด คิดออกนอกกรอบที่ได้รับการอ บรมมานานัก
- การจัดสรรวัน เวลา ออกอากาศให้แก่รายการ ยังคงอยู่ในอำนาจการจัดการของ สวท.น่าน ในการนี้ ชุมชนไม่สามารถเลือกวัน เวลา ที่ต้องการได้ ทำให้หลาย ๆ ชุมชน ยังไม่ได้เปิดรับฟังรายการนี้ เพราะออกอากาศในช่วงเวลาที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ของตน

นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ก็เป็นหนึ่งในอำนาจการจัดการของภาครัฐ หรือ สวท.น่าน ที่จะเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้มากน้อยแค่ไหน ซึ่งจากการศึกษาทั้งหมด พบว่า สวท.น่านเปิดโอกาสมากขึ้น แต่ยังคงไม่ปล่อยอำนาจการควบคุมเดิม ตั้งผลให้รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ไปไม่ถึงเป้าหมายของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมได้อย่างสมบูรณ์นัก โดยหากพิจารณาตามแนวคิดเรื่องเป้าหมายของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ทีละประเด็น จะสามารถเปรียบเทียบได้ ดังตารางที่ 7.3 นี้

**ตารางที่ 7.1 รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เปรียบเทียบกับ
แนวคิดเรื่องเป้าหมายของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม**

ลำดับ	เป้าหมายของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม*	รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน
1	กระตุ้นให้ชุมชนมองเห็นคุณค่าของตนเอง	การตั้งคณะกรรมการสามารถกระตุ้นได้บ้าง เพราะนับเป็นมิติใหม่ของวงการวิทยุในสังกัดภาครัฐที่ให้ประชาชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่ยังกระตุ้นได้ไม่มาก เพราะชุมชนที่เข้ามาร่วมจัดรายการ ยังคงจัดรายการในลักษณะเป็นแบบแผนเดิม แบบแผนเดียวกับที่ สวท.จัดอบรมให้
2	สร้างความมั่นใจให้กับชาวบ้านที่เข้ามามีส่วนร่วม ให้เห็นคุณค่า ความคิด และความเชื่อของเข้า	รายการสามารถสร้างความมั่นใจในการพูด การแสดงออก ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ทักษะการสร้างสื่อ ให้กับชาวบ้านที่เข้ามาจัดรายการได้ค่อนข้างมาก
3	พิสูจน์ความเชื่อของชุมชนที่คิดว่าตนเองไม่สามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ซับซ้อนได้	แต่ปริมาณของชาวบ้านที่เข้ามาจัดรายการ ยังคงน้อย และยังไม่สามารถทำให้เขามั่นใจในคุณค่าความคิดของตัวเองได้มากนัก เนื้อหาที่ออกอากาศจึงยังมีเรื่องราวของชุมชนอยู่น้อยมาก รวมถึงการแสดงออกทางความคิด การวิเคราะห์หาวิธีแก้ปัญหา ก็ยังมีน้อย หันน้อใจเป็นเพราบยังถูกควบคุมอยู่ได้ โครงสร้างที่ สวท.น่าน กำหนดขึ้น
4	สร้างทักษะในการสร้างสื่อให้กับชุมชน	
5	ช่วยให้ชุมชนได้แสดงความรู้สึก ปัญหา วิธีการวิเคราะห์ และวิธีการแก้ปัญหา	
6	ช่วยยกระดับความมีสติ และความรับผิดชอบให้กับทั้งชุมชน หรือชุมชนอื่น ๆ	
7	ช่วยเพิ่มสัดส่วนของการสร้างสื่อที่มีสาระให้แก่คนในชุมชน ถ่วงดุลกับการสื่อสารที่มุ่งเน้นแต่ความบันเทิง	รายการมีเนื้อหาที่มีสาระค่อนข้างมาก พยาย่ำงดุลกับการสื่อสารกระแสหลักที่มุ่งเน้นความบันเทิงได้ แต่สาระที่นำเสนอ อาจจะยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน จ.น่าน ทั้งหมด ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ยังอยู่ในสัดส่วนที่น้อย

จากแผนภาพที่ 7.2 และ ตารางที่ 7.1 พอจะสรุปรวมได้ว่า ภาครัฐยังคงเป็นใหญ่ อยู่ในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ทำให้รายการไม่เกิดการมีส่วนร่วมมากพอที่จะบรรลุเป้าหมายตามแนวคิดข้างต้นได้ หากภาครัฐผ่อนคลายคำจำกัด แล้วภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในระดับสูงขึ้น (คือระดับ Policy Maker) รายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน อาจจะกลายเป็นวิทยุชุมชนพันธ์แท้ ขึ้นมาก็เป็นได้ ในภาคศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านนั้นสอดคล้องกับข้อค้นพบของงานวิจัยเรื่อง “การสร้างสื่อแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมขององค์กรพัฒนาเอกชน” ที่ รุจิรา สุภาราชาทำการศึกษาไว้ พบร่วมกับ การมีส่วนร่วมยิ่งสูงขึ้นมากเท่าไหร่ โอกาสในการมีส่วนร่วมของประชาชนก็ยิ่งน้อย ซึ่ง สาท.น่านต้องผลักดันให้เกิดความรู้ และความชำนาญให้กับประชาชนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

อีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การมีส่วนร่วมในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ หรือประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมาก เพราะสาเหตุของความห่างไกล การที่ สาท.น่าน มีพื้นที่ออกอากาศครอบคลุมทั่วจังหวัด ไม่มีกลุ่มพื้นที่เฉพาะกลุ่มจึงทำให้ประชาชนในพื้นที่ชนบทยังไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร เพราะบ้านหลังเดียวที่ตั้งอยู่ในจังหวัดน่านที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมและบทบาทผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขาในการจัดการวิทยุชุมชน จังหวัดแม่ฮ่องสอน” พบร่วมกับ ประชาชนจำนวนหนึ่งยังไม่รู้เรื่องการจัดรายการวิทยุชุมชน เพราะความห่างไกล ซึ่งแม่ฮ่องสอนมีลักษณะพื้นที่ใกล้เคียงกับจังหวัดน่านมาก และข้อค้นพบอีกอย่างหนึ่งที่เหมือนกับจังหวัดน่านคือ กลุ่มผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องวิทยุชุมชนและเข้ามีส่วนร่วมมากที่สุด ซึ่งผู้นำเหล่านี้ได้ให้ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจว่าควรมีการให้ค่าตอบแทนด้วย เพราะต้องใช้ในการเดินทางมาจัดรายการหรือประชุม ซึ่งจังหวัดน่านยังไม่มีการกล่าวถึงเรื่องนี้มากนัก เพราะผู้ที่มีส่วนร่วมส่วนใหญ่ออาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมือง และเป็นกลุ่มผู้นำชุมชนที่มีการเดินทางเข้ามาประจำเรื่ององค์กรของตนในพื้นที่ใกล้สาท. อยู่บ่อยครั้งอยู่แล้ว

1.3 ปัจจัยที่ควรเสริม เพื่อให้รายการช่วยแก้ปัญหาชุมชนได้มากขึ้น

จากการศึกษารายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เปรียบเทียบกับความต้องการของชุมชนแล้ว พบร่วมกับ รายการยังไม่สามารถตอบสนองชุมชนได้อย่างสมบูรณ์นัก (ดูรายละเอียดในบทที่ 6) การนำวิทยุชุมชนไปใช้ช่วยแก้ปัญหาของชุมชนก็ยังมีให้เห็นไม่มาก ทั้ง ๆ ที่ตามหลักการของวิทยุชุมชนแล้ว รายการฯ น่าจะตอบสนองตรงจุดนี้ได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้รายการ ไม่สามารถเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาให้ชุมชนได้เท่าที่ควรนั้น สาเหตุหนึ่งก็คือ การที่ภาครัฐยังคงเป็นใหญ่ เป็นผู้ควบคุมโครงสร้างรายการระดับนโยบายอยู่ (ดังที่ได้กล่าวไปในข้อ 1.2) และหากวิเคราะห์ในแง่มุมของทฤษฎีการสื่อสารเพื่อชุมชนแล้ว

(Community Communication Theory) พบว่า ยังมีอีกหลายปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน จำนวนประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาชุมชน ได้แก่

- การที่ภาครัฐยังคงเป็นใหญ่ ทำให้รายการไม่สามารถทำหน้าที่สื่อชุมชน สื่อสารเพื่อชุมชนได้อย่างสมบูรณ์
- แม้มีการให้ลดของข่าวสารจากทุกทิศทางครบถ้วน แต่ก็ยังไม่สมดุลระหว่างข่าวสารจากบนลงล่าง ข่าวสารจากล่างขึ้นบน และข่าวสารในแนวนอน ทำให้ตอบสนองชุมชนได้ไม่เต็มที่
- การติดตอบ หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่าง “ผู้ส่งสาร” หรือ “ผู้ดำเนินรายการ” และ “ผู้รับสาร” หรือ “ผู้ฟัง” เกิดขึ้นบ้างประปราย ทั้งในรูปแบบอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ซึ่งการติดตอบกันนี้ยังมีไม่มากพอ จึงทำให้ผู้ดำเนินรายการจัดรายการไปในลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไม่มากนัก
- เมื่อจากวัสดุมีการออกอากาศในวงกว้าง ครอบคลุมทั้งจังหวัด ทำให้รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละชุมชนในประเด็นเฉพาะท้องที่ได้ในเชิงลึก กล่าวคือ รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่เป็นประเด็นร่วมกันของทุกชุมชนได้ เช่น เปิดเพลงลูกทุ่งที่ทุกชุมชนชื่นชอบเหมือน ๆ กันได้ถูกใจผู้ฟัง นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนทั้งจังหวัด เป็นต้น แต่ในประเด็นที่มีลักษณะเฉพาะ ที่แต่ละชุมชนต้องการไม่เหมือนกัน รายการไม่สามารถตอบสนองให้ได้ เช่น ชุมชนนาหมื่น มีอาชีพประมงน้ำจืดร่วมกับทำการเกษตร จึงต้องการทราบข่าวสารด้านการประมงเพิ่มเติมด้วย แต่รายการไม่สามารถนำเสนอให้ได้บ่อยครั้งนัก เพราะชุมชนอื่น ๆ ไม่มีความต้องการตรงจุดนี้มากนัก เป็นต้น

จากอุปสรรคดังกล่าว คณะวิจัยวิเคราะห์ว่า แนวทางการแก้ปัญหาหลัก ๆ ที่สำคัญคือ ภาครัฐต้องฝ่ายอำนาจการควบคุมลงให้มากขึ้น และเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมให้มากขึ้น (ดังที่ได้อธิบายไปในข้อ 1.2) โดยจะต้องร่วมกันผลักดันให้เกิดปรากฏการณ์ต่อไปนี้ขึ้นในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน

1.3.1 ความมุ่งทำหน้าที่สื่อสารชุมชนให้สมบูรณ์

ในมุมมองของ Windahl et al. (1992) ในประเด็น “หน้าที่ของการสื่อสารชุมชน” (ดูรายละเอียดในบทที่ 2) ระบุว่า หน้าที่ของสื่อสารชุมชน น่าจะประกอบด้วย (1) หน้าที่ในการแสดงออก (2) หน้าที่ทางสังคม (3) หน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร และ (4) หน้าที่ในการควบคุมปฏิบัติการ ซึ่งหน้าที่ทั้ง 4 ประการนี้ รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน สามารถทำได้ครบถ้วนแล้ว หากแต่ยังไม่สมบูรณ์นัก

ผับตั้งแต่ หน้าที่ในการแสดงออก (Expressive Function) ที่บุคคลในชุมชนมีโอกาสเข้าไปจัดรายการในสื่อสารผู้ดำเนินรายการเองได้ แต่ในการดำเนินรายการยังคงเกิดขึ้น และเป็นไปในลักษณะแบบแผนที่ทาง สวท.น่าน เดຍอบรวมให้ ดังนั้นในตัวรายการจึงยังไม่ค่อยปรากฏความเป็นตัวของตัวเอง อันเป็นเอกลักษณ์กลุ่ม เอกลักษณ์ชุมชนออกแบบมาได้เท่าที่ควร (ยังเสนอข่าวสารจากส่วนกลางในปริมาณมาก) ซึ่งคณะวิจัยเห็นว่า การอบรมมีผลต่อการจัดรายการเป็นอย่างมาก หากต้องการให้นักจัดรายการที่เป็นตัวแทนชุมชนตระหนักรถึงหน้าที่ในการแสดงออกให้มากขึ้น ลักษณะการจัดอบรมในภายภาคหน้า น่าจะมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรม เกิดความเข้าใจในเรื่อง “หน้าที่ของสื่อสารชุมชน” ให้มากขึ้น

สำหรับ หน้าที่ทางสังคม (Social Function) นั้น หมายถึง การนำสื่อสารชุมชนมาใช้ใน การสื่อสารภายในชุมชนเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมเป็นชุมชนเดียวกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาความเป็นมา ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองนานี้ขึ้นมา พบว่า รายการนี้ก่อเกิดขึ้นมาได้ด้วยพลัง ผลักดันทั้งจากภาครัฐ และภาคประชาชน หรือจากพลังแนวตั้งและแนวอน (ดูรายละเอียดในข้อ 1.1 ข้างต้น) เห็นได้ชัดเจนจากแผนภาพที่ 7.1 ว่า อิทธิพลจากภาครัฐผลักดันให้เกิดรายการขึ้น ด้วยเจตนาหลักคือ “ตอบสนองกระแสสังคม” ที่กำลังอยู่ในช่วงให้ความสำคัญกับชุมชนมาก (ในระยะที่ 2 พ.ศ.2536-2538) เมื่อแغانนำชุมชนเข้ามาขอ สวท.ก็จัดสรรวัน เวลา ออกอากาศให้ และอีกหนึ่งเจตนาที่สำคัญเช่นกันคือ “ตอบสนองนโยบายรัฐธรรมนูญ” มาตรา 40 ในระยะที่ 4 (พ.ศ.2540-2542) ที่ สวท.น่าน สนับสนุนให้แกนนำชุมชนและประชาชนต่าง ๆ กลับเข้ามาจัดรายการอีกครั้ง โดยทำต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน (รายละเอียดในบทที่ 4) จึงจะเห็นได้ว่า เจตนาของภาครัฐที่ผลักดันให้เกิดรายการขึ้นนานนั้น มิได้มีเจตนามุ่งหมายให้รายการเกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่ทางสังคม ตามหลักการสื่อสารชุมชนแต่อย่างใด หากแต่มุ่งที่จะตอบสนองกระแสสังคม และนโยบายรัฐ เป็นหลัก เพราะฉะนั้น วิธีการหรือแนวทางในการส่งเสริมรายการให้พัฒนา จึงยังไม่มีรายละเอียดที่แนัดกว่า ต้องการให้รายการเดิบโตไปในทิศทางใด รายการจึงยังทำหน้าที่ทางสังคมในจุดนี้ ได้ไม่เต็มที่ ซึ่งคณะวิจัยเห็นว่า หากภาครัฐเห็นความสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริมให้รายการสร้างความรู้สึกร่วมเป็นชุมชนเดียวกันให้มากขึ้น ภาครัฐอาจจะผ่อนคลายกำหนดในการควบคุมลง

อีก และชุมชนจะมีอิสระในการวางแผนการดำเนินรายการริบิ้งขึ้น อันจะส่งผลให้รายการทำหน้าที่ทางสังคมได้อย่างสมบูรณ์ คือเป็นสื่อกลางในการสื่อสารให้ชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นชุมชนเดียวกัน และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ในอีกทางหนึ่ง คือในส่วนของภาคประชาชน ที่มีอิทธิพลในการผลักดันให้เกิดรายการขึ้นมาบ้าง (ดูแผนภาพ 7.1 ประกอบ) เห็นได้ชัดว่าเจตนาหลัก คือ ต้องการมีรายการเพื่อสื่อสารเรื่องราวในเครือข่ายภาคประชาชนให้ชุมชนได้รับทราบ (ในระยะที่ 2 พ.ศ.2536-2538) ซึ่งเจตนานี้เป็นพลังหนึ่งในการส่งเสริมให้รายการทำหน้าที่ทางสังคมได้มากกว่ารายการท้องถิ่นแบบเดิม โดยเห็นได้ชัดในทุก ๆ ระยะ ว่าในส่วนของภาคประชาชนนั้น ต้องการใช้วิทยุเป็น “สื่อชุมชน” เพื่อสื่อสารเรื่องราวของชุมชน แม้ในยุคที่ 3 (2538-2540) ต้องหยุดจัดรายการไปเนื่องจากปัจจัยบางประการ ก็ยังกลับมาทำต่อในยุคที่ 4 (2540-2542) และขยายเครือข่ายภาคประชาชนให้กว้างขึ้นเรื่อยมานาย ปัจจุบัน ทั้งนี้ เพราะเห็นความสำคัญของการสื่อสารในชุมชนเป็นอย่างมากนั่นเอง แต่ปัจจุบันรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ก็ยังไม่สามารถทำหน้าที่ทางสังคมได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากขาดปัจจัยผลักดันจากภาครัฐ ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น หากได้รับแรงเสริมจากภาครัฐมากยิ่งขึ้น (คือภาครัฐคล้ายอำนาจในการควบคุมให้ประชาชน) รายการก็อาจจะสามารถสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้กับชุมชนได้มากขึ้น

ส่วน หน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร (Information Function) รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านได้ทำหน้าที่ของสื่อชุมชนขึ้นตั้งแต่ในยุคแรกที่ภาคประชาชนได้รับความสำคัญ มีโอกาสได้ออกอากาศข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนเพื่อการประชาสัมพันธ์นั้น จึงเป็นการทำหน้าที่ของสื่อวิทยุชุมชนในแง่ “หน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร” รูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นหน้าที่พื้นฐานของการสื่อสารโดยทั่วไป หากทว่าในการสื่อสารชุมชนนั้นทิศทางการให้ลงของข่าวสารต้องเป็นไปอย่างรอบด้าน ซึ่งในรายการนี้ก็มีทิศทางการให้ครอบคลุมมากขึ้น คือจากภาครัฐสู่ประชาชน และจากประชาชนสู่ประชาชนด้วยกัน แต่สัดส่วนการให้ลงของข่าวสารจากภาครัฐสู่ภาคประชาชน ยังคงมากกว่าจากภาคประชาชนสู่ภาครัฐ และจากภาคประชาชนสู่ภาคประชาชนด้วยกัน ส่งผลให้รายการไม่สามารถทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสารได้สมบูรณ์แบบมากนัก การแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อยกเว้นความเข้าใจและความรู้แก่ผู้ฟัง ในเรื่องราว ต่าง ๆ ที่เป็นกิจกรรมชุมชนก็ยังมีไม่มาก หากบุคคลที่เกี่ยวข้องในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ส่งเสริมให้รายการ มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารจากทุกทิศทาง ในสัดส่วนที่เท่าเทียมกันมากกว่าที่เป็นอยู่นั้น รายการก็จะเกิดการพัฒนาไปในด้านที่ตอบสนองชุมชนได้มากขึ้น ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสารได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หน้าที่สุดท้ายคือ หน้าที่ในการควบคุมการปฏิบัติการ (Control Activation Function) การสื่อสารชุมชน ควรจะทำหน้าที่นี้ให้แก่ชุมชน โดยจะต้องเป็นช่องทางให้ชุมชนใช้สื่อสารระหว่างกัน เพื่อปรับปรุง แก้ไขปัญหาของบุคคลหรือชุมชนได้ ซึ่งรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน นี้ยังไม่สามารถเป็นกลไกในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เท่าที่ควร เนื่องจากอยู่ในส่วนของการทำหน้าที่ทั้ง 3 ประการข้างต้นยังไม่สมบูรณ์พอที่จะเป็น “สื่อชุมชน สื่อสารเพื่อชุมชน” ตามแนวคิดของนักทฤษฎี Windahl et al. (1992) ได้ หากในอนาคต รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน มีการพัฒนาเติบโตขึ้น โดยมุ่งเน้นที่จะทำหน้าที่วิทยุชุมชน สื่อของชุมชนสื่อสารเพื่อชุมชนให้สมบูรณ์ครบถ้วนทั้ง 4 ประการ รายการก็จะสามารถเป็นกลไกจัดการสำคัญในการแก้ปัญหาของชุมชนได้

1.3.2 การให้ผลของข่าวสารทุกทิศทางอย่างสมดุล

ในขณะที่แต่เดิม การดำเนินงานวิทยุกระจายเสียงของประเทศไทยได้ยึดกระบวนการทัศน์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาแบบกระแสหลักเท่านั้น การให้ผลของข่าวสารจึงเป็นไปในทิศทางเดียวเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การให้ผลของข่าวสารจากเบื้องบนไปสู่เบื้องล่าง (top-down) คือการให้ผลของข่าวสารจากภาครัฐไปสู่ภาคประชาชนนั่นเอง แต่สำหรับทฤษฎีการสื่อสารเพื่อชุมชนนั้น การให้ผลของข่าวสารจะมีทิศทางที่หลากหลาย จากทุกทิศทุกทาง ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนต่อรายการวิทยุชุมชนที่รวมไว้จากการจัดเรื่องที่ชาวบ้านใน 6 หมู่บ้าน

สำหรับรายการวิทยุชุมชนตามความต้องการของชุมชนนั้น ข่าวสารจะมีลักษณะการให้ผลจากทุกทิศทาง ไม่ว่าจะเป็นการให้ผลจากบนลงล่าง (top-down) ได้แก่ ความต้องการรับทราบข่าวสารจากภาครัฐ หรือจากส่วนกลาง โดยเฉพาะข่าวสารที่เกี่ยวกับนโยบายทางการเกษตรที่ส่งผลกระทบกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของคนส่วนใหญ่ในจังหวัดน่านนั่นเอง และการให้ผลแบบแนวนอน (horizontal) ได้แก่ ความต้องการรับทราบข่าวสารของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ในจังหวัดน่านด้วยกัน รวมถึงความต้องการเผยแพร่เรื่องราวของชุมชนของตนเองให้ชุมชนอื่นได้รับทราบ สำหรับการให้ผลของข่าวสารแบบล่างขึ้นบนนั้น (bottom-up) เป็นเรื่องราวที่ชุมชนต้องการถ่ายทอดปัญหาไปสู่หน่วยงานราชการ เพื่อให้ช่วยแก้ปัญหาในชุมชน

นอกจากนี้ยังมีความต้องการให้เกิดการให้ผลของข่าวสารในมิติของขอบเขตของชุมชนตามที่ Pavelka (1978) ว่าไว้อีกด้วย คือ

- (1) การให้ผลของข่าวสารจากภายนอกชุมชน มาสู่ภายในชุมชน
- (2) การให้ผลของข่าวสารจากภายในชุมชน ไปสู่ภายนอกชุมชน
- (3) การให้ผลของข่าวสารจากในชุมชน ไปสู่คนในชุมชนด้วยกัน

เมื่อพิจารณาถึงความต้องการของชุมชนที่มีต่อเนื้อหารายการวิทยุชุมชนแล้ว เห็นได้ว่า เนื้อหาทั้งหมดต่างมุ่งตอบสนองความต้องการหรือประโยชน์ของชุมชนทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นความต้องการเนื้อหาจากส่วนกลาง หรือความต้องการเนื้อหาจากหมู่บ้านอื่น รวมทั้งความต้องการเนื้อหาโดยการให้เหล่านักข่าวสารในมิติของขอบเขตชุมชน ทั้งความต้องการเนื้อหาจากภายนอกชุมชน และ ความต้องการเนื้อหาจากภายในชุมชนด้วยกัน ล้วนเป็นไปเพื่อตอบสนองความจำเป็น ความต้องการของชุมชนทั้งสิ้น

ในขณะที่ความต้องการของชุมชนต้องการให้รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าสนใจเสนอออกอากาศในรูปแบบที่ตอบสนองชุมชนให้มากกว่าตอบสนองรัฐ และต้องการรับทราบข่าวสารจากทุกทิศทาง รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าสนใจนำเสนอข่าวสารจากภาคตะวันออก หรือจากบุนလงล่าง ในสัดส่วนที่มากกว่าข่าวสารจากทิศทางอื่น ๆ จึงเป็นเหตุให้รายการ ไม่สามารถตอบสนองหรือช่วยชุมชนแก่ปัญหาใด ๆ ได้มากเท่าที่ควรจะเป็น เพราะฉะนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าสนใจ ทั้งภาครัฐและประชาชน ควรจะเร่งส่งเสริมให้รายการนี้ มีข่าวสารจากทุกทิศทางที่ยังมีสัดส่วนน้อย ต้องเพิ่มเติมให้มีมากขึ้นก็คือ ข่าวสารจากล่างขึ้นบน (ภาคประชาชนสู่ภาคตะวันออก) และข่าวสารนานา民族 (จากภาคตะวันออกชุมชนด้วยกัน ทั้งในและนอกชุมชน) หากเกิดการให้เหล่านักข่าวสารทุกทิศทางอย่างสมดุลในรายการได้ดังที่กล่าวไป รายการจะกลายเป็นเรื่องราวที่สำคัญ ในการบรรเทาข้อขัดแย้ง และปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน ให้ชุมชนมีความเข้าใจกันดีต่อกันและกัน ทำให้ชุมชนสงบสุขมากขึ้นอีกด้วย

1.3.3 การติดต่อรอบระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องมากพอ

จากการศึกษาที่ได้รายงานไปในบทที่ 5 ส่วนที่ 2 ว่า ผู้ดำเนินรายการกับผู้ฟัง (หรือ sender กับ receiver) ของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าสนใจ มีปฏิสัมพันธ์ติดต่อกันได้ง่าย ทั้งในรูปแบบอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ อันเนื่องมาจากการสื่อสารสัมภพสัมคมในจังหวัดน่าน เอื้อให้เกิดการติดต่อระหว่างกันได้ง่าย (อันจะอภิปรายเรื่องสภาพสัมคมโดยละเอียดในส่วนต่อไป) แต่การติดต่อระหว่างกันตรงนี้ ก็ยังไม่มากพอ สังเกตได้จากการโทรศัพท์เข้ามายังรายการยังมีน้อย หากทางคณะกรรมการบริหารชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่าสนใจ เล็งเห็นจุดอ่อนตรงนี้ แล้วว่ามีกันวางแผนแนวทางซ่องทางให้เกิดการติดตอกันมากยิ่งขึ้น ก็อาจจะทำให้รายการตอบสนองและแก้ไขปัญหาในชุมชนได้มากขึ้น

1.3.4 ชุมชนได้ ชุมชนนั้น

จากการสำรวจความต้องการของทั้ง 6 ชุมชน พบร่วมกัน แต่ละชุมชนมีความต้องการไม่เหมือนกัน ตามลักษณะวิถีชีวิตที่ต่างกันไป ดังนั้นจึงเป็นไปได้ยากที่จะผลิตรายการขึ้นมาหนึ่งรายการ แล้วออกอากาศได้เป็นที่ถูกใจสอดคล้องกับความต้องการของทุกชุมชน รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เป็นรายการที่ออกอากาศในรัศมีวงกว้าง ครอบคลุมทั้งจังหวัด ดังนั้น รูปแบบ เนื้อหา ของรายการ ก็เป็นที่ชื่นชอบของบางชุมชน ในขณะที่ชุมชนอื่น ๆ อาจจะชอบรูปแบบ และเนื้อหาที่แตกต่างกันออกไป รายการวิทยุรายการนี้ จึงยังไม่สามารถตอบสนองชุมชนในเชิงลึก เนพะจุด เชพะชุมชนได้มากนัก ซึ่งไม่ต่างไปจากรายการวิทยุท้องถิ่นแบบเดิม หากทุกฝ่ายช่วยกันส่งเสริม ให้เกิดรายการวิทยุชุมชนที่ออกอากาศในรัศมีวงแคบลง ได้รับฟังกันเฉพาะชุมชนนั้น ๆ เท่านั้น ประกอบกับช่วยกันส่งเสริมเติมปัจจัยอื่น ๆ ที่กล่าวมาทั้ง 3 ประการ (ข้อ 1.3.1 – 1.3.3) ให้กับรายการ ให้ครบถ้วน รายการก็จะตอบสนองชุมชนได้ในเชิงลึก ตามหลักการของวิทยุชุมชนมากยิ่งขึ้น

1.4 โอกาสเติบโตเป็น “วิทยุชุมชนพันธุ์แท้”

“วิทยุชุมชนพันธุ์แท้” หมายถึง วิทยุชุมชนเป็นรายการเพื่อตอบสนองความต้องการ ของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนา เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และเปลี่ยนแปลงสังคม วิทยุชุมชนยังเป็นการสื่อสารแบบประชาธิปไตย ที่ให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวิทยุ เพื่อให้เกิดการเข้มแข็งความแตกต่างของรูปแบบการดำเนินชีวิตตามบริบทสังคม (นิยามตามแนวคิดของ WACR ดูรายละเอียดได้ใน นิยามศัพท์ บทที่ 1 และ แนวคิดเรื่องวิทยุชุมชนในบทที่ 2) ซึ่งจากการศึกษารายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ยังต้องการโอกาสหรือแนวทางอีก 2 ประการที่จะทำให้การเติมปัจจัยเสริม เป็นไปโดยง่ายหรือราบรื่นยิ่งขึ้น แนวทางนั้น ได้แก่

1.4.1 ภาควิถีผ่อนคลายคำน้ำใจอย่างสมบูรณ์

ดังรายละเอียดที่กล่าวไว้ในข้อ 2.1 ว่าภาควิถียังคงเป็นใหญ่ในโครงสร้างรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านนี้มาก รายการที่ออกมาก็ยังไม่อาจเรียกว่าเป็น “วิทยุชุมชนพันธุ์แท้” ได้อย่างเต็มปากเต็มคำนัก หากภาควิถีผ่อนคลายคำน้ำใจในการควบคุม ปล่อยให้ภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในรายการถึงระดับผู้ร่วมวางแผน วางแผนนโยบาย (Policy Maker) โดยอิสระ (มิใช่เข้ามาร่วมกับบุคคล) โอกาสที่รายการจะเติบโตเป็นวิทยุชุมชนพันธุ์แท้ ก็มีความเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น

1.4.2 เดินตามรอยของหลักการ

“หลักการ” ที่ว่านี้ก็คือ “แนวคิดเกี่ยวกับวิทยุชุมชน” โดยนักวิชาการของไทย จุ่มพล รอดคำดี (2542) ได้สรุปแนวคิดของวิทยุชุมชนว่า มีหลักการ 7 ประการ (ดูรายละเอียดในบทที่ 2) ซึ่งในบางประการ รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่า ได้ดำเนินการตามแล้ว บางประการก็ดำเนิน ตาม แต่ยังไม่สมบูรณ์นัก และบางประการก็ยังไม่ได้ดำเนินการเลย จุดนี้จึงกล้ายเป็นสาเหตุของ ปัญหาที่ว่า เหตุใดรายการจึงไม่สามารถพัฒนาไปสู่ความเป็น “พันธุ์แท้” ได้เสียที่ โดยคณะวิจัย เชื่อว่า สาเหตุหลักน่าจะเกิดจาก “ความไม่รู้” หรือ “รู้ไม่มาก” ของผู้ปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย หากมีการให้ความรู้ ความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับ “หลักการวิทยุชุมชน” ให้ชัดเจนมากขึ้น อาจจะ นำสู่การวางแผนดำเนินงานตามรอยของหลักการ อันจะส่งผลให้รายการ มีความเป็นพันธุ์แท้ โดย สมบูรณ์

หลักการ 7 ประการ และแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อเดินตามรอยของหลักการดังกล่าว ได้ แก่ แนวทางในตารางที่ 7.4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 7.2 แสดงหลักการวิทยุชุมชน เปรียบเทียบกับสิ่งที่เกิดขึ้นในรายการและแนวทางปฏิบัติ

ลำดับ	หลักการ	สิ่งที่เกิดขึ้นในรายการฯ	แนวทางปฏิบัติ
1	ต้องเกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชน โดยถือหลักว่าคนส่วนใหญ่ แสดง ความคิด ความต้องการร่วมกัน	รายการเกิดขึ้นจากความต้องการของแกนนำชุมชนต่าง ๆ ใน จ.น่าน ประกอบกับแรงสนับสนุนของภาครัฐ แต่ประชาชนยังไม่ค่อยใช้เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใด ๆ มากนัก เพราะภาครัฐยังคงเป็นใหญ่ และควบคุมอยู่มาก	ภาครัฐควรจะผ่อนคลายอำนาจ โดยสมบูรณ์ และ ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ ภาคประชาชน ให้เข้าใจเรื่องวิทยุชุมชนอย่างถ่องแท้ และ ชัดเจน
2	วิทยุชุมชนต้องได้รับ การยอมรับจาก กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน	รายการ ไม่ได้เป็นรายการที่น่ารังเกียจ สำหรับประชาชนใน จ.น่าน แต่ก็ยังไม่ใช่ รายการที่ได้รับความนิยมในอันดับต้น ๆ	ควรปรับปรุงรายการให้ออกอากาศใน รัศมีวิวงค์ รับฟังได้เฉพาะชุมชนได้ชุมชนหนึ่งเท่านั้น โดยใน 6 ชุมชนนี้ ควรจะเกิดรายการที่มีรูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงาน ที่สอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชน ที่ได้ สำรวจมาให้ครบถ้วนที่สุด
3	วิทยุชุมชนย่อมไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมของ คนในชุมชน	รายการ ไม่มีการแบ่งแยกดังกล่าว แต่นำเสนอความในลักษณะแบบรวม ๆ โดยนำเสนอเรื่องราวที่แต่ละชุมชนใน จ.น่าน มีจุดร่วมกันอยู่ (เช่น การเกษตร การใช้ภาษาหนึ่ง) และไม่ได้นำเสนอในรูปแบบ หรือเนื้อหาเชิงลึก เน้นไปยังชุมชนใด ชุมชนหนึ่ง รายการจึงยังตอบสนองความต้องการ ของแต่ละชุมชนได้ไม่เต็มที่	(เช่นเดียวกับข้อ 2) ควร ปรับปรุง รายการให้ออกอากาศในรัศมีวิวงค์ รับฟังได้เฉพาะชุมชนได้ชุมชนหนึ่ง เท่านั้น โดยใน 6 ชุมชนนี้ ควรจะเกิด รายการที่มีรูปแบบ เนื้อหา และวิธี ดำเนินงาน ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ที่ได้สำรวจมาให้ครบถ้วนที่สุด

**ตารางที่ 7.2 (ต่อ) แสดงหลักการวิทยุชุมชน เปรียบเทียบกับ
สิ่งที่เกิดขึ้นในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านและแนวทางปฏิบัติ**

ลำดับ	หลักการ	สิ่งที่เกิดขึ้นในรายการฯ	แนวทางปฏิบัติ
4	วิทยุชุมชนต้องยึดถือแนวทางการเสนอรายการและข่าวสารของชุมชนเป็นหลัก ภายใต้ แนวคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญา ห้องถิ่น สิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์ในท้องถิ่นเป็นหัวใจ ของการนำเสนอข่าวสารและรายการ	รายการ ได้นำเสนอข่าวสารที่ เกี่ยว กับชุมชนในปริมาณมากกว่าเรื่องอื่น ๆ แต่ ข่าวสารเหล่านั้น ส่วนใหญ่ เป็นข่าวสารที่ แจ้งมาจากภาครัฐ เป็นการสื่อสารจากบุ ลงล่างสืบเนื่องมาก	ภาครัฐต้องผ่อนคลายอำนวยการ ควบคุมลง และให้ภาคประชาชนเข้า มามีส่วนร่วมให้มากขึ้น โดยเปิด โอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในระดับ Policy Maker ได้ ซึ่งจะส่ง ผลให้รายการมีเนื้อหาเกี่ยวกับชุมชน มากขึ้น ตอบสนองชุมชนได้มากขึ้น
5	วิทยุชุมชนจะต้องเปิดโอกาสให้ ประชาชนในชุมชนร่วมคิด ร่วมวางแผน แผนร่วมจัดรายการ และสามารถเข้า ไปบริหาร จัดการ หรือเป็นผู้ปฏิบัติ ในสถานีได้ นอกจากนี้ การเปลี่ยน แปลง ได้ ๆ ให้เป็นไปตามแนว คิดและความต้องการของประชาชน ในชุมชน โดยยึดหลักกระบวนการ ทางประชาธิปไตย	ภาคประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในราย รายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ได้เพียงใน ฐานะผู้ส่งสารเท่านั้น การรวมตัวเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการ ในนามคณะกรรมการชุมชนวิทยุชุมชนคนเมืองน่านนั้น ก็ยังเป็นเพียงคณะกรรมการที่อยู่ในการดู แลของ ชาว.น่าน	
6	วิทยุชุมชนเป็นสถานีวิทยุที่มีวัตถุการ ออกอากาศครอบคลุมเฉพาะพื้นที่ เท่านั้น กำลังสั่ง ไม่เกิน 1 วัตต์	รายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ยังออกอากาศในรัศมีวงกว้าง ครอบคลุม ทั่วทั้งจังหวัด	ก่อตั้งรายการวิทยุชุมชนขึ้นในแต่ละ ชุมชน โดยต้องเริ่มด้วยการระดับ ให้ประชาชนเห็นความสำคัญ และ จึงอยากร่วม อยากร่วม ทำ แล้วก็เข้ามาร่วม กันวางแผนจัดการทั้งหมด ซึ่งร่วมมือ กับออกอากาศควรจะอยู่ในขอบเขต ชุมชนของตนเอง กำลังสั่งไม่เกิน 1 กิโลวัตต์
7	วิทยุชุมชนเป็นสื่อมวลชนตามแนว คิดประชาธิปไตย เพื่อประชาชน โดยประชาชน ของประชาชน	รายการ กิจขึ้น โดยการผลักดันของภาครัฐ กับประชาชนร่วมมือกัน ซึ่งภาครัฐนั้น ผลัก ดันให้เกิดขึ้น เพื่อสนับสนุนนโยบายรัฐ และ ตอบสนองกระแสสังคม แต่ภาคประชาชน ผลักดันขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการใช้ สื่อในการสื่อสารภายในชุมชน และเมื่อเกิด รายการขึ้นแล้ว รายการยังคงเป็น ของภาครัฐ คือสังกัด สาข.น่าน	ภาครัฐผ่อนคลายอำนวยการลงอย่าง สมบูรณ์ โดยค่อยสนับสนุนปัจจัย พื้นฐาน (เช่น สถานที่ เครื่องส่ง ค่า น้ำ-ไฟ) และมุ่งส่งเสริมทุกวิถีทางที่ช่วยให้ รายการเดิบโตไปในทางที่ตอบสนอง ชุมชนให้ได้มากที่สุด

ส่วนที่ 2 “การมีส่วนร่วม” จุดเริ่มต้น และหนทางข้างหน้า

ในส่วนนี้ จะสรุปและอภิปรายถึงรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ในแง่มุมของ “การมีส่วนร่วม” ตั้งแต่จุดเริ่มต้น คือบริบททางสังคมที่เอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วม วิธีการกระตุ้นให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วม ไปจนถึงวิเคราะห์แนวโน้ม วิถีทางที่จะช่วยให้รายการก้าวสู่ความเป็น “วิทยุชุมชน พันธุ์แท้” ให้ได้ โดยแบ่งอภิปรายเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 บริบททางสังคม เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

รายการวิทยุอุบัติคนเมืองน่าน เป็นรายการที่เปิดโอกาสให้ภาคประชาชน เข้ามาร่วมส่วนร่วมในรายการได้ถึงระดับเป็นคณะกรรมการ และผู้ดำเนินรายการ (ยังไม่ถึงระดับร่วมเป็น Policy Maker) ซึ่งนับเป็นมิติใหม่ของรายการที่ยังสังกัดภาครัฐ ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ถึงขนาดนี้ หากพิจารณาหาสาเหตุที่ประกอบสร้างให้เกิดมิติใหม่ขึ้นมาได้นั้น พบว่า สภาพสังคมภายใน จ.น่าน มีบริบทที่เอื้อต่อการเกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนดังกล่าว บริบทเหล่านั้น ได้แก่

2.1.1 สังคมเกษตรกรรม และมีประชาคมมาก

สภาพทางสังคมของ จ.น่าน เป็นสังคมที่คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นการเพาะปลูก หรือเลี้ยงสัตว์ ซึ่งสภาพสังคมเกษตรกรรมนี้ ทำให้เกิดชีวิตของผู้คนใน จ.น่าน ใกล้ชิดสนิทสนมกัน ในแต่ละหมู่บ้านมักจะรู้จักกันแบบทุกหลังคาเรือน ยามอကอกสวนหรือออกໄร่ ก็พบปะทักษายกันอยู่เสมอ ประชาชนใน จ.น่าน จึงรวมกลุ่มกันเป็นประชาคมได้รวดเร็ว และเข้มแข็ง สามารถเคลื่อนไหวเรียกร้อง หรือปักปักษ์รากชาสิ่งแวดล้อมของชุมชนตนเองได้เป็นอย่างดี ซึ่งพิชญา รัตนพล ได้ทำการศึกษาเรื่อง “พฤษติกรรมการสื่อสาร ความคาดหวังผลประโยชน์และความน่าเชื่อถือ ของรายการสถานีวิทยุเพื่อสังคมและชุมชน ศึกษากรณีสถานีวิทยุชุมชน” ทำให้คณาวิจัยทราบข้อมูลว่า คุณลักษณะด้านประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ นั้นมีความสัมพันธ์กับพฤษติกรรมการสื่อสาร รวมถึงความคาดหวังผลประโยชน์ต่อตนเองและสังคม จะนั่งการรวมตัวเป็นกลุ่มสมาชิกก็ เพราะสมาชิกคาดหวัง และเชื่อถือในกลุ่มนั้นๆ ในส่วนของการศึกษาเรื่องการสื่อสารของสถานีวิทยุชุมชนที่ผู้วิจัยเรื่องมาเป็นกรณีศึกษานั้น พบร่วมกันในชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมในการดำเนินรายการ กำหนดเนื้อหา จะยิ่งทำให้วิทยุชุมชนมีส่วนในการกำหนดพฤษติกรรมการสื่อสารของคนในชุมชนด้วย การรวมตัวเพื่อเป็นสมาชิกในกลุ่มได้ก็เพื่อพัฒนาศักยภาพ ช่วยเหลือกัน ทำให้สังคมพัฒนา ด้วยเหตุสองประการดังกล่าวข้างต้นคือ “สภาพสังคมเกษตรกรรม” และ “สังคมที่มีประชาคมหลายกลุ่ม” ทำให้ผู้คนใน จ.น่านมีโอกาสพบปะ พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือความคิดเห็น และหากเลี่ยงถึงประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน

ชน เพื่อหาแนวทางแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรมกันอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งการที่ชุมชนมีโอกาสได้พบปะกัน เช่นนี้บ่อยครั้งนั้น ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมากขึ้น กลยุทธ์ที่สำคัญในการกล้าแสดงออก โดยเฉพาะการแสดงออกทางความคิด ดังนั้นการที่มีตัวแทนชุมชนได้รับเชิญให้ไปร่วมรายการวิทยุของ สาท.น่าน (ระยะที่หนึ่ง ปี 2534-2536) แม้จะเป็นสิ่งที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน ก็สามารถร่วมรายการได้ สาท.น่าน จึงสนับสนุนและส่งเสริมเรื่อยมา

จนถึงระยะที่สอง (ปี 2536-2538) ที่อักษะเมืองน่านได้รับจัดสรรเวลาให้ดำเนินรายการออกอากาศเอง ครั้งละครึ่งชั่วโมง 2 ครั้งต่อสัปดาห์ นานติดต่อกันราว 2 ปี แม้จะหยุดจัดไปเพราฯขาดบุคลากรและข้อจำกัดบางประการ ในช่วงที่สี่ (ปี 2540-2542) และห้า (ปี 2543-2545) กลุ่มอักษะเมืองน่านและตัวแทนชุมชนต่าง ๆ ก็สามารถกลับมา มีส่วนร่วมในการผลิตและดำเนินรายการอีกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากการสนับสนุนจากภาครัฐ และจากความเข้มแข็งของตัวแทนชุมชนและประชาคมต่าง ๆ นั่นเอง

2.1.2 สภาพการสื่อสารที่ใกล้ชิดกันในสังคม

การสื่อสารภายใน จ.น่าน เรียกว่ามีความใกล้ชิดกันเป็นอย่างมาก การคมนาคมที่สะดวก และสอดคล้องกับจำนวนประชากร ทำให้ไปมาหาสู่กันง่าย ผู้คนพบเจอกันบ่อย ทักษะภาษาอีสาน อาจจะวันละหลาย ๆ ครั้ง เช่น ทักษะภาษาที่ตลาด และไปเจอกันอีกที่วัด เป็นต้น ด้วยสภาพสังคมเช่นนี้ ทำให้ประชาชนมีความคุ้นเคยกันมาก ไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด ก็รู้จักและสนใจสนมกันได้ เช่น เกษตรกรกู้รู้จักกับเจ้าน้ำที่ซึ่งเป็นข้าราชการระดับสูงเป็นอย่างดี เป็นต้น

จากสภาพการสื่อสารที่ใกล้ชิดกัน ส่งผลให้ผู้คนมีความคุ้นเคยกันมาก ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนใน จ.น่าน ก็ใกล้ชิดคุ้นเคยกันตามไปด้วย

ดังนั้นการที่ สาท.น่าน เชิญตัวแทนชุมชนเข้าไปร่วมรายการในระยะที่หนึ่ง (2534-2536) และการอนุญาตให้กลุ่มอักษะเมืองน่านเข้ามารับผิดชอบรายการในระยะที่สอง (2536-2538) และการส่งเสริมให้เกิด “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ในระยะที่ห้า (2543 เป็นต้นมา) นั้น จึงเปรียบเสมือนการทำงานร่วมกันระหว่างคนคุ้นเคยกัน ระหว่างภาครัฐกับประชาชน เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว เพราะสามารถติดต่อประสานงานกันได้ง่าย เรียกว่า “รู้จักกันอยู่แล้ว ก็หวานกันมาก” อย่างนี้เรื่อยมา

2.1.3 ถนนนำชุมชนที่เข้มแข็ง

กลุ่มยังเมืองน่านเริ่มก่อร่างรวมตัวกันขึ้นมาตั้งแต่ปลายปี 2536 เมื่อรวมตัวกันได้ในระดับนี้ ก็ได้เข้าไปยื่นขอ สวท.น่าน ให้จัดสรรวัน เวลา ออกรากาศให้ ซึ่งตรงจุดนี้เองที่แสดงให้เห็นว่า บริบทในสังคม จ.น่าน มีแก่นนำชุมชนที่เข้มแข็ง รวมตัวกันร่วมขอหรือแสวงหาพื้นที่การสื่อสารของตนเอง โดยหวังใช้สื่อวิทยุเป็นสื่อกลางในการเจ้งข่าวสาร และเชิญชวนให้ผู้ฟังเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนของตนเอง ซึ่งการร้องขอี้ .swt.น่าน ได้ร่วมลงเสริมและสนับสนุนด้วย นับว่าก่อให้เกิดการสัมฤทธิผลได้ โดยไม่มีข้อขัดแย้งใด ๆ เกิดขึ้น

แม้กลุ่มยังเมืองน่านจะต้องหยุดจัดรายการไปในระยะที่สาม (2538-2540) แต่ในระยะที่สี่ และห้า (2540-2545) กลุ่มยังเมืองน่านก็ได้กลับมา มีบทบาทอีกครั้ง ด้วยการเป็นแรงหนึ่งที่เข้าร่วมบริการ ประชุมและหาข้อตกลง อย่างไม่เป็นทางการกับทาง สวท.น่าน ในภารก่อตั้ง “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ขึ้น ซึ่งอกรากาศเป็นประจำ สม่ำเสมอ และกลุ่มยังเมืองน่านยังได้ซักชวนให้เครือข่ายประชาคมต่าง ๆ เข้ามาร่วมจัดและดำเนินรายการด้วย รายการจึงสามารถดำเนินการอกรากาศอย่างต่อเนื่องมาได้ นับได้ว่า จ.น่านมีแก่นนำชุมชนที่เข้มแข็ง สงผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับ ชุมชนอย่างจริงจัง

2.2 การกระตุ้นการมีส่วนร่วม...ให้เริ่มที่แก่นนำชุมชน

การที่ภาคความเป็นมาของ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” พบรากาศประชาชนเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมที่ละน้อย แล้วค่อย ๆ ขยายวงกว้างขึ้น โดยเริ่มต้นที่ “แก่นนำชุมชน” หรือผู้นำชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในรายการก่อน จากนั้นคนอื่น ๆ ในชุมชนก็ค่อย ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมตาม ๆ กัน นับตั้งแต่ระยะที่ห้า ปี 2534 ที่แก่นนำบางคนในชุมชนได้รับเชิญเข้าร่วมรายการ ต่อมาในระยะที่สอง (2536-2538) แก่นนำเหล่านั้นก็ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มยังเมืองน่าน เป็นกลุ่มประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม มีสมาชิกขัดเจน และได้รับการจัดสรร เวลาให้ทำการของตนเองออกอากาศอย่างจริงจัง ถึงแม้จะต้องหยุดชะงักการจัดรายการเอาไว้ในระยะที่สาม (2538-2540) เนื่องจากบุคลากรไม่เพียงพอ เมื่อภาควัสดุและ สวท.น่าน หันมาส่งเสริม สนับสนุน กลุ่มยังเมืองน่านก็รวมพลังกลับเข้ามามีส่วนร่วมอีกครั้ง โดยในระยะที่สี่และห้า (2540-2545) นี้ กลุ่มยังเมืองน่านได้ซักชวนให้กลุ่มประชาชนอื่น ๆ ใน จ.น่าน เข้ามามีส่วนร่วมด้วย ทำให้ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” มีประชาชนจากกลุ่มต่าง ๆ ทั่วทั้ง จ.น่าน เข้ามายัดและดำเนินรายการ ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่า หากต้องการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วม ควรจะเริ่มกระตุ้นให้แก่นนำหรือผู้นำชุมชน เข้าใจและเข้าไปมีส่วนร่วมก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้น แก่นนำชุมชนจะเป็นพลังช่วยกระตุ้นภาคประชาชนคนอื่น ๆ ให้เข้าไปมีส่วนร่วมตาม ๆ กัน เป็นวงที่ค่อย ๆ ขยายวงกว้างขึ้นเรื่อย ๆ

2.3 การก้าวสู่ความเป็น “วิทยุชุมชนพันธุ์แท้”

สำหรับรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน หากมองในมุมของนักเศรษฐศาสตร์การเมือง และพิจารณาตามแนวคิดเกี่ยวกับวิทยุชุมชน ภาครัฐควรจะผ่อนคลายอำนาจศาลโดยสมบูรณ์ แล้วทุกฝ่ายควรจะดำเนินงานตามหลักการวิทยุชุมชน สองประการนี้ จะช่วยให้รายการเติบโตและเกิดความเป็น “พันธุ์แท้” ขึ้นมาได้ (ดังที่ได้อภิปรายในส่วนที่ 1 ข้อ 1.4) หากมองในอีกแง่มุมหนึ่ง คือมองตามแนวคิดเรื่อง “การมีส่วนร่วม” ปัจจัยสำคัญ ๆ ที่จะช่วยให้รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ก้าวสู่ความเป็น “วิทยุชุมชนพันธุ์แท้” ได้แก่ปัจจัยอีก 2 ประการคือ (2.1.1) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับ “เจ้าของสถานี” และ (2.1.2) ภาครัฐ อยสนับสนุนด้านปัจจัยพื้นฐาน

2.3.1 ภาครัฐช่วยเหลือ “เจ้าของสถานี”

หากพิจารณาปัจจัยวิทยุชุมชน (เพื่อ... โดย... ของ) อาจไม่พบว่ามีวิทยุชุมชนเข่นนั้นเลยก็เป็นได้ ดังนั้น ในทางเป็นจริง จะเห็นว่าการเป็นวิทยุชุมชนนั้น มีระดับอย่างค่อยเป็นค่อยไป ตามแนวคิดของ จุ่มพล รอดคำดี (2543) (ดูรายละเอียดได้ในบทที่ 2) ได้เสนอไว้ 6 ระดับ ซึ่ง เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านแล้ว พบรายการเกิดขึ้น และเป็นไปตามรายละเอียดในตารางที่ 7.3 นี้

**ตารางที่ 7.3 แสดงระดับการพัฒนาของวิทยุชุมชนตามหลักการวิทยุชุมชน
เปรียบเทียบกับรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน**

ระดับ	ระดับการพัฒนาวิทยุชุมชน	รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน
1	ระดับรายการ “เพื่อชุมชน” ผู้จัดรายการ และเจ้าของสถานีเป็นผู้อื่น แต่จัดรายการเพื่อบริการชุมชน โดยประชาชนเป็นผู้ฟัง อาจจะส่งจดหมายหรือโทรศัพท์มาบอก แต่ผู้จัดรายการจะเป็นผู้เลือกเนื้อหา และพูดด้วยตนเอง	ในระยะที่ 1 (2534-2536) สาท.น่านจัดรายการโดยมีการเชิญตัวแทนชุมชนเข้ามาร่วมสนทนากับผู้จัดรายการบ้างเป็นบางครั้ง
2	ระดับที่มีประชาชนเข้ามาเป็นผู้ร่วมรายการ ทางสถานีเป็นผู้กำหนดกรอบให้ แล้วประชาชนเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาและพูดนำเสนองานในรายการ แต่ทางสถานี/ผู้จัดรายการ ยังเป็นผู้ควบคุม หรือเป็นเจ้าของรายการอยู่	ระยะที่ 2 (2536-2538) กลุ่มอีกเมืองน่านเข้ายื่นหนังสือต่อ สาท.น่าน ขอเวลาออกอากาศ ซึ่ง สาท. ก็จัดสรุปให้ โดยยังคงอยู่แบบคุณูปแบบและเนื้อหาของรายการอยู่ (ด้วยการตรวจสอบ) จนกระทั่ง ระยะที่ 3 (2538-2540) สาท.น่านจำต้องกลับเข้าไปดำเนินรายการเองอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากปัญหาด้านเงื่อนไขของ สาท. และขาดบุคลากร
3	ระดับรายการโดยชุมชน เจ้าของสถานีแบ่งช่วงเวลารายการโดยรายการหนึ่ง ให้ตัวแทนประชาชนที่ได้รับการเลือกขึ้นมาอยู่ในรูปของ “คณะกรรมการวิทยุชุมชน” มาจัดเนื้อหาและบริการนำเสนอต่อผู้ฟังโดยทางสถานีจะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา	ระยะที่ 4 (2540-2542) สาท.น่านยังคงดำเนินรายการอยู่ แต่เริ่มร่วมปรึกษากับแกนนำชุมชนและประชาชนต่าง ๆ เพื่อวางแผนก่อตั้งรายการวิทยุชุมชน สนองรัฐธรรมนูญมาตรา 40 จนกระทั่ง ระยะที่ 5 (2543-2545) ได้ก่อตั้ง “คณะกรรมการวิทยุชุมชน” มีสมาชิกอย่างเป็นรูปธรรม และมี ตัวแทนเข้ามาดำเนินรายการอย่างต่อเนื่อง
4	ระดับสถานี อาศัยอาสาสมัครที่เป็นตัวแทนประชาชนเข้ามายืนติงในหน้าที่ต่าง ๆ ในสถานี และบริหารรายการทั้งหมด แต่สถานียังเป็นของหน่วยงานรัฐ	- (ยังไม่ได้พัฒนามาถึงระดับนี้) -
5	ระดับชุมชนเป็นเจ้าของสถานี ประชาชนในชุมชนรวมตัวกันขึ้นขอกลั่นความตื่นจากรัฐ และลงทุนกันจัดตั้งสถานีวิทยุเป็นของชุมชน แต่ชุมชนจะแต่งตั้งคณะกรรมการวิทยุชุมชนที่อาจจะว่าจ้างพนักงาน ผู้จัดการมีอาชีพ อาสาสมัคร ให้เข้ามาดำเนินงานตามแนวโน้มโดยของคณะกรรมการ	- (ยังไม่ได้พัฒนามาถึงระดับนี้) -
6	ระดับชุมชนเป็นเจ้าของสถานีและมีใบอนุญาต เป็นเจ้าของคลื่น เหมือนกับระดับที่ 5 เพียงแต่การดำเนินงานของสถานีในทุกระดับจะเป็นอาสาสมัคร จากชุมชนที่ได้รับการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ซึ่งเท่ากับว่า ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในวิทยุมากกว่าเพียงแค่ระดับเป็นเจ้าของ แต่เป็นในระดับปฏิบัติการด้วย	- (ยังไม่ได้พัฒนามาถึงระดับนี้) -

รายการมีการก้าวเดินมาที่ละขั้นถึงครึ่งทาง คือระดับที่ 3 และยังไม่มีที่ท่าจะก้าวสู่ระดับที่ 4 เนื่องจากภาครัฐยังไม่เคยคลายอำนาจจากการควบคุมลงเลย โอกาสของภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมถึงระดับร่วมวางแผน งานนโยบายจึงยังริบหรี่ และไม่มีที่ท่าจะเป็นไปได้เร้วันนัก หากในอนาคต ภาครัฐผ่อนคลายอำนาจลงสมบูรณ์ และภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมถึงระดับ “ผู้วางแผน/ ร่วมกำหนดนโยบาย” (Policy Maker) มา ก็เป็น รายการอาจจะพัฒนาสู่ระดับ ชุมชนเป็นเจ้าของสถานี จนกระทั่ง มีใบอนุญาตเป็นเจ้าของคลื่น กล้ายเป็น “วิทยุชุมชน พันธุ์แท้” ได้ในที่สุด

2.3.2 ภาครัฐ ร่วมสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานกีฬา

ในการก้าวสู่ความเป็นวิทยุชุมชนพันธุ์แท้ นอกจากภาครัฐควรจะผ่อนคลายอำนาจลงแล้ว ภาครัฐควรจะเป็นกำลังหลักในการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาไปในแนวทางที่เหมาะสมด้วย ได้แก่

- การจัดอบรมให้แก่ประชาชน โดยเน้นเรื่องรูปแบบ เนื้อหา ให้น้อยลง (เพื่อจะไม่กล่าวเป็นต้นแบบ อันเป็นกรอบล้อมความคิดสร้างสรรค์ ความต้องการของชุมชน) และเพิ่มเสริมความรู้ ความเข้าใจเรื่อง “วิทยุชุมชน” ให้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อภาคประชาชน จะได้ร่วมกันผลักดันให้รายการเกิดการพัฒนาไปในแนวทางเดียวกัน
- การจัดสรรวัน เวลา ออกอากาศให้แก่ภาคประชาชนนั้น สวท.น่าน อาจจะจัดสรรห้าให้ใหม่ โดยยึดถือความต้องการของชุมชนเป็นหลักว่า ชุมชนส่วนใหญ่นิยมเปิดฟังรายการในวัน เวลาใด
- หากเป็นไปได้ สวท.น่าน อาจจะส่งเสริมให้มีการก่อตั้งสถานีวิทยุภายในชุมชนขึ้น โดยตั้งสถานีเฉพาะชุมชนใดชุมชนนั้นเท่านั้น และออกอากาศในรัศมีแคบ ซึ่งสิ่งที่ สวท.สามารถสนับสนุนให้ได้ ก็คือ การให้ความรู้ความเข้าใจเรื่อง เทคโนโลยี ทักษะเชิงซ่างฯลฯ

2.3.3 ใช้ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีช่วยจัดการ

เทคโนโลยีในปัจจุบัน โดยเฉพาะเทคโนโลยีด้านเครื่องส่งออกอากาศ คอมพิวเตอร์ตัดต่อฯลฯ สามารถหาซื้อได้ง่าย ในราคาถูก และการใช้งานส่วนใหญ่ ก็มักจะเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป บุคคลทั่วไปจึงสามารถเรียนรู้ได้เร็ว ไม่ต้องอาศัยทักษะพื้นฐานทางการศึกษาเชิงลึกใด ๆ มากนัก จึงเป็นไปได้ง่ายที่แต่ละชุมชนจะก่อตั้งสถานีวิทยุ จัดทำรายการวิทยุชุมชนขึ้นภายในชุมชนของตนเอง หากแต่จะต้องอาศัยผู้แนะนำ หรือผู้ชี้แนะในระยะเริ่มต้น ซึ่งในจุดนี้ทาง สวท.น่าน หรือภาค รัฐอื่น ๆ หากมีเจตนาจริงใจที่จะช่วยให้เกิดรายการวิทยุชุมชนขึ้น น่าจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้แก่ชุมชนได้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ และข้อจำกัดของการวิจัย

3.1 ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล

3.1.1 หากพิจารณาถึงระยะต่างๆ ในพัฒนาการ / ความเป็นมา ของรายการวิทยุชุมชน คนเมืองน่านแล้วจะเห็นได้ว่า มีการสะดุดหรือหยุดชะงักในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเกิดจากข้อจำกัด 2 ประการ คือ (1) ข้อจำกัดขององค์กร / กลุ่ม ในท้องถิ่นในที่นี้คือการที่ยกเมืองน่านขาดบุคคลากร กับ (2) ข้อจำกัดในเรื่องของการทำงานระหว่าง NGO กับ GO ที่ระบบการทำงานแตกต่างกัน คงจะวิจัยจึงเห็นว่า

(ก) การดำเนินการต้องสร้างพันธมิตรในการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาค ทั้งภาค รัฐ และภาคประชาชน ประชุมต่าง ๆ โดยประสานความร่วมมือกับกลุ่ม องค์กร ต่างๆ ที่ทำงาน หรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ ไม่ใช่เพียงกลุ่มหนึ่งกลุ่มเดียว เพราะหากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งสะดุดอาจด้วยเหตุผลขาดบุคคลากรหรืออื่นใดก็ตาม ก็จะยังมีกลุ่ม องค์กรอื่นๆ ขับเคลื่อนต่อไปได้

(ข) ระบบราชการที่เน้นการดำเนินงานตามระเบียบขั้นตอน มุ่งตรวจสอบโดยละเอียดนั้น ทำให้ภาคประชาชนเข้าถึงสื่อวิทยุได้ยาก ควรปรับให้เกิดความคล่องตัว เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับภาคประชาชนได้

3.1.2 มุ่งมองเจ้าหน้าที่รัฐที่เห็นว่า สื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นของรัฐเป็นระบบออกเสียงของรัฐบาล ต้องปรับเปลี่ยนว่าสื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อภาคประชาชน ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้ข้อกำหนดกฎหมายที่จะเข้ามาดำเนินการ คิด ผลิต และบริหารจัดการ ด้วยตนเอง โดยรัฐมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนในด้านต่างๆ อาทิ ให้ความรู้เรื่องวิทยุชุมชน(พันธุ์แท้) และอบรมเรื่องเทคนิคการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

3.1.3 หากพิจารณาถึงรูปแบบ เนื้อหา เทคนิคการนำเสนอ รวมถึงช่วงเวลาในการออกอากาศในความต้องการของชุมชนแล้ว จะเห็นได้ว่า มีความหลากหลาย แต่ละชุมชนมีความต้องการไม่เหมือนกัน ดังนั้นการจะจัดรายการ “วิทยุชุมชน” ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน พร้อมกับสอดรับกับหลักการวิทยุชุมชนนั้น หากจะใช้คลื่นออกอากาศที่อยู่ภายใต้การควบคุมของภาครัฐ ภาควิทยุควรจะยกให้ภาคประชาชนจัดการ บริหารทั้งคลื่น เช่น หาก สวท.น่าน ยกคลื่น FM 94.75MHz ให้ภาคประชาชนทั้งหมด ภาคประชาชนก็จะไปจัดสรรงบประมาณ เวลา กันได้ว่า จะให้ตัวแทนชุมชนไหน มาจัดรายการในเวลาใด เนื้อหา รูปแบบใดบ้าง ซึ่งจะสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละชุมชนมากขึ้น หรือมีการสำรวจความต้องการของชุมชนก่อนที่จะมีการนำเสนอ วิทยุชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน

3.1.4 ภาครัฐสามารถเป็นกลไกในการเสริมเติม เพิ่มความรู้ ความเข้าใจเรื่อง “วิทยุชุมชน” ให้กับภาคประชาชนได้ โดยอาจจะจัดประชุม อบรม หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่จะช่วยให้ประชาชนเข้าใจถึงหลักการ ความหมาย และความสำคัญของ “วิทยุชุมชน” มากขึ้น ซึ่งหากภาคประชาชนเข้าใจโดยถ่องแท้แล้ว จะเกิดการขับเคลื่อน ผลักดันให้เกิด “วิทยุชุมชนพันธุ์แท้” ขึ้นในชุมชน ของตนเองก็เป็นได้

3.2 ข้อเสนอแนะต่อภาคประชาชน

3.2.1 งบประมาณในการบริหารจัดการมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการก้าวเดินของวิทยุชุมชนที่ไม่อาจรอเพียงเงินงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ จึงจำเป็นที่จะต้องระดมทุนจากภายนอกให้ได้ ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องอยู่ภายใต้แนวคิดการสื่อสารเพื่อชุมชน ไม่ใช่การดำเนินธุรกิจสื่อกระจายเสียงที่มุ่งแสวงของผลกำไรในเชิงพาณิชย์

3.2.2 ภาคประชาชนควรจะเพิ่มเติมความรู้เรื่อง “วิทยุชุมชน” ให้ลึกซึ้งมากขึ้น โดยเฉพาะผู้นำชุมชน เพื่อจะได้ขับเคลื่อนให้เกิด “วิทยุชุมชนพันธุ์แท้” ขึ้นในชุมชนของตนให้ได้

3.3 ข้อเสนอแนะต่อนักวิจัย

3.3.1 นักวิจัยควรทำการวิจัยในพื้นที่ที่ตัวเองมีความคุ้นเคย หรือมีบุคคลที่รู้จักสามารถพาเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ปัญหาในการใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่นักวิจัยต้องคำนึงถึง เพราะจะเป็นอุปสรรคในการติดต่อสื่อสารกับชาวบ้านหากนักวิจัยไม่ได้เป็นคนในท้องถิ่น รวมทั้งอุปสรรคในการเดินทางไปเก็บข้อมูล

3.3.2 การทำวิจัยเพื่อชุมชน เป็นการวิจัยที่ต้องใช้เวลาในการเก็บรวมรวมข้อมูล และเข้าถึงชุมชนสร้างความคุ้นเคยกับชาวบ้านให้มากที่สุด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง เพราะฉะนั้นนักวิจัยที่จะทำการศึกษาควรเป็นผู้ที่สามารถสละเวลาในการเก็บข้อมูลได้

3.4 ข้อเสนอแนะต่องานวิจัยในอนาคต

3.4.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกับรายการวิทยุชุมชนโดยการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม ดังนั้นผลการวิจัยเป็นการศึกษาเฉพาะสื่อวิทยุเท่านั้น จึงควร มีการศึกษาวิจัยในสื่ออื่นบ้าง

3.4.2 ควรศึกษาการรวมกลุ่มของจังหวัดน่านและวิัฒนาการการก่อจุ่นในพื้นที่จังหวัดน่าน หรือจังหวัดอื่นเพื่อศึกษาว่ามีปัจจัยใดที่ทำให้เกิดกลุ่มที่มีการทำงานเพื่อสังคมขึ้น

3.4.3 ควรศึกษาแนวโน้มการเกิดวิทยุชุมชนในหน่วยงานอื่น หรือวิทยุชุมชนที่เกิดจาก การรวมตัวของประชาชนอย่างแท้จริงเพื่อให้เกิดเป็นวิทยุชุมชนขึ้น

3.5 ข้อจำกัด

3.5.1 การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีข้อจำกัดเรื่องการเก็บข้อมูลด้านเอกสาร เพราะทางสถานีไม่ได้บันทึกเทปรายการเก็บเอาไว้ และ ไม่มีสคริปต์รายการเก็บไว้ เนื่องจากบางครั้งบทวิทยุใช้ วิธีเขียนเป็นกระดาษด้วยรายมือของผู้ดำเนินรายการเอง เมื่อดำเนินรายการจบแล้วก็ไม่ได้เก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ คณะวิจัยจึงได้ข้อมูลเกี่ยวกับบทวิทยุไม่ครบถ้วน

3.5.2 ในจังหวัดน่าน กลุ่มผู้นำชุมชน ประสงค์ ข้าราชการ และผู้สูงอายุ เป็นผู้ที่มีความสำคัญมาก ผู้ที่เข้าไปในพื้นที่ต้องให้ความเคารพ และจะทำให้ได้รับความสะดวกในด้านการให้ความร่วมมือของชาวบ้าน และการเข้าถึงชุมชน แต่บางครั้งในการทำวิจัยที่ต้องมีการจดประชุม เสนนา หรือประชุมกลุ่ม กลุ่มผู้นำเหล่านี้จะมีอิทธิพลในการซักนำ ไม่มีน้ำใจแล้วทำให้ชาวบ้านไม่กล้าออกความคิดเห็น ข้อมูลบางส่วนจะได้มาจากการกลุ่มนี้เป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับการวิจัยครั้งนี้

3.5.3 การเก็บข้อมูลที่ต้องมีการเก็บข้อมูลหลายชั้นตอน และหลายชุมชนซึ่งแต่ละชุมชนมีแหล่งที่ตั้งห่างไกลกันจะทำให้คณะวิจัยต้องมีการควบคุมทั้งในเรื่องของเวลาการเก็บข้อมูลและ การเขียนรายงาน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กาญจนา แก้วเทพ . การสื่อสารเพื่อชุมชน : แนวคิดเบื้องต้น . กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542 (อัดสำเนา).

กาญจนา แก้วเทพ . กิตติ กันภัย . ประชิรัตน์ สถาปิตานนท์ โทรบล . การสื่อสารกับชุมชน : แนวคิดหลักเพื่อการพัฒนา . วารสารนิเทศศาสตร์ ฉบับที่ 2, 2543.

กาญจนา แก้วเทพ และคณะ . สื่อเพื่อชุมชน : การประมวลองค์ความรู้ . สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543.

เกศินี จุฑาวิจิตร . การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น . กรุงเทพมหานคร : เพชรเทียมการพิมพ์, 2540.

จิระวารณ ตันกุราณนท์ . การมีส่วนร่วมและบทบาทผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขในการจัดการวิทยุชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

จุมพล รอดคำดี . วิทยุชุมชน การปฏิรูปสื่อเพื่อสังคม . กรุงเทพมหานคร : ครอบครอง 1 ปี การดำเนินงาน โครงการวิทยุชุมชนของสำนักประชาสัมพันธ์เขต 2 สวท. ศูนย์ราชธานี, 2542.

ฉัตรชัย เสนีวงศ์ ณ อยุธยา . ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่าน . สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2544.

ชาตรี เจริญศิริ . หัวหน้าประชาคมจังหวัดน่าน . สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2544.

ทิวาพร แสนเมืองชิน . การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผ่านรายการวิทยุชุมชนสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนราธิวาสสีมา นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ทีมวิจัยประชาคมจังหวัดน่าน . พัฒนาการบทบาทและศักยภาพของกลุ่ม/องค์กรประชาคมในจังหวัดน่าน . สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2540.

นางภยา เสภาแก้ว . บทบาทของวิทยุท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีต่อการอนรับวัฒนาการแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

นภาภรณ์ อัจฉริยะกุล . ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์ หน่วยที่ 1-7 . มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2531.

บานจิตรา สายรอคำ . สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2545.

ประภากร ดลกิจ . การวิเคราะห์การจัดการรายการวิทยุชุมชน “สร้างสรรค์จันทบุรี” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

- ประะ สะเทวิน . การสื่อสารมวลชน กระบวนการและทฤษฎี . จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- พิชญา รัตนผล . พฤติกรรมการสื่อสาร ความคาดหวังผลประโยชน์และความน่าเชื่อถือของราย การสถานีวิทยุเพื่อสังคมและชุมชน : ศึกษากรณีสถานีวิทยุชุมชนนน นิเทศศาสตร์มหบันฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- พิศิษฐ์ ชาลาธรวัช . ปฏิรูปสื่อมวลชนท้องถิ่น ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและผลักดันองค์กรปกครองท้องถิ่นให้มีอิสระตามรัฐธรรมนูญ . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- เพียงพิศ ยะวิญญาณ . สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2544.
- พรทิพย์ อุทกภาณ์ . บทบาทของรัฐต่อการรักษาอำนาจและผลประโยชน์ในการปฏิรูปการจัดการ กิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 40 “รัฐศาสตร์ มหาบันฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- รุจิรา สุภาชา . การสร้างสื่อแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมขององค์กรพัฒนาเอกชน นิเทศศาสตร์มหบันฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- รติพิร บุญคง . สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2544.
- ล้วน อุปนันท์ . สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2544.
- วุฒิชัย กลไกลชัย . สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2544.
- วิภา อุตมจันท์ และคณะ . ยกเครื่องสื่อไทย : โลกของสื่อลำดับที่ 4 . คณานิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544
- วีรพงษ์ พลนิกรกิจ . ปัจจัยเทคโนโลยีทางการสื่อสารของสถานีวิทยุท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่กำหนดด้วยแบบและเนื้อหาเรื่องการวิทยุ นิเทศศาสตร์มหบันฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สง่า สมจิตร . สัมภาษณ์, 26 พฤศจิกายน 2544.
- สุภารัตน์ จันทวนนิช . วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ . จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- สุกัญญา กลางณรงค์ . มาตรา 40 กับวิธีการปฏิรูปสื่อ . วารสารศาสตร์มหบันฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- สุริชัย หวานแก้ว . การวิจัยเพื่องานพัฒนา . รายงานการประชุมสมัชชาวิชาการประจำปี 2529 . สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- สุรินทร์ แปลงประสพโชค . การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนชนบทในเขตชานเมืองจังหวัดจันทบุรี . นิเทศศาสตร์มหบันฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- สำราญ ผัดผล . เอกสารนิพนธ์นิธิศักดิ์เมืองน่าน . สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2544.
- อภิชัย แซ่เล้า . สัมภาษณ์, 26 พฤศจิกายน 2544.

อุชา จันทร์ประภาศ . “การใช้ป้ายชื่นและความพึงพอใจของผู้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน

ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี” นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534
เอกสารการประชุม . โครงการสัมมนาปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานวิทยุชุมชน
ภาคเหนือตอนล่าง . มูลนิธิเฟริดิช เนมัน และสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสัมคม, 22-
24 พฤษภาคม 2546.

อรวรรณ ปิลันธน์อิ渥า . การสื่อสาร การมีส่วนร่วม และความพึงพอใจของประชาชนในวิทยุชุมชน
ชุมชนจังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดระยอง . สถาบันวิจัยแห่งชาติ, 2544.

ภาษาอังกฤษ

David M.J.R. The Community Broadcasting Environment in Asia. Mahaweli Community

Radio, Asian Mass Communication Research and Information Centre. Parklane
Press, 1993.

Keirstead O Phillip and Keirstead Sonia-Kay. The Many Faces of Community Radio.
Mahaweli Community Radio. Asian Mass Communication Research and Information
Centre. Parklane Press, 1993.

K.Sadanandan Nair and Shirley A.White, Participatory Communication, Sage Publishing,
1994.

Servaes Jan, Participatory Communication, Sage Publishing, 1996.

Siemering William. Radio, Democracy and Development Evolving Models of Community
Radio. Journal of Radio Studies Volume 7. No. 2, 2000.

William Foote Whyte. Participatory Action Research, Sage Publishing, 1991.